

Ι Α Κ Ω Β Ο Υ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

Ἰάκωβος Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ταῖς Ἰ. δώδεκα φυλαῖς, ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ, χαίρειν.

Πᾶ-

Cap. I. I. Incipit epistola ex more consueto a salute Christianis dicenda. Ἰακωβος, quis fuerit, prolegomena declarant. Θεσ καὶ κυριε Ἰησὺ Χριστῆ δεσλος, eadem significatione, qua prophetae עבד יהיה dici solebant. Ps. 132, 10. Jos. I, 1. Inter δεσλος vero et αποστολος, vbi de religionis christianae doctoribus vtrumque vocabulum adhibetur, duplex hoc intercedere videtur discrimen; alterum illud: quod δουλοι in primis respectu Dei omnino, secundum idem illud היה עבד Tit. I, 1. Act. 16, 17. αποστολοι vero potissimum respectu Christi, qui sibi eos elegerat apostolos, initio vocati fuisse videntur. cf. Tit. I, 1. Παυλος, δεσλος Θεσ, αποστολος δε Ἰησὺ Χριστῆ. 1 Cor. I, 1. 2 Cor. I, 1. II, 13. Ephes. I, 1. Colof. I, 1. 1 Thes. 2, 7. I et 2 Tim. I, 1. 1 Petr. I, 1. Jud. 17. quanquam neglecti postea hu-

jus discriminis exempla non desunt: modo enim δεσλος Rom. I, 10. Gal. I, 10. Phil. I, 1. Jud. I., modo vtrumque δεσλος καὶ αποστολος cum Ἰησὺ Χριστῆ 2 Petr. I, 1., modo denique δεσλος vt loco nostro, vtrique Θεου καὶ κυριε Ἰησὺ Χριστῆ, nusquam tamen αποστολος soli Θεσ in N. T. jungitur; alterum hoc, quod αποστολοι in N. T. κατ' ἐξοχην duodecim illi primarii a Christo selecti discipuli et Paulus, rarius religionis christianae doctores omnino Rom. 16, 7. (nam loca quibus voc. αποστολος genitiuo jungitur, e. c. αποσ. εκκλησιων, Hebr. יְהוֹשֻׁעַ 2 Cor. 8, 23. Phil. 2, 25. prorsus huc non pertinent.) δεσλοι vero τσ Θεσ siue Χριστῆ, praeter XII apostolos. omnes tum omnino Christiani 1 Petr. 2, 16. Eph. 6, 6. tum in primis religionis christianae doctores dicuntur. 2 Tim. 2, 24. ita vt, si quis αποστολου

2 Πᾶσαν χαρὰν ἠγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πει-
ρασ-

se vocat, hoc ipso ex duodecim istorum consortio se esse affirmare videatur, si vero δι-
λον τῆ Θεῶν vel I. X. se pro-
fiteatur, vtrum sit ex duode-
cim apostolorum numero, nec
ne, incertum nobis relinquat.
Itaque Grotius iusto temera-
rius ex eo ipso, quod Jacobus
se h. l. nonnisi δούλον,
nec item ἀποστόλον I. X. pro-
fiteatur, colligit, eum omnino
non fuisse ἀποστόλον. αἱ δω-
δεκα Φυλαὶ et το δώδεκα Φυλον
(Act. 26. 7.) proprie dicuntur
Israēlitæ, h. l. vero Christi-
ani ex Judæis conuersi. vid.
proleg. p. 33. ταῖς ἐν τῇ δι-
ασπορᾷ sc. οὐσαις, vel ταῖς ἐν
πάσῃ τῇ γῇ διασπαρμέναις, ex
hebraismo i. e. q. πασὶν ἐξῶ
τῆς Ἰουδαίας Ἰσραηλιταῖς, vel
vt I Petr. 1, 1. ἐκλεκτοῖς πα-
ρεπιδημοῖς διασπορᾶς Ποντοῦ κ.
τ. λ. omnibus Judæis extra
Palaestinam habitantibus, vel
per vim e Palaestina ejectionis.
Vtroque enim sensu hebr.
הוּ Lev. 26, 33. Ps. 43, 13.
Jer. 15, 7. 49, 35. Ezech. 12.
14. 15. 20, 23. 22, 15. הוּ
Jes. 56, 8. הוּ Jer. 40, 12.
נָבִי. Jes. 11, 12. הוּ Deuter.
4. 27. 28. 64. et alibi de Isra-
ēlitis dispersis adhibetur, et
per διασπείρειν ab Alex. red-
ditur, vt et omnis locus ex-
tra Judæam Hebraeis est הוּ,
Deuter. 30, 4. Nehem. 1, 9.
Ps. 47, 2. et הוּ Ps. 146, 2.

Alexandrinis διασπορα. Bene
Syra adjecit *inter gentes*, hebr.
בְּגוֹיִם vel בְּגוֹיִם. Deuter. 4,
27. Caeterum et haec iterum
a Judæis ad Christianos extra
Palaestinam degentes h. l.
transferuntur. vid. proleg. l. c.
χαίρειν (sc. εὐχεται, λέγει vid.
3 Joh. 1, 2. cf. Bos ell. gr.
sub voce εὐχασθαι.) non mi-
nus ac εὐ πράττειν, εὐ δια-
γειν, ὑγιαίνειν externis scri-
ptoribus vox est frequentissi-
ma in salute alicui dicenda,
cujus Schol. Aristoph. ad Plut.
322. Cleonem auctorem esse
affirmat, ad Nubes vero 607.
negat. (cf. Alberti observ. in
h. l.) nec tamen et caeteris
sacris scriptoribus, quanquam
χαρὶν plerumque adhibeant,
in salutationibus plape inu-
sitata. cf. Luc. 1, 28. et Act.
15, 23.

2-4. Nolite recusare ca-
lamitates religionis causa
patienter sustinendas. πᾶσαν χα-
ρὰν ἠγήσασθε sc. εἶναι τούτο,
εἶν etc. πᾶσαν χαρὰν. Wet-
stenius: *merum gaudium*, quo
sensu vox πᾶς et v. 17. acci-
pienda est. Vide loca ab ipso
allata, et Raphelii annotationes
ex Polyb. ad Jac. 1, 17.
Alii, iique non minus apte ad
vsum loquendi, vertunt: *ma-
gnum vel summum gaudium*,
h. impense laetandi materiam
propositam vobis existimate,
quasi

ρασμοῖς περιπέσσετε ποικίλοις, γινώσκοντες, ὅτι τὸ
δοκί-

quasi scriptum esset: χαρὰν μεγαλειῆν ἠγγασθε. cf. Col. I, 9. II. I Tim. I, 15. 16. Polyb. το γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ὀργίζομενὸν εἰς τὸ θεῖον ἀσεβεῖν, τῆς ΠΑΣΗΣ ἀλογισίας ἐστὶ σημεῖον. Epist. 3, 5. χαρὴν σοὶ ἐχῶ ΠΑΣΑΝ. Sic et Cic. de N. D. 2, 21. In coelo, inquit, est omnis ordo, i. e. summus ordo, et nos e. g. allen Fleiß anwenden, pro: den größten Fleiß anwenden. Carpzovium denique ad h. l. video πᾶσαν pro adverbio παντῶς, vel ὁλως accipere, neque id male, cum adverbia, forma adjectivorum induta, substantivis jungi solere inter omnes constat. χαρὰ abstractum pro concreto, gaudium pro gaudendi materia. Simili modo et Paulus caeterique apostoli magnopere gauisi sunt, dignos se existimari, qui contumelias propter religionem paterentur. cf. Rom. 5, 3. 2 Cor. 7, 4. Hebr. 10, 34. Act. 15, 41. ἀδελφοὶ μὲς, sc. religionis societate. cf. Joh. 20, 17. Per saepe hac appellatione utitur Jacobus, in primis ineunte noua periodo. Nolim tamen cum Semlero vocabulum hoc ad solos religionis christianae doctores restringere, nam et Christianos sese innicem, praecipue vero doctores discipulos suos, hoc

nomine alloquutos esse, vel inde apparet, quod formula ἀδελφοὶ μὲς, tantum non in omnibus apostolorum epistolis, ejusmodi praeceptis inserta legitur, quae non tam ad doctores quam ad discipulos pertinent. ὅταν πειρασμοῖς ποικίλοις περιπέσσητε, ubi in varias incideritis tentationes. πειρασμοὶ h. l. dicuntur calamitates, quibus Deus in retinenda religione chr. constantiam experiri putabatur. vid. exc. 2. ποικίλοι, varii generis, quales erant exilium, bonorum proscriptionis, vincula et mors denique ipsa. cf. I Cor. 10, 13. Hebr. 11, 36. I Petr. 1, 6. περιπίπτειν τινι significatio idem esse videtur quod ἐπιπίπτειν ἐν τινι, vel εἰσιπίπτειν εἰς τι, saepius enim περι cum ἐν et εἰς commutatur; (cf. Apollon. πίπτουσα περι σφίσι, cadentia in se) et sic quoque construitur Act. 27, 41. περιπέσοντες εἰς τὸ πόνον. cf. Epist. enchir. II. ὁ δὲ ΕΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΠΕΡΙΠΙΠΤΩΝ. XLVI. ὡς καὶ περι θωρηματός τινος ΕΜΠΕΣΗ λόγος ΕΝ ΙΔΙΩΤΑΙΣ. πειρασμοῖς περιπίπτειν igitur non differt ab ἐπιπίπτειν πειρασμοῖς, vel εἰσιπίπτειν εἰς πειρασμοὺς, incidere in calamitates. Semel praeter hunc locum idem adhuc in N. T. occurrit vocabulum Luc.

3 δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν·

VARIAE LECTIONES.

3. τῆς πίστεως omittunt Codd. Lat. Syr. post. corb. item Cassiod. probb. Millio in l. et prol. 498. J. A. Bengelio, reprob. Griesbachio.

Luc. 10, 30. coll. v. 36. vbi λησας περιεπτεσεν eodem modo mutandum est in εις λησας π. Grotius vero περιπιπτειν sono neutrum et sensu passuum esse contendit, vt πειρασμοις περιπ. sit ὑπο πειρασμων περιπιπτειν, a tentationibus circumueniri; vereor tamen vt ex linguae vsu satis probari queat. Dicitur vero historicis et oratoribus περιπιπτειν τι non nisi is, qui res subit aduersas vt: περιπιπτειν νοσῶ, συμφοραῖς, ταρακτωριαῖς, ατυχημασι, χειμωνι, et sic quoque loco nostro πειρασμοις. vide loca apud Wetstenium et Raphelium, quibus adde: Plutarch. in vita Themist. ἵνα μη λεοντι περιπεσης. Aelian var. hist. II, 36. 1. περιπεσων νοσῶ coll. XIII, 25. I. et 46, 3. εκκλινειν τι vero (liceat vocabula haec con-nata h. l. explicare.) dicitur qui euitat mala. Vtrumque vocabulum iungitur in Epict. C. 2. μεμνησο, ὅτι ορεξῶς μεν απαγγελια, το επιτυχειν, οὐ ορεγγ, εκκλισεως δε απαγγελια το μη περιπεσειν ενιωψ, ὁ εκκλιεται. Καὶ ὁ μεν εν ορεξει αποτυγχανων, ατυχης· ὁ δε εν εκκλισει περιπιπτων, δυστυχης. Εαν μεν ουν μονα

εκκλινης τα παρα Φυσιν των επι σοι ουδενι, ὡν εκκλινεις, περιπεση· νοσον δ' αν εκκλινης, η θανατον, η πενιαν, δυστυχησεις. cf. lib. 3, 22. Εκκλινεις περιπιπτουσα et εκκλιεις περιπτωτικη. et 4, 10. Εκκλινειν περιπτωτικως. περιβαλλειν τοις εκκλινομενοις. Arrian. 4, 5. περιβαλλειν τῶ εναντιῳ (sc. του αγαθου.) et Antonin. 2, 1. αισχρω γαρ με εδεις περιβαλλει. ὑπομεινειν denique, qui aduersa patienter sustinet: hinc ὑπομονη v. 3. 4. constantia in calamitatibus rei alicujus tuendae causa patienter ferendis.

3. Quo plures enim quis religionis christianae causa sustinuerit calamitates, eo magis in eadem tuenda perseverabit. γνωσκοντες, (alias ειδότες. Eph. 6, 8. 9. alibi) προγνωσκετε χριστ. vel dioti γνωσκετε. το δοκίμιον, Rabbinis כנסת, a δοκιμη ita differt, vt haec sit indoles probata, cum tales sumus quales nos esse oportet, Rom. 5, 4. 2Cor. 2. 9. 13. 3. Phil. 2. 22. vel exploratio, i. e. actus explorandi.

ἢ δε ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι 4
καὶ ὀλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.

Ei

randi, (δοκιμασία); *illud vero id, quo quid exoloratur, an tale sit quale esse debet.* Hef. κριτήριον. Herodian. II, 10. 12. δοκιμιον δε ζρατιωτων καματος, ἀλλ' ου τρυφη. Plut. Apoph. p. 230. ηρωτησεν, ει δοκιμιον εχει, τιμὴ τρόπῳ πειραζεται ὁ πολυφιλος; ατυχη εἶπεν. Praecipue vero δοκιμιον, vt caetera vocabula, δοκιμαζειν, δοκιμος, δοκιμασια, hebr. יָמָה et הָרָב de auri indole igne exploranda adhiberi solet. Prov. 28, 21. δοκιμιον αργυριω και χρυσω πυρωσις. ad cuius similitudinem forte Jacobus et h. l. respexit, inprimis cum virtutis studium, calamitatus explorandum, cum auri argentique virtute, igne probanda, comparari solet. Pf. 66, 10. Caeterum δοκιμιον h. l. sensu non differt a πειρασμος v. 2. et i. q. θλιψις Rom. 5, 4. vid. ad v. 2. το δοκιμιον ὑμων της πισσεως itaque positum est pro: δοκιμιον της ὑπομονης ὑμων εν τη πισει. πισις vero h. l. id cui fides habetur, ipsa Jesu Christi doctrina. cf. S. V. Koppii exc. VI. ad Pauli ep. ad Gal. κατεργαζεται, efficit, subint. εν ὑμιν. Rom. 5, 15. ὑπομονη. h. l. ex contextus ratione significat constantiam in calamitatibus religionis chr. causa sustinendis

conspiciam. vid. ad v. 2. Possint quoque, sensu ne minimum quidem mutato, jungi verba της πισσεως cum ὑπομονη εν τη πισει, vt δοκιμιον absolute de calamitatibus religionis causa sustinendis intelligatur. Praefero tamen prius, inprimis cum I Petr. 1, 7. το δοκιμιον, τῷ: της πισσεως jungatur; quanquam Petrus δοκιμιον adiectiui vel participii loco pro eo quod exploratum est, et δοκιμιον της πισσεως pro πισις δοκιμη accipere videatur. Eadem fere sententia Sirac. 2, 1. sqq. 27. 6. et iisdem fere verbis Rom. 5, 4. exprimitur: ἡ θλιψις ὑπομονην κατεργαζεται. Dignus quoque qui hic transferbatur Senecae locus: *Opus est ad notitiam sui experimento; quid quisque posset, nisi tentando, non didicit.* Idem: *Tunc apparet, quanta sit virtus, cum, quid possit, patientia ostendit.* Jos. de Maccab. 5. 17. αληθως ὁ αγων θειος ὁ δι αυτων γεννημενος· ηδλοθεται γαρ τοτε αρετη δι' ὑπομονης δοκιμαζεσα· το νιμος αφθαρσια εν ζωη πολυχρονω. Et paulo ante: θαρρει, ω μητηρ ιεροψυχης, την ελπιδα της ὑπομονης εχουσα βεβαιων τρος του θεου.

4. Et quo quis diutius in retinenda religione christiana perse-

5 Εἰ δὲ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰ-
τεί-

perseuerat, eo magis ejusdem ad virtutem augendam vim percipiet saluberrimam. ἢ δε ὑπομονη, eodem sensu quo v. 3. εργον τελειον, pro τελειον τι vel τελειωσις sc. εν τη αρετη. εχεται, pro παρεχεται, syn. πατεργαζομαι v. 3. Imperatius vero εχεται optatiue accipiendus est, vt sententia prodeat haec: perseuerantiae vero in tuenda religione chr. fructus sit perfectum virtutis studium; respondeatque dicto Paulino: I Cor. I, 7. ὡς μη ὑσereiσθαι ὑμας εν μηδενι χαρισματι. Alii vero ἡ. δ. ὕ. ε. τ. ε. accipiunt pro: ἢ δε ὑπομονη τελεια εσω, vt respondeat praecepto Christi Matth. 10, 22. ὑπομεινας εις τελος, sed, si quid sentio, paulo durius et jejunius, per eunte sic omni gradatione, quae toti loco inesse videtur. Κυρκε, ex aliquanto rariore loquendi vsu, εργον accipit pro fructus, lucrum, hebr. הנה Jer. 22, 13. Jer. 40, 10. 62, 11. et locum reddit sic: patientia vero fructum habeat perfectum. vid. quae huc attulit loca, quorum tamen nonnulla mihi quidem ad hunc vsam loquendi pertinere non videntur. ἰνα vel est ευβατικον, quo fit, vnde sequitur; vel reddendum ita vt. τελειοι και ολοκληροι, εν μηδενι λειπομενοι, ita, vt sitis perfecti,

integri, omnibusque numeris absoluti. I Theff. 5, 23. Phil. 1, 10. Accumulata haec sunt ad augendam cohortationis vim. Quare non eo detorquenda sunt verba, quasi Jacobus, hominem vnquam virtutem ex omni parte absolutam attingere posse contendat, nec anxie quaerenda est similitudo, ad quam in hac illaue voce Jacobus respexerit. τελειοι et ολοκληροι sunt plane synn: τελειον enim dicitur id quod ad finem vsque perductum est, ολοκληρον vero id, quod omnes eandemque integras habet partes, adeoque perfectum, hebr. שׁלם quod modo per τελειον perfectum, modo per ολοκληροι integrum, vertitur. cf. Deutr. 27, 6. Jos. 8, 31. I Reg. 8, 62. II, 4. 15, 13. I Paralip. 28, 9. Jer. 13, 19. h. l. vero τελ. και ολ. ex contextus ratione pro τ. κ. ο. εν τη αρετη positum est, placetque Loesneri ratio, qui ad rem sacram Judaeorum Jacobum respexisse putat, in qua tum victima, tum sacerdotes τελειοι atque ολοκληροι (nec non et ακωμοι, πωρη) dici solent. Philo de victim. p. 838. Α. νομοι τισιαν παλευσι ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ και ΠΑΝΤΕΛΗ ολοκληρω και παντελει θσω. Hom. II. α. 69. 70.

τρίτω παρα τοῦ διδόντος Θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς,
καὶ

Αἱ κεν πῶς ἀρῶν κνίσσης κί-
γων δε ΤΕΛΕΙΩΝ

Βουλευοι ἀντιπᾶσαι ἡμῖν ἀπο
λογοῦ ἀμνοῦ.

et saepius sic τελειος apud
eundem. Philo de Agric. p.
206. Β. ἀποιν ἱερῶν μὲν
προνοίαν εἶχειν, ὡς ὉΛΟ-
ΚΛΗΡΟΙ τὰ σῶματα καὶ
ΠΑΝΤΕΛΕΙΣ εἰσονται —
τας δὲ περι θεοῦ δοξᾶς ἐν ταις
ἐκαστῶν ψυχῆς ἐπὶ συγκεχυ-
σθε. Plura loca vid. apud
Loesnerum ipsum et Krebsium
in h. l. cf. quoque Hemster-
huis in Lucian. T. I. p. 17.
Storrio vero τελειοι sunt ii,
qui superiores e certamine
discedebant (i. q. ἐν μηδ. λειπ.)
idemque syn. ὀλοκληροι addi-
tum putat, quo perfectior vi-
ctoria significetur. De voc.
τελειοι hoc facile conceda-
mus, cf. Phil. 3, 12. vocabu-
lum ὀλοκληροι vero, quan-
quam syn. sit τῶ: τελειοι, nus-
quam hoc nexu me quidem
legere memini. ἐν μηδενι, ex
nexu, pro ἐν εἰδημι ἀρετῆ.
λειπομενοι sc. ἀπ' ἄλλων. λει-
πῶσθαι vero modo cum geni-
tivo, vt v. 5. et 2, 15. (in
quo subint. ἀπο) modo cum
accusatiuo, (tunc subint. κα-
τα) modo cum ablatiuo, vel
addita, vt in loco nostro, vel
omissa praepositione ἐν con-
struitur. cf. Raphaelius in h.
l. Tota vero loquendi ratio
ab iis, qui cursu, cui sacri

scriptores comparare solent
virtutis studium, vincuntur,
repetita est; (cf. Loesnerus.)
vt sensus prodeat hic: vt ne
ab aliis vos praecurrentibus
longo intervallo relinqui cur-
suque superari videamini; i.
e. ne alii magis sint virtutis
studiosi quam vos; verbo: vt
perfecta sit virtus vestra. i. q.
τελ. et ὀλοκλ. Facilius forte
intelligetur sententia v. 3. et
4. si, quae de virtutibus
omnino hic praedicantur, ad
homines, virtutibus istis prae-
ditos, transferantur, hoc fere
modo: γινώσκετε γὰρ, ὅτι,
εἰν δοκιμαζήσθε ἐν τῇ πίσει
ἡμῶν, ὑπομονητικοὶ γινεσθε,
ὑπομονητικοὶ δὲ (ἐν τῇ πίσει)
οντες, τελειοὶ (κατὰ τὴν ἀρε-
τὴν) γενήσεσθε. Caeterum in
ejusmodi loco, qui gradatio-
ne, (qua quidem orationis
figura saepius utitur Jacobus
v. 14. 15. 4, 2.) exprimitur,
non haerendum est in singu-
lis sententiis, ita e. c. vt
nonnisi δοκιμοὶ τῆς πίσεως
κατεργαζέσθαι ὑπομονὴν etc.
contendamus, sed vniuersa
loci sententia vnice tenenda
est haec: constantiam in reli-
gione christiana, etiam inter
atrocissimas calamitates tuen-
da, virtutem nostram augere.
cf. Rom. 5. 3 sqq. 2 Petr. 1, 5.
et e scriptoribus Judaicis Sota
IX, 15 Sedulitas nos perdu-
cit ad innocentiam (ἡσικῶν) in-

nocen-

καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ.
αἰτεί-

nocentia ad puritatem (כהרה),
puritas ad sanctitatem (קרושה),
sanctitas ad humilitatem
(ענוה), *humilitas ad metum*
peccatorum, metus peccatorum
ad pietatem (חסידות), *pietas*
ad spiritum s. (רוח הקודש),
spiritus s. ad resurrectionem
mortuorum (חיות המתים),
resurrectio mortuorum ad Eli-
am prophetam. et s. p.

5-9. Quodsi vero quis inter tantas calamitates sapientia indigeat, vt a Deo, at vero cum animi fiducia eam expetat, Jacobus hortatur, miseram enim esse dubitantis conditionem. Arcte itaque haec cum antecedentibus cohaerere, praecipue vero ad doctores religionis christianae pertinere videntur. εἰ δὲ τις ὑμῶν λιπέτω σοφίας ἰ. q. εἰ τ. ὕ. ὑσπερ σ. vid. ad. v. 4. si quis vestrum sapientia indigeat. σοφίαν vero alii latiori sensu ad sapientiam omnino sic distam referunt, alii ad sapientiam christianam (πίστιν) eamque factis conspicuam, alii denique quibus et nos assentimur, ad eam inprimis restringunt sapientiam, qua in defendenda religione christiana coram iudicio indigebant, quae cum sub πνεύματος ἀγίου, Luc. II, 13. tum, quod maiorem adhuc vim habet, sub ipso σοφίας nomine ipsis promit-

titur. Matth. 10, 19. 20. Marc. 13, 11. Luc. 12, 11. 12. 21, 14. 15. cf. Act. 6, 3. 10, Matth. 7, 11. 10, 16. 1 Cor. 2, 6. 7. 14. αἰτεῖται παρὰ τῆς δίδουτος Θεοῦ, ad cuius auxilium tum in subeundis magnis istis vexationibus coram iudiciis, in quibus vix suae sibi mentis conscii erant, tum inprimis in docenda religione chr. iis recurrendum erat. Eadem fere Plutarchi est sententia in Is et Osir. init. πάντα μὲν, ὡ πλεα, δεῖ τὰγαθὰ τὰς γενεχούτας αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν, μάλιστα δὲ τῆς περὶ αὐτῶν ἐπιστήμης. et Sohar Exod. fol. 38. coll. 151. Non omnis homo tam sapiens est, vt intellectum disponat, aut voluntatem in ordinem redigat, atque sic praecepta Dei observet, propterea has preces orare debet. Pl. XC. 37. et opus manuum nostrarum dirige super nos. τὰ δίδουτος Θεοῦ πασι. Clarius τῆς Θεοῦ δίδουτος πασι, subintellige non σοφίαν modo, quod plurimi praecipui, sed omnino πάντα τὰ ἀγαθὰ, χάρισματα, δωρηματα. ἀπλως, quod forma adverbiali in N. T. haud amplius occurrit, bifariam explicari potest: vel καθόλου (Hes. συντομῶς. καθάπαξ.), tum emphasis latet in voc. πασι, et sensus prodit hic: qui omnibus omnino sine di-

scri-

αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος. ὁ γὰρ διακρινόμε-

scrimine, siue sit *Judaeus*, siue *ethnicus*, sapientiam et dona quaeuis concedit, vel ἐν ἀπλοτητι, h. e. ἐν ἀπλοτητι της καρδιας. Rom. 12, 8. 2Cor. 1, 12. Col. 3, 22. Eph. 6, 5, hebr. כהן ישר, כהן ישר, ישר ישר I Paral. 29, 17. cf. Sap. 1, 1. sine ulla fraude, cum animi candore, sincere. Tum π. τ. δ. Θ. π. α. est: a Deo, qui in largiendo recta sequitur consilia, ita ut nihil det cupiditati, gratiae, odio — sine προσωποληψια. Nos: mit aufrichtigen Herzen, germ. Alii cum Syro vertunt: effuse, liberaliter, quae quidem significatio, ut cum priori recte cohaeret, sic etiam cum vsu loquendi non pugnat. 2 Cor. 8, 2, 9, 11. (cf. Kypke in Rom. 12, 8. et Krebs in 2 Cor. 8, 2.) Praestat tamen h. l. significatio candoris, quia mox additur καὶ μὴ ονειδίζοντος, qui beneficia in homines collata non exprobrat, vel, non commemorat audientibus iis, in quos collata sunt. i. e. qui non inuitus dat, nec rubore suffundi vult eum, quem beneficiis ornauit. cf. Eustathius p. 66. 10. Ονειδίζειν οὐ μόνον το εὐεργεσίας ἀναφέρειν τοῖς εὐεργετημένοις — ἀλλὰ καὶ ἈΠΛΩΣ (ex priori nostra explicatione) οὐοστα τινα καὶ ἐπιμομφα λεγεῖν. Nos: der keinem eine Wohlthat auf-

rücket — vorhält. Eodem sensu et Polybius hoc voc. adhibet, cujus verba sic attulit Raphelius: post libertatem istam et salutem vobis per Antigonum partiam, quae tantopere iudicatur, ἢ ἔτοι παρ' ἐκαστον ὑμῖν ΟΝΕΙΔΙΖΟΥΣΙ i. e. quam isti subinde vobis EXPROBRANT. Alii verbo ονειδίζειν significationem hebr. הרה inhaerere putant, ut i. sit q καταισχυνεῖν, denegare petitum. Sed, vbi de denegandis precibus sermo est, ורשי adhibere solent V. T. scriptores, quod tamen ὁ LXX. hoc sensu non per ονειδίζειν, sed per καταισχυνεῖν reddere solent. Caeterum haec ab hominibus ad Deum translata et eo fine posita sunt, ut vis vocabuli ἀπλως augeretur. Ex tanta locorum similitudine abundantia apud Westf. et Elsnorum duo transferri licet; alterum Ciceronis in Lael. 20. Odiosum sane genus hominum beneficia EXPROBRANTIVM, quae meminisse debet is, in quem collata sunt, non commemorare, qui contulit; alterum Senecae de benef. 2. 10. Cum inter prima praecepta ac maxime necessaria sit, ne vnquam exprobrem, imo ne admoneam quidem. Haec enim beneficii inter duos lex est, alter statim obliuisci debet dati, alter

κρινόμενος ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ
7 ῥιπιζομένῳ. μὴ γὰρ οἶσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος,
8 ὅτι λήψεται τι παρὰ τοῦ Κυρίου. ἀνὴρ δίψυ-
χος.

accepti nunquam. *Lacerat*
animum et premit frequens
meritorum commemoratio. His
adde Corn. Nep. in vit. Atti-
cici. Idem (Atticus) immor-
tali memoria percepta retine-
bat beneficia, quae autem ipse
tribuerat, tam diu meminerat,
quoad ille gratus erat, qui
receperat. cf. quoque Sir.
18, 18. 20, 15. 41, 22. καὶ
δοθήσεται αὐτῷ pro: καὶ ὁ Θεός
δώσει αὐτῷ. Matth. 7, 11.
Luc. 11, 13. subint: τὴν σο-
φίαν.

6. ἐν πίσει pro οὖν πίσει,
i. e. cum fiducia in benignita-
te divina reposita. vid. Koppii
N. T. l. c. μὴδεν pro οὐκ
μὴδεν, idque simpliciter pro
μὴ. διακρινεσθαι i. q. δια-
ζεῖν, ἐκαμφοτερίζεῖν, ἐνδοια-
ζεῖν, haesitare; μὴδεν διακρino-
μενος, ἕσθην ἢ, itaque idem
sibi vult quod ἐν πίσει. non
dubitans sc. utrum obtenturus
sit, quod petat, nec ne. cf.
Act. 10, 20. Matth. 17, 21.
21, 21. Marc. 11, 23. Rom.
4, 20. 14, 23. ἐν πίστι. μὴδ.
διακρ. junctim verterem: mit
ungetheiltem Vertrauen. Si-
milis Hermae sententia 2, 9.
Tolle a te dubitationem, et
nihil omnino dubites, petens
aliquid a Domino etc. ὁ γὰρ

διακρινόμενος i. q. ὁ μὴ πι-
σεύων. εἰκα. Hes. ὠμοιωται,
ὁμοιος ἐσι. κλύδων θαλάσσης
s. κλύδων ὕδατος Luc. 8, 24.
vel κύμα θαλάσσης Jud. v. 3.
cum propria tum tropica signi-
ficatione opponitur τη ἡσυχίᾳ,
γαλήνῃ. vid. Abresch. lect.
Aristaenet. p. 48 ἀνεμιζοσθαι
et ριπιζοσθαι h. l. sunt synn.
de fluctibus maris tempestate
ultro citroque agitatis adhi-
beri solita, nec differunt a
κλύδωνιζοσθαι et περιθεροσθαι
Ephes. 4, 14. cf. Weist. et
Hemsterh. ad Lucian. opusc.
p. 99. Conueniunt vero flu-
ctus maris vento agitatus et
homo animo fluctuans in eo,
quod uterque tranquillitate et
quiete caret. Vt ille modo
surgit modo cadit, sic et hic
modo sperat modo desperat.

7. μὴ h. l. est obtestantis
et prohibentis, hebr. מִן. γὰρ
h. l. particula transeundi. ἐκει-
νος pro τοῖστος, qui dubitat.
μὴ — εἰκεῖνος verterim. *Das*
ja ein solcher Mensch nicht
glaubt etc. τι sc. αγαθόν.
παρὰ τὰ κύρια pro παρὰ τὰ
Θεῶς.

8. ἀνὴρ δίψυχος. sunt in-
crepantis eum, qui de diuina
benignitate dubitat. *Vae ho-*
mini inconstanti. Nos: o des
zwei-

χος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

Καυ-

zweiſeelichten Mannes. vel: o über den doppelherzigen Menschen. Carpzovius, Spreta R. Stephani interpunctione, ἀνηρ διψυχος etc. jungit cum v. 6. sensu hoc: Qui enim dubitat, similis est fluctui maris, ventis agitato: ille non putet se aliquid accepturum esse a Deo; ille huc istuc inclinans; ille inconstans in cunctis actionibus suis. Vncis igitur, ex sententia ejus, includendus videretur v. 7. Sed, si quid sentio, omnis tum languet oratio. Dicitur vero διψυχος cum is, qui aliter agit ac sentit, ita ut ex alio animo actiones, ex alio cogitata proficisci videantur, verbo hypocrita, tum is, qui inconstans est in sentiendo, cogitandoque, alias διαζών την ψυχήν. Jam vero in voce διψυχος non semper iidem, sed, pro contextus ratione, varii sensus inuicem pugnantes vel alternantes intelligendi sunt. Hoc loco διψυχον denotare, hominem qui modo sperat modo desperat, utrum votorum compos futurus sit nec ne, contextus satis declarat. Sic quoque in constitut. Apostol. 7, 11. διψυχος explicatur: μη γινε διψυχος ἐν προσευχῇ σε εἰ ἐσθλεις. Non multum igitur differt διψυχος a voce διακρονομενος v. 6. vel a διαλογιζομενος, quo Hermas

διψυχον describit. Plato de republ. eodem sensu εἶδε εἰς εἶν ἄλλα διπλος. Homero vero διψυχοι sunt oi

— — διανδιχα θυμον εχουσι aut quibus

— — διχα θυμος ορωρεται. et apud Aristophanem ἀναρμοσος eodem, quo διψυχος, sensu legere memini. cf. Sirac. I, 27. vbi exstat καρδια διση. Hebraei vero διψυχος expriment per בלבלב I Chron. 12, 33. Ps. 12, 3. Nos per: zweiſeelicht, doppelherzig. Occurrit quoque verbum διψυχειν. cf. Wetst. et substantivum διψυχια, Hefychio ἀπορια. Τῷ διψυχῷ vero opponitur ὅς πραττει vel λεγει ἐκ ὁλης της ψυχης, vel ἐν ὅλῃ τῇ καρδιᾳ Matth. 22, 37. vel ἀνδρωπος, ὅς εχει ψυχην ὁμοιοτητα καὶ ἠρμωσμενην. (Plat. l. c., vel νοῦν πυκνον. Hom. Simillima loco nostro Clem. Rom. I, 2. 3. sententia, dicentis: ταλαιπαροι εἰσιν οἱ διψυχοι, οἱ διαζοντες την ψυχην. ἀκαταστατος Syrus interpretis hic versum distinxit, et ἀνηρ διψυχος rejecit ad v. 7. vix satis commode, licet accesserit Ill. Michaelis auctoritas. ἀκαταστατος vero, ut διψυχος est iterum increpantis, proprieque est is, qui non in eodem loco subsistit; ad animum vero translatum, is qui sibi non constat, h. l. syn. voc. D 2 διψυ-

9 Καυχασθω δὲ ὁ ἀδελφός ὁ ταπεινός ἐν τῷ
 10 ὕψει αὐτοῦ· ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώ-

σει

διψυχος, ανεμίζ. ριπίζ. cf. Wetst. Nostri *unbeständig, launig, unstaet.* Opponitur τῷ: ὁρθοποδεῖν Gal. 2, 14. 2 Cor. 6, 14, 2 Cor. 6, 14. 18. ἐν πασι ταῖς ὁδοῖς αὐτῆ, loquendi ratio hebraica, pro: ἐν πασι πραγμασι αὐτῆ. Hebraei enim non minus *singulares actiones cum singularibus viis, quam totam vitam cum una via (777) comparare solent.* Videtur Jacobus ipsa voc. *κακίας αὐτοῦ* in hanc metaphoram incidisse. Est vero haec *assidua illa mutatio propositi, et nunquam residentis animi volutatio, ac vitapendens, vt Seneca in libro de tranqu. loquitur.* Idem de vita beata: *Turbo quidam animos nostros rotat, et inuoluit fugientes petentesque eadem, et nunc in sublimi alleuatos, nunc in infima allisos rapit.* Et de otio: *Fluctuamus, aliudque ex alio comprehendimus, petita relinquimus, relicta repetimus.* Epistola 20. *Vitium est haec diuersitas, et signum vacillantis animi, vt nondum habeatis tenorem suum.* cf. quoque *Sirac. 2, 12.*

9 - II. Jam a πειρασμοῖς *uniuersis, de quibus hucusque sermo fuerat, ad singulare quoddam πειρασμῶν ge-*

nus orationem deflectens Jacobus, *pauperes cohortatur, ne paupertate se deprimi, diuites ne diuitiarum fragilitate se nimis efferrī patiantur.* ταπεινός, *humilis, pauper, vi oppositi πλεσιος. ὕψος alii de summo felicitatis gradu in vita post mortem futura Rom. 5, 2. alii de animi magnitudine in rebus aduersis patienter ferendis conspicua intelligunt; vtrumque vero contextui minus conuenienter.* Videtur potius ὕψος positum pro diuitiis vel opibus, ex oppositis ταπεινός et ταπεινωσις v. 10. ἐν τῷ ὕψει vero pro δια το ὕψος. Jam sensus prodit hic: *tantum absit vt pauper egestate animum suum infringi patiatur, vt diues potius sibi videatur, ac de diuitiis suis gloriatur.*

10. Ταπεινωσις non supplicia post mortem futura, sed *paupertas, vi oppositi πλεσιος et ὕψος, et ob v. II., vbi diuitiarum fragilitas describitur.* ἐν τῇ ταπεινωσει αὐτῆ pro δια τῆν ταπεινωσιν αὐτῆ. Jam vero post αὐτῆ deest *verbum.* *Oecumenius, vt oratio antecedentibus sit consentanea, non καυχασθω, sed αἰσχυνασθω (diues de paupertate erubescat) quod per euphemismum*

σει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται.

ἀνί-

num Jacobus reticuerit, splendendum existimat. Parum id quidem vere, nam *quomodo* erubescat, cum adhuc dives sit? et *cur* erubescat, siquidem non sua culpa ex diuite pauper reddatur? Aliquanto magis aridet *Grotii* sententia, qui cum ex opposito *καυχασθῶ*, tum ex sequenti *ταπεινωσῶ* suppleendum censet *ταπεινωσθῶ*, i. e. *modeste se gerat dives, sortis considerans instabilitatem*. Haud raro enim Graeci verbum omittunt, ex voce contraria eruendum. Sed ut ita suppleri posset, ante dicendum fuisset Jacobo: ὙΨΟΥΤΣΘΩ δ. δ. α. δ. τ. ε. τ. ἸΨΕΙ α. tunc responderent illa v. 10. ΤΑΠΕΙΝΟΥΤΣΘΩ δε ὁ πλ. εν τη ΤΑΠΕΙΝΩΣΕΙ α. S. V. *Carpzovius* denique *καυχασθῶ* ex antecedentibus repetit, idem vero Alexandrinorum auctoritate inductus, qui Prov. 20, 9. *καὶ ἡ* reddunt: *τις καυχῆσεται*, in utroque hujus commatis membro *καυχασθῶ* ex hebr. *קמ* pro cogitare, commemorare accipit, ut sensus prodeat hic: *pauper non despondeto animum, sed cogitet et praedicet (καυχασθῶ) de futura felicitate in coelo obtinenda (εν τῷ ἕψει pro περι του ἕψους.) Dives vero crebro cogitet et commemoret (καυχασθῶ) de rebus adversis sibi*

imminentibus (εν τη πακεινωσει, pro περι της ταπεινωσεως.) Sed, ne repetam, ἕψος non intelligi posse de praemiis in vita post mortem futura obtinendis, vel saltem, si intelligeretur, etiam vocabulum *ταπεινωσις* vi oppositi ad supplicia post mortem futura referendum esse (quod tamen ob v. II. fieri nequit); obstat etiam verbi *καυχασθῶ* significatio, quam dicendi, commemorandi esse, ex loco Prouerbiorum vix accurate satis effici potest. Eo enim loco verba *τις καυχῆσεται* sensu maxime proprio verti possunt: *quis gloriatur?* cum hebr. *קמ* de quouis sermonis genere, siue *interrogando*, siue *respondendo*, *querendo*, *canendo* atque adeo etiam *gloriando* contineatur, intelligi et explicari posse constat, huic ipsi vero loco, haec potissimum *gloriandi* significatio optime congruat. Caeterum et mihi quidem *καυχασθῶ* suppleendum videtur, ita tamen ut v. 9. propria verbi vis seruetur, hoc decimo versu vero, sola *cogitandi* de paupertate forsan futura notio inde repetatur. Saepius enim scriptores, brevitati studentes, idem verbum ad duo vel plura referunt membra, quod tamen significatione sua tantum ad prius, ad posterius saltem non nisi ex parte

II ἀνέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ ἐξήρανε τὸν

parte referri potest. In promptu est illud Luc. 19, 44. εδαφισι σε (Ἰερουσαλημ) καὶ τα τεκνα σε εν σοι, vbi εδαφισι σε solo aequari omnino sensu proprio Ἰερουσαλημ, non item vero τεκνα dici queunt, quae nonnisi solo allidi, vel interfici possunt. cf. Luc. 24, 27. vbi Cell. Michaelis. Malim tamen ipse etiam in hoc commate propriam vocabuli καυχασθαι vim teneri, vt sententia prodeat haec: tantum absit, vt diues opibus suis se efferrī patiatur, vt potius jam pauper sibi videatur, et de paupertate futura gloriatur. Tunc v. 9. et 10 sibi plane respondent, et sensus vtriusque commatis eo redit: siue secunda siue aduersa fruamini fortuna, semper aequo animo sitis: plane vt Paullus: Ὅτι εχοντες γυναικας, ὡς μη εχοντες ὡσι· καὶ οἱ κλαιοντες, ὡς μη κλαιοντες· καὶ οἱ χαιροντες, ὡς μη χαιροντες· καὶ οἱ αγοραζοντες, ὡς μη κατεχοντες· καὶ οἱ χρωμενοι τῷ κοσμῷ τουτω· ὡς μη καταχρωμενοι 1 Cor. 7. 29-31. Possint denique verba ὁ δε πλεσιος εν τη ταπεινωσει αυτε καυχασθω ironice accipi, quod iam ignotus commentarii in Threnos auctor, quem olim falso Hieronymum putauerunt, obseruauit, sed obstat totum scribendi genus Jacobi alias haud ironicum. Idem

vero Jacobus hic praecipit, quod Cicero monet Offic. l. 1. c. 26. vt, quanto superiores simus, tanto nos submissius geramus. Xenoph. de republ. Lac. p. 540. l. 19. Εν μεν ταις αλλαις πολεισιν οἱ δυνατωτεροι ετε βελονται δοκειν τας αρχας φοβεισθαι, αλλα νομιζουσι τετο ανελευθερον ειναι εν τη Σπαρτη οἱ κρατιστοι καὶ υπερχονται μαλιστα τας αρχας καὶ τῷ ΤΑΠΕΙΝΟΙ ΕΙΝΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΗΡΟΙ, καὶ τῷ ὅταν κλωνται, τρεχοντες αλλα μη βαλιζοντες υπακχειν. cf. quoque 2 Tim. 6, 17. ὅτι pro dioti, causa enim subjungitur cur diues parum confidere debeat opibus suis. αυθος q. αυτον, Blüte. χορτος non foenum sed gramen, herba viridis, hebr. צבן quod LXX reddunt χορτος Genes. 1, 11. παρελευσεται. sc. ὁ πλεσιος. i. e. ὁ πλεσιος αυτε. παρερχεσθαι vero vt παραγειν 1 Cor. 7, 31., vbi, vt et h. l., de rebus fugacibus adhibetur, est desinere, interire. hebr. נבן. i. q. απωλετο et μαραινεσθαι v. 11. cf. Matth. 5, 18. 24, 35. Marc. 13, 30. 31. Luc. 16, 17. 21, 33. 2 Petr. 3, 10. Apoc. 21, 1. Anthol. 1, 13. 5. θνητα τα των θνητων, καὶ παντα ΠΑΡΕΡΧΕΤΑΙ ἡμας, Plura collegerunt Wetst. in h. l. et Alberti in Matth. 5, 18.

τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ἡ εὐ-
πρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπόλετο· οὕτω καὶ
ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαραινθήσεται.

Ma-

VARIÆ LECTIONES.

II. πορείαι. 40. ed Colinaei, probb. Erasmo, atque Wetstenio, vt
sit in abundantia, non item Griesbachio, aliis; et recte id quidem,
cum omnis Graecia ignoret vocem πορεία, haud dubie ex familiari in-
terpretibus τῆ: εἰ cum permutatione ortam. Exhibent quidem lexica
nonnulla vocem πορεία, ipsum Aldi illud 1497. Henric. Stephanus vero
in Thes. T. 3. p. 181. mendosam dixit, et b. Ernesti ex Hederichiano
a se edito eiecit. Adi Wolfium. εμπορείαι nullo Cod. praeceante legi
jubent Casbalio, P. Junius, Hammondus. εμπορείαι qui legit, Millius
codicem affert, antiquitatis tamen laude parum illustrem.

II. Amplificatur sententia
v. 10. Jam vero sic pergere
debuisset Jacobus: εαν γαρ
ανατελλῃ ὁ ἥλ. vel ὡς γαρ,
ὅταν ανατ. ὁ ἥλ. etc. ἔτω καὶ
ὁ πλεσιος etc. Subito vero
imaginis explicatio in rei ipsius
narrationem abit, plane vt
Pf. 103, 16. et in nonnullis
parabolis I. C. γαρ h. l. par-
tic. transeundi i. q. ὅτι pleon.
a quo incipere solet oratio
hebr. כִּי Pf. 103, 16. συν pro
ἀμα συν. una cum. ὁ ἥλιος
συν τῷ καύσανι, veteres su-
munt pro: ὁ ἥλιος καύσαν,
idque pro sole meridiano. Sed
tunc Jacobum voc. αὐτῆ ad-
didisse, voc. vero ανετελε vix
adhibuisse crediderim. Quid
quod sol meridianus non nec-
cat herbas, et Jes. 49, 10. a
communi solis ardore distin-

guitur. καύσαν potius est ὁ
καύσαν ανεμος, vel πνευμα,
vens ille ventus orientalis et
maxime Eururus, Arabibus Sa-
num, Snum, Sam, Samy-
el etc. Hebraeis vero olim
קרי Job. 17, 21. Jer. 18, 17.
Ez. 17, 10. 19, 12. Hof. 12,
I. 13, 15. שׁוּב Jes. 49, 10.
nec non et הַנֶּבֶל וְרוּחַ et fim-
pliciter רוּחַ Pf. 103, 16. di-
ctus. Ille ipse ventus solis
ortum comitari solitus, Jon.
4, 8. Shawio auctore tam
insignem exhalationum sul-
phurearum et nitrosarum cop-
iam, longo pro arenas arden-
tes flatu, colligit, vt sol per
ipsum transparens justo mag-
gis rubeat, et homines, nisi
sub aduentum ejus spiritu
compressio humi se proster-
nant, ventum istum spiritu
D 4 in-

Μακάριος ἀνὴρ, ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος

inhalantes haud raro subito interficiantur, herbae vero floresque vento isto adustae necentur. Plura relege in Charadin itinerario Perfico. Tom. IV, C. 2. Shaw descript. Aegypti et Niebuhr descript. Arab. p. 7. sqq. επιπτεται vt ἕσθ, de floribus decidentibus adhiberi solet. ευπρεπεια i. q. κάλλος. Latini gratia. Nos Annuth. προσωπον i. q. ανθος, flore ad hominis similitudinem reuocato. ευπρεπεια τε προσωπη q. προσωπον ευπρεπες. i. e. ανθος ευπρεπες. εγω και ο πλεσιος εν ταις πορειαις αυτη. pro: ούτω και ο πλετος εν παντων των πορειων τε πλεσιαι. εν ταις πορειαις i. q. εν πασαις ταις οδοις αυτου. v. 8., itinera enim ipsa mercaturae causa instituta si intelligi deberent, εν ταις εμπορικαις scribendum fuisset Jacobo. vid. var. lect. μακρανθησεται a floribus, de quibus modo sermo erat, ad diuitem transfertur; lenta quasi tabe consumetur. Sensus est: quicquid egerit, nil emolumenti ipsi afferet. Sic et Xenophon apol. Socr. compos. ΑΙΘμαραιομοι ad hominem transfert: όταν υγιετο σωμα εχων, και την ψυχην δυναμενη φιλοφρονεισθαι ΑΠΟΜΑΡΑΙΝΗΤΑΙ, πως εν αναγκη τατο ποθεινον ειναι. Caeterum, quae ut plurimum fieri solent,

b. l. ita exprimuntur quasi semper fiant. Eadem comparatio occurrit Pf. 37, 2 sq. 73, 18 - 20. 90, 5. 6. 103, 15. 16. Jes. 40, 6. 7. Job. 14, 2. 1 Petr. 1, 24. et alibi. cf. Philo de victim. p. 855. Α. εσω μονος Θεος αυχημα σε, και μη' επι πλετω — σεμνουθης — οτι οξειαν εχει την μεταβολην, ΜΑΡΑΙΝΟΜΕΝΑ τροπον τινα. πριν αυθησαι βεβαιως. Sic et Erubin fol. 54, 1. Filii hominis similes sunt graminibus agri: quaedam ex iis florent, quaedam decidunt.

12 - 18. Jam noster ad argumentum v. 2. 3. 4. vnde aliquo modo inde a. v. 5. digressus erat, rediens, de πειρασμοις omnino agere pergit, et postquam beatos praedicauit eos, qui tentationes patienter sustineant, v. 12. christianos hortatur, vtne, (quae forsitan nonnullorum fuit opinio), tentationes, e praua concupiscentia oriundas, a Deo proficisci arbitrentur v. 13. 14. 15. cui nonnisi bona quaeuis accepta referant. v. 16. 17. 18. in primis vero praestantissimum illud religionis christianae beneficium v. 19. μακρριοι (sc. εσι) vel addito vel omisso voc. ανηρ siue ανθρωπος, est formula solennis, a qua incipere solebant veterum virtutis praecepta. cf. Matth.

κιμος γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπιγυ-

5, 3. sqq. hebr. שִׁמְחָה יִרְשָׁמ
Pl. I, I. Latini: *beatus qui*
etc. πειρασμον, eodem sensu
quo v. 2. ὑπομενειν πειρασ-
μον vero est *animo firmo fer-*
re mala quaevis, ita ut ad
religionem deserendam nos iis
seduci haud patiamur. cf. ad
v. 2. Similis sententia ex-
stat Matth. 5, 10. II. I Petr.
2, 19. 3, 14. 4, 14. Hebr.
12, 5. Pl. I, I. Job. 5, 17 sq.
Prov. 3, 11. 12. ὅτι pro διοτι.
ληψεται sc. απο τῆ θεσ. του
σεΦανου της ζωης. σεΦανος ad
victoris coronam ex oleastro,
apio, vel gramine confectam
spectat. Vt enim virtutis stu-
dium cum cursu, sic praemia
virtuti proposita cum praemiis
victoris comparari solent. cf.
2 Tim. 4, 8. et I Petr. 5, 4.
σεΦανος igitur h. l. pro prae-
mio positum est. et λ. τ. σ.
τ. ζ. pro ληψεται την ζωην εις
ανταποδοσιν, ὡσπερ ὁ νικησας
εν μαχη του στεΦανου. Vt
victor coronam, sic christia-
nus, virtute aduersis constan-
ter sustinendis probata, vitam
accipiet. ζωη vero vel est
ζωη αιωνιος, vel felicitas omni-
no; ζωη enim et θανατος non
minus ac Φως et σιωπη in
N. T. pro felicitate et infeli-
citate alternant. Rationem
vide Cohel. II, 7. Praefero
tamen h. l. priorem signifi-
cationem. δοκιμος γενόμενος,
vel δοκιμασθεις, pro εαν δοκι-

μος γανηται, id quod praeunte
Kypkio, ad ludos veterum
Graecorum refero. Prius-
quam enim athletae ad decer-
tandum pro corona victori
proposita admitterentur, vir-
tutem et artis athleticae peri-
tiam, cum coeuis exercen-
do se, cum in gymnasio
ephebaeo, tum in stadio, tam
ipsi populo, quam Gymnasi-
archo atque athleticis hellano-
diciis, probare eos oportebat.
Quae quidem fortitudi-
nis exploratio Graecis dicta
est δοκιμασια, Gymnasiarchi
vero dicebantur δοκιμαζειν, ii
ipsi denique, qui post specta-
tam ipsorum virtutem Gym-
nasiarchis probati erant, δο-
κιμοι. vid. Faber in agoni-
stic. l. 3. c. II. Quam in
rem et Loesnerus locum at-
tulit e Philone de Iosepho p.
535. E. αθληται δυναμεσι και
ραμμαις και ευεξιαις σωματων
μεγα φρονουντες, ανενδοιαστον
νικην ελπισαντες, εξαγωνιοι
πολλαις εγενοντο μη ΔΟΚΙ-
ΜΑΣΘΕΝΤΕΣ, η κατα-
σταντες εις τον αγωνα, ητ-
τηθησαν. δοκιμοι inde et
h. l. dicuntur ii, qui rebus
aduersis constanter sustinendis
virtutem suam Deo probant.
Vt vero cum Kypkio omnia
N. T. loca, in quibus Deus
dicitur δοκιμαζειν (ισκ) ho-
mines, et illum ipsum, quem
e Iosepho huc attulit, locum,
D 5 ad

13 ἐπηγγείλατο ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. μηδεὶς

πει-

ad hunc morem, inde ab antiquissimis temporibus Judaeis vix satis notum, referam, a me impetrare non possum. Hoc tamen loco nostro verba ληφεται του σεφανου, ad ludos ducere videntur, etsi non multum repugnauerim, si σεφανος de corona omnino, siue regia (διαδημα) siue quavis alia, quae summae felicitatis dignitatisque signum esse solet, adeoque de quovis praemio honorifico, δοκιμιος vero, ludorum ratione non habita, de homine probata virtute intelligatur, cf. Sap. 5, 15. 16. coll. 3, 8. Rom. 5, 17. 2 Tim. 4, 8. ὁ κυριος pro χριστος. τοις αγαπωσιν αυτον, periphraſis priorum hebraica, יהרהר אהבה. i. e. qui amore divino adducti sanctam vitae sequuntur rationem. Vertam: seinen wahren Verehrern. 2 Tim. 4, 8.

13. μηδεὶς πειραζομενος, h. nexu: nemo qui tentatione vincitur — ad peccandum impellitur. vid. paulo post ad πειραζομεν. λεγωτω, cogitet, sibi persuadeat. waehne. Sic quoque hebr. ומה in V. T. et λεγει apud Hom. aliosque centies. ὅτι abundat. πειραζομαι. πειραζειν proprie quidem est explorare et praecipue calamitatibus immittendis explorare virtutis studium, et constantiam,

inprimis in religione tuenda. vid. ad v. 2. Jam vero quia nonnulli, tentationibus hisce succumbentes, ad religionem deserendam seducuntur, πειραζειν inde quoque est seducere I Cor. 7, 5. vid. exc. 2. quo sensu et h. l. fumendum est, quia verba sunt indignantis et incusantis. απο τα θεα πειραζομαι igitur sibi vult: rebus aduersis suscipiendis ad religionem christianam deserendam seducor. Caeterum oratio est directa pro indirecta: αυτον πειραζεσθαι απο τα θεα. Eandem scelerum excusationem vid. II. τ. 86. εγω δ' εκ αιτιος ειμι, αλλα ζεις και μοιρα. Plaut. Aulul. 4, 10. 7. Deus impulsor mihi fuit. Ter. Eunuch. 5, 2. 36. quid, si hoc voluit quispiam Deus? απειρατος, irequentius απειρατος, passiuam eamque variam habet significationem, pro varia τα πειραζειν notione. Velut απειρατος Josepho (de b. i. l. 7. c. 8. §. I. l. 5. c. 9. §. 3.) valet intentatum, cujus aliquis nullum periculum fecit, sed l. n. vbi πειραζειν aliam vim habet, est non tentatus, i. e. qui non sollicitatur ad peccata, et vt Latinorum inuidus pro inuincibilis sic απειρατος non tentatus pro eo qui tentari, i. e. ad peccata seduci nequit. Glosarium intentabilis, et sic jam
Syrus

πειραζόμενος λέγεται „Οτι ἀπὸ Θεοῦ πειράζομαι,“ ὁ γὰρ Θεὸς ἀπειραστός ἐστι κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. ἕκαστος δὲ πειράζεται, 14 ὑπὸ

Syrus et Arabs. κακῶν sup-
pl. δια vel παρα. peccatis. vid.
Wetst. in h. l. *Interpres Aethiops* vero, et cum eo *Lutherus*, ἀπειραστος sensu actiuo sumunt: *Gott ist kein Versucher zum Bösen*, sed tunc *Jacobus* duplici phrasi idem diceret, et voc. δε plane sensu careret. Quid, quod ipsa forma vocis *actiuam* non admittit significationem. πειράζει. vid. ad πειράζομαι. ὁ — ἔδεναι paronomasiae causa sibi opponuntur, et mens *Jacobi* forsan fuerit haec: ὡς γὰρ ὁ Θεὸς ἀπειραστός ἐστι κακῶν, ἔτω καὶ αὐτός πειράζει ἔδεναι. *So wenig er selbst zum Bösen verführt werden kann, eben so wenig verführt er auch andre.* i. e. fieri nullo modo potest, ut aliis tentationes immittat. Dignus qui cum vniuersa sententia conferatur *Siracidis* locus C. 15, II. sqq. coll. I Cor. 10, 13. Praeterea cf. *Antonin.* 6, I. ὁ τῆν ὄλων ἑστῆν διοικῶν λογὸς ἠδὲ μιαν ἐν αὐτῷ αἰτιαν ἐχσι τε κακοποιεῖν. ΚΑΚΙΑΝ ΓΑΡ ΟΥΚ ΕΧΕΙ, ΟΥΔΕ ΤΙ ΚΑΚΩΣ ΠΟΙΕΙ, ἔδε βλαπτεται ὑπ' ἐκεῖν. *Maxim.* *Tyr.* 41, 8. ἦν ἡ ψυχῆς ἐξουσία κινεῖται τε καὶ τελευτᾷ, ὡς ὄνομα μοχθηρία.

αὐτὸς τὸ ἐλομεναι αἰτία Θεὸς ἀπειραστός. *Menachoth.* f. 90. 2. *Dixit Hiskias, quid est quod scribitur Job. 35. 16. veni et vide non esse morem Dei S. B. qualis hominis; caro et sanguis seducit a viis vitae ad vias mortis: Deus a viis mortis ad vias vitae.*

14. Jam in veram πειρασμῶν naturam, inquirens *Jacobus*, a prauis cupiditatibus easdem nobis strui contendit. Reuocatur autem praua cupiditas ad meretricis similitudinem, quae illecebris iuuenem allicit incautum, et grauida quasi ex ipso facta, excludit foetum, mox atrocissima morte periturum. *Ἐπιθυμία, Ἀμαρτία* et *Θάνατος* personarum vim habent, quarent in singulis litterae initiales majori forma imprimerentur, curauit. Imaginem vero meretricis suppeditant voces συλλαβεῖν, τιττεῖν, ἀποκνεῖν v. 15. nec non et ἐξελκεῖν atque δαλεαζειν v. 14. πειράζεται ad peccata perpetranda seducitur. *Ἐπιθυμία* est praua concupiscentia, qua video meliora proboque, deteriora sequor. *Paulus* eandem vocat *ἐπιθυμίαν* τῆς ἀπατῆς *Ephes.* 4, 22. σπ. κλην *Coloss.* 3, 5. παῖδος

ὕπὸ τῆς ἰδίας Ἐπιθυμίας ἐξελλόμενος καὶ δολοζόμε-

ἐπιθυμίας 1 Theff. 4, 5. ἐπ. κοσμικῆν Tit. 2, 12. Plato ἡδονῆν, alii simpliciter το δολοζοῦν, Hebraei נגה רצה, הנגה, הנשח. Latini voluptatem. Nos Sinnlichkeit, sinnliche Lust. ἰδίας adjicitur, quo magis malefactorum culpa a Deo remoueat 2 Tim. 4, 3. nisi positum sit, vt ἰδιος saepius, in N. T., simpliciter pro ἀπο τῆς ἐπιθ. αὐτῆ. δολοζοῦν proprie omnino est allicere, pellicere, vnde quoque δολοζοῦν illecebra, ἐξελλομεν vero abstracte, sc. ἀπο τῆς ὁδοῦ εὐθειας, vel ἀπο τοῦ ἀγαθοῦ i. e. seducere. Xenoph. Cyrop. I. 8. εἰ αὐτος ἐπιδεικνυει ἑαυτον, μη ὑπο των παραυτικα ἡδονων ἘΛΚΟΜΕΝΟΝ ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ, ita vt δολοζοῦν ab ἐξελλομεν vt causa ab effectu differat. In primis vero δολοζοῦν, vt nostrum ankürnen, in re piscatoria et venatica de inescandis e. c. piscibus. ἐξελλομεν vero de protrahendis ipsis in littus adhibetur. Athenaeus I. 7. p. 308. B. de pisce quodam ΑΝΕΛΚΥΣΘΕΙΣ δε * ΔΕΛΕΑΖΕΤΑΙ ἅτε σαρκι, ἅτε ἀλλῶ τινι ἐμφυχω. Herodotus 2, 70. ἐπεὶν νωτον υος ΔΕΛΕΑΣΗ περι ἀγκιστρον, μετῖν ες μεσον του ποταμου — ὁ κροκοδειλος — ἐντυχων τῶ νωτῶ καταπινει. Ὅι δε ΕΛΚΟΥΣΙ — ἐπεὶν

δε ΕΞΕΛΚΥΣΘΗ εἰς γῆν — πρωτον ἀπαντων ἡ θηρευτηρ κατ' ὧν ἐπλοσε αὐτες τας οφθαλμοις. cf. Xenoph. memorab. I. 2. ad quam ipsam similitudinem Jacobus et h. l. respexisse videtur. Sic enim, et aptissime quidem ad I. n., vtrumque vocabulum de mulieribus, meretricibus et voluptatibus vsurpatur. Athenaeus I. 13. C. 8. p. 600. Megalofstratam aptam fuisse dicit διὰ την ὀμιλιαν τας ἐρασιας ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΘΕΙΣ. ΘΑΙ. In testam. 12. patriarch. p. 702. de uxore Potipharis dicit Josephus εἰς πορνειαν με ΕΦΕΛΚΥΣΑΤΟ. Maxim. Tyr. Diff. 21. p. 206. πικραις καὶ ἐλεειναις ἨΔΟΝΑΙΣ ΔΕΛΕΑΣΘΕΝΤΕΣ. Antonin. I. 2. §. 12. τὰ ἨΔΟΝΗ ΔΕΛΕΑΖΟΝΤΑ. Latini verbum inescare eodem sensu adhibent. Ter. Adelph. 2, 2. 12. Nescis inescare homines. Quid quod commune hoc omnibus est scriptoribus, vt, de fallendis seducendisque hominibus loquenturi, a re venatica repetant imagines. Caeterum haec voc. tantum accumulata sunt, vt tentationis notio plane exhauriretur, alioquin secundum ipsam illam similitudinem δολοζομενος praecedere debuisset voci ἐξελλομενος. Eandem sententiam verbis ab ea-

ζόμενος ἴτα ἢ Ἐπιθυμία συλλαβοῦτα τίττει 15
Ἄμαρ-

eadem similitudine repetitis saepius protulerunt veteres. Plato in Timaeo ἡδονην vocat των κακων ΔΕΛΕΑΡ, quem imitatur Plutarchus de sera Num. Vind. dicens: το γλυκυ της ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ ὡσπερ ΔΕΛΕΑΡ ΕΞΕΛΚΕΙΝ (ανδρωπερ.) Cic. de senect. 13. *Diuine enim Plato escam malorum voluptatem appellat, quod ea videlicet homines capiantur, ut hamo pisces.* Sic et Philo de agric. p. 202. Ε. εν εδεν ετιν, ὁ μη προς ἡδονης ΔΕΛΕΑΣΘΕΝ ΕΙΛΚΗΤΣΤΑΙ και εμφερεται τοις πολυπλοκωτατοις δικτυοις αυτης, ἃ πολυς διεκδυνει πονος. de mund. opif. p. 38. C. ὁ δε (λογισμος) αυτικα ΔΕΛΕΑΣΘΕΙΣ, ὑπηκος ανδ' ἡγεμονος — γινεται. Xenoph. memorab. 1. 2. εκεν ὁ εἶτω πεπαιδευμενος ἡττον αν δοκει σοι ὑπο των αντιπαλων η τα λοιπα ζωα ἀλισκεσθαι. τῶτων γαρ δηπε τα μεν γαστρι ΔΕΛΕΑΣΟΜΕΝΑ και μελα ενια δυσωπημενα ὁμως ΤΗ ΕΠΙΘΥΜΙΑ. τε φαγειν αγαμενα προς το ΔΕΛΕΑΡ, ἀλισκεται — εκεν σοι δοκει αισχρον ενω ανδρωπερ, τ' αυτα πασχην τοις αφρονεσατοις των θηριων. cf. Schoetgen. hor. hebr. in h. 1.

15. ἴτα. post aliquod temporis intervallum. συλλαβουτα

τιττει pro συλλαμβανει και τιττει. συλλαβουτα sc. εκ τῶ ανδρος cum quo congressa est. τιττει Ἄμαρτιαν. Sic et Theognis 153. τιττει γαρ κορος ὑβρι. αποτελεσθεισα αποκουει, pro αποτελειται και αποκουει. αποτελεσθεισα, ubi perpetratum fuerit peccatum. Eodem nexu et Polyb. hoc voc. vitur: το μεγαλον ασεβημα κατα προαιρεσιν ΑΠΕΤΕΛΕΣΑΝ) vel, sensu eodem, sed magis apte forsan ad imaginem hujus loci: ubi adultum fuerit, qua significatione τελειος saltem saepius occurrit. Hebr. 5, 14. 1 Cor. 2, 6. 14, 20. Eph. 4, 13. Phil. 3, 15. αποκουει, ἤβη, vero est vox bene graeca, nec diuersa a τιττει enitur. Θανατον vel mortem, vel omnino mala quaeuis significat, vid. ad v. 12. Praefero h. 1. prius, quia homines peccando mortales factos esse omnes consentiunt N. T. scriptores. cf. Rom. 6, 7. 11. Videtur itaque Jacobus Ἄμαρτιαν quasi adultam, ex concubitu cum eodem juuene, Θανατον excludentem, sibi animo finxisse. A metaphora vero si recesseris, sensus eo redit: *inest aliquid vitii quod placeat: — unde committere ea cupimus — si vero commissa fuerint — poena imminet.* Jacobum vero h. 1. ad Genes. 3. respexisse

vix

Ἀμαρτίαν ἢ δὲ Ἀμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκτείνει
 16 Θάνατον. μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί,
 17 πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἀνωθεν
 ἔστι

vix contendere ausim. *Philo* de sacrif. Abel p. 147. E. huic loco conuenienter sic: ἡ Φυσις πρὸς γενεσιν πραγμάτων ὤρισεν ἐν ψυχῇ δυναμιν, δι' ἧς ΚΥΤΟΦΟΡΕΙ, καὶ ΩΔΙΝΕΙ καὶ ΑΠΟΤΙΚΤΕΙ πολλά διανοια' των δε ΑΠΟΚΤΟΜΕΝΩΝ — τα δὴ λεα — ἐσι κακια καὶ παθος. et in Allegoriis: ἀφροσύνη δὲ ἐσι κυριον ὀνομα ΩΔΙΝΟΥΣΑ, ὅτι ὁ ἀφρων νῦς ἀνεπειταυιν ἐργων ἐκαστῷ τε ἐν ὠδινησει ἐσιν. ὅταν χρηματων ἐρα ΩΔΙΝΕΙ, ὅτε δοξῆς, ὅτε ἡδονῆς, ὅτε ἀλλετινος. Plura loca hoc sensu Graecis frequentata praeter *Wetstenium*, *Majus* et *Pricaeus* collegerunt. De sententia ipsa vero egregius est locus *Episteti* apud *Arrianum* l. 3. c. 24. Ὅταν σε ἡ φαντασια δαμνῇ (τοῦτο γὰρ ἐν ἐπισοί) ἀναμαχε τῷ λογῷ, καταγωνίζε αὐτην, μὴ ἐκαστῆς ἐπισχυειν, μηδὲ προαγειν ἐπὶ τὰ ἐξῆς, ἀναπλοσσεσθαι ὅσα θελεῖ καὶ ὡς θελεῖ, et *Platonis* epist. 7. ἐξ ἀμαθιας, παντα κακα πασιν ἐρριζῶται, καὶ βλασανεῖ, καὶ εἰς ὑπερον ἀποτελεῖ καρπον τοῖς γεννησασι πιροτατον.

16. 17. Quam arte hi versus cum antecedentibus con-

haereant ad initium v. 12. demonstrauimus, quare miramur nonnullos interpretes nouae sectiōnis hic constitutere initium. μὴ πλανᾶσθε (suppl. 89, quod Cod. Al. habet), est loquendi ratio scriptoribus sacris adhiberi solita, vbi a graui errore homines reuocare volunt, quem ipsi tamen leuēi iudicant. I Cor. 6, 9. 15, 33. Gal. 6, 7. I Jo. 3, 7. πλανᾶσθαι vero proprie est a rebus uia abduci, inde metaphorice, vt et h. l. omnino falli, errare, vt sensus sit hic: ne fallamini sc. in eo, quod Deum tentationum habeatis auctorem. ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. blande, quo minus aegre ferant, Iacobum iis eripere errorem, quo peccandi libidinem huc vsque excusari et defendi posse putauerant.

17. πᾶσα, mera vid. ad v. 2. subint. μαλλον potius. δόσις καὶ — δῶρημα, illud largitionem, hoc munus ipsum designare, si grammaticam rationem spectes, vere annotatur; ex vsu loquendi tamen vtrumque synonymum est: h. l. beneficia quaeuis diuina. τέλειον ἰ. q. ἀγαθόν, veram nostram augens felicitatem, vt opponatur τῇ ἐπιθυμίῃ, quae aliquam

ἔστι καταβαίνει ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φῶτων, παρ

δ

aliquam saltem, sed fugacem eandem, atque perniciosam suppeditat voluptatem. Sensus est: non nisi bona quaevis a Deo proficiuntur, ergo non tentationes. ἀνωθεν pro κρανοθεν Act. 14, 7. vel ἐκ τῆς κρανῆ, vt hebr. לְמַעַל pro מִשָּׁמַיִם. Jos. 2, 11. cf. Joh. 6, 32. 33. graphice dictum pro: παρὰ τῆς θεῆς, τῆς ἐν κρανῶ. Deum enim coelo, tanquam loco eminentiori, insidere, veteres tantum non omnes statuerunt. Sic etiam ἐν κρανῶ et ἐν ὑψίστοις Luc. 19, 38. coll. Matth. 21, 9. et Marc. 11, 10. positum est pro: τῶ θεῶ ἐν κρανῶ, τῶ θεῶ ἐν ὑψ. sc. οὐτο. vid. Wetst. Contra vero et inuersa ratione ἐκ τῆς θεῆς vel ἐκ τῆς Διὸς interdum ponitur pro ἐκ τῆς κρανῆ. cf. Gen. 19, 24. vbi יהוה מאה verbis statim insequentibus יהוה שׂם מן explicatur. — *ἐστὶ, καταβαίνειον* — sic, commate interposito, explicari solet ita: *e coelo est, descendens a patre luminum.* Malim tamen, deleto commate, *ἐστὶ*, ex hebraica loquendi ratione, jungi cum *καταβαίνειον*, sensu plane non mutato, pro: *καταβαίνει.* Joh. 1, 33. Sic quoque *Latina prisca* et *Syrus.* ἀπο pro παρὰ. τῆς πατρὸς i. e. τῆς ποιητῆς, κτιστῆς, κτισαντος. auctoris, creatoris, vt Hebr. 12, 9. et apud ipsum Jac. 3, 9. cf. Mal. 2, 10. hebr.

2M. Quem quidem vsum loquendi *Loesnerus* inprimis et *Philone* confirmavit de mund. opif. p. 2. B. θεον, τῆ μὲν (θεῶ) τὰς δυνάμεις ὡς ΠΟΙΗΤΟΥ καὶ ΠΑΤΡΟΣ καταπλαγήσαι, τον δε (ἰσομοῦ) μὴ πλεον τῆ μετριῆ ἀποσεμνησαι. de charit. p. 799. C. ΠΟΙΗΤΗΣ τῶν ὅλων καὶ ΠΑΤΗΡ. Quibus addo: *Plut. Vit.* non esse suauem fec. *Epicur.* p. 1112. D. πάντων μὲν ἡγεμῶν ἀγαθῶν, πάντων δε ΠΑΤΗΡ καλῶν ἐκείνος ἐστὶ. Sic quoque *Romulus Romae pater* *Plutarcho*, *Apollo lyrae pater* *Horatio.* Od. 1, 10. 6. τῶν Φωτῶν. de ratione et reuelatione *Bensonus* de spiritibus, donisque spiritualibus vero *Grotius* intelligit, vt i. fit q. Hebr. 12, 9. πατήρ τῶν πνευματῶν, sed vtrumque sine exemplorum auctoritate. *III. Michaelis* cum *Wolffio* in curis πατήρ τῶν Φωτῶν vertit: auctor omnis perfectionis, prosperitatis, atque laetitiae, secundum hebr. יהוה et עוֹרָה *Cohel.* 6, 5. Pf. 36, 10. 97, 11. coll. Joh. 1, 4. obstante tamen forma plurali. Alii aliter. Recentiorum tamen plerique τῶν Φωτῶν de sole, luna, caeterisque intelligunt astris, ex hebr. יהוה Pf. 37, 6. 186, 7. Job. 22. 28. 31, 26. 36, 32. 37, 21. Prov. 4, 18. *Jes.* 5, 30. alibi, vel

יהוה

ὧ οὐκ ἐνι παραλλαγῇ, ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα.

βου-

γικα Gen. 1, 14. 15. 49, Pf. 74, 16. et hanc ipsam significationem ea etiam quae sequuntur requirere videntur. *πατηρ των Φωτων* igitur *fiderum* est *auktor*. Sic olim et Jupiter a luce dictus est *Lucetius* i. e. *lucis auctor*. *Macrob.* 1. 1. Saturn. c. 15. *Nam cum Jovem accipiamus lucis auctorem, unde et Lucetium Salii in carminibus canunt.* cf. *Gellii* noct. Att. 1. 5. c. 12. Solenne vero Hebraeis a fideribus celebrandae diuinæ majestatis atque potentiae repetere argumentum. *Jef.* 40, 26. Pf. 136, 7. 147, 4. *Jer.* 31, 35. *Sir.* 42, 16. 43, 10. quas et *Jacobus* eam ob causam h. l. praedicat, vt Deo ad exsequenda ea, quae benigne velit, potentiam quoque non deesse demonstrat. Quod tamen *Jacobus* in hanc ipsam celebrandae majestatis diuinæ incidit rationem, eo, si quid video, factum est, quod phrasi vtens *ΑΝΩΘΕΝ* ἐπι καταβαινον, coelum fideribus distinctum quasi ante oculos videret. Vnde igitur magis commode praedicandae majestatis diuinæ materiam desumere potuisset arbitremur, quam ex ipso coelo? Jam vero dum fiderum imaginem sibi propositam videt, eorundem quoque vicissitudines animo obuersatur, quas tamen

ipsas in naturam diuinam inde a verbis *παρ ὧ* etc. cadere negat. Vt vero *Paullus Aratum* Act. 17, 18. *Menandrum* 1 Cor. 15, 33. *Epimenidem* Tit. 1, 12. ante oculos habuisse apparet, sic et locus hic ex poemate quodam desumptus, et *Φωτων* ex poetarum more pro *ανδρων* positum esse videri possit, inprimis cum verbis *πασα — τελειου* hexameter insit. Omnino quidem *Φωσ* in forma tam singulari quam plurali homines designat; *Hesiod.* *Ασπις* 149.

— — *Ερις* — —

Σχετηλη, ηρα νοου τε και εν Φρενας ειλετο ΦΩΤΩΝ.

vt vero in nullo, qui quidem ad nos peruenerit, poeta veteri locus deprehenditur, praetereaque *Jacobus* ecclesiae Hierosolymitanæ assiduus doctor vix Graecos legisse poetarum videtur; ita versus in scribendo etiam inuito scriptori excidere posse, plura in optimis scriptoribus profaice existant exempla. Sic v. c. apud *Liuium* 6, 3.

Parcere lamentis *Sutrinus* jussit; *Etruscis*
Se luctum lacrimasque
ferre.

Plures ejusmodi versus *Noltenius* collegit sub v. *versus*. *παρ ὧ* i. q. *εν ὧ*. *ενι* pro *ενεσι*. *παρ ὧ* ἐκ *ενεσι* tunc pleo-

Βουλῆθεῖς ἀπεκύνθησεν ἡμᾶς λόγῳ εὐλθείας, εἰς 18

τὸ

pleonastice dictum pro παρ' ὃ ἐκ εἶν, i. e. in quo locum non habet, amant enim auctores Graeci particulas accumulare: nisi forte ἐνι pro ἴψῳ ἐσι positum fuerit. Apud auctores quidem profanos hoc significatu me legere non memini, sed Col. 3. 11. (non item Sir. 37, 2. Gal. 3, 28. quae pro hoc usu loquendi a quibusdam allegantur), ἐνι simpliciter pro ἐσι positum esse videtur. παραλλαγή et τροπῆς ἀποσιμασμα. De discrimine inter utramque vocem constituendo magnopere solliciti sunt interpretes, nec, fuisse inter eas discriminis aliquid negari potest. Sunt enim voces ex astronomorum disciplina repetitae. Latini eadem significatione conuersio, flexus. Loca vide apud Dukerum ad Flor. 4, 3. 8. Nimirum παραλλαγή ἢ μεταβολή de conuersione solis a septentrione ad meridiem et vice versa, τροπή vero de ea quae fieri videtur ab ortu ad occasum, et ἀποσιμασμα denique ea umbra, quam terra projicit, sole sub ea condito, adhiberi solet, ita vt τροπῆς ἀποσιμασμα sit ἀποσιμασμα ἐκ τῆς τροπῆς sc. oriundum, quaquam et loca existant, in quibus παραλλαγή et τροπή inter se permutantur, vel pro eodem habentur. vid. locorum multitudinem ap.

Raphelium et Loesnerum in h. l. Sed quicquid illud fuerit discrimen, Jacobum tamen de eo cogitasse vix crediderim. Modo igitur teneamus hoc unum, utrumque vocabulum de astrorum mutatione adhiberi. Sensus tum prodit hic: in quem nulla cadit mutatio, nec benignitatis obumbratio, qualis in sideribus locum habet. Saepius vero a sideribus mutationis repetitur imago Sir. 27, 12. Nisi vero de sideribus sermo esse videretur, dubius haererem, an non ἀποσιμασμα τροπῆς cum Wolfso, Suida auctore, accipiam: ἀντι τῆ ἀλλοιωσεως καὶ μεταβολῆς ἰχνος καὶ ὁμοιωμα Φαντασίας. Tum sententia prodiret haec: in quo nulla mutatio, et ne umbra quidem mutationis, i. e. ne leuissima quidem mutatio, qualis in sideribus esse solet, locum habet. Hebr. 1, 10-12. Sap. 7, 26. sqq. inprimis vero si verba τῶν Φωτῶν de quauis alia re praeter astra intellexeris, παραλλαγή et τροπή omnino sensu illo pro mutatione quauis accipi possunt. Et sic quoque utrumque vocabulum occurrit. vid. Loesnerum. Similes sententias Philo protulit: de sacrif. Ab. et Cain p. 138, E. διαθήκη ἐσι Θεῶ συμβολικῶς αἱ χαριτες αὐτῆ. Θεμῆς δὲ εἶδεν ΑΤΕΛΕΣ αὐτῆ

E

χαρι-

τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχὴν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

Ἔσπε,

χαρίζεσθαι ὡς ὁ ὀλοκληροὶ καὶ ΠΑΝΤΕΛΕΙΣ αἱ τὸ ἀγενητὰ δαρεῖν πασαι. de agricult. p. 195. C. ἀμηχανοὺν γὰρ τῶν ἐπιβαλλόντων εὐδειαν εἰσεπινοῦς ἐπισταυτοῦ θεοῦ ΠΛΗΡΗ καὶ ΤΕΛΕΙΑ τ' ἀγαθὰ τοῖς ἐσιν ἀπασι εἰδοτοῦς χαρίζεσθαι. Dio O. 32. p. 365. B. ΤΟ μὲν σωζοὺν καὶ τρεφοῦν καὶ γοιμμοῦν, οὕτως ἈΝΩΘΕΝ ποθεῖν εἰ δαιμονία τινοῦ πηγῆς κατεῖσι. Bereschith R. 51, 1. Dixit R. Chanina. Non est res mala descendens desuper.

18. *Summum vero beneficium, quod immutabili ejus benignitati acceptum referimus, in eo cernitur, quod christiana religio nos emendatioribus felicioribusque reddere voluerit.* βεληθεῖς pro composito εὐβεληθεῖς. i. q. alias θελων. εὐδοκων. κατὰ τὴν εὐδοκίαν τὴν θεληματος αὐτῆ Ephes. 1, 3-5. ὕπερ τῆς εὐδοκίας αὐτῆ Ephes. 1, 5. 9. Phil. 2, 13. hebr. יצאנו 2 Sam. 20, 11. quod LXX reddunt βελομενος, pro suo erga nos favore, sola benignitate coactus. Vnde iterum intelligendum est, tantum abesse, vt Deus ad peccata homines seducat, vt vltro potius summum in eos contulerit beneficium. αποικεῖν proprie i. q. τιτεῖν παρere, procreare, vid. ad v. 15. inde facere, efficere omni-

no. Jam vero quia, quae procreantur, noua atque integra prodeunt, αποικεῖν inde faepissime nil aliud sibi vult quam emendare, ἀναγεννην I Petr. 1, 3. 23. vtroque sensu h. l. accipi potest. Videtur autem Jacobus ex v. 15. in hanc incidisse loquendi rationem. αποικεῖν vero pro gignere accipi maullt S. V. Storr, vt propter voc. κτισματα de creatore gignente cogitetur, qui paulo aute πατὴρ dictus sit; neque hoc incommode, licet certi vsus loquendi exempla desint, cum gignendi, et pariendi significatio sit inuicem similitudine admodum conjuncta. λογὴ ἀληθεῖας pro λογὴ ἀληθινῶν, quo religio christiana significari ac Iudaismo et Hellenismo νομῶν et προτερα καὶ ματαῖα ἀναστροφῆ ἀνδρατῆ ψυχικῆς ὀπποῖν solet. εἰς τὸ εἶναι pro ἵνα αὐμὲν i. e. καὶ ἕτως ἐποίησεν ἡμᾶς etc. — ἀπαρχὴν τῶν κτισμάτων. ἀπαρχὴ proprie dicitur primum in qualibet re, praecipue tamen primitiarum (מִנְחָה) Deo offerri solitarum ratione habita. Philo leg. ad Cai. p. 1035. E. πρῶτοιμοῦς ὀλιγορεῖσθαι τὰς ἱεραῖς ΑΠΑΡΧΑΣ. et paulo post: εἰσεῖν πάντα (τὰ συναγωγία) συνοδῶν — ἀνδρῶν ἐπιτηδευόντων ἀρετὴν ΑΠΑΡΧΑΣ δε ἐτησίαις εἰσφερόντων εἰς τὴν ἀναγεσι θυ-

σίας.

Ὅστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔστω πᾶς ἀν- 19
 θρωπος ταχύς εἰς τὸ ἀκούσαι, βραδύς εἰς τὸ λα-
 λῆσαι,

σιας. α. τ. κ. igitur i. e. q. οἱ
 πρωτοὶ τῶν κτισμάτων, quo qui-
 dem vocabulo ἀπαρχῆς, siue
 ad primitias in eo explicando
 respexeris, siue minus, Ju-
 daei eam ob causam nuncun-
 pantur, quia primi omnium
 Christi nomen dederant; op-
 positū reliquo κόσμῳ ad chris-
 tianam religionem adhuc con-
 vertendo. cf. Rom. 6, 5. Ἐται-
 νετον — — ὅς εἰν ΑΠΑΡ-
 ΧΗ τῆς Αχάρας εἰς Χρισόν·
 I Cor. 15, 20. Χριστός —
 ΑΠΑΡΧΗ τῶν νεκροποιημέ-
 νων ἐγενετο. v. 23. ΑΠΑΡ-
 ΧΗ Χριστός, quod recte in-
 terpretatur Hef. πρῶτος Χρι-
 στός. Alii, vt voc. latina prin-
 ceps, primus, primitiæ pro re-
 bus præcipuis vsurpantur, sic
 quoque ἀπαρχὴν τ. κ. prae-
 eunte Bengelio, vertunt: ἀν-
 θρωπος τιμιώτατος, homines
 præcipuos nos reddidit: non
 repugnante vsu loquendi tum
 hebr. (nam בְּלֵחַ medulla i. e.
 optimum in qualibet re, οἱ
 LXX reddunt per ἀπαρχὴν.
 Num. 13, 12. et primogeni-
 tus, יְרֵחַ הַיְשָׁרָה Hebraeis dic-
 ctus, præcipuum in familia
 locum obtinebat.) tum graeco;
 siquidem Philo Judæos vo-
 cat Judæos generis humani
 ἀπαρχὴν. τῶν αὐτῆς κτισμάτων.
 creaturarum suarum h. l.
 strictiori sensu hominum suo-

rum. vt κτισίς Rom. 8, 19.
 et alibi.

19-21. Ad tantam vero
 dignitatem euecti, vt dignos
 quoque hoc beneficio se ge-
 rant, et inprimis religionem
 christianam mansueto ipsi pot-
 tius animo atque tranquillo
 amplecti, quam zelo infansio-
 aliis tradere malint, Christia-
 nos hortatur Jacobus. Vide-
 tur nempe Jacobus h. l. re-
 prehendere vitium illud, quo
 Christiani, qualicunque im-
 buti religionis chr. notitia,
 nimia alios statim eandem
 docendi cupiditate flagrant.
 ὡς vt ὁιο v. 21. et δια τῆτο
 quo Paulus inprimis vitur,
 ex antecedentibus colligit:
 quæ cum ita sint. i. e. cum
 ad tantam euecti sitis dignita-
 tem. πᾶς ἀνθρωπος. genera-
 tim dicta, ad mitigandam re-
 prehensionis acerbicatem. τα-
 χύς h. l. promptus, paratus,
 proclivis. εἰς τὸ ἀκῆσαι sc.
 τον λογον τῆς ἀληθείας. i. e.
 εἰς τὸ μανθανεῖν τ. λ. τ. α. ad
 accipiendam rel. chr. βραδύς
 vi oppositi ταχύς minus prom-
 tus, parum paratus et ala-
 cris ad agendum. i. q. οκνηρός.
 Rom. 12, 11. et νωθρός Hebr.
 5, 11. Nos sūmīg. εἰς τ.
 λαλήσαι. sc. τον λογον τῆς ἀλη-
 θείας. vi oppos. ἀκῆσαι, i. q.
 E 2 615

20 λῆσαι, βραδύς εἰς ὀργήν. ὀργὴ γὰρ ἀνδρός,
δικαι-

εἰς το διδάσκειν τ. λ. τ. α. ad tradendam rel. chr. βραδύς repetitur ad augendam cohortationis grauitatem. βραδύς εἰς ὀργήν (οἷη γῆν vel πῦρ γῆν.) sc. iterum εν τῷ λαλήσαι, quod contextus requirit. *Lenti fitis ad iram in docendo, vel contra negantes obsequium, vel contra secus docentes, vel contra iudices doctrinae vobis traditae rationem a vobis exigentes, aliosque. Eodem modo et Philo de conf. ling. p. 327. B. vocabula ταχὺς et βραδύς adhibet, dicens: βραδύς ἀφελήσαι, ταχὺς βλαψαι.* ex quo noster etiam breuius dicere potuisset sic: ταχὺς ἀκίσει, βραδύς λαλήσαι. vti etiam Hor. ep. I. vlt. v. 25. *Irasci celerem.* Cum vniuersa sententia cf. *Sirac. 4, 29. 5, II. sq. 6, 33. sq. 9, 18. sq. Dio O. 32, p. 361. A. εἶπω δὲ μάλλον ἀν ὑμᾶς ἐπῆρην ΒΡΑΔΥ μὲν ΦΘΕΓΓΟΜΕΝΟΥ ΤΣ ἐγγρατως δὲ σιγῶντας, ὀρθως δὲ διανοομενας ἴγνυς πρὸς ΟΡΓΗΝ μὴ ΤΑΧΥ ΤΣ, ἀλλὰ ΒΡΑΔΥ ΤΣ.* *Lucianus Demonact. 51. εἰρομενω τινι πως ἀν τις ἀριστα ἀρξῆη; ἀοργητος, εἶπῃ, ὦν, καὶ ΟΛΙΓΑ μὲν ΛΑΛΩΝ, ΠΟΛΛΑ δὲ ΑΚΟΥΩΝ.* *Plut. de aud. poët. 39. B. Diogenes L. Zeno 7, 23. δια τῆτο β. ὡτα εχομεν, στομα δὲ ἐν,*

ἵνα πλειω μὲν ἀκωμεν, ἥττονα δὲ λεγωμεν. cf. quoque Prov. 10, 19. 13, 3. 17, 28.

20. ὀργὴ ἀνδρός pro ἀνη ὀργιζόμενος. δικαιοσύνη τε θεῶν ex hebr. πῆτς cum virtutis studium, quo summo numini probari meritaque supplicia effugere cupimus, tum liberationem a suppliciis ipsam, praemiorumque condonationem, tum denique rationem qua Deus homines a suppliciis liberare praemiisque ornare constituit — verbo: religionem omnino significat, (vid. S. V. Koppii exc. 4 in ep. ad Gal.) quo sensu et h. l. accipiendum videtur. εἰ κατεργάζεται, facere, vel obseruare non solet, vel nequit. hebr. πῆτς ἕως Ps. 15, 2. cf. *Lucian. parasit 53. εἰ ἀγαπαντησις δὲ ποτε, ἡ ὀργὴ αὐτῆ χαλεπον κδε σκυθρωπον κδεν ΑΠΕΡΓΑΖΕΤΑΙ.* vt sensus sit hic: *iratus obseruare non solet virtutis praecepta, vel breuius: ira praeceptorum nescia. Vniuersae haec exprimuntur, sed ex contextu ratione Jacobus hoc potissimum in animo habuit: iratus nequit docere religionem chr. prouti fas est, Deoque probatur.*

δικαιοσύνην Θεοῦ οὐ κατεργάζεται.

διὸ ἀπο-21
δέμι-

21. διο vid. ad ὠσε v. 19. ἀποδεμένοι sc. εσε i. e. ἀπο-
δεσθε. *fugite, remouete a vo-
bis.* formula dehortantis sae-
pius obuia. Col. 3, 8. Eph.
4, 22. 25. Rom. 3, 12. 1 Petr.
2, 1. *πασαν ῥυπαριαν* forsitan
ex mente Jacobi pro παντως
vel τα παντα την ῥυπαριαν.
Col. 3, 8. ῥυπαρια, longe
frequentius ῥυπος, proprie
denotat sordes 1 Petr. 3, 21.
metaphorice vero vitia, quasi
animi sordes ῥυπ. dicuntur,
de quibus et verbum ῥυπαι-
νεσθαι saepius occurrit. Re-
spondet hebr. נאש Job. 14,
4 et נאש Jes. 4, 4. quod
LXX. utroque loco reddide-
runt per ῥυπος. Hef. sensu
eodem ῥυπος vertit αischρον.
Opponitur τῷ καθάρῳ vel τῇ
καρδίῃ καθάρῳ רוקח לב Ps. 51,
12. cf. *Plut.* de prof. virt.
p. 85. δηλος εστιν ἡδη τι ΚΑ-
ΘΑΡΟΝ κτωμενος ἑαυτῷ,
καὶ ὄδ' ὅπωσιν αξίων ΡΥ-
ΠΑΙΝΕΣΘΑΙ. *Dion. Hal.*
l. II, p. 689. ΡΥΠΑΙ-
ΝΟΝΤΕΣ ΑΙΣΧΡΩ βιω-
τας ἑαυτῶν καὶ τῶν προγου-
ων ἀρετας. *Philo* de nom. mut.
p. 1051. D. τις γὰρ, ὡς ὁ
Iωβ Φασι ΚΑΘΑΡΟΣ ἀπο
ΡΥΠΟΥ. καὶ μια ἡμερα
εστιν ἡ ζωὴ ἀπειρα μὲν εστι τα
ΚΑΤΑΡΡΥΠΑΙΝΟΝΤΑ
την ψυχην. *Plura Loefne-
rus.* Jam vero interpretes
omnes ῥυπαριαν sejunctim a

caeteris vel pro vitiositate
omnino accipiunt; vel, vt
Storrius, pro sordida avari-
tia. Sic *Phanorinus*: ῥυπα-
ρος αischρονερδης; sed vtrum-
que parum ex hujus loci
contextu. Mihi quidem ῥυπ.
non minus ac περισσεια jun-
gendum videtur voci κακίας
vt ρυπ. κ. fit jedes Schandflek
von Gehässigkeit, vel i. q. κα-
κία ῥυπαρια. *schimpfliche, enteh-
rende Gehässigkeit.* περισσεια
κακίας pro κακία περισση. πε-
ρισσειαν vero alii cum περιτ-
τωματα vel περιττεον confun-
dunt, alii, *Grotio* praeuen-
te, ad circumcissionem prae-
putii superflui (ערלה) refe-
runt, cum qua animi emen-
datio haud raro a scriptori-
bus sacris conferatur. con-
tradicante tamen *Ill. Michaë-
le*, qui περισσειαν κακίας reddi
mault: reliquias malitiae,
nisi potius abundantiae notio-
nem voc. περισσεια requirat.
Quare equidem *Loefnerum*
sequor, qui περισσειαν de ra-
mis in vite vel arbore abun-
dantibus, falceque refecan-
dis adhiberi loco *Philoniano*
probabile reddidit, de vitim.
p. 854. Β. περιτμενεσθε τας
σκληροκαρδιας, το δε εστι τας
ΠΕΡΙΤΤΑΣ Φυσις τε ἡ-
γεμονικη, ὡς αἱ ἀμετροι των
παθῶν εσπειραν τε καὶ συνη-
ξησαν ὄρμηκ καὶ ὁ κακος ψυ-
χης γεωργος εφυτευου, ἀφρο-
συνη,

Θέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσεΐαν κακίας, ἐν
πραύ-

συνῆ, μετα σπῆδης ἀποκειμα-
σθε. Sic quoque Latini di-
cunt *frumenta luxuriosa*. In-
de περισσῖα et περισσῶν de-
signat omne *nimum*, omne
id, quod *justum* excedit mo-
dum, vt πᾶσα περισσῖα κα-
κίας sit nostrum: *jeder Aus-
wuchs von Gehässigkeit*, et
κακία περισσῖα ἰ. q. κακία im-
modica. (*übertriebene, zu
weit getriebene Gehässigkeit*).
Sic et 2 Cor. 8, 2. περισσῖα
της χάριτος designat *gaudium
nimium (ausgelassene Freude)*.
κακίαν vt syn. voc. ῥυπαρίας
de vitiositate et malitia omni-
no intelligunt interpretes
longe plurimi, accedente in-
primis *Ciceronis* auctoritate
qui *Tusc.* 4, 15. κακίαν ex-
plicat per *consuetudinem al-
teri nocendi*. Sed, si quid
video, ex totius loci con-
textu et inprimis vi oppos.
πραύτ., κακία h. l. strictiori
sensu respondet voc. ὀργῆ v.
19. vt intelligatur *nimia illa
in docendo iracundia et moro-
sitas et ἀποθεμ. πᾶσαν ῥυπαρ.*
ἰ. sit q. ἀποθεσθε καὶ ὑμεῖς τα
παντα ΟΡΓΗΝ, ΘΥΜΟΝ,
ΚΑΚΙΑΝ, βλασφημίαν, αι-
σχρολογίαν ἐν τῷ σοματός ὑμῶν.
Col. 3, 8. cf. 1 Petr. 2, 1.
Sic et *Homerus* κακίως pro
iracunde adhibet. e. g. Il.
α, 28.

Ἄλλα ΚΑΚΩΣ ἀΦίει, κρα-
τερον δ' ἐπι μύθον ἐτέλλε.

ἐν πραύτητι pro συν πρ. πρᾶ-
ύτης vero ex oppos. ὀργῆ v.
19. eam animi designat *man-
suetudinem, qua tradita acci-
pimus, ab omni contumacia
et repugnandi cupiditate alie-
ni*. δεξασθε subint. μᾶλλον.
δεχομεν vero et ἀποδιδώμε eod-
em sensu sese accipere sol-
lent, quo lat. *accipere et tra-
dere*; vt alterum sit *discen-
tis* alterum vero *docentis*. δε-
χασθαι respondet voc. ἀκισται
v. 19. ἰ. e. μαθάνειν, et op-
ponitur τῷ λαλήσαι v. 19. ἰ. e.
διδάσκειν. Simili phrasi προ-
ηρώς δεξασθαι του λογον vti-
tur *Diod.* Sic. apud *Münthe*
in obs. phil. ad h. l. λογον
ἐμφοτον. *Oecumenius* intel-
ligit *rationis lumen quo mala
a bonis distinguiimus*. De
hoc ipso autem vix dixisset
Jacobus: του δυναμενον σωσαι
τας ψυχας ὑμων. Accedit
quod λογος apud *Jacobum*
semper sit λογος ἀληθινος,
religio chr. III. *Michaëlis* trop-
um a paxillis repetitum ar-
bitratur, pronocans ad *Co-
hel.* 12, 11. vt λ. ε. sit ver-
bum *infixum, summa mente
alte repostum*; nisi forte pa-
rum solennis hic tropus vi-
deri possit. ἐμφοτος potius
vel est *innatus, natura insi-
tus* Hef. ὁ ἐν τη φύσει. *Suid.*
το ἐν φύσει (exempla colle-
gerunt praeter *Westf. Elfne-
rus* et *Raphelius* in h. l.)
ita

πραύτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον, τὸν δυνά-
μενον σώσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

Γίνεσ-

ita vt λ. ε. fit religio vobis innata i. e. religio tam cognita vobis. vt in ipsam naturam quasi vestram abiisse videatur. Plane vt nos: eine Lehre welche bey euch zur andern Natur geworden ist: vt quod malim λ. εμφοτος i. e. q. λ. εμφοτουδεις πεφουτευμενος, doctrina vobis quasi implantata, h. animis vestris infixa, quam Barnabas vocat την εμφοτου δωρεαν της διδαχης αυτου. Dicuntur enim apostoli φουτευειν plantare verbum in auditoribus 1 Cor. 3, 6. 7. 8. et ii qui Judaeis praelectam explicabant legem, εμφοσειν αμα την αναγνωσιω. Esrae 9, 48. 55. Quam autem Latini in fitionem vocant, eam Theophrastus, Graeci que alii εμφοτειων. Prouti et nos de doctrina atque in fitione loquuntur verbis a re hortulana repetitis vti solemus e. g. Saamen ausstreuen pro lehren, erndten pro lernen. Sensus semper est hic: Qamuis cognita (καπερ εμφ.) vobis fit religionis chr. doctrina, tamen eam, iterum iterumque libenter audire, quam ambitiose docere malitis. τον δυναμενον σωσαι pro: δυναται γαρ σωσαι. i. e. felices vos reddere potest doctrina chr. ubi ad emendandum animum vestrum eam conuerteritis, mini-

me vero rixae illae et contentiones in docendo. τας ψυχας ὑμων ex hebraismo solenni pro ὑμας. Similiter Homerus II. α. v. 3. Ψυχας ἠρωων pro ἠρωας. Maluit vero noster periphrastice dicere ψυχας ὑμων, quia felicitas ea, de qua h. l. sermo est, ad animum imprimis spectat. Possint quoque verba δέξασθε — ὑμων, praeunte Storrio, ita accipi: δέξασθε τον λογον τον δ. σ. τ. ψ. ἰ. EAN εμφοτος ειη. vt voc. εμφοτον conditionem inuoluat. (cf. Viger. de gr. dict. idiotismis p. 339. n. XVI. ed. Zeunii.) sed, si quid sentio, aliquanto durius. cf. cum loco nostro: Jamblichus 5, Pythag. 17. δει ων πρωτου μεν τας ἕλας, τοις ενδιδαιτηται ταυτα τα παθη, πυρι και σιδηρω, και πασαις βαθμηατων μηχαναις εκκαθαραντα, και ευρομενον τον λογισμον ελευθερον των τοσων των κακων, το τηρικαδε ΕΜΦΥΤΕΤΕΙΝ τι χρησιμον αυτω' p. ante. απορρηπτομενοι σπιλω, τες εν τοις εαθεσιν αμαω εγκοιολαμμενεσ εως ποικα — εσυνομεθα ΔΕΚΤΙΚΟΙ των τηης λογων. Cic. Tusc. 25. Cultura autem animi philosophia est, haec extrahit vitia radicibus, et praeparat animos ad satus accipiendos.

22 Γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον ἀκροα-

22 - 25. Neque tamen acquiescatis in sola audienda religionis christianae doctrina, sed eidem quoque obtemperetis velim: v. 22. alioquin homini similes estis, qui formam suam in speculo contemplatur, deformitates vero, quas animaduertit, corrigere omittit. v. 23. 24. 25. δε non igitur, sed autem, nam nexus est hic: discite religionis chr. praecepta, v. 21. non modo autem discite ea, sed et obseruate. ακροαται sc. τὰ λόγῃ sunt ii quibus religionis christianae praecepta auribus tantum percepisse sufficit. ποιηται vero, vi oppositi, qui eadem quoque obseruant et ad animum applicant emendandum i. q. ποιων Matth. 7, 21. I Maccab. 2, 6. Sed hoc sensu vox ποιητης, non bene graeca est. Verba potius loco substantiuorum adhibere debuisset Jacobus: ἀλλ ἐκ ακεετε μόνου του λογον, ἀλλὰ καὶ τηρειτε αυτου. δε pro δε καὶ ex oppos. & μόνον. παραλογιζομενοι ἐκυτας i. e. ἀλλως vel ἄτως γὰρ παραλογιζομενοι sc. εἶς vel παραλογιζοσθα ἐκυτας. παραλογιζοσθα vero proprie est λογ. παρ ὁ δεῖ vel παρα την ἀληθειαν. sich verrechnen. einen Trugschluss machen: inde decipere, et παραλ. ἐκυτου decipere se. falli. Coloff. 2, 4. i. q. ἀπατην την καρδιαυ

ἐκυτου v. 26. vel πλανων αυτου I Joh. 1, 8. Sensus est: alioquin vosmetipsos decipitis sc. dum a sola religionis christianae cognitione fructus expectatis eos, quos tamen nonnisi obseruatio ejus praebere potest. Paronomasiam in λογῃ et παραλογιζοσθαυ quaerere, e longinquo petatum videri possit. cf. cum loco nostro Matth. 7, 22. 23. 26. 27. 28. Luc. 6, 47 sqq. Rom. 2, 13 sqq. Ceterum hunc ipsum locum obuersatum fuisse Porphyrio, cum ille scriberet δι' ἔργων ἡμῶν ἡ σωτηρια, & δι' ακροασιως λογων Φιλῃς Jac. de Rhoer existimat in notis ad Porphyr. lib. de abstīn. p. 99. Nec non philosophi alii cum Pacuvio voluerunt scribi ante templorum portas: odi homines ignaua opera, et philosopha sententia. Seneca epist. 108. Sic ista, inquit, discamus, ut, quae fuerunt verba, sint opera. Et ep. 75. Quando multa discas? quando, quae didiceris, affiges tibi, ita, ut excidere, non possint. — Non est beatus qui scit illa, sed qui facit. Qui secus agebant ex philosophis, eos Epictetus dixit esse φιλοσοφως ἀνευ τῆ ΠΡΑΤΤΕΙΝ, μεχρι τῆ ΛΕΓΕΙΝ. vid. Gell. Noct. Attic. 17, 19.

ἀκροαταί, παραλογιζόμενοι ἑαυτούς. ὅτι εἴ τις 23
 ἀκροατῆς λόγου ἐστὶ καὶ οὐ ποιητῆς, οὗτος ἔοι-
 κεν ἀνδρῖ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως
 αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ· κατενόησε γὰρ ἑαυτὸν καὶ 24
 ἀπε-

23. ὅτι abundat. εἰ τις ἀκροατῆς. pro: εἰ τις μόνος ἀκροατῆς. καὶ ὁ ποιητῆς pro καὶ εἴς ἄμα π. Vt ακρ. et ποιητ. h. l. sibi opponuntur, sic et apud Clement. Al. Protrept. p. 31. ἀρετῆς μὲν ΘΕΑΤΑΙ κακίας δὲ ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ. εἶτος saluo sensu abesse potest. εἰσμεν, ὁμοιος εἶν. ἀνδρῖ loco ἀνδρωπῶ vel τινι hebr. וְאִנְּ. Minime vero ἀνδρ. ad solos viros est restringendum, qui vix conspecto speculo abirent, cum mulieres contra speculis diutius inhaerent; ad quas quidem argutias ipsum Grotium descendisse valde miror. κατανοεῖν, κατανοεῖν ex oppositis παρανοεῖν et παρανοεῖν est: imaginem a speculo transeuntibus nobis forte oblatam raptim tantummodo aspiciere. Nos: von ungefähr gewahr werden. τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτῆ, non cum Lutero ad solam hominis faciem s. vultum (Ange-sicht) retulerim, sed ad omnem externam corporis formam, vnde πρόσωπον τῆς γεν. αὐτῆ i. e. q. τὸ πρὸς. ἐκ τῆς γεν., γεγεννημενον, γνησιον, s. τὴν γενεσιν αὐτῆ h. ἑαυτον. seine Gestalt, sich selbst, redun-

dante fere voce προσωπῆ, vt in illo πρόσωπον τῆς γῆς, τῆς θαλασσης, γῆκη βῆ, οἰκη βῆ. Addidisse tamen videtur Jacobus vocem τῆς γενέσεως, quo magis animi quasi vultui opponeretur. Eustathius in Od. o. p. 663, 25. idem illud πρόσωπον τ. γεν. eodem, quo nos accepimus, sensu adhibet. καὶ εἶτω μὲν ἡ Πενελοπη οὐνεὶ διορθωθεῖαι αὐτῆς, καὶ τὴν εἰκόνα ΤΟΥ ΕΚ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΠΡΟΣΩΠΟΥ διαγραφῆν, εἴτε μεταγραφῆν. Syrus vocem τῆς γενέσεως plane omittit, cuius tamen omissionis causa non tam a varia lectione, quam potius inde repetenda videtur, quod eam non intellexerit, vel redundare putauerit. αὐτῆ sensu plane non mutato cum ad γεν. tum ad προσωπ. referri potest. ἐν ἐσόπτρῳ. ἐσόπτρα vel κατοπτρα veterum non metallica modo, sed et vitrea fuisse satis constat. cf. Plin. hist. nat. 36, 66. Quale tamen speculorum genus Jacobus l. n. in animo haberit ex verbis ejus effici nequit, nec effecisse interest.

24. Vt vocabulo γὰρ solennis sua constet vis, Storrius
 E 5 cum

ἀπελήλυθε, καὶ εὐθέως ἐπελάθετο, ὁποῖος ἦν.
 25 ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλυθε-
 ρίας,

cum Semlero in commate hoc similitudinis apodofin inesse statuunt. Ita: mox enim ille auditor euangelii instar illius, qui faciem in speculo conspiciatur animi faciem ex euangelio cognitam obliuiscitur, quam tamen emendare debuisset, si ex speculo doctrinae fructum percepisse dicendus sit. Sed mihi quidem omnis oratio melius procedere videtur, si ex plurimorum interpretum consensu versus hic ad similitudinem hominis in speculo se contemplantis v. 23. clarius atque distinctius pingendam referatur. κατενοησε sc. ille ipse qui in speculo se animaduertit. Consulto vero repetitum videtur voc. κατενοησε, ex v. praeced. vt additis verbis: καὶ ἀπελήλυθε indicetur, non nisi de leui atque momentanea contemplatione in voce κατενοησε esse cogitandum. γαρ est particula transeundi, vel secundum Semlerum et Storrium causam indicat, cur inter se conueniant αἰροατης λογς, et homo ipse se in speculo contemplantis. Ceterum comparatio iterum in narrationem abiit, quod solenne est Jacobo cf. ad v. 10. 11. Verba vero κατενοησε — ἀπελήλυθε vertam sic: Er be-

merkt sich, sag ich, nur im Vorübergehen etc. εὐθέως in momento, und schon im Augenblicke drauf. ἀπελάθετο ὁποῖος ἦν. obliuiscitur quatenam forma eius erat (wie er ausseh.) adeoque deformitates emendare omittit. Jam vero, vt similitudo ad rem prolatam transferatur, supplenda sunt haec: eodem modo et ΑΚΡΟΑΤΗΣ ΛΟΓΟΥ praeccepta religionis christianae audit quidem, audita vero non obseruat. Vterque adeo manca cognitione non vtitur. Dignus quī huc transcribatur locus Plut. de aud. p. 42. Β. 8 γαρ εκ κερειν μὲν ἀνασαντα δε τω κατοπτρω παρασηναι, καὶ της κεφαλῆς ἀφαστα, την περινοπην των τριχων επισιοπεντα, καὶ της κεραι την διαφοραν· εκ δε αἰροατως απιοντα η σχολης εκ ευθης αφοραυ χρη προς εαυτον, καταμανθανοντα την ψυχην, ει τι των οχληρων αποθεβειμην κα περιπτων, ελαφροτερα γεγνε κα ηθιω· ετε γαρ βαλανεισ, Φησι ο Αριων, ετε λογα μη καθαιροντος οφελος εσιν.

25. παρακύπτειν sc. εαυτον proprie est: incuruare se, deinde incuruato corpore et exerto capite quaerere, inuesti-

ρίας, καὶ παραμείνας, οὗτος οὐκ ἀκροατὴς ἐπι-

λισμο-

vestigare aliquid, vt Luc. 24. 12. Joh. 20. 5. et apud I. XX Gen. 26. 8. Prov. 7. 6. et Aristophanem Thesmophor v. 801. inde denique, vt et h. I. sedulo inquirere in aliquam rem i Petr. 1, 12. et apud Lucian Reuivisc. p. 407. καπειδη μονου παρενυφα ες τα υμετερα — και παραμεινας. opponitur τω; απεληλυθε v. 24. ο δε παρανυφας και παραμεινας jungenda sunt sensu hoc: ο δε συνεχως και αδιαλειπτως παρακωπτει, i. e. qui sedulo inquirat etc. Vtrumque vero vocabulum παρακ. et παραμ. a speculis, de quibus modo sermo erat, repetitum videtur, utpote quibus faciei accuratius contemplandae causa promi inhaerere solemus; inprimis vbi veterum specula parieti haud affixa, et maxime aquam limpida, humi ante nos positam, animo tibi finxeris: quasi dixisset Jacobus: ο δε παρακ. εις εσοπτρον λογε τελεια. εις νομον τελειον του της ελευθεριας. νομος in N. T. leges, inprimis Mosaicas et totum pentateuchum, hinc deinde V. T. libros omnes vniuersamque religionem Judaicam significat, vnde denique vt et h. I. ad religionem christianam (λογ. αληθ.) transferatur cf. S. V. Koppii exc. 3. in ep. ad Gal. τελειον vero di-

cunt hunc νομον vocari. quia doctrina N. T. perfectam h. perspicue et accurate traditam contineat voluntatem diuinam, non victimis aliisque typis obscurius adumbratam, sed mihi quidem arcte jungenda videtur νομ. τελ. τ. τ. ελ. vt posita sint pro νομος τελειου παρεχων ελευθεριαν. Jam vero ελευθεριαν hanc alii ad libertatem a legibus cerimoniarum referunt, vt opponatur τω νομω της δελειας alii ad immunitatem a peccatorum suppliciis per Christum nobis partam, vt i. fit. q. λογος ευφωτος δυναμενος σωσαι τας ψυχας, causas additi hujus epitheti hinc inde arripientes. Mihi quidem nonnisi epitheton videtur exprimendae dignitati religionis chr. inprimis aptum, eo forsan consilio additum, ne vox νομος, quae exciderat Jacobo, de lege Mosaica, de qua maxime obuia est, sed de religione chr. intelligeretur. Vterque adeo sensus verbis subesse potest. ετος et h. I. et paullo post sententiae vim auget, quasi dixisset ετος μονος, και εν αλλος, vel τοιστας. ακροατης επιλησμονης, ex hebraismo i. q. ακρ. επιλησμων, i. e. ακρ. ος ευθεως επιλανθανεται, ο ημεσε, et opponitur ποιητ. εργαων. cf. Xenoph. mem. l. I. Raphelio citatum. γενομενος

pro

λησμονῆς γενόμενος, ἀλλὰ ποιητῆς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται.

26 Εἴ τις δοκεῖ θεῶσχος εἶναι ἐν ὑμῖν, μὴ
χαλι-

pro γινεται. ποιητῆς ἔργου. ἔργον opponitur voci ἐπιλήσμωνης, et π. ε. i. e. q. ποιητῆς εὐλαζόμενος. Vertam: ein thätiger Beobachter. Sensus est hic: qui accurate tenet religionis chr. doctrinam, ipsa hac amphiore et subtiliore ejus scientia ad eandem quoque obseruandam impellitur. ἐν τῇ ποιήσει pro: διατῆς ποιήσεως, vel δια τὴν ποιῆσιν sc. τῆ λογῆ, i. e. διότι ποιεῖ, ἢ λόγος κελυεῖ. Vetterim: ein solcher fühlt sich unter ihrer Beobachtung glücklich. Non aliena a loco n. Socratis sententia apud Xen. mem. l. i. ὅρω γὰρ, ὡσπερ τῶν ἐν μετρῷ πεποιημένων ἑπῶν τὰς μὴ μελετώντας ἐπιλανθανόμενος, ἄτω καὶ τῶν διδασκαλῶν λόγων τοῖς ἀμελεσι λήθην ἐγγινομένην. ὅταν δὲ τῶν νεθτικῶν λόγων ἐπιλαθῆται τις, ἐπιλελήσῃ καὶ ἂν ἡ ψυχὴ πασχέσῃ τῆς σωφροσύνης ἐπιθυμῆ. τετῶν δὲ ἐπιλαθόμενον εἶδεν θάυμαστον καὶ τῆς σωφροσύνης ἐπιλαθεσθῶ.

26. 27. Verum haec ipsa ποιησις τῆ λογῆ sine θεῶσκειᾳ non in effraenato linguae abusu v. 26. sed in factis cernitur egregiis v. 27. εἰ τις,

arste jungendum cum ἐν ὑμῖν pro: εἰ τις ὑμῶν cf. 3, 13. 4, 1. 5. 13. 14. 19. δοκεῖ sibi persuadet, sibi videtur, wenn jemand wähnt. θεῶσχος (frequentius θεῶσκειυτῆς) Hef. εὐσεβῆς. δεισιδαιμων. i. q. paullo ante ποιητῆς λογῆ, pius, religiosus (ein religiöser Christ). Syrus et Arabs. ministrans Deo. μὴ χαλιναγωγῶν γλωσσᾶν αὐτῶν i. e. καὶ ὁμῶς ἔχαλιναγωγῆι γ. εἰ. χαλιναγωγῆν vero ab equis freno domandis ad linguam cohibendam transferre solent veteres, (vid. Loesnerum et Kypkium in h. l.) plane vt nos: seine Zunge im Zaum halten, nisi forte ex hoc ipso loco haec ipsa loquendi ratio in sermonem quotidianum translata fuerit. Vulgaris formula est κρατεῖν γλωσσᾶν linguae temperare. Videtur autem Jacobus h. l. non tam nimiam Iudaeorum procliuatatem ad imprecationes, quam ad docendum et ad obtrectandos secus docentes prurimum vt v. 19-21 in animo habuisse. ἀλλ ἀπατῶν καρδίαν αὐτῶν sc. εἰσι (vt Hebr. 12, 15. ὑστερῶν ἦν) ex perpetuo Hebraeorum more, participiis pro verbis finitis vtendi, pro
ἀλλ

χαλιναγωγῶν γλώσσαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπατῶν καρ-
διαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἢ θρησκεία. *θρησκεία 27*
καθα-

ἀλλ ἀπατῶ την κ. α. i. e. ἔκλυτον, i. q. παραλογιζομενος ἔκλυτον v. 22. sc. eo, quod nimiam docendi licentiam, et linguae intemperantiam pro vera θρησκεία habet, quae tamen nonnisi factis egregiis conspicua est. Jam vero S. V. *Carpxouius* cum *Benfono* verba ἀλλ — αὐτς ad apodosisin referunt ita, vt ἀλλὰ sit sane, profecto, hebr. כן, et sensus prodeat hic: profecto iste decipit semetipsum; sed vt praeteream hoc, rarissimam esse hanc vocis ἀλλὰ significationem, vocabulo τῆς clare distinguitur apodosis a prothesi, ita, vt verba ἀλλ — αὐτς aperte ad prothesin sint rejicienda. Quodsi vero jam inde a verbis ἀλλ etc. incipere debuisset apodosis, *Jacobus* certe accommodate ad τῆς etc. ita dixisset; ἔτος ἀπατ. τ. κ. α., καὶ μάταιος ἐσιν ἢ θ. αὐτς. cf. v. 25. vbi ἔτος — ἔτος eodem modo sese excipiunt. τῆς pro τοῖς. θρησκεία i. q. εὐσεβεία pietas, cultus diuinus omnino, quippe de quo verba θρησκείω et σεβουαῖ inprimis adhiberi solent. μάταιος sc. esi. Ejusmodi hominis pietas inanis vel vana, i. e. falsa est, vel fructu h. e. factis caret. Posterius contextus

ratio inprimis requirere videtur. cf. v. 27. et tunc verterim: thatenlose Frömmigkeit. Ceterum haec verborum constructio majorem habet vim, ac si dixisset *Jacobus* τῆς ἢ θρησκεία μάταιος ἐσι.

27. θρησκεία subint. καθαρα καὶ αἰκίαντος, sunt fyn. et opponuntur voc. μάταιος v. 26. *sincera et genuina religio*, vel religio ab omni superbia, quae nimiae isti ad docendum procliuatati forsā suberat, aliisque vitiiis remota. παρα τῷ θεῷ hebr. יהוה ביעי vel יהוה יבא ex ipsa Dei sententia, Additur hoc, quō magis verae θρησκείας notio exhauriretur. καὶ πατρι subint. παντων vel ἡμων. αὐτῃ, pro τοιαυτῃ, per se quidem redundat, sed ad orationis grauitatem facit, vt ἔτος v. 25. επισκεπτεσθαι proprie est *visere, visita-re*, deinde vt et h. l. *prospicere providere* omnino. επισκ. vero ponitur pro subit. επισκοπη. ορφανος καὶ χηρος ex hebr. יתומים ואלמנים pro *hominibus infelicissimis* omnino Pl. 68, 6. et saepissime alibi. αὐτῃ ἐσιν επισκ. etc. pro αὐτῃ κατεχεσθαι ἐν τῆς, ὅτι επισκεπτομεν ορφ. κ. χηρ. ε. τ. θ. κ. καὶ ἐν τῆς ὅτι ἀσπι-
λας

καθαρά καὶ ἀμίαντος παρὰ Θεῷ καὶ πατρὶ, αὕτη ἔστιν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

II. Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν

λες τηρωμεν ἑαυτας α. τ. κ. ασπιλος Hef. καθαρος, αμωμος i. q. αμιαντος. Eph. 5, 27. et ασπιλον ἑαυτου τηρειν purum se conseruare. Philo de Abr. p. 365. Β. ΔΙΑΤΗΡΕΙΝ αὐτην ἀγνητου. απο τε κοσμου praecipue significationes vocis κοσμος in N. T. hoc potissimum ordine sese excipere videntur, vt proprie fit ordo, inde mundus, imprimis vero terra et res terrenaes omnes, quippe in quibus summus cernitur ordo. Hinc ad homines omnino, potissimum vero ad homines improbos in N. T. restringitur. Jam vero alii verba ασπ. — κοσμος vertunt: fugere omnem cum improbis consuetudinem, alii vero, purum se seruare a rebus terrenis i. e. a nimio rerum terrenarum siue diuitiarum amore; quae quidem explicatio cum cohortatione illa, vt viduis orphanisque succurrant, arctius cohaerere videtur. Ceterum vero eximiae quaedam virtutes h. l. pro pietate christiana vniuersa, quatenus in factis egregiis cernitur, (nos: thätiges Chri-

stentium) positae sunt. Digna, quae huc transcribatur *Ifoer.* ad Nicocl. sententia: ἡγχε γετο ειναι θυμα καλλισον καὶ θεραπειαν μεγαλην, εαν βελτισον καὶ δικαιοτατον σεαυτου παρεχης.

Cap. II. 1-14. Jacobo in fine Cap. praec. Christianos hortanti, vt pauperibus imprimis prospicerent, turpe illud partium studium quo diuites pauperibus praecipue in synagogis praesferri solebant, in mentem venisse videtur, a quo jam nunc dehortatur Christianos. προσωποληψια, προσωποληπτειν, et προσωποληπτης ab Hellenistis formantur ex hebr. ענין עם vel ענין עם ad verbum translatis. προσωποληψιας autem vocabulum, passim in N. T. Rom. 2. II. Eph. 6, 9. Col. 3, 25. nullibi autem, si bene memini, apud LXX. occurrens, dicitur vitium illud, dum fauemus alicui, propter formae vultusque pulchritudinem, vestium splendorem, diuitiarum multitudinem, siue omnino propter externam quan-

την πίστιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς
δόξης.

quandam dignitatem, neglecto eo qui hisce destituitur. Plurali autem forma vititur Jacobus, quatenus hoc vitium vel a pluribus, vel in pluribus committebatur. πισιν eodem sensu quo C. I, 3. et πισιν τε κυρις pro πισιν εις τον κυριον. Totus vero locus μη τε κυρις varie reddi potest. Alii εχειν pro κατεχειν suppressimere, impedire accipiunt, (nec id contra omnem usum loquendi N. T. cf. 2 Thess. 2, 6.) vt sensus prodeat hic: non suppressimere religionem chr. profopolepsia fouenda (εν προσωπ. pro δια προσωπ.) ita vt vim saluberrimam in vobis exserere nequeat: (nisi forte contextui magis conuenienter sensus constitueretur sic: non suppressimere rel. chr. ambitiosa hac hominum ditiorum veneratione, ita vt pauperes a nobis spreti eam deserant.) Alii, μη interrogatiuum putantes εχετε pro εχειν δυνασθε accipiunt, sensu hoc: potestisne fratres, si partium studio ducamini, fiduciam collocare in Domino nostro? Facilior tamen mihi quidem videtur ratio ea, cum tota formula μη — πισιν resoluitur sic: μη κατεχετε την προσωποληψιαν εν (i. e. αμσιν) πισι i. e. μη εχετε την πισιν, vel μη πισευετε, και ομως προσωποληψιαιτε. Behaltet jetzt bey der

christlichen Religion nicht eure ehemalige Partheylichkeit bey. Sic quoque Rom. I, 18. την αληθειαν εν αδικιαι κατεχειν, ponitur pro: εχειν την αληθειαν, και ομως αδικου εινα, et 2 Tim. I, 13. εχειν υποτυπωσιν λογων υγιαιν: εν πισει κ. αγ. pro: εχειν και πισευειν αυτοις και απαταιν αλληλων της δοξης, quo referendum sit, male habet interpretes. Potiora sunt haec: Syrus junxit την πισιν της δοξης. Nescio an intelligi voluerit fidem, qua quis gloriatur. Itala antiqua, et qui eam sequuntur, της δοξ. referunt ad προσωπ. vt sit, admiratio cultusque hominum secundum externum splendorem. Sed haec nimio interuallo inuicem se iuncta videntur. Plerique tamen τον κυριον της δοξης jungenda censent, vt sit: τον κυριον ενδοξου, augustum, veneratione dignum. I Cor. 2, 8. 2 Cor. 3, 9. quorum tamen nonnulli ante της δοξης animo repetendum esse existimant: ανδρα (vel rectius fortasse απο τε κοινης vocem κυριον,) ne duo genitini, ημων et της δοξης cum eodem substantiuo, nulla intercedente copula, jungantur, (nam varians illa lectio codicis alicujus, in quo Polus κυρις repeti existimat, nullibi profat.) Sic jam Arabs in Polyglottis editus:

2 δόξης. εἰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν
 ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἑσθῆτι λαμπρᾷ,
 εἰσέλ-

tus: Domini nostri I. C., Domini gloriae. Sed post interposita ἰησοῦ χριστοῦ jure omittitur copula, inprimis cum verba τῆς δόξης adjectiuvi loco posita sint, nam quid quaeso sibi vellet: τὴν πῖς, τ. κνρ. ἡμ. I. X. ΚΑΙ τῆς δόξης? nec video, cur non euitandi hujus offencicili causa, si quod est, τῆς δόξης proxime cum I. X. jungatur.

2-4. Exemplo illustratur, quale προσωποληψίας genus Jacobus h. l. in animo habeat. γὰρ, verterim: *exempli gratia*. συναγωγή vsu quidem receptum est pro coetu Judaeorum hebr. כנע, כנע, כק, לכה, מכה, חיה. sed hinc quoque cum ad coetum Christianorum ipsum tum ad locum illum in quem hic coetus cogebatur, transfertur, nam honoratiora et viliora commemorantur subfellia. Praeter hunc locum vox συναγωγή quidem hoc sensu haud amplius occurrit, sed quidni, suadente orationis serie, vocabulum hoc, vt multa alia, a Christianis e Judaeis conuersis (quales in hac ep. intelligendi sunt,) ad sacra sua translatum esse statuamus? (vid. proleg.) Non differt igitur συναγωγή h. l. ab

εκκλησια 5, 14. επισυναγωγή Hebr. 10, 25. προσβυχη Act. 15, 11. 16, 13. Christiani vero priores, templis soli cultui diuino destinatis adhuc carentes, in priuatorum conuenerunt domibus e. g. Corinthi in aedibus Caji Rom. 16, 23. (Ejusmodi ecclesiae dicebantur εκκλησια κνρ οικιας. Rom. 16, 4. 1 Cor. 16, 19. Col. 4. 15. Philem. 2.) Post Judaeos autem maximam partem conuersos (vix autem iam Jacobi aetate) synagogas quoque Judaeorum Christianis dedicatas esse conuentibus probabile est. cf. *Vitringa* de synag. Vet. I, 3. 2. p 448. sqq. Jam vero *Hammondus*, et qui eum sequuntur, *Herderus*, *Storrius*, alii, vocabulis προσωποληψια v. 1. ὑποποδιον v. 3. κριται v. 4. κριτηριον v. 6. (neutiquam tamen, ad solos *judices* restringendis vid. ad comm. ipsa.) adducti h. l. synagogam non tam *Dei colendi*, quam *controversiarum inter Christianos exortarum*, *dirimendarum causa* conuocatam, intelligendam esse existimant. Sed quamuis iudicia ciuilia Romanorum indulgentia salua manserint Judaeis, poenasque leuiores a reis sumere in synagogis ipsis licuerit; (*Matth.*

εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι,
καὶ

10. 17. 23. 34. Act. 22. 19. 26, 11. Marc. 13, 9.) eandem tamen potestatem Christianis etiam, et praecipue iis, qui ex ethnicis conuersi erant, factam esse, ex I Cor. 6, 1-6. vbi de solis arbitris, qui inter fratres et fratres iudicare possint, sermo est, vix certo colligi potest. Accedit, quod Iacobus, si de accusatis vel reis locus intelligi deberet, nimis generaliter pronuntiasset illa: *ἐὰν εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγ. ἀνηρ.* etc. Quare nos quidem *synagogam ad sacra Christianorum celebranda coactam* h. l. intelligimus. *ἀνηρ* pro *τις* vid. ad I, 23. *ἀνηρ χρυσοδακτυλιος* i. q. *δακτυλιος χρυσοῦς φορεῖν vel ἔχων. qui digitos annulis aureis ornatos habet.* Eleganter Iacobus hoc vocabulum composuit ad instar *χρυσόχειρος Luciani* (Tim. p. 100.) et *ροδοδακτυλον Homeri* (Il. v. 477. et alibi.) *ἐν ἐσθῆτι λαμπρῇ.* *λαμπρός* dicitur quisque *color splendidus* seu *fulgidus*, siue sit *ruber* Luc. 23. 11. siue *albus*, siue *alius generis*. Hoc sensu *Plutarchus* Stephano citatus alicubi dicit: *την ὀφθαλμικὴν πρὸς ἅπαν τοὺς ΛΑΜΠΡΟΝ εὐταρασσεῖσθαι.* De *vestibus* autem vbi usurpatur, imprimis vbi, vt h. l. τῷ ῥυπαρῷ opponitur, *album* potissimum colorem

designat, cui h. l. *honoris* inest significatio, quia *ἀγῆρ* — *ἐσθῆτι* ad *αὐθροῦς* πλεῖσιν *periphrafin* spectant. *Thom. Mag.* *λαμπρὰ ἐσθῆς*, inquit, *καλλίον λαγεῖν ἢ λευκῆ.* *ἐσθῆς λαμπρᾶ* igitur i. e. q. *ἐσθῆς λευκῆ* (qua induti ad sacra accedere solebant veteres. Apud *Theophyl.* Charact. cap. 21. qui sacrificauit Matri Deum *παρθενοκασσιματος λαμπρὸν ἱματίον* incedit, vbi plura dabit *Casaub. Tibull. l. 2. eleg. 1. v. 13.*

Casti placent superis pura cum veste venito.) *ἐσθῆς ῥυπαρᾶ*, ex lege oppositi, est *vestis sordida* i. e. *villis*, *abjecta*. Eodem sensu *Philo λαμπ.* et *ῥυπ.* sibi opponit, de *Jos. p. 541. D. οἱ δὲ ἀποκειραντές καὶ ἀντι ΠΤΗΩΣΗΣ ΔΑΜΠΡΑΝ ΕΣΘΗΤΑ* ἀντιδέντες -- *εἰσαγῆσι πρὸς βασιλεῶν.* et *Artemidor. 2, 3. αἰεὶ δὲ ἀμεινον κατὰ δακρὰ καὶ ΔΑΜΠΡΑ ἱματία ἔχειν, καὶ πλυνάμενα καλῶς, ἢ ΠΤΗΡΑΡΑ καὶ ἀπλυτά.* cf. *Jos. a 7, 11. 3.* Jam sunt qui diuitem illum et pauperem *Christianos* fuisse negant, quia v. 5. Iacobus contendat: *Deum pauperes huius mundi elegisse vt fide diuites et haeredes regni sui fiant;* quo quidem dicto moneret *Christianos*, vt pauperem non minus quam diuitem profelytum

3 καὶ ἐπεβλέψατε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἰσοθῆτα τὴν
λαμπράν, καὶ εἶπτε αὐτῷ „Σὺ κἀθου ὧδε καλῶς;“,

καὶ

tum euangelii facere studeant. Idem colligunt ex v. 6. et 7. ubi diuites, ait, potentia sua abuti ad opprimendos Christianos, illosque rapere ad tribunalia et conuiciis nomen Christi laedere. Ejusmodi sane diuites Christo nomina duros non fuisse arbitrantur. Sed v. 5. nexum sententiarum longe alium constituendum, et v. 6. 7. de aliis diuitibus ac v. 2. cogitandum esse, mox ad haec commata ipsa demonstrandi locus erit.

3. ἐπιβλέψατε suppl. εἰ.
ἐπιβλέπειν vero h. l. emphaticè sumendum est, ut sit: cum admirationis seu reuerentiae sensu intueri. Lat. suspicere, hebr. נחש. ἐπι — λαμπράν, pro ἐπὶ τοῦ λαμπρίου. Σὺ καθῆ. κ. τ. λ. In toto hoc loco supponendum videtur, in ecclesiis Christianorum, ad instar synagogarum Judaicarum, (Vitringa de Syn. Vet. l. I. c. 9.) distincta fuisse subfelia alia aliis honestiora, et jam Jacobi aetate, saltem inter eos, ad quos haec scribit, adfuisse in ecclesiis diaconos aliosue, qui fratribus praecipue aduenis — den besuchenden Brüdern — (de quibus et h. l. sermonem esse puto, quia fratres indigenae subfel-

lia ἡλικία vel ταξίει suae destinata haud dubie jam nonerant,) loca assignarent, et quidem priora eaque honestiora diuitibus, qui veste splendida se commendarent, inferiora vero, adeoque minus honesta, pauperibus, qui nil praese ferrent externi splendoris, assignarent, nisi ipsos adeo ad ὑποπόδιον doctorum ablegarent. Auctor saltem Const. apostol. l. 2. c. 56. ordinem quemdam sedendi vel standi postea in ecclesiis receptum ita describit: Juniores seorsum sedeant, si locus sit; alioquin stent recti, aetate vero profectiores sedeant ἐν ταξίει. Sed τα παῖδια εἴσωτα patres eorum aut matres secum habeant; porro adolescentulae sint seorsum, si locus fuerit; sin secus, stantur pone mulieres — virgines, viduae, anus — Diaconus stet locis prouisorus, ut unusquisque ingredientium locum proprium occupet, nec in introitu confideant. Itaque Jacobus h. l. vitio illi jam tum temporis inualescenti, quo προεδρία non ex virtutibus sed diuitiis concedebatur, occurrere studet. Eodem spectat consilium illud C. Caesari olim datum: ergo imprimis auctoritatem pecuniae

καὶ τῶ πτωχῶ εἶπτε· ὁ Σὺ στῆθι ἐκεῖ, ἢ κἀθου
 ὦδε

euniae demito: neque de ca-
 pite, neque de honore ex co-
 piis quisquam magis aut mi-
 nus judicaverit: neque Prae-
 tor neque Consul ex opulentia,
 verum ex dignitate creetur.
 οὐ ἐστὶ δεικτικόν. ὦδε hic, lo-
 cum propiorem significat,
 (hier oben an) καλῶς hono-
 rifice datum, pro ἐν τῷ τῷ
 καλῶ f. ἐνδοξῶ τοπῶ. (an die-
 sen ehrenvollen Platz.) ἐστὶ
 opponitur τῷ: καθε. ἐκεῖ il-
 lic, vi oppos. ὦδε locum
 remotiorem indicat, (dort un-
 ten hin.) ἢ καθεῖτα ita circum-
 scripserim: ἢ, εἰς δεξιὰ κα-
 θεζεσθῶ. καθε. Oder wenn
 du ja sitzen willst, so setze
 dich etc. ὑπο υποποδιον. vel
 ἐπι f. ἐν τ. ὑπ. in scabello
 ipso, vel infra scabellum hu-
 mi, vt spectet ad morem Ju-
 daeorum, quo discipuli, hu-
 mi in panno expanso ad pedes
 magistrorum sedentes praecep-
 ta eorum accipere solebant.
 Sic ad pedes Jesu sedebat Ma-
 ria Luc. 10, 39. Paullusque
 juvenis ad pedes Gamalielis
 Act. 22, 3. Dignus qui con-
 feratur locus const. Apost. 1.
 2, c. 58. in quo tamen con-
 scribebatur an, et quatenus
 auctor ad locum nostrum re-
 spexerit lectorum iudicio equi-
 dempermitto: „Quodsi, cum
 „sedetur, vir quispiam super-
 „venerit honestus et in seculo
 „clarus, siue ejusdem regio-

nis: tu, Episcopo, dum de
 „Deo sermonem habes ad ple-
 „bem, aut dum audis eum
 „qui psallit, vel legit, ne
 „per acceptionem personae
 „relinquas verbi ministerium,
 „vt illi locum inter primas
 „sedes constituas: verum
 „quietus mane, nec inter-
 „rumpe sermonem tuum vel
 „auditionem. Fratres vero
 „eum per diaconos recipiant:
 „atque si locus desit, diaco-
 „nus omnium juniorem pru-
 „denter, non autem prae-
 „fracte loco mouens, hono-
 „raturum illum sedere faciat:
 „cui aequum est vt alter fra-
 „ternae caritatis studiosus ce-
 „dat sponte. Quodsi renue-
 „rit, vi motum post omnes
 „colloca, quo etiam caeteri
 „discant honoratioribus con-
 „cedere. Cum autem pau-
 „per, vel ignobilis, vel pe-
 „regrinus, isque senex aut
 „juuenis, interuenerit, sedi-
 „bus occupatis, iis quoque
 „diaconus ex toto corde lo-
 „cum faciet: vt non gratifi-
 „catio ejus homines spectet,
 „sed Deo acceptum fiat mi-
 „nisterium ejus. Vid. Co-
 telerii patres apostol. Vol. I.
 p. 266. 267. Plut. de Adul.
 p. 58. C. ἔρχου εἰς αὐτὰς
 ἑδρας τε τὰς πρῶτας ἐν αἰρο-
 σεσι καὶ θνατοῖς καταλαμ-
 βανούσας, εἰς ὅτι τῶν κρείτ-
 των αὐτὰς, ἀλλ' ὅπως ὑπεξάν-
 F 2

4 ὡς δὲ ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, — καὶ οὐ διεκρί-
θητε

VARIAE LECTIONES.

4. καὶ prius omittunt A. C. 14. 38. Syr. utraque, Eyp. Copt. Aeth. Vulg. corb. Aug. Cyr. Antioch. Oecum. probb. Millio prol. 1393. dissent. Bengelio atque Griesbachio. Omissio forsan inde orta, quod scribae sensum vocis non satis intelligerent.

ἐκαμενοι τοις πλῃσιον, κολα-
νεωσι.

4. Varie hoc comma cum antecedentibus *jungi* et explicari solet. Potiora huc redeunt. *Jo. Aug. Ernesti* in *Bibl. Th.* Vol. 7. p. 11. ante ε διεκρ. et εγεν. eodem modo, ut ante επιβλ. et ειπ. v. 3. εαν supplendum esse existimat, ita ut v. 2. 3. 4. protasin contineant, et post v. 4. apodosis mente supplenda sit fere haec: κακως ποιειτε, quemadmodum additum sit v. 8. καλως ποιειτε. Obstat tamen forma indicativa verborum διεκρ. et εγεν. cum qua εαν salvis grammaticae praeceptis *jungi* nequit. *Alii*, iique plurimi, partic. καὶ initio hujus commatis vel reprobantes vel retinentes, versu hoc commatum 2 et 3 apodosis contineri arbitrantur. Quo minus tamen ita *jungam*, obstat prius καὶ ex argumentis criticis haud rejiciendum. (vid. var. lect.) Quare mihi quidem hoc comma vel omnino non cum antecedentibus *jungendum* videtur, ita ut post v. 3. apodosis quaedam,

siue ea quam *Ernesti* post v. 4. dēnum suppleri voluit, siue alia subintelligenda sit: vel, si *jungendum* est, quod praefero, anacoluthon, quod vocant, e nimia protaseos longitudine, siue ex animi ardore, quo, προσωποληψιαν hanc describens corripiebatur Jacobus, oriundum, in verbis latere existimaverim; (vid. versionem nostram) quamobrem lineolam transuersam more nostro in fine v. 3. posui. Vtrum vero hoc comma cum interrogatione enuntiaueris nec ne, sensum plane non mutat. Sunt quidem qui interrogationem ob vocem καὶ h. l. admittendam esse negant, sed saepius καὶ (γὰρ etiam Matth. 27. 23.) interrogationis exprimit vehementiam ut. lat. *en, igitur, vero*, nostrum *nun, aber* etc. e. g. Luc. 10, 29. ΚΑΙ τις εστι με πλησιον; *ecquis igitur, vel ecquis vero* est propinquus meus? Nun *wer ist denn aber mein Nächster?* Xenoph. *Cyrop.* l. 4. p. 72. εφη, ΚΑΙ πως εγω ευρησω εκεινυς. (vid. *Kypke* in Luc. 10, 29. *Krebs* et *Loesner* ad Marc. 10, 26.)

Prae-

Ἰτα ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν
 πονη-

Praefero equidem interrogatiue hunc v. enuntiari, quod Cap. hoc affectu plenum interrogationibus abundat. Ipsa vero hujus loci interpretatio a vi vocis διακρινεσθαι pendet, quam alii reddunt ad verbum judicari, condemnari (κατακριθῆναι) vt sensus prodeat hic: an non statim judicamini in animis vestris, dum ipsi de aliis judicatis? i. e. an non statim reclamatur animus vester et tacite condemnatum factum vestrum? S. V. Storr, eandem verbo διακρινεσθαι vim tribuens, alterum καὶ, vt interdum ἢ hebr., per quod, et ἐν ἑαυτοῖς per a vobismetipsis reddit, vt sensus sit: Nonne iudicati estis a vobismetipsis, quod euaseritis iudices prauis? Impotente illa diuinitis admiratione ipsi prodidistis, quales iudices sitis, et quam iusta a vobis expectari queat sententia. Alii, διακρινεσθαι vertunt haesitare dubitare, (quasi in diuersas partes trahi), vel disceptare, quia haec inter se sunt coniuncta, nam qui dubitat, seculum quoque disceptat. Tunc sententia eo redit: Et non dubitastis apud vosmetipsos? i. e. nullusne adeo scrupulus nullaque dubitatio mentibus vestris injecta est, quo minus tam temere ad praeferendum splendidiorem hominem tenui-

ori abripiamini? cf. c. 1. 6. Marc. 11. 23. καὶ μὴ διεκρινῆθαι ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτοῦ. Rom. 4. 10 & διεκρινῆθαι τῇ σπιρίτῳ. 1 Cor. 14. 29. LXX. Ez. 17. 20. 20. 36. Confirmatur haec significatio Hesychie auctoritate διεκρινῆθαι explicantis per εὐρισθῆναι, εἰσελθῆναι, εὐλαβηθῆναι. Quae quidem hujus loci interpretatio mihi quidem cum N. T. et imprimis hujus epistolae (c. 1. 6. 3. 17.) loquendi vsu maxime videtur consentanea. Alii denique διακρινεσθαι actiue reddunt per discernere, alterum alteri praeferre, sed discrimine iniusto et illegitimo, vt Horatianum illud: secernere populo Od. 1. 1. 32. cf. Act. 15. 9. 1 Cor. 11. 29. Jud. 22. et magnam exemplorum copiam actiuae significationis verbi passiuī διακρινεσθαι sensus congeffit in lect. Lucianei l. 2. c. 15. p. 247. Tunc sensus oritur hic: nonne partibus nimis addidisti alterum alteri in animis vestris posthabebitis? Perit autem interrogatio, sensu ceterum non mutato, si, quod plurimi praecipiant, hanc interpretandi rationem ineuntes, verba καὶ & (vtique tamen retinenda, vid. var. lect.) omiseris. S. V. vero Knappius ἐν ἑαυτοῖς, ne frigide addita fiat, pro ἐν ἀλλήλοις 1 Thess. 5. F 3 13.

5 πονηρῶν; Ἀκούσατε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, οὐχ

δ

13. *Ind. 20 accipiens, vertit: nonne discrimen facitis inter vosmetipsos? Maius tamen in seutois accipi pro εν καρδιῶν Marc. II. 23. quod, vt εν Φρεσι apud Homerum, saepissime abundat. Sic et Cicero Off. l. i. c. 32. Hercules, ait, diu secum multumque dubitasse, utram viam ingredi melius esset? και εγνεσθε κριται διαλογισμων πονηρων. κριται h. l. non sensu judiciali s. forensi accipiendum videtur, sed κριται ex propria vocabuli significatio- ne hic dicuntur ii. qui discernunt, vel aestimant. Sic et nos: In der Sache kann ich nicht Richter seyn oro: die Sache kann ich nicht beurtheilen, κριται εγνεσθε paronomasiae causa cum διεκριθητε positum et i. e. videtur q. διακρινετε. διαλογισμοι hebr. חזקתו s. חזקתו dicuntur omnino ratiocinationes s. cogitationes: διαλ. πονηροι vero h. l. perversa ista sunt principia, dignitatem alicuius externo splendore metiendi. κριται διαλ. πον. iudices prauarum cogitationum, ex hebraismo sunt κριται quasi ΕΚ διαλ. πον. qui iudicant secundum praua principia, iudices male ratiocinantes, ex vestitu nimirum ad animum. i. e. κριται πονηροι vel κρ. πονηρος s. αδικως διαλογιζομε-*

νοι. Bene *Oecumenius* αδικως κριται τη πονηριᾳ εν προσωποληψιας προσθεμενοι. κριται εν. διαλ. πον. igitur i. e. q. πονηρος διακρινετε. και vero reddendum est vel per οτι vt hebr. 1 Gen. 47, 6. in vna, vel per εν. Verterim: *Aber sehet ihr dann so gar nicht bey euch (εν εαυτοις) an, und beurtheilet andre i. e. dafs oder wenn ihr andre nach so ungerechten Grundsätzen beurtheilet? Jam και ε — πονηρων posita videntur pro: και εν αδικωτως και πονηρος διακρινετε εν εαυτοις; Wetsteinio vero et Elsnero κριτην γνεσθε, πραγματος τινος est: approbare aliquam rem, locum nostrum reddentes sic: et sine nulla dubitatione apud animum vestrum statuistis, et iniquas istas cogitationes approbastis: prouocante utroque ad *Polyb.* p. 846. διοπερ ηξιων τον Ποπλιον αυτον ΚΡΙΤΗΝ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΤΩΝ ΛΕΓΟΜΕΝΩΝ. Qui tamen locus, cum longe alium sensum admittat, ad hunc verbum explicandum vix quicquam facere videtur.*

5 - 7. Jam id agit *Jacobus*, vt argumentis demonstraret, quam iniquum sit illud partium studium, cum illi ipsi pauperes, quos contentui habeant, Deo, qui ab

ὁ Θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσμου,
πλου-

VARIAE LECTIONES.

5. τούτου post κόσμου omittunt A. C. 4. 13. 15. 18. 19. 25. 26. 27. 31. 36. 40. 61. al. 19. Ed. Syr. utr. Arr. Copt. corb. Euthal. Oecum. in comment. εν τῷ κόσμῳ 27. 43. εν τῷ κόσμῳ τούτῳ 29. Vulg. Aug. Lectio τούτου ni fallor inde orta, quia κόσμος hoc nexu ex hebr. היה ענין cum pronomine עותס alias jungi solet vid. annotat.

ab omni cupiditate alienus sit, imprimis cari et accepti, diuites vero, quos summo honore prosequantur, ii ipsi sint, a quibus Christiani acerrime vexarentur. Non improbabilis Semleri sententia, Jacobum h. l. respexisse ad Matth. 5. 3. f. 11, 5. Luc. 4. 18. ἀνεσάτε ἀνὴμιν ἀττὲνδὶτε Matth. 11, 15. *χ h. l. partic. interrog. *χ ἐξελέξατο. ἐκλεγεσθαι cum connatis εὐλογία et εὐκλετος (non minus ac καλεῖν, κλησις, κλημενος) ad imitationem voc. hebr. בחר, בחר, (אק), quibus Hebraei dignitatem illam, quae ipsis prae aliis gentibus contigit, ut essent *populus Deo imprimis carus*, exprimere solebant, Ps. 105, 6. Jes. 45, 1. 2. a scriptoribus N. T. omnibus adhibetur tum ad exprimendum *infig-nem benevolentiam div.* omnino Luc. 23, 35. tum praecipue *beneficium religionis chr.*, cum eaque conjunctam *felicitem in regno Messiano olim obtinendam.* Eph. 1, 4. 1 Theff. 1, 4. Sensus uterque h. l.

obtinere potest. Verterim: *nonne in peculium quasi sibi adsciuit pauperes?* πτωχοις i. e. καίτερο πτ. *quamvis pauperes, vel potius αὐτας τ. π. ipsos pauperes. grade die Armen.* πτωχοις τὸ κοσμος vel i. q. πτωχ. *κατὰ τὸν κοσμον pauperes qui vulgo ab hominibus tales habentur dicunturque,* quo magis in oculos incurrat oppositum πλοισ. εν πισει, *vel loquendi vsui et oppos. βασιλειας magis conuenienter i. q. πτ. εν τῷ κοσμῳ τούτῳ,* quod etiam in codd. quibusdam exstat. (vid. var. lect.) *diuites in hoc mundo* vid. ad 1, 27. h. εν τῷ αἰωνι τῷτῳ, (היה ענין) *in hoc aeuo viuentes;* hoc nexu enim *κοσμος et αἰων (ענין), κοσμος ετος et αἰων ετος, ὁ νυν κοσμος et ὁ νυν αἰων* in N. T. promiscue adhiberi solent. cf. 1 Tim. 6, 17. πλοισις EN TΩ ΝΥΝ ΑΙΩΝΙ 1 Cor. 1, 20. σοφίαν τὸ ΚΟΣΜΟΥ ΤΟΥΤΟΥ quam Paulus Cap. 2, 6. vocat σοφ. τὸ ΑΙΩΝΟΣ ΤΟΥΤΟΥ et, quod Jacobi verbis sumillimum est,

πλούσιους ἐν πίστει, καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγέλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; ὑμεῖς

est, τα ἀγενή τε ΚΟΣΜΟΥ καὶ τα ἐξεδειγμένα ἐξέλεξατο ὁ Θεός I Cor. I, 28. Caue tamen, ne ex singulari hoc atque promiscuo vsu loquendi colligas, κόσμον jam nunc *tempus*, et αἰώνα *mandum ipsum* significare. cf. S. V. Koppii exc. I, in ep. ad Gal. πλεσις ἐν πίστει suppiendum est εἰναι, στομενος, οὐτως, γενεσθαι. Conuenit cum loco n. alter Pauli ad Rom. 8, 29. προωρισε συμμορφως της εικονος υἱε αυτε pro eis το εἰναι vel γινεσθαι συμμορφως. Post ἐξέλεξατο vero occurrit εἰναι Eph. I, 4. Plena loquendi formula vtitur Iacobus c. I, 18. cf. Apoc. 14, 4. vid. Bos ell. graec. Verba vero ipsa duplicem admittunt interpretationem, siue hanc: πλεσιοι ἐν πίστει pro κατὰ τὴν πίστιν, *fide abundantes* (*reich am Glauben*), vi oppos. πτωχ. τς υοσ. τ. priori sensu, vt eis το εἰναι πλεσ. ἐν πίσ. nil amplius sibi velit ac: *inā μάλλον πισεωσι*, et sensus sit hic: *nonne Deus benignissimus consilio pauperes, a recipienda doctrina chr. minus alienos quam diuites atque potentes, in societatem christianam suscepit, quia hos doctrinam hanc saluarem lubentius accepturos constantiusque in ea*

perseueraturos esse praevidit, siue illam: πλ. ΔΙΑ της πισεως. *diuites, h. felices, beati per fidem*, magis apte ad ea quae iam sequuntur: καὶ κληρον. βασ. quibus verbis ipsae hae diuitiae, quas per religionem chr. consequuti sunt, exponuntur. Amant N. T. scriptores nexu etiam alio religionem chr., felicitatemque inde redundantem, cum *thesauro* comparare I Cor. 4, 7. 2 Cor. 6, 10. I Tim. 6, 17. Luc. 12, 33. Matth. 6, 19-21. et alibi. καὶ κληρονομωσ, pro καὶ ἵνα κληρονομοι ωσι. vt *participes fiant*. vid ad verba πλεσ. ε. π. της βασιλειας h. l. de praemiis in vita post mortem futura obtinendis intelligendum esse, ex additis: ἧς ἐπηγγελατο, apparet. Omnia enim instituta diuina, ad hominum salutem, tum in hac tum in futura vita augendam, ad βασιλειας similitudinem reuocari solent. vid. S. V. Koppe exc. I, in epp. ad Thess. ἧς ex graecismo fatis trito h. l. pro ἧν. ἧς ἐπηγγελατο sc. *per Christum* cf. Matth. 5, 3. 19, 28. 25, 34. Luc. 6, 20. 12, 32. coll. I Cor. 2, 9. 10. I Tim. 4, 8. Apoc. 2, 9. 10. τοις ἀγαπῶσιν αὐτον. vid. ad I, 12.

ὕμεις δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν; οὐκ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ κατὰ τὸν

6. ὕμεις δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν ad v. 5. adhuc sunt rejicienda, addito interrogacionis signo. ἠτιμάσατε pro ατιμάων δυναστέ, aoristus enim ponitur pro tempore quolibet. ατιμάων autem valet ἐξεδνεῖν. τὸν πτωχόν collectiue pro τὰς πτωχούς. Et vos quaeso pauperem, tot tantisque beneficiis a Deo ornatum, despiciatui habere possitis? i. e. nullo modo fieri potest, ut ita agatis. εἴ iterum est interrogatiuum. Jungam sic: nonne vero e contrario summa insolentia comitari solet diuitias? plane ut Euripides:

ὕβριν τοι τιμῆς πλετος.

cf. *Plant. Aulul. act. 2. scen. 2.* οἱ πλεσιοὶ diuites omnino, siue ex Judaeis, siue ex ethnicis; non ii qui ecclesiam frequentabant. εἴ οἱ πλεσιοὶ καταδ. ita circumscripterim: εἴ αὐτοὶ οἱ πλεσιοὶ εἰσι. οἱ καταδ. s. *sinds nicht grade Reiche, welche etc.* καταδυναστεύουσιν vero hebr. *reddidit βιάζειν. vi opprimere, crudeliter tractare* i. q. κατακυριεύουσιν, κατεξουσιάζουσιν *Matth. 20. 25.* cf. *Act. 10. 38* et apud *LXX Exod. 1. 13. 6. 7. I Sam. 12. 3. Nehem. 5. 5. Jer. 6. 6. 7. 6. 22. 3.* cf. de hac voce *Wesse-*

ling ad Dioid. 13. 73. ὕμῶν, a κατὰ pendet in καταδυν. quasi dixisset *Jacobus δυνασ. κατ' ὕμῶν. καὶ αὐτοὶ iterum pro: καὶ εἴ αὐτοὶ εἰσι. οἱ ἔλκ. etc.: εἰ nonne ii ipsi sunt, qui etc.* ἔλκουσι εἰς κριτήρια. κριτηρίων sensu forensi modo *litern sine controuersiam in iudicio disceptandam, δικην, κρίσιν, hebr. 177 I Cor. 6. 2., modo locum ubi iudicium exercetur et ipsum tribunal, ut et h. l., designat.* ἔλκουσι εἰς κριτήρια vero alias πνιγεῖν *Matth. 13. 28.* est lat. *rappere in jus sc. inuitum, et quidem h. l. non tam lucri, quam relietae uitae religionis causa.* cf. *Prov. 22, 7. Sirac. 13, 1-23. Jac. 5, 4-6.* Constat autem vel ex *Act. ap. Christianos tanquam homines feditiosos modo in jus raptos, modo in vincula coniectos et ad ipsum capitis supplicium haud raro ductos esse.* *Act. 13, 50. 8. I seqq. 12, I seqq. Matth. 10, 18. I Thefl. 2, 14.*

7. οὐκ αὐτοὶ vtraque vox eodem modo explicanda ut v. 6. τὸ καλὸν ὄνομα est *nomen honorificum s. honestum, (vid. ad καλῶς v. 3.) ipso Cicerone interprete, qui παραδοξὸν illud ὅτι μόνον τὸ ΚΑΛὸν*
F 5 *εἰ γὰρ*

8 λὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; Εἰ μὲν

ΤΟΙ

αγαθὸν reddit: quod honestum sit, id solum bonum esse. Nomen illud vero non *Dei* quod *Storrio* placet, multo minus *Nasiraeorum*, de quo *Herderus* (p. 49.) cogitat, sed *Christi* esse putauerim, a quo primum Antiochiae, deinde in omnibus imperii Romani prouinciis, et omnino extra Palaestinam, omnes ad nouae huius doctrinae professionem conuersi nuncupati fuerant *Christiani*. cf. Act. II, 26. et *Suidas* ἐπι Κλαυδίου inquit βασιλεως Ρωμαίων ἐν Αντιοχείᾳ μετανομοσθησαν οἱ παλαιὸι λεγομενοι Ναζαραιοι καὶ Γαλιλαιοι, Χριστιανοι. qui quidem locus aperte *Herderianae* sententiae repugnat. Etiam *Petrus* hoc nomine utitur I ep. 4, 16. τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς, quo appellamini. *Hebraismus* subesse *Grotius* iam vidit, *Hebraei* enim nomen ejus, a quo denominamur, super nos vocari dicunt cf. Genes. 48, 16. מִשְׁמֵנִי וְהָיָה לְךָ חֶמְדָּה I Reg. 8, 16. *Jes.* 4, 1. *Jerem.* 25, 29. *Sir.* 36, 12. βλασφημῶσι, contentui habent, conuiciantur. Videntur itaque fuisse inter diuites illos, qui eo procederent audaciae, ut in ipsam illud sanctissimum *Christi* nomen maledictis inueherentur. Alii vero interpretes, et inter recentiores *Carpzovius*, *Storrius* alii,

vt *Jacobum* de diuitibus *Christianis* loqui arbitrantur, ita quoque voc. βλασφημῶν, studio magis receptae sententiae, quam ex propria huius vocabuli significatione, vertunt: ita agere, vt religio chr. male audiat apud extraneos. Totam huius commatis sententiam illustrabit locus *Taciti* *Annal.* 15, 44. *Nero* — quae sitissimis poenis affecit, quos, per flagitia inuisos, vulgus *Christianos* appellabat. *Auctor* nominis ejus, *Christus*, *Tiberio* imperitante, per procuratorem *Pontium Pilatum* supplicio affectus erat. Ceterum, quae de diuitibus et pauperibus hic uniuerse enuntiantur, ad maximam tantummodo eorum partem pertinere, vix est quod moneamus.

8. 9. Jam ex v. 5-7. *Jacobus* colligit haec: quae cum ita sint, cum diuites tam atrociam in se flagitia admittant, pauperes vero tanto honore a Deo digni habeantur, bene agetis, si, ab omni partium studio alieni, primariam illam religionis christianae legem, quae mutuum erga omnes amorem praecipit, obseruaueritis v. 8., quod si vero nihilominus partibus studere pergetis, peccatores (παράβαται) jure habemini v. 9. εἰ μὲν excipitur ab εἰ ds v. 9.

εἰ

τοι νόμον τελείτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφὴν
 „Ἄγα-

ει μὲν τοι pro τοιγαροῦν, ει μὲν etc. *Wenn ihr demnach* etc. τελειν νομον i. q. ποιειν, τηρειν s. πληρειν τον νομον. *legem observare.* νομος vero h. l. *praeceptum* denotat *singulari*, Rom. 7, 1-3. alias εντολη, λογος (רַבִּי) vt e contrario εντολη interdum totum *legum Moss. complexum* significat. Hebr. 7, 18. Dicitur autem hic νομος βασιλικος non quia *regem*, quem *Deum* alii, alii *Christum* esse volunt (qui tamen hanc legem, Judaeis olim jam latam, nonnisi iterum inculcavit), habet auctorem. Dicuntur quidem *Platonii* et *Xenophontii* νομοι βασιλικοι *leges a regibus latae*, id quod *Raphelius* et *Wetstenius* magna exemplorum vi ad h. l. confirmarunt: quae tamen omnia altius videntur repetita, et ab h. l. non minus aliena ac hebr. illud רַבִּי הַרְבֵּי quod alii ad hunc locum explicandum arcessunt. Vocabula potius βασιλευς, βασιλικος, *rex, regius*, apud Graecos et Latinos in sermone populari *singularis praesentiae* atque *dignitatis* notionem inuoluunt. Sic *Philo* quod omn. prob. lib. p. 888. ΒΑΣΙΛΙΚΩΤΕΡΟΝ εδεν αρετης. *Maximus Tyr.* Diss. 10. καλλος ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ. Eodem sensu dicitur βασιλικος βιος, β. συμποσιον, β.

ασηρ, β. εσθης, β. αμπελος etc. νομος βασιλικος igitur est *lex omnium primaria*, alias εντολη πρωτη και μεγαλη *Matth.* 22, 39. πληρωμα τε νομου *Rom.* 13, 10. coll. *Gal.* 5, 14. το τελος της παραγγελιας *1 Tim.* 1, 5. ο νομος και οι προφηται, *summa omnium quae de mutuis officiis sacra scriptura praecipit.* Nimis multa *Kyprius* huic vocabulo inferre videtur, qui βασιλικην hanc legem a *Jacobo* vocari arbitratur 1) quia *Deum summum regem agnoscat auctorem*, 2) quia fit *utilissima*, 3) et *praestantissima*. Singulas haec notionem singulis locis subesse facile concesserim, dummodo non omnes vni eidemque loco ingerantur. γραφη, αι γραφαι et τα ιερα γραμματα ex hebr. כְּתוּבִים, סִיְבִיכִים, perpetuo in N. T. vocabula propria *librorum V. T.* *Joh.* 2, 22, 5, 39. saepissime alibi. κατὰ τὴν γραφὴν vel est formula allegandi V. T. locum, non diuersa ab his: ως λεγεται, ως λεγει η γραφη, καθως γεγραπται, vel jungenda sunt βασιλικον κατὰ τὴν γρ. vt sit: *legem ex sacrae scripturae sententia longe principem.* Jam sequitur ipse ille νομ. βασι. *Lev.* 19, 18. ex LXX versione transscriptus. αγαπησεις pro αγαπησον, more *Hebraeorum*, qui futuris loco impe-

„Αγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν,, καλῶς
 9 ποιεῖτε· εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἀμαρτίαν ἐργά-
 ζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται,
 ὅστις

imperatiuorum vtuntur. ἀγα-
 πην vero omnia omnino stu-
 dia inuoluit ad promouendam
 aliorum felicitatem. τὸν πλη-
 σίον sc. οὐτα i. q. τὸν ἕτερον,
 hebr. עַךְ, homines ullo vin-
 culo, et vel ipsa humanae na-
 turae societate nobiscum con-
 iuncti. κελως ποιεῖτε, honeste
 i. e. praeceptis religionis chr.
 conuenienter agitis. 2 Petr. 1,
 19. i. q. εὐ πράξετε Act. 15,
 29. et oppositum τῶ: ἀμαρ-
 τIAN ἐργάζεσθε v. 9. Jam vero
 in explicando hoc praecepto
 non in singulis haerendum est
 verbis, quasi eodem, quo
 erga nosmetipsos affecti esse
 solemus, amore et erga omnes
 alios homines esse jubeamur,
 (quod sine dubio nimis foret
 feuerum, nec cum humana
 natura consentaneum), sed
 ex populari dicendi genere
 sensus hujus dicti reuocandus
 ad illud Christi Matth. 7, 12.
 πάντα ὅσα αὐ θελήτε, ἵνα ποι-
 ᾶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ἕτω
 καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς.

9. προσωποληπτεῖτε vid. ad
 v. 1. ἀμαρτίαν ἐργάζεσθαι s.
 ἐργάζεσθαι ανομίαν Matth. 7,
 23. respondet hebr. יָמַ לְבַב,
 et ponitur simpliciter pro
 ἀμαρτανεῖν. ἐλεγχομενοι pro
 ἐλεγχεσθε γαρ. ἐλεγχεσθαι

vero h. l. priori significatione
 retinendum est, vt sit con-
 uinci, s. argui de crimine
 commisso. νομος eodem sensu
 quo v. 8. παραβατης hebr.
 גַּרַם Ez. 18, 10. Pf. 17, 4.
 et παραβαινειν לַעַם, עַבַר, הַרַם,
 גַּרַם. Num. 14, 41. 27, 14.
 Lev. 26, 40. Deuter. 28, 14.
 Jef. 24, 5. ex solenni legunt
 atque praeceptorum cum linea
 siue funiculo comparatione
 explicandae sunt, quippe quem
 transilire (παραβαινειν) dice-
 bantur ii, qui legem viola-
 bant. παραβατης igitur, quoad
 sensum, ne tantillum quidem
 differt ab ἀμαρτωλος, inpri-
 mis cum Symmachus hebr.
 גַּרַם vertit παραβατης Pf. 17,
 5. Ezech. 18, 10. vbi Aquila
 habet ἀμαρτωλος. Eodem sen-
 su etiam Homerus ΤΠΕΡ-
 ΒΑΙΝΕΙΝ adhibet. II. 1, 497.

— ὅτε κεν τις ὕΠΕΡΒΗΗ;
 καὶ ἈΜΑΡΤΗ.

Ex loci vero contextu hic
 vocabulo παραβατης inuisus
 praecipue sensus fuisse vi-
 detur, ita vt eum designet
 qui grauiora commisit cri-
 mina. Sensus est: eadem illa
 lex peccatores vos esse conuin-
 cet, si iniquam vestram agendi
 rationem cum ipsa compara-
 veritis. Rom. 13, 10.

ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἑο
ἐνί,

IO. II. Sed ne forsan quis dicat, nimis tamen durum videri, eum qui caeteris omnibus religionis chr. praeceptis morem gesserit, ob laesam hanc vnam de profopolepia cavenda legem, statim παραβηταις τῶν νόμων annumerari, jam addit Jacobus ὅστις γὰρ etc. νόμος h. l. est *jus* siue *complexus praeceptorum*, et quidem praeceptorum religionis chr., quae vocabulo Christianis ex Judaeis conuersis inprimis caro ἡ γῆνη νόμος dici solebant. vid. S. V. Koppii exc. 3. in ep. ad Gal. ὁλος ὁ νόμος igitur est *totus legum Christianarum complexus*, i. q. παταὶ ἐντολῶν. τηρήσει et πταίσει sunt futura pro praes. τηρεῖ et πταίει. πταίω hebr. פָּטָא proprie impingere, offendere, *straucheln*. Polyb. p. 1307. ὁ δὲ παρακαλεῖ μὴ δις πρὸς αὐτὸν λιθὸν ΠΤΑΙΕΙΝ. ἐν ἐνὶ pro ἐν ἐνὶ μονον νόμῳ, vel ἐν μίᾳ μονον ἐντολῇ, qui impigerit vel in unum praeceptum, i. e. qui vel unum neglexerit praeceptum. παντων ἰ. c. νόμων, i. q. ὅλε τῶν νόμων, supplementum est ἐνεκα; quod respondet praecedenti ἐν atque etiam I Cor. II, 27. subintellegendum est. ἐνοχος ὀβnoxius, reus, modo cum genitio, vt hic, modo cum datio, modo cum sic et accusatio jungitur. vid. *Markland*

ad Lyfiam p. 568. παντων γενομενος ἐνοχος, *habendus est, ac si omnes omnino leges migrasset*. In constituendo hujus paradoxo, cujus speciem praefert, sensu, doctissimorum virorum fatigantur ingenia. Alii de difficultatibus hujus loci dirimendis plane desperantes, loco παντων legi jubent παντως, cum quibus tamen jure aget tota Criticorum cohors, cum παντως nulli libi exstet. Alii, praeeunte Grotio, non nisi de legibus, quibus poena capitalis constituta sit h. l. sermonem esse putantes, sensum constituunt sic: qui totam legem servauerit, offendat autem in uno praecepto, non minus morte punitur, ac si omnia praecepta violasset. Vereor tamen ne haec aliunde arrepta loco nostro inferantur. Semlerus ἐν ἐνὶ ex hebraismo pro ἐν πρῶτῳ accipit, vt sit vel: in primo praecepto decalogi, quo Israelitae Deum colere jubentur, sed hoc a l. n. plane videtur alienum, vel: in primario praecepto doctrinae christianae, quod commemoratur v. 12, sed, id quidem contra omnem loquendi usum tum hebraicum tum graecum. Tota potius hujus commatis significatio sententia veteribus et Rabbinis praecipue adeo fuit vilitata, vt mihi quidem

II ἐνὶ, γέγονε πάντων ἕνοχος. ὁ γὰρ εἰπών: „Μὴ
μοι-

in prouerbii consuetudinem
abiisse videatur Sabbat f. 70.
2. si faciat omnia, unum vero
mittat, omnium et singulorum
reus est. Horaioth. f. 8, 2.
R. Jose Galilaeus dixit Levit.
5, 5, qui reus est vnius, reus
est omnium. Et e contrario:
qui unum praeceptum seruat,
est ac si totam legem seruasset.
Medras Mischle f. r. vel: qui
iustum cibatur frusto, perinde
est, ac si totum Pentateuchum
seruasset. Jalkut Chadosch. f.
59, 2. (Plura dabunt Wetst.
et Schoetgenius in h. l.) Qui-
bus quidem locis videtur sub-
esse nonnisi sensus hic: Nulla
virtus sola, nullumque vitium
solum, sed virtus cum virtu-
te, vitium cum vitio tam arte
cohaeret, ut qui una virtute
et pluribus praeditus sit, et
sic quoque, qui unum vitium,
etiam plura simul committat,
vel commisisse putandus sit.
Plane ut Diogenes L. ad He-
rennium 4, 16. „Majores
„nostri, si quam vnus pec-
„cati mulierem damnabant,
„simplici iudicio multorum
„maleficiorum conuictam pu-
„tabant: quo pacto? quo-
„niam, quam impudicam ju-
„dicarunt, eam venefici quo-
„que damnatam existimabant:
„quid ita? quia necesse est
„eam, quae suum corpus ad-
„dixerit turpissimae cupidi-
„tati, timere permultos: quos

„istos? virum, parentes, cae-
„teros, ad quos videt sui de-
„decoris infamiam pertinere:
„quid postea? quos tanto-
„pere timeat, eos, necesse
„est, ut, quomodo possit,
„veneficio petat: cur? quia
„nulla potest honesta ratio
„retinere eam, quam magni-
„tudo peccati facit timidam,
„imemperantia audacem, na-
„tura muliebris inconsidera-
„tam., Paulo alia tamen
ratione sensum formulae con-
stituit Iacobus noster, dum v.

II. Docet, omnia prae-
cepta diuina in obsequio Deo
praestando quasi in compendio
contineri. Jam, inquit, siue
vnum praeceptum siue omnia
migras, obsequium semper ha-
negas Deo, adeoque ὅλον
τοῦ νόμου, qui ad obse-
quium Deo debitum vnice
redit, violas, nam, addit
Jac., Deus singularis huius
praecepti non minus ac caete-
rorum omnium auctor est ha-
bendus. Nisi forte sensus
hujus loci ita fuerit consti-
tuendus: Qui unam legem
violauit, idem omnes violasse
putandus est, Deus enim
omnium legum auctor est.
Jam vero, qui reuerentia
erga Deum non ab vno de-
terretur vitio, idem etiam ab
altero perpetrando non deter-
rebitur. Quodsi igitur sin-
gularis

μοιχεύσης,, εἶπε καὶ „Μὴ φονεύσης,, εἰ δὲ οὐ μοι-
χεύσεις, φονεύσεις δὲ, γέγονας παραβάτης νόμου.
Οὕτως λαλεῖτε, καὶ οὕτως ποιεῖτε, ὡς διὰ νόμου 12
ἐλευ-

*gulare aliquid vitium non com-
miserit ejusmodi homo, non
tam pietati ipsius, quam ei
rei tribuendum est, quod ad
hoc vitium potissimum commit-
tendum occasione et incitamento
carebat.* εἶπαν pro εἶπε, id-
que pro εἰλελευ. μη, hebr. מן,
est prohibentis. μη μοιχευ-
σης et μη φονεύσης repetita
sunt ex Deuter. 22, 22. 19, 13.
Exod. 21, 12. Lev. 24, 17. 21.
Futura iterum pro imperati-
vis, et singularia praecepta pro
praeceptis omnino ponuntur,
nam sensus omnino eo redit:
*qui vnam legem, et alteram tu-
lit.* εἰ δε. εἰς vel maxime, fac
ut, *gesetzt auch.* μοιχεύσεις et
φονεύσεις pro praef. vel praet.
νομος i. q. ὅλος ὁ νομος v. 10.
*totus praeceptorum Christi
ambitus.* παραβάτης consulto
ex v. 9. h. l. iterum adhibet-
tur. Jam vero haec quae Ja-
cobus contra homines, gra-
vissimum prosepoleptias cri-
men leue putantes, animi ar-
dore correptus enuntiauit, ad
metaphysicam non reuocanda
sunt subtilitatem, quasi Ja-
cobus omnia peccata paria
esse, et eum, qui vnam mi-
grauerit legem, eandem poe-
nam, ac si omnes violasset,
daturum esse contendat, sed
id vnum innuere voluit: ne

*vnus quidem legis migratio-
nem vili esse pendendam, quia
Deum habeat auctorem, cu-
jus auctoritas etiam vel vno
praecepto laeso admodum vio-
letur.* Sic Jos. A. 5, 9. 4.
εἰς φησὶν ὁ Βοαζος, ἐξ ἡμι-
στιας δεῖ μεμνησθαι τῶν νο-
μῶν, ἀλλὰ πάντα ποιῶν κατ'
αὐτὰς. Maccab. 5. μη μικρὰν
ἐν εἰσῶ νομισθῆς ταυτην, εἰ
μικροφραγησάμεν, ἀμαρτιαν.
το γὰρ ἐπὶ μικροῖς καὶ μεγάλοις
παρανομῶμεν ἰσοδυναμοῦν ἐσθι, δι'
ἐκότερα γὰρ ὁ νομος ὁμοίως
ὑπερῆφανεῖται. Pertinet huc
quoque illud Max. Tyr. dif-
fert. 15. ὡσπερ γὰρ ἐν ταῖς τῶν
μελῶν ἀρμονίαις το παραλει-
φθεν, καὶ σμικρον η, διαλυεῖ
τον κοσμον τὰ μελας· ἔτω καὶ
τη τε βίη ἀρμονίᾳ. κ. τ. λ.

12. 13. *Quamobrem, cum
ne singulare quidem praecep-
tum impune negligi possit,
totam vestram agendi ratio-
nem ad omnes omnino leges
diuinas et imprimis ad mu-
tuae caritatis legem compo-
nite, nam immisericordes graui-
olim et severo supplicio adfi-
cientur.* Vide quaeſto quam
arctè sic cohaereant v. 12. 13.
cum v. 11, quare miror Sem-
lerum atiosque hic plane no-
vae sectiōnis constituere ini-
tium.

13 ἐλευθερίας μέλλοντες κρῖνῃσθαι. ἢ γὰρ κρίσις ἀνιλεως τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.

Τί

VARIÆ LECTIONES.

13. καὶ ante κατακαυχᾶται omittunt A. C. 4. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 21. 22. 24. 25. 26. 27. 29. 31. 32. 33. 35. 36. 37. 38. 40. 41. 45. 46. 47. Syr. utr. Eyp. Copt. Arab. Edd. Complut. Plant. Genev. probb. Millio, prol. 982. Bengelio, Griesbachio. δε legunt post κατακαυχ. A. 40. Ar. pol. Syr. p. Vulg. corb. Oecum. Ang.

tium. οὕτω λαλεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε, accumulatur ad augendam sententiae vim. Sensus est: omnino ita agatis volumus. Minime vero in singulis verbis, λαλεῖν et ποιεῖν ita est haerendum, ut λαλεῖν, quae est Semleri sententia, ad ministros, siue omnino ad homines, quorum est auctoritas quaedam publica, restringatur, et, quod post Wetsteinium obseruauit Carpentarius, inde ab hoc commate vsque ad finem hujus capituli, quomodo agendum, proximo autem capite, quomodo loquendum sit, praecipitur; ejusmodi enim sententiarum dispositio cum ipsa epistolae indole magnopere pugnat. ὡς μέλλοντες κρῖνῃσθαι sc. die extremi iudicii. δια νόμου ἐλευθερίας, pro κατὰ νόμον ἐλευθ. Sic quoque δια 2 Cor. 8, 5. 1 Tim. 1, 18. et hebr. 2 Gen. 1, 26. Esth. 1, 12. νόμος ἐλευθερίας vero h. l. est νόμος ἐλευθέρων Rom. 8, 12. religio quae immunitatem a

suppliciiis diuinis promittit. vid. ad I, 25. Jam si haerendum est in vocabulo ἐλευθερίας sensus subesse videtur hic: Ita agite, ut homines decet, qui iudicabuntur secundum religionem, quae immunitatem a poenis peccatorum promittit, quod tamen non eam habet vim, ut praecepta diuina impune laedere possimus.

13. κρίσις, abstractum pro concreto: κρίτης, vel ὁ κριτων. ἀνιλεως sc. εσι immifericors est, unerbittlich, ohne Schonung. τῷ, pro εἰς τῶν, ὁ etc. ελεος omne genus beneficentiae denotat ex hebr. 17 Gen. 19, 19. Num. 11, 15. Matth. 9, 13. 12, 17. 23, 23. τῷ μὴ ποιήσαντι ελεος, paranomasiæ causa cum ἀνιλεως, pro τῷ μὴ ἐλεεῖν, vel τῷ προσηποληπτεντι. καὶ h. l. pro ἀλλὰ ut v. 18. 22. 4. 2. Act. 10, 28. 1 Cor. 5, 10. Similiter καὶ pro imo positum 2 Cor. 8, 3. ελεος, abstr. pro concreto: ελεων i. e. ὁ μὴ προσηπο-

Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγη ἰα
τις

σωποληπτῶν, ὁ ἀγαπῶν τοῦ
πλησίον αὐτοῦ. κατακαυχᾶσθαι. i.
q. καυχᾶσθαι, gloriari de ali-
qua re, et h. l. in primis i. q.
ἠυφρανεσθαι, hebr. ἕη, ἦν
et ᾗν Pl. 15, 14. 149, 5.
κατακαυχᾶται κρισίως, pro
δυνατῶν καυχᾶσθαι κατὰ τῆς κρι-
σεως. Sensus est: pietas in-
fultat iudicio, i. e. misericors
nullius culpae sibi conscius,
adeoque supplicia non timens,
gloriarī potest de iudicio ex-
iremo. Der menschenfreund-
liche Mann triumphirt über
das Gericht — freuet sich
darauf. Matth. 5, 7. 18, 23-
35 25, 34-46. Gnome pro-
fecto egregia!

14-26. Jam Jacobus ad ar-
gumentum Cap. 1, 22-27.
vnde ab initio hujus Cap.
aliquantulum digressus erat,
rediens, solam religionis chr.
notitiam factis praectaris haud
conspicuum omni plane fructu
carere vberius contra eiusmodi
Christianos demonstrare per-
git, qui, vt Israēlitae in fu-
turae felicitatis societatem se
venturos esse existimabant,
dummodo in profitenda reli-
gione Judaica constanter per-
seuerarent, sic quoque ipsam
religionis christianae profes-
sionem ad salutem consequen-
dam iam sufficere, putabant.
Huc spectat illud Hieronymi
in Mich. 3, 5. promittunt eis

pacem et regna coelestia, et
dicunt: non necesse est, vt vi-
vas continenter et sancte, ha-
beto fidem quam docemus, et
omnia promissa Domini con-
sequeris. τι τὸ ὄφελος sc.
εἶναι. v. 23 ἢ Gen. 37, 25. Pl.
30. 10. i. q. τι συμφερεῖ; quae
utilitas inde redundat? sc.
nulla, i. e. omniutilitate, omni
plane fructu caret. Pro eo-
dem edem εἶμι dixit Paullus
1 Cor. 13, 2. πιστις h. l. mi-
nime fiducia salutaris in me-
rito Christi reposita, quae
quidem verio sola locum, alias
facilem, obscurissimum reddi-
dit, sed ex nexu ratione
nuda religionis chr. notitia
seu professio, ἀπροαίτις τε λόγος
de qua Cap. 1, 22 sqq: dix-
erat Jacobus, nec alio sensu
vsque ad finem hujus Cap.
continuat. Sic quoque Gal.
3, 23. Hebr. 13, 7. 8. Act.
6, 7. vid. S. V. Koppii exc.
6. in ep. ad Gal. supra jam
laudatum. λέγειν vel cogitare
(wähnen) vid. ad 1, 13. vel
palam profiteri, quasi ita di-
xisset Jacobus: μη δυνατῶν το
λέγειν· ἐγὼ πιστῶν εἶχω, σωσάμ
αυτοῦ; vel denique gloriari.
ex hebr. ᾤμα Prov. 10, 9.
Praefero prius. πιστῶν εἶχειν
pro πιστευειν. εἶργα sc. fidei
consentanea, in primis vero
ελεημοσυνῆς καὶ ἀγαπῆς de qui-
bus paulo ante sermo erat.
εἶργα εἶχειν paranomasiae causa
G con-

τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχη; μὴ δύναται ἡ πίστις
 15 σωῆσαι αὐτόν; ἰάν δὲ ἀδελφός ἢ ἀδελφή γυμνοὶ
 ὑπάρχωσι, καὶ λειπόμενοι ὡς τῆς ἑφημέρου τροφῆς,
 16 εἶπη δὲ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν ὡς ἵπτάγετε ἐν εἰ-
 ρήνῃ

conjunctum cum πῖσις εχειν, pro εργαζομαι, αγειν, μη est interrog ἡ πῖσις, pro ἡ πῖσις μονη ex v. 24. sola religionis scientia, vitae morumque honestate haud conspicua. Saepius voc. μονος omittitur a Jacobo. vid. ad I. 23 et 25. σωσαι, felicem reddere. Liquet Jacobum loqui de aeterna salute. Jam μη-αυτον affirmatiue hoc sibi volunt: minime sola religionis professione, factis destituta, felicem eum reddere potest.

15-17. Sententia v. 14. illustratur exemplo, ex illa ipsa materia repetito, quam tractauerat Jacobus cap. I, 27 sqq. quaeque menti ejus identidem oberrabat. Si quis, inquit, alicui bona quacuis apprecatus fuerit, nec opem ipsam adhibuerit, vel, ut verbis utar Johannis I. 3. 18. nec εργα καὶ ἀληθειαι ἑαυτοῦ ἐπιπροσέτι, quis tum ex votis ejus, quamuis per se bonis, ad miserum fructus redundabit? profecto nullus: sic etiam ex sola professione illa, desum esse Messiam, si destituatur operibus ejusmodi Dei rerumque diuinarum co-

gnitione dignis, nullus et nobis sperandus est fructus. δε verterim vt γαρ v. 2. per exempli gratia. ἀδελφος ἢ ἀδελφή, sunt nomina, quibus Christiani religionis vinculo, vt fratres sororesque inuicem juncti, sese appellare solebant. γυμνοὶ misere vestiti, vel vix amicti. Sic γυμνος I Sam. 19. 24. 2 Sam. 6. 14. 20. Job. 22. 6. Jes. 20. 2. Matth. 25. 36. 28. 43. 44. Marc. 14. 52. Job. 21. 7. γυμνηθευσιν I Cor. 4. II. et γυμνοτης Rom. 8. 35. 2 Cor. II, 27. Similiter et Gratiae Latii poetis nudae dicuntur i. e. tenui velamento amictae. ὑπάρχωσι, pro ὡσι. καὶ λειπομενοι ὡσι, pro: καὶ λειποντοῦ et indigeant. vid. ad cap. I. 5. τροφή εφημέρου i. e. ἡ κατ' ἡμέραν ἀναγκαία τροφή, victus, quo per singulos dies vitam sustentamus. Qui nil amplius habent, Graecis dicuntur κατ' ἡμέροβιοι, vid. Wetsten. in h. l. γυμνος vero et λειπομενος της τροφης juncta sunt, vt infima miseria exprimeretur.

16. εἶπη δε, pro καὶ εαν εἶπη. τις ἐξ ὑμῶν, jungenda, pro

ρήνη, *Δερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε*, μὴ δώτε δὲ
αὐτοῖς

pro *tis ὄμων*, sc. qui solam religionis chr. notitiam ad salutem consequendam sufficere putatis. αὐτοῖς i. e. τῷ ἀδελφῷ καὶ τῇ ἀδελφῇ. εἰρήνη ex hebr. ברוך pro quovis felicitatis genere ponitur. Sic quoque ὑπαγετε ἐν εἰρήνῃ, vel εἰς εἰρήνῃ, Marc. 5, 34. Luc. 7, 50. 8, 48. est formula loquendi plane hebraica: וכלה ברוכה 1 Sam. 1, 17. vivite felices, feliciter res vestras agite, nam לך (et praecipue לך) Hebraeis non semper est ire, quasi haec formula nonnisi absentium dici queat, sed etiam agere vel vivere omnino. Nos: *Es gehe euch wohl*. Ratio vsus loquendi posita est in eo, quod vita humana ex tropo frequentissimo cum *tramine* seu *via*, qua incedimus, veteribus comparari solita erat. Voc. germanico *wandeln* idem tropus subesse videtur. Formula, Graecis adhiberi solita, est *εὐπραγτε*. (ὑπαγε vero forma singulari in malam partem sumi solet, vt sit: *abi, apage*. Matth. 4, 10. ὑπαγε Σατανα.) *Δερμαίνεσθε* sc. *vestitu* vt sit: *vestiti estote*, nam spectat ad γυμνοὶ ὑπαρχοσὶ v. 15. Sic quoque *εὐδερμάνθησαν* Job. 31, 20. pro *vestiti* sunt. *χορτάζεσθε*, ἡβω, referendum ad *λειπ. τῆς εὐφρ.* τρ. v. 15. *Sit vobis unde alimini*. *χορτάζεσθαί* quidem pro-

prie est animalium, quae gramine saturantur, (α χορτός) tum vero etiam ad hominum alimenta transfertur, non modo in N. T. Matth. 14, 20. 15, 33. 37. Marc. 6, 42. 7, 27. 8, 4. 42. Luc. 6, 21. 9, 17. 16, 21. Joh. 16, 26. Phil. 4, 12. sed etiam apud profanos auctores. *Arriani Epist.* l. 1. c. 9. ὅτε ΧΟΡΤΑΣΘΗΤΕ σημερον, καθηροθε κλειουρες, περι της αυριου, ποθεν φαγητε. l. 3, c. 22. ad philosophum: *Tu vero mihi aedes alicujus ingredi velle videris δια χορως ΧΟΡΤΑΣΘΗΝΑΙ, vt aliquamdiu alaris*. *Plutarch* sympos. l. 1. p. 616. *χορτάζειν* vsurpat pro *cibum apponere*. cf. *Athenaeus* l. 3. c. 21. vbi *Casaub.* μη δωτε δε, pro καὶ εαν μη δωτε. το επιτηδειον, praeter hunc locum haud amplius in N. T., et apud LXX nonnisi 1 Paralip. 28, 2. obuium, non modo dicitur id quod idoneum s. aptum, sed etiam quod necessarium est. *Gloss.* ανγκυμιον. επ. τ. σ. igitur i. e. q. τα αναγκαια τῷ σωματι χορηματα, (construitur enim non minus cum dativo, quam cum genitivo), ea quae necessaria sunt, ad corpus victu atque amictu sustentandum i. q. διατροφαὶ καὶ σκεπασματα. 1 Tim. 6, 8. Eodem sensu *Xenophon* dixit: τα επιτηδεια
G 2 ἡμῶν

17 αὐτοῖς τὰ ἐπιτηδεῖα τοῦ σώματος τί τὸ ὄφελος; οὕτω

κα)

ἡμερῶν s. καθ' ἡμέραν, nec non: τὰ ἐπιτηδεῖα πορίζουσαι et: εὐδαια ἐπιτηδίων. Suidas vero vocabuli τὰ ἐπιτηδ. significationem nimis angustis finibus circumscribere videtur, dicens: ἐπιτηδεῖα, τὰ πρὸς τροφὴν ἀρμόδια. τί τὸ ὄφελος vid. ad v. 14.

17. οὕτω καὶ ἡ πίσις, sc. εἶναι. So verhält es sich auch mit dem Glauben: wenn er etc. Ita distinguendum esse censuimus, quo efficacior euaderet oratio, quanquam et commate post voc. πίσις posito, junctisque οὕτω καὶ ἡ πίσις νεκρὰ ε. n. ε. bene procedat oratio. Neque tamen opus esse putauerim cum Cel. Michaële, cui verba εἰς ἔργα μὴ εἶη ex solenni interpunctione inhiare videntur, distinguere sic: εἶτω καὶ ἡ πίσις, εἰς μὴ ἔργα εἶη. Νεκρὰ εἶναι n. ε. εἰς ἔργα μὴ εἶη, vel nisi conjuncta fuerit cum operibus: vel εἶη pro παρεἶη, nisi bona opera fidei sint fructus. Respondet τῷ: ἡ πίσις τῶν ἔργων v. 20. et 26. νεκρὰ εἶναι, ut corpus exanime vi destituitur, fructu caret, cf. v. 26. vi oppositi ζῆν, vim exserere, vnde ζῶν, i. q. ενεργῆς. Hebr. 4, 12. κατ' ἐαυτὴν, qui vertunt in semetipsa, verbum verbo reddunt, sensu tamen non illustrato. Gro-

ius vero n. ε. abundare putat, quia neque v. 24 et 26. additum sit. Carpovius πῖς, n. ε. fortasse idem esse conijcit, quod π. αὐτῆ. fides ipsa, vt sensus sit: nullam et ipsa efficaciam habet. Storvius denique κατ' ἐαυτὴν reddit respectu sui, vt sit: nullam πῖς εὐοντι salutem afferre potest. Quo quidem, inquit, additamento h. l. propterea opus fuisset, quod apodosis comparationis haftenus abeat a protasi, vt illa proprium hominis, haec aliorum commodum adjuuari neget: sicut caritas, nullis benefactis conspicua, sed in verbis posita, nec caritas est, nec egenis, quibus seruire debeat, vtilis; ita fides quae non est animi affectio, foecunda bonis actibus pariter ementita est, nullamque ei vtilitatem affert, qui commoda sperabat ab hac fide sua. Nisi forte hoc additamentum superfluum, et tota haec ratio aliquanto durior videri possit. Quidni, quae solennis hujus formulae est significatio, κατ' ἐαυτὴν reddamus per se, ex hebr. לברו s. לברו Zach. 12, 12-14. Genes. 30, 40. vt πῖς, κατ' ἐαυτὴν i. sit q. πῖς μόνῃ cf. v. 24, vel, vt in eodem hoc commate, πῖς εἰς ἔργα μὴ εἶη, si sola certitur, et ab operibus sejuncta.

Der

καὶ ἡ πίστις ἐὰν μὴ ἔργα ἔχη, νεκρά ἐστὶ κατ' ἑαυτήν. ἀλλ' ἔρεϊ τις „Σὺ πίστιν ἔχεις, καὶ γὰρ 18 ἔργα

Der Glaube an sich betrach-
tet. In qua quidem interpre-
 tatione consentientes habe-
 mus versiones veteres, *Lati-*
nam in codice Corbejenſi.
 quæ reddidit: *mortua est*
sola. *Syriacam*, quæ habet:
ſi eſt ſola et ſeparatim. nec
 non et *Arabicam Erpenii.* Sic
 Lucas Act. 28. 16. τῷ δὲ
 Παύλῳ ἀπετραπή μενειν ΚΑΤ'
 ΕΑΥΤΟΝ, vbi plura da-
 bant *Alberti et Raphaelius*
annot. *Xenoph.* et *Polyb.*
Transferiſſe ſufficiat Aeliani
v. h. l. 3. 19. p. 83. ed.
Kretzſchmar ΚΑΘ' ΕΑΥ-
ΤΟΝ ἀπιοντα, et e Loefnero
Philonis de migr. Abr. p. 401.
E. locum: εἰ πάντες ἀνθρώποι
τοῦ νοσηντα ὑγιαίνειν, ἢ τοῦ
ὑγιαίνοντα νοσην ὑπολαβεῖν,
ἢ δοῦκα ΚΑΘ' ΑΥΤΗΝ στε
νοσον, στε ὑγιαίνω εργαſεται.
Hef. κατ' ἑαυτοῦ, αὐτοῦ δι
ἑαυτοῦ. Simili loquendi ra-
 tione vtitur *Virg. Georg. I,*
 388. 389.

Tum cornix plena pluniam
 vocat improba voce,
 Et ſola in ficca ſecum ſpa-
 tiatur arena.
 vbi *ſecum* idem ſibi vult ac
 antecedens *ſola.*

18. Jam Jacobus eorum in-
 pugnat errorem, qui fidem
 a factis ſejungi poſſe puta-

bant, ita vt alter fide, alter
 factis gauderet. αλλ. ερεϊ τις,
 eſt formula, qua aduerſarii lo-
 quentes inducuntur, vt 1Cor.
 15. 35. (vbi Paullus v. 36. ad-
 verſario eodem modo respon-
 det: αφρον, ſυ ὁ σπειρις κ.
 τ. λ. vt Jacobus l. n. ω αν-
 θρωπε κενε.) non diuerſa a
 Paullinis illis: ερεϊς ουκ μοι,
 Rom. 9. 9. ερεϊ τις, etc. *quidni*
vero, ſi quis dixerit? ſυ κγω
non adeo ſunt premenda, vt
illud ad ipſum Jacobum, hoc
autem ad aduerſarium refe-
ratur, ſed ſυ κγω Jacobus
adhibet pro αλλος καὶ αλλος.
 Quo jure enim, arbitremur,
 Jacobo, hic recte factorum
 neceſſitatem grauiffime com-
 mendanti, objici poſſe, eum
 ſola fide contentum eſſe?
 Quæ tamen res, eum ab an-
 tiquæ Vulgatæ auctore non
 animaduertetur, ita eum
 perturbauit, vt, contra omnem
 codicum conſenſum, ſenten-
 tiam Jacobi inuertetur ſic: *tu*
opera habes, et ego fidem
habeo. Plerique vero, inter
 quos *Grotius, Bengelius, Ben-*
ſonus, Michaëlis, Carpzo-
vinus, Semlerus alii, eadem
 forſan difficultate adducti,
 putant, induci *Chriſtiani-*
num, qui fidem ſine operibus
gaſtabat, vt ſenſus prodeat
 hic: *poſſit pius quidam chri-*
 ſtianus

ἔργα ἔχω, ,, Δείξόν μοι τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου,

VARIAE LECTIOES.

18. χωρὶς pro ex priori legunt A. C. 8. 13. 25. 31. 56. Syr. vtr. Erp. Copt. Aeth. Armen. Vulg. Corb. Faustus Regiens. ad Paulin. I. Edd. Colinaei Bezae 3. 4. 5. probb. Castalione, Grotio, Clerico, Bengelio, Drusio, Capello, Hammond, Whitbyo. Nec dissidendum est, vulgarem lectionem ex memoriae oculorumque lapsu ex proxime sequentibus ἐκ τῶν ἔργων facile oriri potuisse; nihilo secius tamen cum Cell. Griesbachio eandem retinendam censuimus, tum quia codicum longe plurimorum suffulta est auctoritate, tum quia lectio est difficilior, non nisi interpretamento forsitan cum χωρὶς commutata, tum denique quia σου plane langueret. cf. Jo. Andr. Osiander de var. lect. in ep. Cathol. p. 8. sqq. Baumgarten Exam. var. lect. in ep. Jacobi §. 27.

Ibidem ex τῶν ἔργων σου omittit Oecumenius.

Ibidem σου post ἔργων omitt. A. 13. Syr. Erp. Arm. Vulg. Corb.

Ibidem σου post πιστῶν omitt. Corb.

fianus hominem sola fide contentum ita alloqui: tu quidem in sola profitenda rel. chr. acquiescis, equidem vero et factis eandem comprobare studeo. Jam velim tu quidem religionem chr. factis ostendas, ut ego eandem operibus tibi semper commonstrabo! Cujus quidem interpretationis firmandae causa Ill. Michaëlis observavit, ἀλλὰ in hujus commatis initio non esse particulam aduersatiuam, sed urgentis et instantis disputatoris vt Matth. 11, 8. 9. Luc. 7, 25. 26. quorum tamen locorum longe alia esse videtur ratio. Sed, si quid sentio, verba α. ε. τ. quae objectionem contra ipsam au-

auctoris sententiam indicare solent, hanc non admittunt interpretationem, et languida euadere videtur tota oratio. S. V. Knappius vero novam plane, ni fallor, viam ingrediens, aduersarii objectionem paucis his verbis: σου πιστῶν ἔργων contineri, inde vero a verbis καὶ ἔργα ἔχω etc. Jacobi responsionem jam incipere statuit. Quod, si placeat, inquit, possis verba: σου πιστῶν ἔργων interrogando explicare: tunc fidem habes? (tu qui sic disputas, ut dignitati et praestantiae fidei detrudere videaris? Forte quia tu ipse fide cares; propterea eam contemnis.) Jam respondet Jacobus: immo vero,

σου, κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου.»,

ro, ego etiam facta habeo, h. e. plus habeo quam tu habes, et postulas; non fidem solam, sed cum factis conjunctam. Solet enim formulam α. ε. τ. interrogatio sequi, vt I Cor. 15, 35. cf. Rom. 9, 19. Sed vereor, ne tota haec ratio nimis artificiosa videatur. Tenemus igitur priorem explicationem, ex qua συ — εχω nobis nil amplius est quam ἄλλος πιστιν, ἄλλος δὲ εργα εχειν δυναται. i. e. separari potest fides a bonis operibus. Jam respondet Iacobus ad haec: δείξου μοι sc. συ, ὅς εχεις πιστιν ἀνευ εργων. Comprobes velim mihi fidem tuam operibus tuis. Quomodo enim, si a factis recessero, cognoscam, te fidem habere? Jam vero post verba δείξου — εργων σε mente supplenda videtur sententia haec: Num fieri hoc potest, vt fidem operibus demonstras, dum hisce plane careas? minime! Vides ergo, πιστιν ab εργοις separari non posse. Et sic quidem ironia verbis subesse, et, sensu ne minimum quidem mutato, pro χωρις lectio εν, pluribus fulta auctoritatibus (vid. var. lect.) retineri posse videtur; nisi quod, apprehensa lectione χωρις, sensus adhuc expeditior in oculos incurrat. Eodem nexu et Epistetus ad

pugilem, cuius sibi humeros vult ostendi, vt ex iis de ipso iudicare possit: ΔΕΙΞΟΝ ΜΟΙ τας ωμους κἀγω sc. ὅς εργα εχω. δείξω — μὲν fidem meam veram esse factis tibi comprobabo. Ceterum, cogitanti mihi de dirimendis huius loci difficultatibus, in mentem venit, an non verba συ πιστιν εχ. etc. accipi possint sensu hoc: tu quidem ipse in sola fide acquiescis, ego contra factis studeo. Bene, (inquit Iacobus) at vero factis velim ejusmodi studeas, ex quibus religio tua eluceat; ego providebo, vt religio mea chr. factis meis comprobetur. Du magst selbst wohl mit dem bloßen Glauben dich begnügen; ich aber halte es mit den Werken etc. Ejusmodi objectio eodem nexu occurrit Joh. 9, 28. συ ει μαθητης εμεως, ἡμεις δε τε Μωσῆως εσμεν μαθηται. Tunc verba haec aduersarii essent, Jacobi pietatem atrocissime calumniantis, Iacobusque quasi aduersarium non curans v. 19. adhortari pergeret, vt ne opera a fide se jungerent. Sed quamuis sic verba omni careant difficultate, vix tamen persuadere mihi possum, Iacobum, de factorum probitate a rerum diuinarum scientia non segreganda adeo persuasum, vt talia ab aduersario

19 μου., σὺ πιστεύεις ὅτι ὁ Θεὸς εἰς ἐστὶ καλῶς
ποιεῖς

rio ei objicerentur, expectare
vnum potuisse. Sed videant
intelligentiores.

19. Exemplo illustratur
sententia comm. 15-17 (cum
quibus hic versus arctissime
jungendus est) *fidem absque
operibus mortuam esse.* σὺ,
supple γὰρ vel de, vt sit: *tu
e. g. credis etc.* ὅτι ὁ Θεὸς
εἰς ἐστὶ, omnium doctrinarum
tum Judaicae tum christianae
religionis facile principem
(Deuter. 4. 35-39. coll. Marc.
12. 29. 32.) pro qualibet alia
doctrina adducit, quo effica-
cior sit exempli vis. καλῶς
ποιεῖς, et recte id quidem. und
das ist allerding's lobenswür-
dig. cf. Epist. apud Arria-
num: νῦν δὲ ἔλαγεις, καὶ
ΚΑΛΩΣ ΠΟΙΕΙΣ. καὶ,
pro ἀλλὰ καὶ. τα δαιμονία i. q.
οἱ ἀγγελοὶ ἐμαρτησαντες 3. 15.
2 Petr. 2. 4. Jud. 6. vix au-
tem οἱ δαιμονιοὶ, vt Matth.
12. 22. Luc. 11. 14. Marc.
3. 10. quos *Wetstenius* vult
intelligi. καὶ, pro καὶ οὕτως,
et tamen, quamuis Deum non-
nisi vnum esse cognitum ha-
beant. Φρισεῖν vel Φριζεῖν
plane respondet Lat. horrere,
et proprie dicitur, cum pilli,
setae, siue pennae in animante
eriguntur. Eufath. in Od.
τ. p. 706. 2. το δὲ Φρισεῖν,
ὅτι κυρίως ΤΡΙΧΩΝ δηλοῖ
ΟΡΘΩΣΙΝ, πολλαχῶς δε-
δηλωται. Etymol. ΦΡΥΣΣΕΙΝ

κυρίως το ΕΞΟΡΘΟΥΝ ΤΑΣ
ΤΡΙΧΑΣ. Inde et ad alias
res erectas siue in altum sub-
latas transferri solet. Eufath.
in II. δ. p. 360. 18. το
ληίου (ΦΡΥΣΣΕΙ) ἀσαχυσ-
σιν, ὁ κἄπρος τῆ λοφίη, ὁ
ἀνδρῶπος ταις θριξίν, ἢ μαχῆ
ταις ενχειμαῖς, ἢ θαλασσα τοῖς
κυμασιν. Cum tamen in pri-
mis prae timore pilos erigere
soleant homines animantes-
que, Φρισεῖν inde, vt et h.
I., omnino significat timore
sue horrore perfundi. Oppia-
nus Pisc. 2. 379. Schol.
ΦΡΙΣΣΕΙΝ κυρίως ἐπὶ χοί-
ρε, ὅταν ΦΟΒΗΘΕΙΣ ὀρ-
θας ἑαυτὸς τὰς τριχὰς σηση.
Etymol. ΦΡΙΣΣΕΙ δὲ τις
ΦΟΒΩ, ἢ ψυχει, ἢ ὀργη.
Eufath. in II. δ. p. 360. 18.
(ΦΡΙΣΣΕΙΝ) ΦΟΒΟΝ
δηλοῖ ἐν τῷ — αἱ τριχὰς
ΦΡΙΣΣΟΥΣΙΝ, ἦτοι ὀρ-
θαι ἰσασιν. Plura suppedita-
bit *Wetst.* Contremiscere vero
dicuntur angeli mali, suppli-
cia nimirum ab vno hoc Deo
timentes. Similiter, obser-
uante *Albertio*, Orpheus apud
Clem. Al. Strom. I. 5. p. 608.
de Deo canit: Δαιμονος δὲ
Φρισεσσι. Jam sensus totius
loci ita circumferendus vi-
detur: *etsi, de ipsa primaria
religionis chr. doctrina, Deum
nonnisi vnum esse, vel persua-
sissimus sis, recte quidem sen-
tis, praeestasque gentibus, qua-*

ποιεῖς καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ — φρίσσουσι.
Θέλεις δὲ γινῶναι ὡς ἀνθρώπε κενὸν, ὅτι ἡ πίστις 20
χωρὶς

VARIAR LECTIONES.

20. κργγ pro νεργα habent 27. 29. Codd. Latini sine dubio ex glossamate.

rum Superstitio plures sibi Deos effinxit; sed tantum abest, ut de sola hac cognitione gloriari, veramque ex ipsa hac cognitione felicitatem percipere possis, ut et angeli mali eadem fruuntur, fruentesque infelicissimi tamen sint, quia huic cognitioni conuenienter non vixerint. Omnem itaque vitam suam ad cognitionem sibi acquisitam componere, hoc virtutis est opus, hic perennis verae felicitatis est fons.

20-25. Jam ad opera Christianis commendanda Abrahami et Rachabae proferuntur exempla, quibus item et Paullus, Rom. 4, 1 sqq. Hebr. II, 31 ad fidem Christianos adhortaturus, utitur, alio tamen, (ut fieri solet in transferendis iisdem exemplis ad diuersas res explicandas) alia horum exemplorum arripiente momenta. Jacobum tamen haec exempla e scriptis Paulinis vix hausisse, multoque minus eum abufui horum exemplorum a Paulo prolatorum occurrere voluisse in prolegomenis jam negan-

dum censuimus. *Θέλεις δε, pro ean δε θελης. ανθρωπος κενος, nolim reddi homo, qui vana ducitur spe, vel homo mendax, sed κενος omnino est κενος φρεων, s. νοος, quod Philo adhibet de princ. creat. p. 369, 4. et migrat. Abrah. p. 457, 30. vel i. q. ματαιος s. ανοητος. Plut. de sui laude p. 541. B. ΑΝΟΗΤΟΥΣ ηγγμεθα και ΚΕΝΟΥΣ.* Sic etiam Latini dicunt, homo vacuus cerebro, inanis, simplex. Plane respondet hebr. קרי et Syriaco קרי, vnde *πανα* Matth. 5, 22. explicandum est. Recte Hieronymus ad locum illum Matth. ΠΑΚΑ dicitur ΚΕΝΟΣ i. e. inanis aut vacuus, quem nos possumus vulgari injuria absque cerebro appellare. Pro vario tamen auctoris sine vox *κενος* vt *πανα* modo duriori, vt apud Matth. l. c. modo mitiori sensu, vt et h. l. accipienda esse videtur. Jacobus enim non iracundia sed misericordia commotus errorem istum coëcet. cf. *Wetst.* in Matth. 5, 22. Verterim h. l. *du kurz-sichtiger Mensch.* *χωρις εργα* v. 17. q. *εαν εργα μη εχη.* v. 17. G 5 *νεργα*

21 Χωρίς τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν· Ἀβραὰμ ὁ πα-
 τὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀνεύχμας Ἰσαὰκ
 22 τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θουσιαστήριον; βλέπεις, ὅτι
 ἢ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν
 ἔργων

νεκρά εἰν. vid. ad v. 17. Jam
 deest apodosis fere hæc: ἰσθί,
 ὅτι Ἀβραὰμ etc.

21. ὁ πατήρ ἡμῶν *gentis
 nostræ auctor* (de quo glo-
 riosi solebant Judæi, et Ju-
 daeo-Christiani.) εχ, *nonne*,
 particula interrog. postponi-
 tur vero ad augendam orat-
 ionis vim. ἐξ ἔργων, *pro di-
 ἔργα, propter facta, non pro-
 pter solam fidem. δικαιώθη*,
 (הצדיק) ex ea voc. *δικαιω-
 νης* (צדקה) significatione, qua
virtutis studium denotat, quo
summo numini probari, *me-
 ritæque effugere cupimus sup-
 plicia*, (vid. ad I. 20.) signi-
 ficat *impunem, præmiisque*
haud indignum declarari. cf.
 S. V. Koppii exc. 4. in ep.
 ad Gal. ἀναφέρειν proprie est:
sursum fero, sustollo. Matth.
 17. 1. *inprimis* vero, vt et
 h. l. de sacrificiis adhibetur
offerendis. Hebr. 7, 27. 13,
 15. 1 Petr. 2, 5. nam et sa-
 crificia *in altum* tollebantur,
 vnde עלה (a. r. עלה *ascen-
 dit*.) quia *totum in altare quasi*
ascendit. ἀνεύχμα, *pro dioti*
ἀνεύχμας, latet enim in hoc
 voc. *torius exempli vis, non*
ob fidem sed ob filium ipsum

*oblatum pro impuni declara-
 tum esse Abrahamum. θουσια-
 στήριον* h. l. i. q. βωμος omni-
 no. Gen. 22, 11. 12. *Tota vero*
*quaestio illa Ἀβραὰμ — θου-
 σιαστήριον affirmatiue hoc sibi*
*vult: omnino ex operibus ju-
 stificatus est.*

22. βλέπεις *pro* βλ. εν. im-
 personaliter accipiendum *pro:*
unde apparet, unde colligitur.
 αὐτῶ, ἰ. ε. τῶ Ἀβραὰμ. καὶ,
pro καὶ ὅτι. ἢ πιστις συνήργ.
 τοῖς ἐργ. αὐτῶ i. e. q. ἢ πισ.
 συνήργ. τῷ Ἀβραὰμ, *ποιῶντι*
*ταῦτα τὰ ἐργα. fides adjuua-
 bat facta Abrahami, i. e. fides*
*adjuuabat Abrahamum, ani-
 mumque addebat, vt tam præ-
 clara facta ederet. καὶ ἐκ τῶν*
ἐργῶν ἢ πισ. ἐτελειώθη, h. e.
τέλεια ἐγενετο δια τῶν ἐργῶν.
et contra inter agendum αὐτῶ
*est fides Abrahami; ita vt to-
 tus ille locus ἢ πιστις συνήργει*
*τοῖς ἐργοῖς αὐτῶ i. esse videat-
 ur ac: τὰ ἐργα ἐκ τῆς πίστεως*
ἐτελειώθησαν, et versa vice:
ἐκ τῶν ἐργῶν ἢ πιστις ἐτελειώ-
θη i. q. ἐργα συνήργει τῇ πι-
σει, sensusque prodeat hic:
fidei ad facta, factorumque
ad fidem Abrahami augendam
mutua erat vis, mutuumque
utrius-

ἔργων ἢ πίστις ἐτελειώθη καὶ ἐπληρώθη ἢ γραφῆ 23

ἢ

utriusque ad justificandum ipsum officium, adeo ut neutrum a neutro sejungi potuisset.

23. Comma hoc arte connectendum cum v. 21., afferunt enim ad illustrandam sententiam ibi prolatam locus V. T. Genes. 15, 6. isque secundum LXX expressus, nisi quod particulam καὶ in locum part. δε substituit Jacobus. καὶ, pro καὶ ἕως, sc. διοτι Αβρ. ἀνηγγευσ του Ισαακ. ἐπληρώθη ἢ γραφῆ, formula haec non semper vaticinium denotat impletum, sed saepissime, ut hic, nil amplius sibi vult, quam: accidit id, quod sacri auctores, etsi alio interdum sensu, alicui occasione, dicunt; fere ut nos dicimus proverbio fidem factam esse. Nulla ergo in eo difficultas est, quod ea, quae jam Gen. 15. ubi ingens posterorum multitudo Abrahamo promittitur, de eo praedicabantur, post quinquaginta demum annos in immolatione Isaaci, Gen. 22. memoriae mandata, impleta dicuntur. *Vulgatus* dirimendae hujus difficultatis causa habet: et suppleta est scriptura. i. e. supplementum quasi natia est, quamvis verissima jam antea fuerit. ἐπιευσσε δε Αβρ. Conueniunt omnino πισις Abrahami et

πισις Christiana in eo, quod utraque Dei in promissis servandis veritati innititur; differunt vero in eo, quod πισευσειν dicitur Abrahamus, quatenus fidem habuit singulari promisso diuino, Christiani vero i. n. πισευσειν dicuntur, quatenus religionis chr. praeceptis atque promissis omnino fidem praestant. In laudem fidei Abrahami cf. loca a Ven. Koppio ad Rom. 4, 3. allata. Αβρααμ vitio librariorum pro Αβρααμ irrepsisse, arguitur Origenes, quia tum, cum promisso diuino fidem habuerit, Abram nondum commutatum fuerit cum Abraham; sed ejusmodi in narrando subtilitatem a populari, quo Jacobus caeterique N. T. vtuntur scriptores, dicendi genere plane alienam esse, quis quaeso non viderit? λογισθηαι vel ελογισθηαι τι τιμι (inprimis autem μισθου τιμι) plane respondet nostrae loquendi formulae: jemandem etwas wofür anrechnen. Dio Chrysost. 48, p. 534, B. εδεν ὅμιμι λογισμαι των τοικτων εδε γαρ οι γονεις τοις τεκνοις αντι των αναλωματων τας ευχας ΔΟΓΙΖΟΝΤΑΙ. Aelian. de An. 3, II. καὶ το μηδεν ἀδικησαι του τροχιλου, ΔΟΓΙΖΕΤΑΙ οι μισθον. Plura habet Wetst. ad Rom. 4, 3. Inde tota illa formula: καὶ ελογισθη

ἢ λέγουσα ὡς Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἔλο-

γισθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, *Es würde ihm zum Verdienst angerechnet, ex ipso Dei iudicio pie egerat, vel. quod mauult S. V. Koppius (in Rom. 4, 3.) ad benignitatis diuinæ in condonandis peccatis, præmiisque largiendis conspicuæ notionem, vocabulo δικαιοσύνης a Paulo subiectam, attendens, sic: Drum ward er auch von Gott begnadiget. Sed neutra interpretatio ad hunc saltem Jacobi locum videtur idonea, quippe qua fidei nimium tribuitur. Quidni igitur vi oppositi ἐπίστευσε voc. δικαιοσύνη, קרצ, pro factō ipso sumamus, vt sensus prodeat hic: und dies Vertrauen wurde ihm für die That selbst angerechnet. Jam totius exempli vis ad facta, prae sola fide, Christianis commendanda in eo latet, quod fides ejus non per se, sed quatenus pro factō ipso a Deo accepta sit, φίλος τὸ Θεὸς Abrahamo conciliauerit cognomen. Paulus e contrario, fidem Christianis commendaturus, non haec, sed vocabulum vrget ἐπίστευσε. Jam, quae sequuntur, verba, neque Gen. 15. 6. neque cap. 22. sed quoad sensum ex Jes. 41. 8. coll. 2 Chron. 20, 7. deprompta putauerim. Conflatus itaque videtur hic lo-*

cus ex binis Mosis (Gen. 15, 6.) et Jesaiæ effatis, id quod saepius fieri solet a N. T. scriptoribus. cf. Surenhus. βιβλ. κτελλ. et S. V. Koppii exc. I. in ep. ad Rom. καὶ, pro καὶ οὕτως. Φίλος Θεῷ, ex hebr. קרצ, sensu actiuo pro eo sumendum est, qui Deum insigni amore prosequitur, quanquam verba graeca locique contextus et passiuam admittant significationem, vt Φ. J. fit is qui a Deo amatur, ein Liebling der Gottheit. Trifissimum vulgari Judaeorum sermone hoc cognomen Abrahami fuisse, ita vt, in Arabiam quoque dimanatum, Muhammedi innotuerit, qui idem Abrahamum amicum Dei vocare solitus fuerit, (Clein. Rom. ep. I. ad Cor. c. 10 et 17.) III. Michaelis ad h. l. annotauit. cf. Coran. Sur. 4, 124. Abrahamum Deus sibi amicum adsciuit. Philo de Resp. Noë. T. I. p. 401. 4. Φίλον γὰρ το σὸφον Θεῷ μακρόν η δέλον, παρὸ καὶ σαφῶς ἐπὶ Ἀβραὰμ φασιν, μὴ επικαλεσῶμαι ἐγὼ ἀπὸ ΑΒΡΑΑΜ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ ΜΟΥ. Maxim. Tyr. 20, 6. ὁ μὲν εὐσεβῆς Φίλος Θεῷ — καὶ μακαριὸς εὐσεβῆς ΦΙΛΟΣ ΘΕΟΥ. Seneca cur bonis male i. inter bonos viros ac Deum amicitia est, conciliante virtute. Plura dabit Weist.

εὐληθῆ

ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ
ἐκλήθη. ὁρᾶτε = τοίνυν: ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται 24
ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. ὁμοίως δὲ 25
καὶ

VARIAR LECTIONES.

24. τοίνυν omittunt A. C. 13. 15. 18. 36. Syr. utr. Copt. Vulg. corb. prob. Millio prol. 1248. quare cum Griesbachio omittendi signum adscripsimus.

ἐκλήθη vt hebr. אָבִיךָ pro simpl. אָבִי. Sic Luc. 1, 32. υἱὸς ὑψίστου ΚΛΗΘΗΣΕΤΑΙ, pro: υἱὸς ὑψ. ΕΣΤΑΙ. Matth. 5, 9. υἱὸς Θεοῦ ΚΛΗΘΗΣΟΝΤΑΙ, pro: ΕΣΟΝΤΑΙ coll. 5, 19. Similiter Sophocles Philoct. 120.

Σοφοῦ τῶν αὐτοῦ παραφρασεως ΚΕΚΛΗΘΗ ἄμα. ibidem v. 86. 95. 231. Sic et H. δ, σι

— καὶ οὐνεκα σοὶ παραιοιτις
ΚΕΚΛΗΜΑΙ — —
pro εἰμι, quod existat eodem nexu v. 58.

24. Jam ex Abrahami exemplo colligit quae demonstranda sibi proposuerat. ὁρᾶτε eodem sensu vt βλέπετε v. 22. τοίνυν, εν. Nos eodem modo: So sehet ihr nun. ὅτι, pro ὅτι καὶ, vel ὅτι καὶ ἄμα, propter voc. μόνον quod jam sequitur. ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη. vid. ad v. 21. ἀνθρώπος, collectine pro οἱ ἄνθρωποι. εἰ ἐκ πίστεως, i. q. εἰ δια τισιν. non propter solam religionis chr. notitiam.

25. Ad Rachabae Jacobus jam pergit exemplum. ὁμοίως sc. vt Abraham. δε est mera particula transeundi. Ρααβ, ε πορνῆ Chananaea Israeliticae religionis cultrix facta Jos. 6, 25. viro Judaeo primario Salmoni Matth. 1, 5. nupsisse dicitur. ἢ πορνῆ, hebr. נָוִי, alii deriuant a Chaldaico נָוִי alere, pascere, vt sit: quae hospitio alios excipit; sed nullo argumento, neque ex vsu loquendi, neque ex antiquis versionibus repetito, haec firmari potest significatio. Quid quod in Palaestina, qui alios hospitio publico exciperent, vix fuisse videantur. Gen. 19, 1. 2. Jud. 19, 15. sqq. נָוִי potius Hebraeis est meretrix (a. r. נָוִי scortatus est), quae quidem significatio mihi et h. l. retinenda videtur, quantum sint, qui voc. πορνῆ metaphorice accipi malint, pro muliere idololatrica, quo tamen sensu vocem נָוִי nullibi de muliere singulari, sed vel de tota gente Judaica Jer. 2, 20. Ez. 16, 35. vel de vrbe tantummodo
Hiero-

καὶ Ρααβ ἢ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑπο-
δεξαμένη τοὺς ἀγγέλους, καὶ ἑτέρα ὁδῶ ἐμβα-
26 λούσα; ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος

νεκρόν

Hierosolymorum *Jes.* I, 21. me legere memini. *σχίτερ* partic. interrog. ὁμοίως — *πορνη* suppl. *ἦν*. *Ebenso* *ver-*
hielt sich mit der *Rahab*. Sic efficacior euadit oratio, ac si, deleta post *πορνη* interpunctione, verba haec cum sequentibus junguntur in sensum hunc: *Nonne eodem modo et Rahab meretrix illa propter facta sua pro impuni declarata est? ἐξ ἔργων* et hoc commate valet δι' ἔργα, id quod neruum continet probandi. *Jacobus* igitur *factis*, *Paullus* autem *fidei* hanc tribuit incolumitatem. Recte quidem vterque. *Fidei*, sc. fore, vt *Deus* *Cananaeam* *Israelitis* possidendam concederet, (nam de alia fide cogitari nequit) sine qua factum illud non suscepisset, *factis*, sine quibus fides illa nihili pendenda fuisset. *ἐδικαιώθη* pro *impuni declarata est*, adeoque in expugnatione *Hierichuntis* cum diffidentibus non perit. *οὐ συναπλετω τοις ἀπειθήσασιν* *Hebr.* II, 31. ὑποδεξαμένη, pro *δοιοι ὑπεδεχετο*. ὑποδεχομαι vero i. q. *εὐδεχομαι* excipio. *τας ἀγγελος* i. e. *τας κατασκοπας*. nuntios ad explorandam *Palaeestinae* conditionem a *Josua* ablegatos. ἑτέρα

ὁδῶ, *alia via* sc. ac *venerant*. i. e. *via insolita* sc. *per fenestram*. *ἐμβαλλειν* non differt hoc nexu ab *επιπεπειν*, siue *αποσελλειν*, *Marc.* I, 12. coll. *Matth.* 4, 1. *Luc.* 4, 1. nisi quod *ἐμβαλλειν* h. l. *festinationis*, vt *Matth.* 13, 52. et *Joh.* 10, 4. *multitudinis*, *Matth.* 10, 38. vero vtramque, cum *festinationis* tum *multitudinis* inuoluere videtur notionem cf. *Raphelii* annot. *Polyb.* p. 69. Ceterum quaerendo affirmatur hoc: *omnino Rahabam* propter facta esse *justificatam*.

26. Fide denique bonis operibus destituta cum corpore exanimi comparanda, materiae tractandae finem facit *Jacobus*. *πνευμο*, vt *hebr.* 117 h. l. pro *anima* vel *ψυχῃ* positum est. *νεκρον* est, *mortuum est*, adeoque *vi caret*. vid. ad v. 17.

His jam ita ex linguae rationibus explicatis, quaestio illa a *Viris* doctis centies ventilata, *quomodo Paullus et Jacobus*, quorum ille salutem nostram a sola fide pendere affirmat (*Rom.* 4.) hic vero negat, *inuicem conciliandi sint*, ex nostro quidem sensu plane euanescere et ne vrgenda quidem

νεκρόν ἐστίν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων
νεκρά ἐστίν.

Μη

dem videtur. *Primum* enim alius alio sensu vocabula πειρασῶς et ἐργῶν accepisse manifestum est. *His* enim Paulo valere fiduciam in Deo propter Christum collocatam, Jacobo contra scientiam atque notitiam religionis Christianae omnino: τα ἐργα vero Paullum intelligere de actionibus ad legem Mosaicam, Jacobum contra de actionibus ad religionem christianam accommodatis vtriusque loci contextus clamat. Jure igitur Paullus omnem salutem nostram non ab ἔργοις, i. e. ab observandis legibus Mosaicis, sed a sola ^{vivi} h. a fiducia in merito I. C. reposita pendere affirmat; non repugnante tamen Jacobo qui, in argumento longe alio tractando versatus, solam πίστιν i. e. religionis chr. notitiam ad salutem impetrandam minime sufficere contendit, nisi ἐργα h. facta accesserint ejusmodi notitia digna. Vides igitur vtriusque loci argumentum, in summa licet verborum similitudine, re tamen maxime diversum esse, nec vilo modo inuicem conciliari, imo ne comparari quidem debere. *Deinde* vero, si vel maxime Jacobus de fide eadem operibusque iisdem loqueretur, de quibus Paulo

sermo est, me tamen et netum quidem hoc dissensu perturbatum iri ingenue fateor. In eodem enim argumento tractando aliud scriptoris consilium aliud scribendi genus requirit. Quis quaeso — vt exemplo sententiam illustrem — quis quaeso dubitauerit, virtutis studium in homine, quem animo imbecillum, viribus suis diffidentem, et de virtute sua desperantem deprehenderit, ita excitare atque inflammare, vt satis firmis viribus praefidiisque eum ad recte beateque viuendum necessariis vtrique a natura instructum esse omni modo et ratione ipsi persuadeat, contra vero eorum, qui tantum, non omnem virtutis laudem sibi, suis viribus, suoque merito arrogant, superbiam ita reprimere, vt omnem virtutis amorem, omnesque ad eam colendam ingenii animique vires non a nobismet ipsis sed a solius Dei benignitate proficisci ipsis demonstret! Neutrum profecto loquendi modum, quia vterque diversum consilium sequebatur, vanum et ineptum esse contendere ausim. Jam si haec transferantur ad locum Paullinum, in quo negari non potest, vnicum Paulli consi-

III. Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί
 οἱ

consilium fuisse, vt Judaeos, qui de virtute ac dignitate sua quasi proprio studio propriisque viribus sibi comparata insolentius gloriabantur, a vanissima hac reuocare arrogancia: et ad locum nostrum, in quo Jacobo cum hominibus in sola fide acquiescentibus res est; quid mirum si Paullus ad Christianorum animos eo magis commouendos ardentiori studio fidem, posthabitis operibus, Jacobus vero opera, neglecta quodammodo fide, Christianis commendauerit! Sed haec pro instituti nostri ratione jam sufficient. Alios quidem aliter in hoc argumento dijudicando versari scio, quorum tamen sententias recensere atque examinare hic nolo, veritus, ne toties recocta taedium demum creent. Copiosius de hac re disseruerunt *Bullus Harmon.* apostol. p. 34. sqq. (existat in Opp. ejus ed. *Grabe.*) *Cell. Michaelis Einleitung* etc. Tom. II. p. 1129. alii.

Cap. III. I. Nexus cum Cap. praeced. si quis adest, hic esse videtur. Cohortatus erat Jacobus Cap. praeced. Christianos, vt vitae inprimis honestati operam darent, nec in cognoscenda tantum religione chr. acquiescerent;

quare, vt factis egregiis aliis virtutis exemplo esse, quam in munera doctorum publica sese ingerentes coram tota concione alios docere malint, eosdem cohortari jam pergit. Et sic quidem redit ad argumentum Capituli I, 19 21. Christianis idemdem inculcandum, in quo quidem explicando supponendum esse jam supra monuimus, fuisse et inter Christianos, ad quos scripsit Jacobus, qui nimia publice in ecclesia docendi cupiditate flagrarent, quam Jacobus jam aliquo saltem modo reprimere conatur. Quae quidem cupiditas, quanta inter Christianos tum temporis fuerit, illa *Clementis Rom.* ad Corinthios abunde testatur epistola, in qua id agit auctor, vt reuocet Corinthios ad sectandos denuo doctores priscos, quorum in locum duos iuuenes, muneris ecclesiastici cupidissimos, sufficere conati fuerant. vid. §. 44. 57. inprimis vero §. 47. (ad quam et Bensonus praecipue vult attendi), vbi *pendendum et christianae fidei professione indignum, ait, ecclesiam Corinthiorum, constantiae et antiquitatis laude illustrem, duorum hominum causa contra seniores suos seditionem moliri. μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, vel* (quanquam non sine

φοί μου, εἰδότες ὅτι μᾶζον κρίμα ληφόμεθα πολ-

sine duritie πολλοὶ cum verbo sec. pers. jungatur,) accipiendum est pro: βλέπετε ἵνα μὴ πολλοὶ διδ. γίνωνται, vel, quod praetulerim, πολλοὶ h. l. valet πάντες, quo sensu saepius obuium est, vt sit: *ihr müßt nicht alle Lehrer werden wollen*, vel magis accommodate ad verba auctoris: *Es müssen eurer nicht zu viele Lehrer werden wollen*. Carpzouius vero et alii, qui διδασκαλοὶ reddunt per cauillatores, πολλοὶ positum esse putant pro πολὺ, πολλοὺν ἢ αἰ. identidem, perpetuo, vt 2 Cor. 6, 10. πολλὰς, et apud nostrum versu statim sequente, πολλὰ pro αἰ; vt sensus prodeat hic: *ne identidem et nimis reprehensores estote!* Quod si vero διδάσκ. sensu proprio pro doctores retinueris, sensus esset: *ne nimii sitis in docendo*, cuius tamen vitii nescio an rei fuerint Christiani. διδασκαλοὶ nomen honorificum, Judaeis i. q. ραββί Joh. 1, 39, 20, 16. quem titulum impense amabant inprimis Pharisaei, Matth. 23, 7. Alii vero διδ. accipiunt pro ὑπερταῖ, satyrici cauillatores, ita vt toto hoc loco linguae vitia omnino, reprehensiones puta, conuitia, loquacitas, et i. g. a. prohiberentur; sed haec a voc. διδάσκ. plane aliena videtur significatio. Jam

rationem subjungit Jacobus, cur parum exoptandum sit doctoris munus. εἰδότες, pro εἰδῆτα γὰρ. κρίμα, si redditur per *judicium*, κρίμα λαμβάνειν i. e. q. κρινεῖσθαι, *judicari*. μᾶζον, sc. εὐν διδασκαλοὶ εἰσμεν, ἢ εὐν μὴ διδ. εἰμεν. Nos: *zu groß*. ληφόμεθα, modestiae causa semetipsum non eximit ejusmodi hominum numero. Sensus est: *penitius Deus in nostram agendi rationem inquirat, et plura a nobis, qui aliorum doctores sumus, requirat, quam ab aliis.* (*Wir ziehen uns eine zu große Verantwortung zu.*) Sed κρίμα quoque ex hebr. עָוָו idem esse potest q. κατὰ κρίμα, πῶν, οργή. 2 Petr. 2, 3. Rom. 2, 3. quae quidem loquendi ratio inde orta est, quod Deus in beandis puniendisque hominibus throno quasi insidens iudicis sententiam dicere Hebraeis aliisque gentibus putabatur atque dicebatur. Tunc κρ. λαμβ. i. e. q. κατακρινεσθαι, et sensus hic: *grauiori supplicio obnoxii habemur, si doctores sumus, ac si non sumus.* Vterque sensus fere idem. cf. cum loco nostro egregium illud *Simpl. in Epict. p. 294. ε το απλως αρισον επιτηθευεν χρη, αλλα το των ημιν συμετρων αρισον. εδεν γαρ εν ασυμετροις υποδοχαις επιγινεται. Διο χρη μη προπετως τα μειζονα*
H προσω-

2 πολλά γὰρ πταίομεν ἅπαντες· εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι

προσωπεία περιβαλλασθαι ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ, ἡ φιλοσοφία, ἡ ἐν νῆϊ κυβερνήτης, ἡ ἐν πολεὶ ἀρχόντος. Καλλίον γὰρ ἐν ὑφειμένῳ προσωπῷ εὐδοκίμειν περικρατέοντα τὰ προσώπα, καὶ ὑπερβαλλόντα αὐτοῦ ἢ ἐν ὑπερέχοντι ἀχήμευσιν, ἀπολείπομενον τῆς ἀξίας αὐτῆ. καὶ καλλίον παιδαγωγὸν αἰετὸν εἶναι, ἢ διδασκαλὸν ἀτελεῖ. Aboth. I, 10. *dilige laborem, et odio habe Rabbinitum.* Chryso-stomus in 13. ad Hebr. Βαβαί, ποσὸς ὁ κινδύνος; τί ἀντίς εἰποι πρὸς τοὺς ἀθλοῦς, τοὺς ἐπιρρυπτόντας ἑαυτοὺς τοσαύτη τιμωρίῳν ἀβύσσῳ; πάντων ἀνδρῶν ἀρχαίς γυναικῶν, καὶ ἀνδρῶν, καὶ παιδῶν, συλλογῶν διδασκῶν τοσαύτην πυρὶ τὴν κεφαλὴν ὑποτίθης; — εἰ γὰρ οἱ ἀναγκῆ ἐλομένοι κείνην ἐχέουσι καταφυγὴν καὶ ἀπολογίαν κακῶς τοπραγμα οἰονομικῶν καὶ ἀμελεῶντες. (exemplo adducuntur Aaron, Moses, Saulus) ποσῶ καλλίον οἱ σπερδὴν ταυτὴν τιθεμένοι καὶ ἐπιρρυπτόντες ἑαυτοὺς; ὁ δὲ τοικίτος πολλῶν πλείον ἑαυτοῦ ἀποσερήσει πάσης συγγνώμης. δεδοκίμωται γὰρ χρεὶ καὶ τρέμειν, καὶ διὰ τὸ συνείδος, καὶ διὰ τὸν οἶκον τῆς ἀρχῆς.

2. Additur causa, cur ferrius in doctores iudicium

olim fit exercendum, nimirum, quia, cum tam ardua sit res, linguae temperare, saepissime lingua abuti soleant. πολλά, pro κατὰ πολλά, πολλῶς, saepissime. πταίομεν. vid. ad Cap. 2, 10. *peccamus, delinquimus* sc. *jam in aliis rebus, quibus non tantae peccandi insunt illecebrae.* ἅπαντες, nullo excepto. Ex tanta locorum similitudine a Wetsteno, Grotio alisque ad h. l. congestorum abundantia vnum affero *Philonis de Agric.* quia ad voc. nostrum πταίομεν proxime accedit: χαλεπόν γὰρ ὡσπερ τοὺς δρομῆς ἀρχήμευς ὁδὸς τῆς πρὸς εὐσεβείαν ΑΠΤΑΙΣΤΩΣ καὶ ἀπνεύσει διευθύναι τὸν δρομόν, ἐπειδὴ μυρία ἐμποδῶν παντὶ τῷ γενομένῳ. — Σπανίον ἐν εἰ τῷ δωρηστέῳ ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς ἀχρητέλης σαδιστεύει τοῦ βίου μὴτ' οὐλασάντι μὴτ' ὀλιόθησαντι, ἀλλ' ἐκατέρων φύσιν ἀδιημάτων ἐκουσίαν τε καὶ ἀκασίαν, ρυμὴ καὶ φορὰ ταχῆς ὑπεριπτήσῃ. cf. Eccl. 7, 20. εἰ τις, pro εἰ δὲ τις, ἐν λόγῳ, i. q. ἐν τῷ λεγέειν, f. λαλήσῃ, I, 19. i. e. ἐν τῷ διδάσκειν, f. ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, in qua tam facile delinquere possumus. ἐν λόγῳ πταίειν, non differt ab 8 χαλιναγωγέειν τὴν γλωσσάν, I, 26. et ἐν γλωσσῇ ἀμαρ-

σαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα.

~ ἴδε: τῶν ἵππων τοὺς 3

χαλι-

~ εἰ δὲ

ἀμάρτανεν. apud LXX Pl. 39. I. Verterim sic: *Wir sündigen alle ohnehin schon so oft, wer nun vollends (δε) mit der Zunge nicht sündigt, der ist vollkommen.* ἴστος τελειος ἀνὴρ, sc. est, virtutis habita ratione. ἀνὴρ superfluum est. τελειος vero non ad metaphysicam reuocandum est subtilitatem, sed ex populari dicendi genere nil amplius sibi vult, quam *vir eximius*, qui idem v. 13. σοφός καὶ ἐπισημων vocatur. *Isocrat.* panathen. τέτρες Φημι καὶ Φρονιμαρσεινα, καὶ ΤΕΛΕΙΟΤΣ ἀνδρας, καὶ πασας εχειν τας ἀρετας. *Cell. Michaëlis*, veritus, vt dictio τελειος ἀνὴρ, adiectiuo nimirum ante substantiuum posito, graecis auribus satis placeat, τελειος commate a caeteris separari, ἀνὴρ vero cum sequentibus jungi vult sic: ἴστος τελειος, ἀνὴρ δυν. χαλ. etc. Sed ipse *Isocrates* in Orat. Panathen. (quem locum Wetst. ad h. l. attulit) diserte habet τελειος ἀνδρας. Maneat itaque inter punctio vulgaris, quam a legibus grammaticis non omnino alienam esse *Vir Cell.* ipse fatetur. δυνατος, pro καὶ δυνατω. Nos: *vermögend, im Stande.* ὅλον τὸ σῶμα, vi oppos. γλωσσα reliquas designat peccandi illecebras. *Grotius*

vero *σωμα de corpore ecclesiae* intelligit, cui tamen *Benionus* iure opposuit: nec solum hoc voc. vnquam significare ecclesiam, h. l. nil vero addi, vnde pateat metaphorice accipiendum esse, nec χαλιναγωγειν conuenire ecclesiae, nec denique similitudines quae sequuntur v. 6. *Grotio* favore. χαλιναγωγειν, ab equis domandis ad linguam coërendam transferri solere iam ad I, 26. annotauimus. Et huic quidem ipsi loquendi formulae χαλ. την γλωσσαν, quam forsitan in mente adhuc habuit, opposuisse videtur alteram hanc, eamque minus solennem: χαλ. ὅλον τὸ σῶμα. i. e. reprimere reliquas omnes ad peccandum illecebras, vt nec simus παροινοι, nec πληνταις, nec αἰχροκερδαις, sed ἐπιεικεῖς, ἀμαχοι, ἀΦιλαργυροι etc. Sic *Zenonis* illud dictum seruauit *Laërtius*: κρειττον ειναι τοις ποσιν ολισθειν, ἢ τη γλωσση.

3. *Carprouius* comma hoc cum antecedentibus ita jungit „qui os et linguam commiscuit suam, totum corpus gubernare potest: aequè vt, „qui saltem os equi frenat, „totum corpus equi circumagitur. Malim tamen v. 3. et 4. iisdem loquendi formulis

H 2

lis

χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν, πρὸς τὸ πει-
θεσθαι

VARIAE LECTIONES.

3. ἰδὲ A. C. 2. 4. 6. 7. 11. 13. 14. 16. 17. 21. 22. 26. 30. 32.
33. 38. 46. 50. Ed. Complut. Plantin. Bengelii Genev. Damascen. γ. 16.
prob. Griesbachio. εἰ δὲ 1. 5. 8. 9. 10. 15. 17. 18. 25. 31. 35. 36.
40. 41. 45. 47. Vulg. Coep. Aeth. Arab. Occum. Nobis quidem εἰ δὲ
probabilior visa est lectio, quia est longe difficilior, siquidem apodosis
deesse videri poterat librariis, (quae tamen verbis καὶ sqq. absoluitur,) adeoque εἰ δὲ
facilior in ἰδὲ, quam ἰδὲ in εἰ δὲ transmutatum esse probabile est. Adde
commati 2 eandem plane subesse verborum constructionem. Accedit denique, quod
Jacobus ἰδὲ septenis vicibus 3, 3. 4. 5. 5. 4. 7. 9. 11. ἰδὲ vero praeter hunc locum
haud amplius adhibet. Jacobum vero non variandarum loquendi formularum causa h. l. ἰδὲ
et v. 4. ἰδὲ adhibuisse, id indicio est, quod tum prima vice frequentius ipsi ἰδὲ,
et tunc demum ἰδὲ adhibuisset. In ea tamen codicum multitudine et gravitate,
qui lectionem ἰδὲ tuentur, signo nonnisi forsitan ἰδὲ cum εἰ δὲ commutandum esse
indicatum volumus.

lis quasi inuicem junctos referri ad v. 5. ita, ut utroque exemplo res exiguas magna per saepe mouere, confirmetur. ἰδὲ, si sana est lectio, respondet hebr. כחל f. כח, ac periodos periodis jungit. Quodsi vero lectionem εἰ δὲ nobiscum praetuleris, inde a verbis καὶ ὄλον etc. incipit apodosis. vid. var. lect. των ἵππων — βάλλομεν, ordo verborum sic instituentus est: εἰς τὰ στόμα. τ. ἵππων. τὸ χαλ. βάλλ. Similis verborum transpositio deprehenditur Joh. 12. 47. εἰ τις με ἀκούσῃ των ῥημάτων, pro: ε. τ. των ῥημ. με ακ. χαλινοὺς, utitur Jac. numero plurali, quia de pluribus equis

fermo erat. χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλειν, alias vno verbo est χαλινοὺς. Philo de M. O. p. 19. E. το γὰρ θυμικωτάτου ζῴου ἵππος, ῥαδίως ἀγέται ΧΑΛΙΝΩΘΕΙΣ. Expeditior fuisse constructio haec: ἰδὲ, τοῖς ἵπποις χαλινοὺς εἰς τὰ στόμα. βάλλ. Sic Aelianus v. h. 9, 16. χαλινοὺς ἵππων ἐμβαλλεῖν, πρὸς τὸ πειθεσθαι αὐτοὺς ἡμῶν, i. e. ἵνα πειθεσθῶνται ἡμῶν. πειθεσθαι et alii scriptores de equis adhibent. Aristides T. 2. p. 245. καὶ ὅτι ὁ ἵππος ἐπι εὐνατο ὑπὸ τὸ τραυματός ΠΕΙΘΕΣΘΑΙ, πάντα τον ἐμπροσθεν προνον παρεχων ἑαυτον εὐπειθῆ. καὶ, pro καὶ ἕτως. ὄλον το σωμα αὐτων

θεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μεταίχομεν. Ἴδου καὶ τὰ πλοῖα τηλικαῦτα ὄντα, 4 καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα μεταίχεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου, ὅπου ἂν ἡ ὄρμη τοῦ εὐθύ-

αὐτων μεταγ, i. e. ὅλας τὰς ἰππεὺς μεταγ und so haben wir das ganze Pferd in unserm Gewalt. cf. cum tota hujus loci sententia Pl. 32, 9. Sophocl. Antigone 483. σικκῆ καὶ χαλινῶ δ' αἰδᾷ τὰς θυμῶμενες ἰππεὺς καταρτοθῶντας. II. τ. 393. Xenophon de re equestri. Plura vid. apud. Wetst.

4. idē, vid. ad v. 3. καὶ, h. l. adeo. Joh. 4, 24. grauioris enim momenti jam additur exemplum. τηλικαῦτα ὄντα, i. e. καίπερ τηλικαῦτα ὄσι. quamvis talia, h. e. tam magna sint. Inde Jes. 33, 21. πικρῆ πικρῆ vocantur, et de iisdem Virgilus

— Credas innare reuulfas Cycladas. — — —

καὶ ἐλαυνόμενα, pro καὶ ἐλαυνόμενοι μὲν, vel καὶ, καίπερ ἐλαυνόμενοι, et quamuis huc illuc jaſſentur. σικκῆρος, proprie quidem durus, metaphorice autem, vt et h. l. vehemens. ἀνεμοὶ σικκῆροὶ itaque venti vehementes, hebr. πικρῆ πικρῆ Jon. 1, 4. Arrianus exped. 1, 26, 3. τότε δ' ἐκ νοτῶν ΣΚΛΗΡΩΝ βορρᾶν ἐπιπνευσάντες. Aelian. v. h. 9, 14. ἵνα μὴ ἀνατρέ-

πηται ὑπο τῶν ἀνεμῶν, εἰποτε ΣΚΛΗΡΟΙ καίπερ. Duplex igitur huic exemplo inest momentum: ipsa nauis moles, ventorumque, qua agitatur, vehementia. μεταίχεται, pro simpl. ἀγεται, suppl. καὶ ὁμοῦς μεταγ. εὐθύρειν, proprie quidem complanare, deinde vero dirigere. syn. verb. μεταίχεται, s. ἰθύνειν, et cum de auriga tum de gubernatore vsurpatur. vid. Valkenaer. ad Eurip. Hipp. 1226. p. 296. Philo de Conf. ling. p. 336. D. Φίλει γὰρ εἶναι ὅτι χωρὶς ἡμῶν τε καὶ κυβερνητῶν ὅτι ὁ πλοῦς καὶ ὁ δρόμος ΕΥΘΥΝΕΣΘΑΙ. Plura Loesnerus. Inde ὁ εὐθύρειν h. l. i. q. ὁ εὐθύρειν, quem poëtae Latini reſtorem vocant, Virg. Aen. 5, 162. et syn. voc. κυβερνητῆς, gubernator. ἡ ὄρμη τε εὐθύρειντος, alii vertunt voluntas gubernatoris, sed vix voc. ὄρμη voluntati conuenit; alii impetus nauigio a gubernatore impressus. (der Schuß welchen das Schiff durch die Kunst des Steuermanns bekommt), sed cur potissimum singularis haec, nec quaelibet omnino nauis commotio per gubernatorem facta h. l. com-

5 εὐθύνοτος βούληται ὄτω καὶ ἡ γλώσσα, μικρὸν

memoretur, et quomodo solo gubernaculo, nisi ventorum simul vis accedat, impetus ille imprimi possit navigio, equidem non assequor. Nobis quidem ἡ ὄρμη est celerior illa gubernaculi commotio, quae nautis, tempestate agitata, modo huc modo illuc dirigenda est. Ceterum haec verba nil amplius sibi volunt quam: ὅπως βεληται, allenthalben hin. cf. Joh. 3, 8. το πνευμα, ὅπως θελει, πνευ. Pertinet huc Cretetii versus:

Ventus subtili corpore tenuis

Trudit agens magnam magno molimine nauim,

Et manus vna regit quanto vis impetu euntem

Atque gubernaculum contorquet quolibet vna.

Aristotel. Q. Mechanic. 5. το πηδαλιον, μικρον ον, καὶ ἐπ' ἐξατω τῷ πλοιῷ, τοσαυτην δυναμιν εχει, ὡς ἐπὶ μιᾶς οιαντος, καὶ ἑνος ἀνδρωπε δυναμεις, καὶ ταυτης ηρεμιας, μεγαλα κινεισθαι μεγαλη πλοιων.

5. Transferuntur jam exempla haec ad linguam, quae eadem, quantulacunque sit, magna tamen moliat. ὄτω, sc. ὡς οἱ χαλινοὶ καὶ ἡ ὄρμη του εὐθύνοτος. ὄτω καὶ ἡ γλώσσα, sc. est. So auch mit der Zunge, fed, quod dudum

jam monuimus, (C. 2, 25.) et omissa post γλ. interpunctione, verba haec statim cum sequentibus jungi possunt, μικρον μελος εστι, pro καυτερ μ. μ. ε. vel μικρον μεν μ. ε. καὶ, pro καὶ ὁμοως. μεγαλαυχειν, proprie quidem est superbire, Hef. μεγαλαυχει, σεμνυνεται, καυχεται. Glossar. glorior μεγαλαυχω. Quam si retinueris significationem, Jacobus hac similitudine vti videtur, ad notandam διδασκαλων v. I. commemoratorum superbiam, qui magniloqua oratione, quoquo vellent, flattere alios posse gloriabantur. Sed ex nexus ratione μεγαλαυχειν h. l. pro μεγαλα ποιω (hebr. נבא) omnino positum esse putauerim. Quantas res vero lingua efficiat, disce ex Prov. 10, 20. 12, 18. 14, 3. 15, 2. 7. 17, 14. 18, 6. 7. 8. 20. 21. Cohel. 10, 12. 13. 14. Sirac. 28, 13. 2 Petr. 2, 18. Ceterum, linguae cum freno et gubernaculo comparatio, et externis scriptoribus solennis est: Plato Axiocho. ἡνικαι καὶ μαστιγι τας ἰπτας ἰθυνομεν καὶ ναυτιλλωμεθα, πη μεν τοις ἰσιοις την ναυν ἐκτετασαντες, πη δε ταις ἀγνοραις χαλινωσαντες καταβυθομεν. ἔτω κυβερνητεον την γλωτταν, Ἀξιοχε, πη μεν τοις λογοις ὀπλιζοντες, πη δε σιωπη κατακυναζοντες.

πρὸν μέλος ἐστὶ, καὶ μεγαλαυχεῖ. Ἴδου ὀλίγον πῦρ ἢ
 ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει; καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος
 τῆς

VARIÆ LECTIONES.

6. αὐτως omittunt A. 27. Syr. Eyp. Syr. post. c. aster. Vulg. Corb.
 Antioch. Damasc. Isidor. pelus. probb. Bengelio, Grotio, Griesbachio.

6. ἰδς — ἀναπτει, a v. 5.
 ad comma 6. rejicienda cen-
 suimus, incipit enim noua
 similitudo, qua, *exiguas res
 magna etiam mala mouere
 posse docetur. ὀλίγον Ἀμμον-
 νιο interprete, καὶ μικρὸν δι-
 αφέρει· τὸ μὲν γὰρ ὀλίγον ἐπ'
 αὐθιμῶ, τὸ δὲ μικρὸν ἐπὶ μεγα-
 θῆς τασσεται. Sed, additidem
 ille, Ἀριστομῶς ἐν ὑπομνηματι
 εὐκαλεῖ· ἐπὶ σοιχεῖς ὀλίγην μι-
 κρὰν ὑπαλλαντιμῶς — καὶ Ὁ-
 μηρος διΦρον ἀεικελιον παρα-
 θεῖς, ὀλίγην τε τραπεζαν, τὴν
 μικρὰν. cf. Eustath. in Il. ε.
 p. 464. 46. in Od. I. p. 374.
 Io. et κ. 94. Sic et h. l. ὀλι-
 γόν pro μικρὸν vsurpatur. ἡλι-
 κην ὕλην, qualem siluam, pro
 quantam siluam. ὕλη, sunt qui
 materiam omnem quae incendi
 potest, sunt etiam qui siluam
 vertant. Praefero posterius,
 quo, si quid sentio, totius
 imaginis vis mirifice augetur.
 Nec defunt in scriptoribus an-
 tiquis loca de filuis incendio
 correptis atque deletis. cf.
 Homeri Il. β, 455.*

— πῦρ αἰδήλον ἐπιφλεγει
 ἀσπετον ὕλην.

ἄρεος ἐν κορυφῆς. — —

Plura loca collegit Wetst. qui-

bus adde Corn. Nep. Miltiad.
 Cap. 7. ἀναπτει, pro ἀναπτειν
 δυναται. Non alienum ab h.
 l. prouerbiū lat. *ex scin-
 tilla incendium. καὶ, ἔτω καὶ.
 ἡ γλῶσσα πῦρ, sc. ἐστὶ. i. e. ὁμοία
 ἐστὶ πῦρι. ἀδμία, πραγματὰ
 ἀδμία. ὁ κόσμος τῆς ἀδμίας,
 verte vel ornamentum vel com-
 plexum impietatis. Quid prae-
 feram ipse, nescio. Plura de
 hac dicendi formula dabimus
 exc. 3. quorum etiam singu-
 las singulorum interpretum
 rationes pro instituti ratione
 rejiciendas censuimus. ἔτως,
 sc. ὡς πῦρ ἐν τῇ ὕλῃ. Sen-
 sus est: *lingua haud raro
 idem est in membris nostris,
 quod ignis in siluam immis-
 sus. καθεσταται collocata est, pro
 simpl. ἐστὶ. vid. Raphaelii an-
 not. ex Herodoto. ἡ σπιλεσα,
 pro καὶ σπιλει. σπιλεν vero
 proprie est contaminare, mac-
 culare, Jud. 23. deinde, vt
 hic, contagio insicere, an-
 stecken, plane vt μαινει Hebr.
 12, 15. Sensus est: *lingua
 nequitiam quasi in omnes cor-
 poris partes diffundit, i. e. pec-
 catorum multorum fomes est.
 Φλογιζῶσα, καὶ Φλογιζει. Lo-
 quendi ratio ab igne, de quo
 paulo***

τῆς ἀδικίας οὕτως ἢ γλώσσα κατίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἢ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα

paulo ante sermo erat, repetita est. Ad verbum: *et incendit totius vitae decursum, suscitando nimirum odiorum, dissidiorum, seditionum incendia*, i. e. ubi ab imagine recesseris, vitam nostram perdit, miseriam reddit. Sic et Philo 2 alleg. p. 102. D. vocabulum huic propinquum φλεγειν de *summa pernicie*, quam perturbationum importunitate mens patitur, adhibet. *τοτε γαρ, εἰ δεῖ τ' ἀληθες εἶπαι, ἐμπιπραται ΦΛΕΓΟΜΕΝΟΣ ὁ υἱος, των αἰσθησεων την ΦΛΟΓΑ, ἐγειρωσων, τα αἰσθητα υποβαθλημενων. τροχον της γενεσεως*, i. e. ὅλην τὴν ζωὴν ἡμῶν, vel τὸν χρόνον τε βίη. 1 Petr. 4, 3. Coriofius hanc formulam explicauimus, aliorumque interpretatum rationes adduximus, exc. 3. γεννηα compos. ex *νη* et *δη* proprie vallis filiorum Hinnom, in quo Israelitae quondam liberos suos brachiis igniti Molechi simulacri, bouis quodammodo imaginem repraesentantis, inter tympanorum sonum, inaudita immunitate impositos, flammis consumendos tradebant. Deinde vero, quia locum istam postea abominati sunt Judaei, metonymice et infernus sic dictus est, ubi igne, quo nullum crucia-

tum nouerant crudeliorem, tam daemones improbos quos in quolibet Iudaeorum cultu rem potissimum habere existimabant, tum vero etiam homines impios angī sibi finxerunt. Hinc denique h. l. ponitur pro igne infernali. Sic quoque Syrus et Arabs. φλογίζουσα, vim futuri huic voc. post Syrum tribuunt Grotius, Millius, Bensonus, Storrus, alii, quali scriptum esset φλογισομενη, sensu hoc: *lingua quae totum vitae cursum incendit, denno ardebit inflammata et diseriuciata a Gehenna*. Dabito tamen, an nulla necessitate urgente, ita tempora inuicem commutare liceat. Quare φ. ὁ. τ. γ. iterum poetice dicta et ita resolventa censeo: *διότι καὶ αὐτῇ φλ. ἐστὶ ὁ. τ. γ. cum et ipsa incensa sit a flamma infernali*, i. e. cum res adeo abominandas molitur, ut ex ipso inferno quasi sursum ascendisse, vel a daemionibus originem traxisse videantur. cf. cum hoc commate Prov. 16, 27. Ps. 120, 3. 4. Ben. Sira. Ignis ardens comburit multos frugum aceruos. Scholiastes scribit, nihil esse quod orbem terrarum magis vastet, quam mala lingua. Targum in Ps. 120, 2. *Lingua*

ζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως, καὶ φλογιζομένη ὑπὸ
τῆς γέννης. πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, 7
ἔρπε-

gua dolosa — cum carbonibus juniperi, qui incensi sunt in gehenna inferne. Vajicra 16. et Midratch Thehillim 82, 3. et 120. 2. veni et vide, quanta incendia lingua exci-
tat. Thanchuma p. 158. 2. dixit S. B. gehennae: ego superne, tu inferne. Ego spargam in linguas malas tela superne, et tu convertes supernos carbonis inferne: et sensum magis quam imaginem hujus loci exprimit Euripides:

Σμικρὰς ἀπ' ἀρχῆς νεπέρας
Ἰρωτοῖς μάχη
Γλωσσ' ἐκπορίζει. — —

7. 8. Jam linguam ipsis feris domatu difficiliorem esse contendit Jacobus. γὰρ, mera transeundi perticula. πᾶσα φύσις θηρίων, pro φύσις παντων θηρίων, natura, indoles omnis generis animalium. vel magis definite: connata omnibus animalibus ferocia, i. e. abstratto, loco concreti, posito: animalia quamvis ferocissima. Sic et φύσις ἀνθρωπινη, ingenium siue natura humana, inprimis h. l. de hominum prudentia intelligenda videtur, nisi potius, quod praetulerim, φύσ. παντ. θηρ. et φύσ. ἀνθρῶπ. periphrastice posita sint, pro: παντα τα θηρια et ἀνθρῶποι. Sap. 7, 20.

Sic et Latini ratio, natura alicujus rei, interdum pro res ipsa adhibent. Athenaeus 12, p. 545. E. των θουμαζουων ὑπο της ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΦΥΣΕΩΣ. Plut. de vitil. inimic. p. 91. E. πᾶσα ΦΥΣΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ Φερει Φιλοσυκιαν, καὶ Ζηλοτοκιαν, καὶ Φθονον. de Iside p. 380. C. πᾶσα ΦΥΣΙΣ αλογος καὶ ΘΗΡΙΩΔΗΣ της τε καὶ δαιμονος γενομε μοιρας. Lucretius 1, 16. 195. omnis natura animalium. Jam ad vocem πᾶσα illustrandam plura animalium genera enumerantur. θηρια, commune est vocabulum, in quo tres, quae jam sequuntur, species πετεινα, ἔρπετα et εναλια, sc. θηρια, comprehenduntur. Ex contextus vero ratione non de omnibus omnino animalibus, sed de ferocissimis tantum, quae in aëre, terris et mari versantur, cogitandum est. πετεινα igitur sunt aquilae, vultures, et i. g. a. ἔρπετα, dracones, forsan et lupi, leones etc. Nam ex ipso nexu ἔρπετα, quod volucris et belluis marinis opponitur, de animalibus terrestribus omnino intelligendum videtur. Sic et Hes. ἔρπετα, τα λοιπα των αλογων ζων. vbi Alberti, et Schol. in Cal-
limach.

έρπετων τε καὶ ἐκάλιον δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῆ
8 φύσει τῆ ἀνθρωπίνῃ· τὴν δὲ γλώσσαν οὐδεὶς δύναται
ἀθρῶ-

limach. hymn. in Jov. v. 13. ἐρπετον explicat per παν ζων.
Non minus late etiam formula
hebr. רמרה רמרה רמא pater
tere videtur. τα ἐκάλια de-
nique, inprimis ceti, caete-
raeque belluae marinae. Apud
Sophocl. Antig. 365. occur-
rit ἐκάλιαν Φυσιν. Eodem
ordine hae ipsae animantium
classes sese excipiunt Gen. 9,
2. apud LXX. καὶ ὁ τρομος
καὶ ὁ φόβος ὑμῶν ἐσσι ἐπι πασι
ΤΟΙΣ ΘΗΡΙΟΙΣ τῆς γῆς,
ἐπι παντα ΤΑ ΠΕΤΕΙΝΑ
τε θρανῶ, καὶ ἐπι παντα ΤΑ
ΚΙΝΟΥΜΕΝΑ ΕΠΙ
ΤΗΣ ΓΗΣ. (I. n. ἐρπετα.)
δαμάζεται καὶ δεδάμασαι, per-
petuo ac semper domari pos-
sunt. τῆ φύσει ἀνθρωπίνῃ, pro
δια τῆς φύσεως ἀνθρωπίνης, i.
e. δια τῶν ἀνθρώπων. vid. ad
Φυσ. Θηρ. hoc v. Pertinet
huc Euripidis illud:

Βραχὺ τοι σθένος ἀνερός,
Ἄλλα ποιμίλαις πραπίδων
Δαμά Φυλα ποῦτε,
Χθόνιων τ' αἰριῶν τε παι-
δεύματα.

Q. Calaber 5, 247. τεχνῆσι
δ' ἀγροτέῃ κραιτέρεσ δαμασσι λε-
ούτας, παρδαλίας τε, σκῆς τε,
καὶ ἄλλων εἴνεα θηρῶν, ταυ-
ροι δ' ὄβριμοδρομοὶ ὑπο ζευγλῆς
δαμαῶνται ἀνθρώπων ἰότητι.
Senec. de benef. 2, 29. Quis-
quis es iniquus aestimator for-

tis humanae, cogita, quanta
nobis tribuerit parens noster;
quanto valentiora animalia sub
jugum miserimus, quanto ve-
lociora consequamur quam ni-
hil sit mortale non sub idu
nostro positum!

8. εἰδεις ἀνθρώπων, pro εἰδεις.
δαμασσι ex v. 7. Jacobus re-
tinuit. Tota vero sententia
illa τὴν — δαμασσι sensu po-
pulari accipienda est pro: lin-
gua non nisi summa cum diffi-
cultate coerceri potest. Quare
non opus est, vt cum Oecu-
menio, qui frustra putat,
de lingua coercenda praecipii,
si domari omnino non possit,
interrogatiue haec verba su-
mantur sic: Si bellūas homo
faenas domat, linguam suam
domare non poterit? Sed ea,
quae sequuntur, ἀκαταχεται
κακῶν huic sensui prorsus re-
pugnant. ἀκαταχεται — ἴα-
νατῆφορε, suppl. ἡ γλώσσα ἐσιν.
ἀκαταχεται κακῶν, malum quod
coerceri nequit, i. e. mali au-
ditor, retineri nescius. Sic Jos.
b. i. l. 2. c. 20. φόβος κατα-
χεται et c. 29. ὄρη ἀκαταχ-
τος. l. 7. c. 16. θυμοὶ ἀκατα-
χεται. Diod. Sic. l. 17. c. 38.
ἀκαταχεται δακρυα. Plut. de
curios. ἀκαταχεται γαργαλισ-
μος. Idem praecipit. reip.
ger. p. 820. φιλοτιμία ἀκατα-
χεται

ἀνθρώπων δαμάσαι ἀκατάσχετον κακόν, μεστή ἰοῦ
θανατηφόρου. ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν Θεὸν καὶ πα- 9
τέρα,

VARIAE LECTIONES.

9. κρειον ante θεον addunt A. C. 4. a pr. man. 13. Copt. Syr. corh.
Vulg. ms. Cyr. reprob. Bengelio, Griesbachio, fere omnibus.

χετος. et aptissime ad l. n. de
garrul. p. 509. *εὐ εἶσι*, inquit,
γλωσσης ρεσης ἐπιρρεις, εὐδὲ
κολασμος. cf. *Menander ap.*
Stobaeum ferm. 36, p. 217.
ἐτ' ἐν χερος μεδεντα καρτερον
ἰδον, ραον καταχειν ἐτ' ἀπο
γλωσσης λογον. Ceterum a
bestiis ferocibus repetita vi-
detur metaphora. *μεση 18*
θανατ. plena veneni mortiferi.
Saepius vox *θανατηφορος* hoc
sensu tum apud poetas, tum
apud solutae orationis scripto-
res obuia. *Lucian.* Hermo-
tim. 62. *θανατηφορα* (Φαρ-
μακια). *Herodian.* 3, 12. 7.
διαβολην θανατηφορον. *Diod.*
Sic. l. 20. c. 43. serpentibus
δηγματα θανατηφορα tribuit.
Dion. Hal. ant. l. 3. p. 155.
πληγην θανατηφορον εχων.
Plut. de Is. et Os. p. 331. τα
θανατηφορα των ἔρπετων. Plura
concessit *Wetst.* Sic et apud
LXX. Job. 33, 23. Num. 18,
22. Respondet voc. *θανασιμον.*
Marc. 16, 18. *ιος θανατηφ.*
Rabbinis חיה סע. Repetita
videtur imago a veneno, quod
serpentes, sub lingua gestan-
tes, salivae admixtum vna
cum morfu vulneribus sangui-
nique inspirare ducuntur. cf.

ante omnia Pf. 140, 3. 4. prae-
tereaque Pf. 52, 4. 58, 4. Deu-
ter. 32, 33. Prov. 18, 21.
Cohel. 10, 11. 12. Sirac. 5,
13. 28, 19. 21. Matth. 5, 22.
Rom. 3, 13. *Lucian.* fugitiv.
19. καὶ ἀφ' ὧν μάλλον δε 18 με-
σον αυτοις το σομα. *Schlich-
terus* vero, Wolfio citatus,
ad veterum sagittas veneno
imbutas, quae etiam *ιος* dici
solebant, alludi putat. Cum
tamen feris hucusque linguam
comparauerat Jacobus, ad
similitudinem, a sagittis re-
petitam, tam repente eum
delapsurum esse, vix credi-
derim. Accedit etiam, quod
δαμασσυ imaginem a sagittis
repetitam non admittit.

9. Amplificatur sententia
v. 7. et 8. ἐν αὐτῇ, pro συν
αὐτῇ. εὐλογειν τὸν Θεὸν omni-
no, vt h. l., loqui in hono-
rem diuinum, siue precibus
ad eum effundendis, siue lau-
dibus ejus celebrandis, siue
praeceptis ejus tradendis,
siue alio quocunque modo.
Pf. 16, 8. Luc. 2, 28. et alibi
καὶ πατερα, eumque patrem.
vel: qui idem est pater. πατηρ
vero

τέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους,
 10 τοὺς καὶ ὁμοίωτι Θεοῦ γεγνότας. ἐκ τοῦ
 αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα.
 οὐ

vero h. l. vt c. 1, 18. vi op-
 positi ἀνδρ. γεγονοτ. iterum
 valet κτιστής, creator. καὶ ἐν
 αὐτῇ, iterum pro καὶ συν
 αὐτῇ, i. e. et eadem illa, qua
 Deum laudamus. καταρώμεθα
 τινα, hebr. נָחַם, imprecari ali-
 cui mala, s. supplicium aliquem
 dignum declarare. τας γεγο-
 νοτας, pro κατεργασμένας,
 s. πεποιημένας, quamvis creati
 sint. καὶ ὁμοίωτι το Θεοῦ,
 ὁμοίωσι i. e. ὅμοιοι τῷ
 Θεῷ, vt sint in praestantissimis
 Dei operibus. Repetita haec
 ex Gen. 1, 26. 27. ad augen-
 dam vitii atrocitatem, eo-
 dem modo, vt Gen. 9, 6. ad-
 duntur. ἐκ — καταρα, non ad
 v. 10. cum quo iungi solent,
 sed ad v. 9. adhuc pertinere
 videntur. ἐκ τῶ αὐτοῦ. i.
 e. ex uno eodemque ore.
 ἐξέρχεται, βρῦσι. strūnt her-
 vor. Arabs promanāt. εὐλογ.
 καὶ κατάρα, vid. ad εὐλογεῖν
 et καταρώμεθα. Philo de dec-
 cal. p. 196. 28. οὐ γὰρ ὅτιον,
 δι ἧ στόματος το ἱερωτάτου ονομα
 προφερεται, δια τετρα φθεγ-
 γασθαι τι των αιχρων. Tan-
 chuma fol. 33, 2. Os quae-
 rit studere in lege, et verba
 bona proferre, Deum lauda-
 re, glorificare, orare et can-
 tibus celebrare: sed potest etiam
 caluminari, blasphemare, con-

vitiari, et pejerare. Bere-
 schith. R. 24. Dixit R. Aki-
 bas: scriptum est Lev. 19. di-
 liges proximum tuum, sicut te
 ipsum. Haec summa magna
 in lege est: ne dicas, postquam
 contemnor, contemnatur etiam
 socius meus, postquam ego
 vituperor, vituperetur etiam
 proximus meus. Dixit R.
 Tanchuma: si autem ita fece-
 ris, scito, quem contemnas,
 eum nimirum de quo scriptum
 est: ad similitudinem Dei fe-
 cit eum. Pulchre haec omnia
 conueniunt cum dicto Aesopi:
 linguam et optimam esse
 et pessimam. Jam sunt, qui
 comma hoc ad linguam effre-
 natam omnino describendam,
 sunt etiam qui ad impios pos-
 tissimum magistrōs referunt,
 qui sermone quidem Deum
 celebrarent, Christianos vero
 augustiori sensu carissimis Dei
 operibus annumerandos, odio
 haberent. Praefero equidem
 posterius, quia jam v.

10-12. Iacobus exemplis
 hortatur Christianos, vt ejus-
 modi agendi rationem prae-
 ceptis christianis prorsus re-
 pugnantem sedulo effugere
 velint. οὐ χον, i. q. οὐ ὄσι.
 ταυτα στιω γενοσθαι sc. vt,
 Deum colentes, videm et ho-
 mini-

οὐ χρεὶν, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι.
μήτι ἢ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὁπῆς βρῦει τὸ γλυκὺ II

κρj

*minibus mala imprecemini, sed
deceat potius virum bonum
constantem esse in virtute.*

II. μήτι, partic. interrog.
μήτι βρῦει etc. vero, affirmati-
vine sibi vult, & vel ὁδαμῶς
βρῦει etc. πηγῇ, vbi vocabulo
πηγῇ opponitur, fontem omnino
significat, siue foramen ex quo
aqua profilit, siue aquam sca-
tarientem ipsam spectaueris.
πηγῇ vero, vi oppos. πηγῇ,
cauerna, siue foramen ex quo
aqua profluit. ἐκ τῆς αὐτῆς
πηγῆς igitur est: ex una ea-
demque cauerna. βρῦειν, de
aqua scaturiente inprimis ad-
hiberi solitum. Hes. βρῦει,
ρῦει, πηγάζει, ἀναβλύζει, πη-
δα, ἀνησιν. vbi Albertii. Syn-
onymum est ἀναβύλλειν.
βρῦει vero h. l. ponitur pro
βρῦειν δυναταί, vt v. 12. ποτι-
σαι δυναταί. τὸ γλυκὺ, sc. ὕδωρ,
i. e. aqua potui idonea, (ὕδωρ
ποτιμον,) quam et nos, vi
oppos. aquae marinae, *misses
Wasser* vocare solemus. καί,
pro καὶ ἀμα accipiunt inter-
pretet, quia Plinio auctore
l. 2. idem fons aliis horis,
aliam emittere possit aquam,
calentem, frigidam, saltam,
dulcem. Sed quamuis vel
maxime hoc ita sese habeat,
tam raro tam accidit, vt quasi
prodigii loco habendum sit.

Noster vero de iis loquitur,
quae sunt vsus atque consue-
tudinis vulgaris. πικρον i. q.
ἀλυον s. αλυρον sc. ὕδωρ.
nam amarum et falsum scri-
ptores promiscue adhibent,
ob saporem vicinum. Sic
Plato apud Suidam in Φαιον
χρῶμα· ἄγγυς μὲν τὰ πικρὰ
τὸ αλυρον. Respondet lati-
no *salmacidum*, nisi forte hoc
vocabulum deprauatum videri
possit ex *salinacidum*, vel *sal-
facidum*, i. e. *salsum et aci-
dum*. vid. *Salmaj. exerc. Plin.*
p. 31. *Graev. ad Flor.* 4, 10.
p. 841. ed. *Ducker*. De fontibus
vero ejusmodi, ob maris
vicinitatem, in ipsa origine
amaris, praeter *Exod.* 15, 23.
plura in promptu sunt veterum
loca. *Solinus* 14. *Hispanis
oritur inter Achetas, Scy-
thicorum amnium princeps,
purus et haustu saluberrimus,
vsque dum Callipidum termi-
nis inferatur, vbi fons Exam-
peus infamis est, amara sca-
turigine, qui Exampeus li-
quido admistus fluori amnem
vitio suo vertit, adeo vt dissi-
millis sibi in maria condatur.*
Herodot. 4, 52. ἐκδίδοι γὰρ ἐκ
αυτοῦ ΚΡΗΝΗ ΠΙΚΡΗ.
Pertinet huc quoque *Virg.*
Ecl. 10, 5.

*Sic tibi, quum fluctus sub-
terlabere Sicanos
Doris*

12 καὶ τὸ πικρὸν; μὴ δύναται, ἀδελφοί μου,
 συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; οὐ-
 τως

VARIAE LECTIONES.

12. Loco ἕτως ἕδεμα πηγή ἄλυκον καὶ γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ habent ete
 ἄλυκον γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ A. C. ἕτως ἕδε ἄλυκον γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ 13. 27.
 29. *Copt. Vulg. corb. Cyr. in jef. p. 107. (ita etiam aqua falsa non fieri
 potest dulcis.) Aeth. probb. Grotio et Millio prol. 1208. Baza in anno,*
ed. 3. 4. 5. Jure igitur Bengelius posteriorem lectionem iis annumerat,
quae per Codices (quamvis non multos, summae tamen auctoritatis,) firmio-
res sint lectione textus, nec tamen prorsus certae, et Griesbachius iis, qua-
rum omisso minus sit probabilis. Nos quidem vulgarem lectionem librario-
rum incitiam, qui, quid ουδε ἄλυκον γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ sibi velit, ignora-
rent, ex v. II. huc translata esse, nulla ratione dubitamus. Quare vulg.
lectionem cum superiori commutandam esse censuimus.

Ibidem pro ἄλυκον hab. αλμυρον 45.

Doris amara suam non in-
termisceat undam.
 cf. Aen. 3, 694. vbi Ill. *Heyne.*
 Ceterum, obseruante *Michaë-*
le, egregie hoc exemplum
 cum Judaeorum loquendi ra-
 tione congruit, qui maledi-
 ctiones, de quibus et h. l.
 fermo est, cum *rebus amaris*
 יוֹרֵרֵי מַרְרֵי Job. 3, 5. inprimis
 vero cum *aquae amaritudine*
 מַרְרֵי מֵי הַמַּיִם Num. 5, 19. com-
 parare solent. Sic et ἔντλ
 Hebraeis est *amarus fuit,* Ara-
 bibus vero *maledixit.* Βρῦσι
 — πικρὸν Hebraei expriment
 יָקִיר מִחֶרֶק במר.

12. μη. interrog. partic.
 μη δύναται, num potest? pro
 * δυν. minime potest. ποιῆσαι,

Graeci eodem modo, vt He-
 braei פָּוּן, de *fructibus pro-*
ferendis adhibent. μη — σῦκα
 vero prouerbiū loco habenda
 sunt. *Arrianus Epict. 2, 20.*
πῶς γὰρ δύναται ἄμπελος μὴ
ἀμπελικῶς κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαί-
κως; ἢ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαί-
κως, ἀλλ' ἀμπελικῶς; αἰσχρα-
νον, ἀδικόνητον. Plut. de
anim. tranquil. p. 472. E. τὴν
ἀμπελον σῦκα φέρειν ἐν ἀξί-
μην, ἕδε τὴν ἐλαίαν βοτρυς.
Antoninus 8, 15. αἰσχρον ἔ-
μιζεσθαι, εἰ ἢ συκῆ σῦκα φέ-
ρει. Seneca ep. 87. Non na-
scitur itaque ex malo bonum,
non magis quam ficus ex olea.
 M. Antonin: Imp. ὁ μη θε-
 λων τον Φαυλον ἀμαρτανειν,
 ὁμοιος τῷ μη θελοντι συκην
 ὀπου

τως ~ ούδεμία πηγή αλυκόν καί: γλυκύ ποιῆσαι ὕδωρ.

Τίς σοφός καί ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δεξιάτω 13 ἐκ

~ οὐδὲ ἀλυκόν

VARIAE LECTIONES.

13. τις omittunt 1. 10. 13. 17. 21. 23. 35. 36. 37. Ar. pol. εἰ τις 7. 32. 43. Ed. Complut. Plantin Genev. Utraque lectio, ni fallor, ex glossa, vel interpretamento.

οπον εν τοις σπησις Φερειν. Caeterum a fructibus repetita est imago, in Palaestina proferri solitis. Jam a voc. ἔτως Jacobus ad recensens pergit exemplum, inuversa tamen verborum constructione; directe enim affirmat, quae interrogative paulo ante dixerat. Egrege cum loci nostri argumento atque verborum ordine consentit Matth. 7, 16. ΜΗΤΙ συλλεγεσιν απο ακανθων σαφυλην, Η απο τριβολων συκα; ΟΥΤΩ παν δενδρον αγαθου καρπεσ καλεσ ποιει το δε σαπρον καρπεσ πουηρασ ποιει. ἔτως εδε, verterim: eben so wenig etc. ἀλυκον sc. ὕδωρ. vid. ad πιμρον v. II. ποιησαι, ex anteced. ποιησαι ελαιασ retinuit Jacobus, supplendum δυναται. Jam sensus verborum ἔτως — ὕδωρ i. esse videtur, ac si scripsisset Jacobus: ἔτως εδε εν ἀλικε ὕδατος γλυκυ δυναται ποιησαι. γινεσθαι ὕδωρ. Sic et aqua amara reddi nequit dulcis. Quodsi vero vulgarem lectionem, in

textu expressam, retinueris, sensus per se satis perspicuus: vtram vero praetuleris lectionem, sententia, quae in exemplis hisce latet, semper eo redit: fieri nullo modo potest, ut quid contra omnem naturae legem accidat. Saepius haec sententia exemplis ejusmodi expressa deprehenditur apud poetas. In mentem venit illud Ouidii:

Vere prius volucres taceant aestate cicadae,
Maenalius lepori det sua terga canis;
— quam — — —

Jam vero Jacobus haec exempla Christianis ipsis sic fere applicanda relinquit: ἔτως εδε εν τε αυτε σοματος καταρα καυ ευλογια δει εξερχεσθαι.

13-18. Quae cum ita sint, vos, qui plus sapere reliquis vobis videmini, factorum praesstantia, atque mansuetudine, diuinae vestrae sapientiae documenta aliis velim exhibeatis. Quodsi vero inuidiam atque simulta-

ἐκ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτητι
σοφίας.

simulatalem foueritis, et in plures quasi societates religionis christ. cultores sejunxeritis, nolite jactare sapientiam vestram, a sapientia christiana plane alienam. Vera enim sapientia, eaque a Deo originem ducens, factis egregiis atque mansuetis conspicua est. τις — ὑμῖν, cum interrogatione pronuntianda, nam τις per se pro ὅςτις, vel εἰ τις, vnam quam poni non memini. σοφος καὶ ἐπισήμων, hebr. חכם וידי Hof. 14, 10. saepius invicem juncta, ita distingui solent, vt illud ad eum qui multa nouit, hoc vero ad eum qui et alios ea docere possit, referatur; Pollux. 4. ἐπισήμων, γνώσιμος. Ἰσωρητικός. εμπειρος. Eccl. 8. 1. h. l. tamen synon. esse, hominemque prudentem omnino designare videntur. ἐκ, pro δια. καλος, honestus et hoc nexu praecipue mitis, facilis. ἀνατροφή, Hebraeo-Graecis ex hebr. תורה semper pro βίος, ζωῆ. Nos Wandel. 1 Petr. 1, 18. 2, 12. Gal. 1, 13. Eph. 4, 22. 1 Tim. 4, 12. Hebr. 13, 7. πραύτης, h. l. lenitas in dissentientibus aequo animo ferendis conspicua. σοφία, quippe de qua Iudaei, imo et Iudaeo-Christiani, gloriari solebant. Rom. 2, 18 sqq. 1 Cor. 1, 18. sqq. 3, 18. ἐν πραύτητι σοφίας vero, non

tam cum δείξατω, — vbi ἐν pro σὺν accipiendum esset, — quam cum τὰ ἔργα αὐτοῦ jungenda videntur, ita vt τὰ ἔργ. ἐν πρ. σοφ. polita sint vel pro τ. ε. ἐν πραύτητι, καὶ σοφίᾳ, vel pro τ. ε. ἐν σοφίᾳ πραείᾳ, vel ποιῶσθ' ἡμῶς πραείας, (adjectiuo nimirum, quod saepius fieri solet, in substantiuum eo forsitan consilio h. l. mutato, quo magis opposita ζήλος καὶ ἐριθεία in oculos incurrerent) i. e. quicquid profecerit in sapientia mansuetos nos reddente. Sed τ. ε. ἐν σοφ. πραείᾳ sc. οὐτα polita esse quoque possunt pro ἔργα αὐτοῦ πραεία καὶ σοφία, vel τὴν πραύτητα αὐτοῦ καὶ σοφίαν. Omnia enim ad hebraici sermonis indolem accomodata esse quisque videt, a qua si recesseris, expeditior hic remanet sensus: δείξατω ἐκ τῆς καλ. ἀνατ. τὴν πραύτητα καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ, vel δ. ε. τ. κ. α. καὶ ἐκ τῆς πραύτητος τὴν σοφίαν αὐτοῦ. vitae morumque integritate atque mansuetudine sapientiae documenta aliis velim exhibeat. Plane vt auctor Prov. 11, 2. חכם וידי חכם וידי חכם. Sic quoque Clemens Rom. in ep. ad Cor. 38. ὁ σοφος, inquit, ἐνδεικνύσθω τὴν σοφίαν αὐτοῦ μὴ ἐν λόγοις, ἀλλ' ἐν ἔργοις αγαθοῖς. Xen. mem. 1. 3. σοφίαν καὶ σωφροσύνην ἔδεικνεν, ἀλλ' οὐ

σοφίας. εἰ δὲ ζήλον πικρὸν ἔχετε καὶ ἐρίθειαν 14
 ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύ-
 δεσθε

VARIAE LECTIOES.

14. Pro κατακαυχασθε legunt κυχασθε A. 14. a pr. man. 16. 19.
 22. 23. 26. 31. 37. 46. (eam haud dubie ob causam, ne, quod sequi-
 tur, κατα redundare videatur,) probb. tamen Millio prol. 1356. Bengelio,
 Grotio.

το τα μὲν καλα τε καὶ αγαθα
 γνωσκοντα χρησθη αυτοις,
 κα το τα αιχρα ειδοτα ευλα-
 βεισθη, σοφον τε καὶ σωφρονα
 ειρηνεν. Προσερωτωμενος δε,
 ει τες επιταμενος μὲν, ᾱ δευ
 πραττειν, ποιουτας δε τ'αυαντια
 σοφες τε καὶ αγαραταις ειναγ
 νομιζοι, εδεν γε μαλλον, εφη,
 η ασοφες τε καὶ αμαθεις. Παν-
 τας γαρ ομοι προκειμενος εν
 των ενδεχομενων ᾱ οιν τε συμ-
 φορωτατα αυτοις ειναγ, ταυτα
 πραττειν. Νομιζω εν, τες μη
 ορθως πραττουτας, ετε σοφες
 ετε σωφρονας ειναγ.

14. Zelos puerus, vel est
 zel. puerus huiusmodi, vel
 omnino odium felle quasi, i.
 e. maledictis commixtum. Nos:
 gehässiger Zorn. Respicitur
 imago v. 11. 12. adhibita.
 επιδειχ, rixae atque contentio-
 nes ex nimio odio contra se-
 cus sentientes oriundas. Sae-
 pius utrumque vocabulum in-
 vicem jungitur 2 Cor. 12, 20.
 Gal. 5, 20. εχετε, pro κατε-
 χετε. μη — αληθειας, sensu
 prorsus non mutato, prohibi-
 titiue et interrogatiue expli-

cari possunt. Praefero tamen
 prius, quo magis hoc comma
 ad v. 13, cui opponitur, ac-
 commodatum sit. μη κατακ.
 καὶ ψευδ. sc. vos vere sapien-
 tes esse. κατα της αληθειας, ad
 utrumque κατακ. et ψευδ. re-
 ferendum est. Pleonasmus
 enim ille ψευδ. κατα τ. αλ.
 similibus loquendi rationibus
 haud destituitur. e. g. αλη-
 θειαν λεγω, ε̄ ψευδομαι. Rom.
 9, 1. ψευδομεθα, καὶ ε̄ ποιου-
 μεν την αληθειαν. 1 Joh. 1. 6.
 Nos: Praet et liget nicht
 auf Kosten der Wahrheit,
 1 Cor. 5, 2. sapientia enim
 mendacii atque superbiae ne-
 scia. Viderunt hunc sensum,
 qui κυχασθε legunt pro κα-
 τακαυχασθε omnes, sed nihil
 opus erat mutata lectione,
 tum quia verbi compositi ea-
 dem saepissime est vis, quae
 simplicis, tum quia particula
 κατα ob ψευδεσθε proxime
 praecedens repeti debebat. Ill.
 Michaelis mentem Jacobi ita
 capiendam esse censet: videte,
 ne disputandi feruore abrepti,
 veritatem, non errorem, acer-
 bissime oppugnetis: statuens
 1 rem

15 δεσδε κατά τῆς ἀληθείας. Οὐκ ἔστιν αὐτὴ ἡ σοφία
ἀνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαι-
μονιώ-

rem esse Jacobo cum contentione Judaeo; nisi forte sic verbi καταν. paulo durior videri possit explicatio. *Versio Itala* hic habet infimae latinitatis dictionem: *quid alapamini, mentientes contra veritatem*, de qua relegendi sunt *Papias* et *du Fresne* in *Glossariis*. Neque tamen etymologiae inhaerendum est, non magis ac si 2 Cor. 12, 7. dicitur *Satanæ angelusκολαφίζειν* apostolum, sed sensus est: *quid petulanter agitis? Alapator* in *Excerptis Glossarii Vet.* p. 275. exponitur *καυχητης* *jaclator*.

15. εἶναι, jungendum cum *κατερχομένη*, pro *κατερχεται*. I, 17. αὐτὴ ἡ σοφία, nimirum quae odium et invidiam non reprimit. *ἐκ ἀνωθεν κατερχ.* *ἐπιγ.* *ψυχ.* *δαιμ.* ad sententiae vim augendam accumulata, nonnisi gradu differre videntur. *ἐκ ἀνωθεν κατερχ.* pro *ἐκ ἐρανωθεν*, i. e. *ἀπο τῆς Θεοῦ κατερχ.* A coelo enim descendere veteribus dicuntur beneficia, quae a Deo, coelum inhabitante nobis tribuuntur. vid. ad I, 17. Sensus igitur est: *ejusmodi sapientia non est munus illud perfectum precibus a Deo impetratum*. Plane ex veterum

sententia, qui, vt bona quaevis, sic *sapientiam* inprimis a Deo proficisci statuerunt. *Aristides* de *Concord.* *Rhod.* p. 568. ποιητε τινοσ διηγμενε, ὡς ἡ μὲν ευχημων καὶ ευπαγησ, καὶ ευχηρεσ, καὶ ευχηρισ, καὶ ὁμολογησα ἑαυτη δια παντων ακριβωσ ΕΚ ΘΕΩΝ ημεσα ἐπι γην. etc. *Hor.* I. ep. 3, 27.

Quodsi frigida curarum fomenta relinquere posses, Quo te *coelestis sapientia* duceret, ires.

Plura collegit *Wetst.* quibus adde: *Phil.* de *Profug.* T. I. p. 571. 2. γενομενοσ δε (σοφοσ) ευθυσ ευτρεπισμενην ευρειν σοφιαν ΑΝΩΘΕΝ ομβρηθεισαν ΑΠ' ΟΥΡΑΝΟΥ, et II. α.

— — ΗΛΘε δ' Αθηνη ΟΥΡΑΝΩΘΕΝ.

cf. I Reg. 3, 9. Job. 32, 8. Pl. 24, 4. 5. 12. 14. Prov. 2, 6. Sap. 8, 21. I Cor. 2, 7. 14, 33. ἀλλ' ἐπίγειοσ, suppl. *μαλλον*, sed *terrena* potius, i. e. *humilis*, *imperfecta*. γη enim et *κοσμοσ*, vi oppositi *ερανοσ*, *humilitatis vilitatisque* *Hebraeis* inuoluunt notionem. Eodem sensu *Phil.* 3, 19. οἱ τε ΕΠΙΓΕΙΑ Φρονητεσ. cf. *Joh.* 8, 23. eoque spectant *Philonis* formulae: *γησ παιδεσ, γησ ανθρωποι*. *ψυχικη* non differt a

μονιῶδης. ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐρίθεια, ἐκεῖ 16
ἀκαταστασία καὶ πᾶν θαῦλον πρᾶγμα. ἢ δὲ 17
ἀνωθεν

VARIÆ LECTIONES.

16. καὶ post ἐκεῖ adhuc addunt A. 4. 13. Syr.

voc. σαρκικός 1 Cor. 3, 3. et
opponitur τῷ πνευματικῷ cf.
Jud. 19. vbi ψυχικοί dicuntur
πνευμα μὴ έχοντες. σοφ. ψυχ.
igitur est sapientia naturalis,
non πνευματι ἀγνώ, sed cupi-
ditatibus, animique perturba-
tionibus obsequens. Imo deni-
que δαιμονιῶδης, ἡγεῖται, ori-
ginem ducens a malis daemo-
nibus, qui hominum errori-
bus notandis atque accusan-
dis delectabantur.

16. γὰρ, vel est mera trans-
eundi particula, vel causam
indicat, cur sapientia ejus-
modi, cum odio atque con-
tentione conjuncta, a Deo
proficisci nequeat, nimirum
quía omnium male factorum
fons sit atque origo. ζῆλος,
sc. πικρός vt v. 14. ἐρίθεια,
suppl. εἰσι. ζῆλ. καὶ ἐρίθ.
vero h. l. ponuntur pro ἀ-
δραστοὶ ζῆλεντες καὶ ἐρίθειον-
τες. εἰσι, suppl. καὶ εἰσι, ἀκα-
ταστασία, alias σχισματα, dis-
fensiones, vel sedtiae dissentien-
tes, ex placitis humanis vehe-
mentius defensis oriundae h. l.
vero potissimum mala ex dis-
fidus ejusmodi oriri solita. vid.
Kypke ad Luc. 21, 9. παν,

omnis generis. Φαῦλον πρᾶγ-
μα, pro: πρ. ποιηρον.

17. Jam explicat Jacobus
non tam sapientiae diuinae,
quam potius ipsorum θεο-
διδάκτων, non indolem omni-
no, sed, pacem atque con-
cordiam Christianis commen-
daturus, ipsum hoc pacis
studium illis proprium, ad
quod itaque solum omnes,
quae jam sequuntur, loquen-
di rationes, restringendae vi-
dentur, parum anxie inuicem
distinguendae. ἢ ἀνωθεν sc.
κατέρχομενη σοφία. ἀγνη εἰσι,
εἰρ. ἐπιστη. etc. igitur sibi
vult: ἢ ἀν. σοφ. ἀγνης ἡμᾶς
ποιοι, εἰπειτα εἰρ. ἐπιστη etc.
vel quod praetulerim: οἱ ἀνω-
θεν σοφοὶ (vid. ad v. 16.)
ἀγνοὶ εἰσι, εἰρηνικοὶ, ἐπιστη.
εὑπειθ. etc. σοφοὶ ἀγνοὶ vero
non sunt orthodoxi, vt Heu-
manno aliisque visum est, sed
vel homines integri omnino,
ita vt vocabulo hoc genera-
liori reliqua comprehendan-
tur σοφίαι vel τῶν σοφῶν ἐπι-
θητα, id quod formulis πρω-
τον μὲν et εἰπειτα forsan indi-
care voluit Jacobus, quanquam
in hisce vocabulis plane non
1 2 haec

ἀνώθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα
εἰρηνική, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστή ἐλέους καὶ
καρ-

VARIÆ LECTIONES.

17. Post καρπῶν adhuc ἔργων adjiciunt C. a pr. man. 27. 29. manifeste ex glossa.

Ibidem pro ἀδικητος duo codd. Moscouiensis leuioris illi quidem momenti obseruante Matthæio legunt εὐδικητος. rejicit ipse Matthæi hanc lectionem, sensum vero, quem fundit, huic loco apte conuenire putat; quem equidem tamen, fateor ingenue, plane non assequor.

haerendum est, vel hoc nexu potissimum homines candidi, ab omni odio atque inuidia alieni. ἀγνοὶ ζήλῃ καὶ ἐριθείαις. Bene Syrus in eundem sensum: plena pace. σοφοὶ εἰρηνικοὶ sunt pacis atque tranquillitatis studiosi, quantum quidem salua doctrinae puritate fieri potest. βραδεὶς εἰς ὀργὴν I. 19. σοφοὶ ἐπιεικεῖς, qui pacis fouendæ causa temporari, et interdum vel de ipso jure suo cedunt. ἐν πρᾶτῃ ἰδεχομενοὶ τὸν λόγον I. 21. ταχεῖς εἰς τὸ ἀκῆσαι, βραδεῖς εἰς τὸ λαλῆσαι I. 19. I Cor. 13. 4. Phil. 4. 5. I Tim. 3. 3. Tit. 3. 2. Nos: nachgiebig. εὐπειθεῖς, obsequiosi, qui litis euitandæ causa faciles, non vi coacti, parent. Nos: die sich bedenten lassen. (τοῖς ἀγαθοῖς, συνευδοκῆσαι vel συνευδοκῆντες a codice Velefiano pro more suo atque licentia hic adjecta.) ἐν enim in vocibus sic compositis facilitatem negotii indicat. Sic quoque

Hesiod. Ἔργ. I. 293. εὐθλος, inquit, δ' ἐν κῆκεως, ὃς ἔτ εἰποντι ΠΙΘΗΤΑΙ. Theophrastus 8. p. 108. C. ἀφιμῆτην ὀργὴν ὕμν Ἀρεῖα μὲν συμβεβλη, ἐμῆ δὲ ἘΠΕΙΘΕΙΑΙ. μεσοὶ εἰλεος, τῆ, i. e. ἀγκυρῆς omnino. καρπος, ἴγ, ex frequenti hominis cum arbore comparatione, pro ἐργα, folenne est N. T. scriptoribus. Gal. 5. 22. Hebr. 13, 15. Matth. 3, 8. καρπ. ἀγαθ. inde h. I. vel pro virtutibus chr. omnino, vel, quia vocabulo εἰλεος h. I. jungitur, pro beneficentia operibus, quibus εἰλεος cernitur, sumendum est. μεσαι ε. ex hebr. משהו vero sibi vult: non nisi amoris documenta aliis exhibentes. ἀδικητοι. διακρινεσθαι et κρινεσθαι, vt hebr. כרעו, vim discipulandi atque litigandi habet. Jud. 8, 1. Jer. 2. 9. Ez. 17, 20. 20, 35. cf. Demosthenes Vol. I. p. 163. ed. Reisk. Neque insolens est, adjectiua, quorum passiuæ est significatio, interdum

καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιακριτος καὶ ἀνυπόκριτος.
καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται 18
τοῖς ποιούσιν εἰρήνην.

Πόθεν

VARIAR LECTIONES.

18. τις omittunt A. C. 38. 46. 56. codd. plurimi teste Millio, probb. Bengelio in Gaom. et Griesbachio. Ex correctione additum putaverim.

dum significationem adiuam assumere. Exemplis hoc confirmavit Hemsterhuis ad Luciani Halcyon T. I. p. 179. ἀδιακριτος ergo non differt a vocc. ερημ. επιεικ. ἀφιλονεικος, i. e. ab omni lite atque contentione alienus — pacificus, et opponitur ζήλω, ἐριθείᾳ, ἀπαταξίᾳ, vel πολεμοῖς καὶ μαχαίᾳ 4, 1. ἀνυποκριτοι, contrariam virtutem eorum hoc nexu significat, qui odium animo fouentes simulata amicitia eo vehementius nocent. ἀνυπόκριτος, igitur i. e. q. paulo ante ἀγνος, i. e. candidus, nos: un-
verstellt, ehrlich, aufrichtig, et opponitur ἀνδρὶ διψυχῷ 1, 8. 4, 8.

18. καρπος, alias fructus, hoc nexu vero, ex quo fructus olim existet, semen, שרר, cum quo doctrinam atque institutionem comparare solent veteres omnes. Sic et Ennius ARBORES, inquit, SERIMVS, posteris profuturas. καρπος δικαιοσύνης, (צדקה) igitur est

semen, s. doctrina religionis christianae, paulo ante ἡ ἀνωθεν σοφία dictae. vid. ad 1, 20. Plurimi vero interpretes καρπ. δικ. b. l. de praemiis virtutis intelligunt. quae tamen omnino quidem fructus appellari, meti etiam, et mendo colligi, nullibi vero, si bene memini, seri dicuntur. ἐν εἰρήνῃ σπείρεται, δεῖ σπείρεσθαι. Adhibet vero Iacobus hoc vocabulum de tradenda religione chr. quia semen eam paulo ante vocauerat. Paulo durior longiusque repetita, si quid sentio, Carpozouii videtur explicatio, formulam εὐεῖρηνην ab Hebraeis mutuata putantis, apud quos particula ἃ haud raro abundet; pleonasmum vero particulae ἐν, (EN εἰρηνη) poni pro nominatio ἡ εἰρηνη, nisi ante ἐν εἰρηνη subaudire malueris articulum ὁ, quasi scriptum sit ὁ ἐν εἰρηνη sc. κείμενος. vt sit: fructus, qui in felicitate consistit, nimirum felicitas coelestis. τοῖς ποιῶσιν εἰρηνην, i. q. τοῖς εἰρηνοῖς, hominibus
1 3 paci-

IV. Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων

pacificis. Sic ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην, pro δικαίος. I Joh. 2, 29. et ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, pro ἁμαρταλός. I Joh. 3, 8. τοῖς ποιῶσ. εἰρ. vero bifariam explicari potest, vel: religionis christianae semen pro *pacificis* spargitur sc. *auditoribus*, vel a *pacificis* sc. *magistris*; quasi scriptum sit: ἐποτρυν ποιεῖν τὴν εἰρήνην. Cum tamen in verbis *ἐν εἰρήνῃ* iam lateat sententia ea, vt pacis seruandae studiosi sint praecipitantes; praefero prius, vt sententia huius loci prodeat haec: *Concordiae tuendae studeat, quisquis vel tradendi religionem Christi, vel eandem a doctore accipiendi opportunitate fruatur.*

Cap. IV. 1. Male hic noui capituli constituitur initium, quod rectius ad comma 13 produceretur. Reprehensio enim nimio isto docendi pruritu, commendatoque inprimis v. 17. Cap. praeced. in docendo pacis studio, iam rixarum, quibus distinebantur, atque contentionum fontem indagare pergit, quem iam in ipso illo immodico studio, quo doctoris munus ambibant, latere contendit. πόθεν, sc. ἐρχονται, vel εἰσι. πόλεμοι καὶ μάχαι, synonyma et hoc

nexu pro εἰδῆς, εἰδῆσαι, ζηλος. (vid. 3. 16.) posita sunt, quibus eodem sensu εἰρη ipsam adiungit *Homerus* II. α. 177.

Αἰ γὰρ τοὶ ΕΠΙΣΤΕΦΙΛΗ, ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΕ ΜΑΧΑΙ ΤΕ. cf. locus *Arriani* *Raphelio* citatus: πρὸς τοὺς παιδαγῶγους ΠΟΛΕΜΟΣ, πρὸς τοὺς γείτονας, πρὸς τοὺς σὺμφαντας, πρὸς τοὺς καταγελασταντας. Sic et LXX interpr. vocabula μάχη et πόλεμος in designanda lite priuata adhibent. Pl. 35, 1. 120, 7. Gen. 31, 36. Neh. 13, 11. et N. T. scriptores: Joh. 6, 52. 2 Cor. 7, 5. 2 Tim. 2, 23. 24. Tit. 3, 9. Quare non opus est vt contra omnem nexum rationem locum hunc ad motus bellicos ante urbem Hierosolymorum deletam exortos, quibus Christianos etiam abreptos fuisse putant interpretes, detorqueamus. Quid quod post scriptam demum hanc epistolam motus hos in ipsa Judaea exortos esse constat, ita vt neque ad hoc tempus, neque ad Christianos nostros extra Judaeam degentes, referri vlla ratione possint. οὐκ, h. l. est interrogandi particula. ἐντεῦθεν ἐκ τῶν ἡδονῶν. Duplici post ἐντεῦθεν et ὑμῶν interrogandi signo posito duplicem quoque rixarum originem *Jacobum*

μένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε; φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπι-
τυχεῖν.

bum indicare putat *Cell. Michaelis*, ita ut οὐκ ἐντευθεν i. sit q. οὐκ ἐκ τῆ κοσμῆ τῆς; prouocans ad Joh. 18, 36. ubi tamen, quia haec ipsa verba ἐκ τῆ κοσμῆ τῆς proxime antecedeant, ἐντευθεν hanc significationem jure obtinet, non item ad alia loca transfereandam, in quibus ejusmodi sententiarum nexus non obtinet. Mihi quidem formula loquendi concisior esse videtur, pro pleniore hac: εἰ ἐντευθεν, ὅτι φρατρυκῆ αἱ ἡδοναὶ ὑμῶν ἐν τ. μ. ὁ. ἡδοναὶ h. l. i. q. ἐπιθυμῶν ἡδονῶν, cupiditates rerum voluptati inservientium, e. c. magnae existimationis, auctoritatis, diuitiarum inprimis, et i. g. a. De quibus quidem ἡδοναῖς Jacobus jam loquitur tanquam de daemonibus, qui corpori infidentes, illud pro arbitrio vexant atque regunt. Huc spectat phrasis τῶν φρατρυμένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν, i. e. si ab imagine recesseris, cupiditatum animi tranquillitatem perturbantium. cf. Rom. 6. 12. μὴ ἐν ΒΑΣΙΛΕΥΕΤΩ ἡ ἀμαρτία. ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν, pro ἐν τῇ σαρκί, vel ἐν τῷ σώματι ὑμῶν, ex quo αἱ ἡδοναὶ in N. T. dicuntur oriundae: nil amplius denique ac ἐν ὑμῖν. Apte cum

loco nostro conuenit Rom. 7, 23. et I Petr. 2, 11.

2. 3. Luculentum jam hoc cupiditatum certamen describitur. ἐπιθυμεῖτε, appetitis, sc. doctoris munus, existimationem et i. g. a. καὶ εἰ εχετε, pro ἀλλ' εἰ εχετε, vel, ut paulo post, εἰ εχετε δε. εχετε vero pro λαμβανετε v. 3. sc. eandem illam doctoris dignitatem etc. Φονεετε καὶ ζηλετε, occiditis et inuidetis. *Erasmus*, et qui eum sequuntur, legere jubent Φθονεετε, nec desunt, quae hanc suadeant lectionem. Siquidem Φθονεετε synonymum esset τῷ: ζηλετε, et gradatione haud interrupta sese exciperent verba: ἐπιθυμετε — Φθονεετε καὶ ζηλετε — μαχεσθε καὶ πολεμετε, id quod, ex meo quidem sensu, eo majorem ad lectionem hanc commendandam vim habet, cum Jacobus saepius adhibere soleat gradationes. Accedit quod *Oecumenius*, quicquid tandem intellexerit, legit Φονεετε, quod nonnisi vnus litterae discrimine a Φθονεετε distinguitur, quanquam obseruante *Bengelio* eo minoris facienda est haec lectio, quo facilius scribarum culpa ex rhythmo ἐπιθυμετε oriri potuit. Adde vero, quod et

τοχειν. μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε, οὐκ ἔχετε δὲ,
 3 διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς. αἰτεῖτε, καὶ οὐ
 λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς
 ἡδο-

v. 5. Φθους mentio fit, qui tamen cum loco nostro arctissime cohaeret. Ne dicam denique, Jacobum, homicidae si h. l. intelligendi essent, in hos seuerius animaduersurum fuisse. Conquerendum profecto, lectionem, quae ceterum omne tulit punctum, omnemque dirimit difficultatem, ne vnus quidem codicis vel versionis auctoritate suffulciri. Quare lectionem Φουνευετε, quamuis inuita manu, reposuimus, leniorem tamen huic voci non minus ac vocabulis μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε, suadente orationis nexu significationem subijcipientes. Verterim Φον. κ. ζήλ. ac si esset ἐν δια θυοιν, pro ζήλ. ac si esset ἐν δια θυοιν, vel ἐως Φουε. *Ihr hegt tödlichen Haß gegen einander — hasset euch bis auf den Tod.* καὶ, iterum pro ἀλλ. κ. δυνασθε επιτυχεῖν, *assequi non potestis* sc. doctoris illud, quod ambitis, munus. μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε. i. e. rixis denique, litibus ac violentia ad scopum vobis propositum peruenire studeatis. vid. ad voc. μάχη et πολεμος v. I. κ. ἔχετε δὲ, pro ἀλλ. κ. δυνασθε ἔχειν, vel επιτυχεῖν, prohibente nimirum prouidentia diuina. δια

το μη αἰτεῖσθαι ὑμᾶς, i. e. διότι μὴ αἰτεῖτε, quia non precamini vel Deum, vel homines, quorum est munera ejusmodi aliis conferre, sed proprio studio adhibito quo tenditis, peruenire conamini. Ceterum haud parum ad orationis vim augendam facit formula illa καὶ κ. ἔχετε saepius repetita, nec oratio directa επιθυμεῖτε, ζηλεῖτε etc. pro indirecta εἰαν επιθ. κ. κ. etc.

3. αἰτεῖτε, pro ἀλλ. εἰαν καὶ αἰτεῖτε. *aber gesetzt ihr hütet auch.* καὶ κ. λαμβάνετε, loco: ὅμως κ. λαμβάνετε. διότι κακῶς αἰτεῖσθε. i. e. quia precamini non honesto consilio, quale illud ipsum est, quod jam addit Jacobus ἵνα — διαπανησατε, *ut in voluptates consumatis* sc. spolia ista gentibus detracta. Si periphrasi opus esset in loco tam perspicuo, ita circumscripsim v. 2 et 3. πρῶτον μὲν επιθυμεῖτε, ἀλλ. εἰαν μὴ ἔχητε, Φουνευετε καὶ ζηλεῖτε, εἰαν δὲ καὶ ἔτως κ. δυνασθε επιτυχεῖν, μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε καὶ ὅμως κ. ἔχετε, διότι μὴ αἰτεῖτε, ἀλλ. εἰαν καὶ αἰτεῖσθε, ὅμως κ. λαμβάνετε, διότι etc.

ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε. Μοιχοὶ καὶ μοιχαλί- 4
δες, οὐκ οἶδατε, ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα
τοῦ Θεοῦ ἐστίν; ὃς ἂν οὖν βουλευθῆ φίλος εἶναι
τοῦ κόσμου, ἔχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. ἢ δο- 5
κίητε,

VARIÆ LECTIONES.

4. εἰν pro καθίσταται 24. ap. M. ex glossate.

4 - 12. Jam ab ἡδοναῖς
istis, ex quibus omnes istae
dissidiae atque contentiones
oriundae sint, et quidem v. 4
et 5. a nimio rerum terre-
narum amore, dehortatur
Christianos. μοιχοὶ καὶ μοι-
χαλίδες i. e. homines impiū
omnino. Summa enim im-
pietas scriptoribus Judaicis ad
adulterii similitudinem reuo-
cari solet Pf. 7, 3. 27. Jes.
57, 7. 8. 9. Jer. 2, 20. 25.
3. I. 2. 6. etc. 13, 24. Ez.
16, 15. sqq. 23, 3. etc. Hof.
2, 2. 5. 4, 12. 9, 1. Matth.
12, 39. 16, 4. 2Cor. II, 2.
vid. nos ad C. 2. v. 25. κοσ-
μος Jacobo significat res ter-
renas, 2, 5. in quas fe-
rebantur αἱ ἡδοναὶ paulo ante
exprobratae. Φιλία τῶν κοσμῶν
igitur est nimius rerum ter-
renarum amor, Deo ipso
posthabito, zu große An-
hänglichkeit ans Irdische.
Cell. Michaelis, quia paulo
ante impietatem sub adulterii
nomine exprobrauerat Jaco-
bus, Φιλίαν eo sensu accipere
mauult, quo amores et Ve-
nerem, non quo amicitiam

significat. Prov. 5, 19. 7, 18.
ἐχθρὰ τῶν Θεῶν ἐστίν, i. q. ἐχθρὰ
εἰς Θεοὺς ἐστίν. Rom. 8, 7. i. e.
inimicitiam erga Deum inuol-
vit — Deum laedit. Cete-
rum in medio relinquendum
esse putauerim, vtrum haec
verba spectent ad Matth. 6,
24. an ad aliam litterarum fi-
sententiam, forte etiam ad
nullam; nam verba ὁ ἂν βε-
ληθῆ — καθίσταται plane re-
dundare, si, quae praeceffe-
rant, Jacobi propria essent,
cum interpretibus quibusdam
contendere non ausim. Nam
locus ille communis ὅτι —
εἰν, siue Jacobi sit proprius,
siue e libro f. f. repetitus,
semper verbis ὃς ἂν — καθί-
σταται ad lectores Jacobi con-
vertitur. καθίσταται i. q. ἐστίν,
(vid. supra 3, 6.) quod etiam
Cod. Cantabrig cum vers. Syr.
et Aeth. h. l. habent.

5. 6. Jam pergīt Jacobus
ad ἡδοναῖς inuidiae atque su-
perbiae rixis illis ansam prae-
bentes reprehendendas, et
quidem V. T. effato, v. 5.
πρὸς — χάριν memoriter,
I 5 v. 6.

καίτε, ὅτι κενῶς ἡ γραφή λέγει: „Πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα, ὃ κατώκησεν ἐν ἡμῖν, μείζονα ἢ δὲ δίδωσι χάριν“, διὸ λέγει: „Ὁ Θεὸς ὑπερ-

v. 6. vero *διο* — *χαριν* *difer-*
tis s. f. verbis expresso. *κενῶς*,
sine ratione, Ies. 49, 4. *πρὸς*
φθόνον ἐπιποθεῖ, quae utique
jungenda censeo, ex vulgari
significatione particulae *πρὸς*,
et ex contextus ratione verto:
contra invidiam pugnat, vel
invidiae resistit, ut i. fit q.
ἐπιθυμει πρὸς φθόνον. quo
quidem verbo et *Hesychius*
verbum *ἐπιποθεῖν* reddidit.
τὸ πνεῦμα ὃ κατώκησεν ἐν ἡμῖν,
de *πνευματιώγω* accipio, quod
semper Christianos dicitur *in-*
habitare. *χαρις* h. l. ex Ja-
cobi sententia non tam gra-
tiam vel benevolentiam diui-
nam, quam potius, inprimis
vi oppos. *φθόνου*, gratiam in
agendo atque dicendo, vel hu-
manitatem designare videtur.
Nos: *Leutseligkeit*. *μείζονα*
χαριν vero non veterim *ma-*
jorem gratiam, sed aduerbia-
liter, ac si scriptum esset *μει-*
ζονως vel *πολυ μάλλον δε*,
δίδωσι sc. *ἡμῖν*, ἐν οἷς *κατώκη-*
σεν τὸ πνεῦμα. In verbis au-
tem *μειζ.* d. d. *χ.* ad v. 5. re-
jiciendis, ex proxime ante-
cedentibus *πνεῦμα* supplen-
dum esse, dubio caret. Sen-
sus vero qui sic ex verbis
prodit, hic esse videtur: *in-*
vidiae repugnat spiritus divi-
nus nobis concessus, ita ut

potius gratiam atque huma-
nitatem erga alios nobis com-
mendet.

6. *διο λέγει*, sc. *ἡ γραφή*,
vel ὁ Θεὸς ἐν τῇ *γραφῇ*. Vti-
tur h. l. *Jacobus* hac alle-
gandi formula ad annexen-
dum ipsum *Prov. 3, 34*. lo-
cum, modo memoriter reci-
tatum, jam vero *diferteris* s. f.
verbis exprimendum. ὁ Θεός,
LXX interpr. habent ὁ κυριος,
textus hebr. vero *יהוה*. *ὑπερ-*
ηφανως. hebr. *עציל* proprie *ir-*
risoribus. Jam vero, cum, qui
alios irridet, de propriis me-
ritis gloriari soleant, γλ̄ quo-
que i. e. q. *ὑπερηφανος*, homo
superbus. *αντιπασσεται*, ad
similitudinem ex acie petitam
spectat, *resistit iis* i. e. *felices*
eos evadere non concedit. Tan-
tum quoad sensum hoc re-
spondet hebr. *גילי* *irridet, il-*
ludit ipsos, quod cum *עציל*
paronomasiam constituit. *αν-*
τιπασσεται *Heb. αντικετα*. τα-
πεινοι *עני* vi oppos. *ὑπερη-*
φανοι, *עציל*, sunt *mansueti*,
non gloriantes de meritis suis.
χαρις, ἢ proprie est *gratia*,
benevolentia, deinde vero etiam
beneficia designat, quae gra-
tiae atque benevolentiae ac-
cepta referimus. *δίδωσι χα-*
ριν, hebraismus, ἢ ἢη, i. e.

man-

ἡρόνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.,
 ὑποτάγητε οὖν τῷ Θεῷ· ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, 7
 κα)

mansuetos benevolentia prosequitur, vel beneficiis ornat. Sic cecinit vetus poeta. Vtrum vero Jacobus et h. l. vt v. 5. in voce χάρις de gratia in externo corporis habitu atque agendi ratione conspicua, an potius integrum locum nexu suo recitans cum sancto poeta de benevolentia diuina cogitauerit, decernere non aulam. Praefero tamen posterius. Quem quidem horum versiculorum sensum vberius explicatum, argumentisque confirmatum vide Excurs. 4.

7 - 10. Commata haec propter nexum cum v. 5 et 6. adhuc reuocanda videntur ad Christianos a nimia superbia debortandos. ὑποταγητε, αντιστητε, Φευξετα. Inhaeret Jacobus similitudini ab acie repetitae, et inde a vocabulo αντιτασσειν inchoatae. ὑποταγητε, reciproce reddendum subijcite vos ipsi. Rom. 10, 3. 13, 1. 5. Eph. 5, 21. 22. 24. Col. 3, 18. Tit. 2, 5. 9. 3, 1. 1 Petr. 2, 13, 18. 3, 1. 5. 5. ὑποτ. τῷ Θεῷ i. q. 1 Petr. 5, 6. ταπεινωθητε ὑπο την κραταιαν χειρα τῆς Θεο. i. e. subijcite vos regimini atque numini diuino, eique sapientissimo, potentissimo, nimirum si auctoritate, honoribus et externo omnino

splendore vos conspicuos esse non vult, nec vanis conatibus vos voluntati eius opponite. Epictetus apud Arrianum p. 419. eodem sensu adhibet προσκατασσειν ἑαυτον τῷ Θεῷ. Εαν, inquit, τῷ Θεῷ ΠΡΟΣΚΑΤΑΤΑΞΕΙ ΗΙ ἑαυτον, διελευσεται ασφαλως. Πως λεγει ΠΡΟΣΚΑΤΑΤΑΞΑΙ; ἰν', ο αν εκενος θελη, η αυτος θελη. και ο αν εκενος μη θελη, τῆτο μηδ αυτος θελη. διαβολος, daemonum improborum dux atque princeps, a διαβαλλειν, quod tamen non solum est calumniari, sed etiam decipere omnino, (cf. Aristoph. Av. p. 616. διαβαλλεται σε ο θειος, vbi Schol. τῷ διαβαλλειν χρωμαι αντι τῆ εξαπαταν, ως και Αρχιπρος εν πλετω - του γαρ γεροντα διαβαλλεμα. Hes. διαβαλλοντο, εξαπατησαν. 2 Cor. 11, 3.) sic dictus, qui tum calamitates inprimis religionis chr. causa sustinendas hominibus immittere, tum ad peccata quaeuis, praecipue ad inuidiam atque superbiam eosdem sollicitare putabatur. cf. 3, 15. Eph. 4, 27. 6, 11. 1 Theff. 2, 18. Apoc. 12, 12. 1 Petr. 5, 8. 9. αντιστητε τῷ διαβόλῳ, resistite diabolo tanquam hosti, i. e. non patiamini vos ab eo seduci. Φευξετα αφ ὑμων, tanquam

καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγὼ
8 γινεῖ ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας, ἀμαρτωλοὶ, καὶ
ἀγνί-

quam hostis profligatus, i. e. non amplius vos ad peccata sollicitare atque pellicere audebit.

8. ἐγγίσατε τῷ Θεῷ καὶ ἐγινεῖ ὑμῖν, sunt hebraicae loquendi formulae קָרַב, נָגַשׁ. ἐγγίξω enim dicuntur homines Deo, quando eum venerantur, debitoque prosequuntur obsequio, כָּרַב, contra et קָרַב recedere a Deo, quando obsequium ei denegant. Jes. 29, 13. Repetita videtur metaphorā a sacerdotibus, Ez. 43, 19, 44, 13. vel Judaeis omnino, qui Deum adoraturi templum ingrediebantur. Deus vero קָרַב ἐγγίξω (ἀνδραποπαδως) dicitur hominibus quando iis opitulatur, vel propitius est. 2 Paral. 15, 2. Pl. 145, 19, 20. Jes. 57, 15. Cic. de N. D. 1, 14. Deus occurrit nobis in precibus, optatis, votis. Sensus itaque est: obtemperate praeceptis divinis (inprimis, quod contextus requirit, invidiam superbiamque fugiendo,) et Deus vobis erit propitius. Ad utramque dicendi formulam spectat locus Philonis a Loesnero ad h. l. allatus de migr. Abr. p. 397. Α. ἄτος ὁ ὅρος ἐστὶ, τὰ μεγάλα Θεοῦ, τὸ ΤΩ: ΘΕΩ: ΣΥΝΕΠΙΞΕΙΝ, ἢ ᾧ

ΘΕΟΣ ΕΠΙΞΕΙ. καθαρίσατε χεῖρας ἀμαρτωλοὶ, purgate manus sc. sanguine pollutas. cf. Jes. 59, 3. 6. Jon. 3, 8. Prov. 6, 17. Pl. 26, 6. 9. 10. Cum enim Jacobus Christianos, alios lingua infectantes, tanquam φονεῖς detestatur (cf. v. 2. et 5. 6.) commode eos sic ab injuria debortari potuit: providete ut manus habeatis puras sanguine, nec amplius φονεῖτε. Magis tamen arridet καθαρίσασθε χεῖρας ad frequentes lotiones Hebraeorum referre, quae omnino pro symbolo μετανοίας haberi solebant. Pl. 18, 21. 25. coll. v. 22. sqq. cf. Raphaelius in annot. Polyb. ad h. l. ἀγνίσατε καρδίας διψυχοί. Et haec hebraica est loquendi ratio. Pl. 51, 2. 10. Jer. 4, 14. cf. Matth. 15, 19. 20. Marc. 7, 20 - 23. 2 Cor. 7, 1. 1 Petr. 1, 22. 1 Joh. 3, 3. parallelismi causa cum verbis καθαρίσασθε χεῖρας juncta. Sensus est: purgate corda a vitiiis, invidiae potissimum atque superbiae, de quibus ante sermo erat. διψυχοί eodem sensu quo supra 1, 8. Vt vero καθαρίσασθε χεῖρας αὐτοῦ ad externam vitae integritatem, ἀγνί. καρδ. διψ. vero ad internam animi innocentiam cum Καρπρωῖο referendum esse statuum, a me impet-

ἀγνίσατε καρδίας, διψυχοι. ταλαιπωρήσατε, καὶ
πενθήσατε, καὶ κλαύσατε ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος
μετα-

impetrare non possum. Sic enim distinguere, singulisque verbis inhaerere non solent veteris aevi scriptores, formulis parallelis sententias pronuntiaturo. Contra egregie huc pertinet locus e *Porphyrio* ab eo ad h. l. allatus, de abst. ab animal. 4, 13. *Judaei jubentur jurare ΧΕΙΡΑΣ αλοτης καὶ ΨΥΧΗΝ ανοσις καρδίας ΚΑΘΑΡΑΝ φυλάξειν.*

9. Inest huic commati per gradus asurgens verborum triftitiam significantium congeries, quo major moeroris atque pudoris Christianis, quos alloquitur, sensus injiciatur. cf. 5, 1. *ταλαιπωρησατε*, hebr. *מט* non: *affligite vos met ipsos* jejuniis aliisque duris corporis exercitiis, sed: *miseri estote*, i. e. *miseros vos agnoscite*. *ταλαιπωρος*, Hef. *תלתיקוס*. *επιπυρος*. *πενθήσατε*, hebr. *מבא*. proprie *lugubrem induite vestem* Gen. 37, 33. 2 Sam. 13, 37. 19, 2. deinde, vt et h. l. omnino *lugete*. *κλαύσατε*, hebr. *בכה*, *plorare*. ὁ γέλως — *μεταστροφήτα*, et *καὶ* — *κατηφειαν*, iterum per parallelismum invicem juncta sunt. γέλως itaque non, quod *Michaëli* placet, *risus disputatorius*, sed

i. q. *χαρὰ*, *gaudium omnino*; nullius certae rei, de qua potissimum gaudeant, ratione habita. *κατηφεια* proprie *vultum* significat *in terram defixum*, sine prae moerore sine prae pudore hoc fiat. *Ety-mol. M-* *κατηφειαν* exponit per *κατω βυλλειαν τα φαη*. *Plutarchus* *περι δυσωπιας* docet *κατηφειαν* definiri *λυπην κατω βλέπειν ποιῶσαν*, plane vt hebr. *מבא מלפני*. Sic quoque *κατηφης* Sap. 17, 4. et *καταφειη* Hom. II. π. 498. et 556. Hoc loco vero vtrumque. *moerorem cum pudore conjunctum* denotare videtur, qualis e. c. fuit in publicano oculos attollere non audente Luc. 18, 13. *Suid.* *κατηφεια*, *συνθροποτης*, *superciliosa et tetrica facies*. Hef. *κατηφεια*, *συννοτης*. *ονειδος* etc. Sed vterque sensum magis quam etymon expressisse videtur. ὁ γέλως — *κατηφειαν* ceteroquin gradu adhuc superat verba *κλαύσατε καὶ πενθ*. omnem risum, omnemque laetitiam prorsus excludendo. Ceterum totum hoc comma ad *poenitentiam* referri solet, nec id plane contra nexum hujus loci. Modo, si ita stauerimus, cauendum est, ne ad viuum vsque omnia refecantes lachrymas semper, vultumque

10 μεταστραφήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ ὕψωση ὑμᾶς.

Μη

tumque demissum ad poenitentiam Deo probatam requiramus, sed potius nil nisi *veram animi tristitiam* eo modo, quo in vita hominum vulgo se exserere solet, a Jacobo descriptam existimemus. Sed si quid sentio, magis adhuc nexus cum antecedentibus inprimis vero cum consequentibus suadere videtur, vt omnia ad *modestiam animique demissionem* in locum effrenatae superbiae Christianis commendandam reuocentur. Saepius enim fieri solet, vt non solum N. T. scriptores, sed etiam alii a vitio quodam dehortantes, tum in loquendo tum in scribendo animi ardore abrepti, in contrariae virtutis commendationem aliquanto grauiorem et vehementiorem delabantur. Quo quidem factum esse putauerim, vt etiam Jacobus *ταπεινώσει* Christianis commendaturus *tristitiam in lachrymas prorumpentem* ab iis postularet.

10. ταπεινώθητε, i. e. ταπεινούτε ἑαυτοὺς. τὸ κυρίῳ, pro τὸ Θεῷ. ἐνώπιον τὸ κυρίῳ, hebr. יהוה לפני. ταπειν. εν. τ. κ. idem sibi vult, quod ὑποταγῆτε τῷ Θεῷ v. 7.

subiicite vos Deo, ejusque regimini. ὕψωση ὑμᾶς, exaltabit vos; nimirum in *sublimiores felicitatis gradus*. Oppositum est hoc vocabulum verbo *ταπεινώθητε*, neque tamen sic e diametro, vt, quia *ταπεινώσει* in *miseriae spiritualis sensu* conuiteret, ὕψωση ad *collationem donorum spiritualium* referatur. Hoc enim sensu ὕψωση et ὕψω nullibi me legere memini, nec *ταπεινώσει* tam *miseriae spiritualis*, quam potius *impotentiae* atque *imbecillitatis* notionem inferre videtur. Ceterum S. V. Storrius, acutus atque in s. litteris versatissimus interpres, Job. 22, 19. hic comparari vult. Ex hac ipsa vero comparatione colligit, Jacobum non a Petro 1 ep. 5, 6. sed a Jobo ad hanc sententiam deductum esse, cum Petri contextus nil habeat, vnde Jobum respexisse dici possit; contra vero inde, quod Petri loco eadem Jacobi sententia iisdem verbis repetita, atque adeo cum eodem Prouerborum loco, quo et Jacobus vsus erat, conjuncta legitur, Petrum omnem locum ex Jacobo mutasse, hunc igitur illo priorem scripisse probabile videri.

Μὴ καταλαεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί· ὁ κατα- II
λαλῶν ἀδελφοῦ, καὶ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
κατα-

VARIÆ LECTIONES.

II. Pro καὶ priori habent ἢ A. 4. 7. 8. 9. 18. 25. Vulg. Syr. utr. Copt. nisi forte versiones istae sensum magis, quam verbum de verbo expresserint.

II. 12. Castigatis jam ἡδοναῖς, ex quibus rixae atque contentiones oriebantur, iterum ad argumentum Cap. 3, 9 - 16. rediens, ab ipsis illis rixis atque calumniis eos reuocare studet, propositis duobus hisce argumentis: *primum*, calumnias atque obtreccationes profus aduersari legi diuinæ v. II. *deinde* vero, solum Deum, utpote legislatorem, iudicem quoque sedere posse, an et quatenus legem obseruauerint vel neglexerint homines v. 12. καταλαλεῖν hebr. קטל Ps. 50, 20. 44, 17. i. e. q. alias βλασφημεῖν. 2 Reg. 19, 6. 22. vel καταφρονεῖν, *criminari, detrahere alteri.* *Bensonus* vero, *Michaëlis* et interpretes tantum non omnes, in nexus ratione indicanda operam collocantes, *Jacobum* sic praecipientem respicere putant ad Christianos, qui, ex *Judaeis* conuersi, ethnico Christianos legum ritualium, praecipue earum, quae ad ciborum delectum pertinebant, contemptores damnabant. cf. Rom. 14, 1. I Cor. 8.

Sed haec non minus ex in-
prouiso nec villo vinculo cum
antecedentibus connexa hic
comparent, ac si vniuersale
praecipitum de non calum-
niando hic dari existimare
velis. Quidni potius de *Chri-*
stianis cogitemus, eam ob cau-
sam se inuicem obtreccantibus,
quia, delato in alios docto-
ris munere, se iis posthaberi
sentiebant. In hoc enim ar-
gumento epistola maximam
partem versatur. ὁ καταλα-
λῶν, mente supplendum ὁ γὰρ
καταλ. καὶ κρίνων, pro compo-
sito καὶ κατακρινῶν, i. q. καταλα-
λῶν. νομος, pro νομῶ *Μωσῶς*
accipiendum, non ad religio-
nem chr. transferendum esse
putauerim, quae cum adjun-
cto quodam vocabulo νομος
ελευθερίας, vt I, 20. et 2, 12.
vel νομος *Χριστοῦ* Gal. 6, 2. vo-
cari solet. κρινεῖ iterum pro
κατακρινεῖ, et i. q. καταλαλεῖ.
Jam vero καταλ. νομ. κ. κριν.
νομ. paronomasiae causa cum
antecedentibus sic exprimitur,
et sensus hic est: *legem vituperat atque migrat*, laedendo
nimirum νομον βασιλικον,
mutuum amorem omnibus
prae-

12 λαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητῆς νόμου, ἀλλὰ κριτῆς εἰς ἔστιν ὁ νομοθέτης· ἢ ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς εἶ, ὃς κρίνεις τὸν ἕτερον;

"Αγα

* καὶ κριτῆς.

VARIÆ LECTIONES.

12. Initio hujus commatis ἐτι οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐν Θεῷ τὰ δι-
βήματα ἀνθρώπου καθυστεροῦνται. 18. ex elencho capitum Euthalii. Eadem
post ἕτερον siue πλησιον infra addunt 2 in m. 15. 26. 30. 36.

Ibidem post νομοθετῆς verba καὶ κριτῆς addunt A. 4. 5. 7. 8. 13.
14. 15. 16. 21. 26. 27. 29. 31. 33. 36. 38. 40. 46. 61. Syr. vir.
Eyp. Copt. Acth. Vulg. Corb. slaviac. Cyr. Antioch. Euthal. Cassiod. Ed.
Colinaei, probb. Castalone, Hammond, Griesbachio, idemque addita-
mentam, ex nostro quidem sensu, tum, quod præcedit v. 11.
κριτῆς, tum, quod sequitur, ὃς κρίνεις, quodammodo requirere videtur.

Ibidem pro ὃς κρίνεις legunt ὁ κριτῶν A. 5. 8. 13. 25. 27. 29. 38.
Syr., Ed. Colinaei, probb. Bengelio.

πλησιον denique pro ἕτερον legunt codd. iidem et 40 in m. Syr.
Eyp. Copt. Vulg. corb. Acth. probb. Bengelio, reprob. Griesbachio,

praecipientem. Sic in *Debarim Rabba* lect. 6. f. 258. 4.
Dixit R. Ase: nemo alteri
detrahit, qui non simul Deum
abneget. vid. Schoetgen. p.
1029. ἔ ποιητῆς νόμου, i. e.
ἔ ποιων, τηρων, vel φυλασσων
τὰ τῶ νόμου. וְהַמְצִיחַ כֹּהֵן הָעַד
Deuter. 6, 25. ἀλλὰ κριτῆς
κ. τ. λ. Prout locum inter-
pungas, ita varie intelligi
potest. ἀλλὰ κριτῆς enim,
vel referendum est ad proximi-
me superiora, vt i. sit q. ἀλλὰ

κατακριτων sc. τον νομον, syn.
voc. κριτῆς, (quod vide);
vel jungendum cum v. 12.
sic: ἀλλὰ κριτῆς εἰς ἐσιν, ὁ
νομοθ. κ. τ. λ. tunc omnia ad
Deum spectant, qui, vt sum-
mus legislator, unice quoque
iudex sedere potest. Quia
vero verba καὶ κριτῆς v. 12.
ex nostro quidem sensu vti-
que retinenda (vid. var. lect.)
sic plane languerent, in prio-
rem rationem nunc fere magis
inclino. Vt tamen libere
Lectori iudicium maneat,
ab

"Αγε νῦν οἱ λέγοντες" ὡς Σήμερον καὶ αὐριον πο-
 ρυσώμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ
 ἐνιαυ-

VARIAE LECTIONES.

13. καὶ prius (loco ἦ) tuentur A. 1. 2. 4. 10. 14. 15. 16. 17. 18.
 19. 21. 22. 38. 40. 47. Syr. post. Ar. pol. Cyr. Oec. Edd. plur. probb.
 Millio, Bengelio, Griesbachio. ἦ καὶ 40. Euthal.

Ibidem πορευώμεθα — ποιήσωμεν — ἐμπρευώμεθα, pro πορευέ-
 μεθα — ποιήσωμεν — ἐμπρευώμεθα, habent A. 1. 2. 4. 10. 11. 14.
 15. 16. 17. 18. 21. 38. 40. 47. Edd.

ab interpunctiōne hujus loci
 omniao abstinendum censui-
 mus.

12. Jam si priorem ratio-
 nem sequaris, v. 12. ita est in-
 telligendus. εἰς ἔστιν ὁ νομο-
 θετης, utique Θεος; Grotius
 vero, Michaëlis, alii Χριστος,
 Hebr. 8. 6. sensu ne minimum
 quidem mutato. εἰς νομ. κ.
 κριτης; i. e. διότι ἐν ἐσὶ νομο-
 θετης εἰ μὴ εἰς, δια τῆτο καὶ
 εἰς μονου κριτης ἐσὶ, vel δυ-
 ναται εἶναι, quia nonnisi unus
 est legislator, ergo quoque non-
 nisi unus iudex sedere potest.
 δυνατος, i. e. ὡς δυναται, καὶ
 ὡς ἔξει, qui jus et potestatem
 habet. Act. 4. 20. 2 Cor. 12,
 8. σωσαι καὶ ἀπολῆσαι, nimi-
 rum conferenda olim aeterna
 salute, vel infligendis aeter-
 nis suppliciis. Matth. 10, 28.
 28. 18. Joh. 5, 22. 27. Act.
 10. 42. συ, supplendum δε.
 τις εἰ; quis, i. e. quam hu-
 milis es? neque legis auctor,
 neque a Deo iudex animo-
 rum constitutus. ὡς κρινεις,

pro ὡς θελεις κατακρινειν,
 vel ὡς σε κρινειν. qui sumis
 tibi condemnare alios, quod
 tibi non licet. Rom. 14, 4. 10.

13 - 17. Omnia hucusque
 aliquo saltem vinculo cohæ-
 ferunt; inde vero ab hoc
 commate Jacobo, epistolae
 finem facturo, alia adhuc ex
 alia sese quasi obtrudit cohor-
 tatio, quas quidem vir san-
 ctissimus, Christianorumque
 amantissimus, ne quid omit-
 teret, quo isti ad meliorem
 frugem reduci possint, epi-
 stolae annectere non omittit,
 in quibus tamen inuicem con-
 nectendis ob hoc ipsum fru-
 stra operam collocaueris. Sin-
 gularem ejusmodi, nec cum
 praecedentibus jungendam co-
 hortationem v. 13 - 15. quo-
 que constituunt, in quibus
 sub gloriosi mercatoris exem-
 plo, qui negotiandi causa in
 hanc vel illam urbem profici-
 scisci, ibique per tempus ali-
 quod commorari secum con-
 stituit,

K

14 ἐνιαυτὸν ἓνα, καὶ ἐμπορευσώμεθα, καὶ κερδήσωμεν·
 (οἷτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὐρίου· ποία γὰρ ἡ
 ζων)

fituit, quasi haec omnia a solo ipsius arbitrio, nec potius a summi numinis voluntate penderent, omnia omnino, quaecunque cogitemus atque agamus, ad summum numen referenda esse, ostendit. *αγε*, et lat. *age* apud Graecos et Latinos est hortandi vocula, non solum cum singulari sed etiam cum plurali jungi solita. *Homer. Battrachom. v. 190.*

Αἰ. ΑΓΕ παυσωμεθα Θεοι
 τειροισιν αρχηγειν.

Xenoph. apol Socrat. AGE δε ακερατε. Cic. pro Mil. Cap. 21. age nunc — comparate etc. Seruius ad Aeneid. 2. v. 707. Age non est modo verbum imperantis, sed adverbium hortantis; adeo ut plerumque age facite dicamus, et singularem numerum copulemus plurali. Interdum vero αγε nonnisi transeunti ad tractandam nouam materiam inseruit, et sic et h. l. acceperim. Nos: Jetzt wende ich mich an Euch. Nun auf Euch zu kommen. Noch ein Wort der Ermahnung an Euch. vid. Hoogeveen de part. p. 1312. Zeune ad Xenoph. Cyrop. p. 462. et Westf. in h. l. οἱ λεγοντες, vt ἰριμακ pro cogitantes. σημερον καὶ αυριου, pro σ. η. α. εις την δε

την πολιν, in hanc vel illam urbem. Sic de personis Graeci dicunt προς τον δεινα. ποιειν vbi cum vocabulo temporis, vt h. l. cum ενιαυτον, iungitur, est διατριβειν, commorari. Sic quoque occurrit Act. 15, 33. 18, 23. 20, 3. 2 Cor. 11, 25. Eodem sensu et Hebraei נצו adhibent Eccl. 7, 1. vel in aliis edd. 6, 12. Sed et Latini dicunt facere cum aliquo paucos dies, vel annos multos. Vbi vero absolute hoc sensu vsurpatur, supplendum est χρονον, vel καιρον. ἓνα h. l. positum est pro articulo nostro indefinito. εμπορευεσθαι, proprie mare traficiens negotiari, deinde vero, vt et h. l. omnino est mercaturam facere, et syn. voci κερδανω. *Seneca de breuit. vit. 3 et 4. Repete memoria tecum, quando certus consilii fueris, quotusquisque dies vt destinaueras, recesserit. Et deinde: audies plerosque dicentes: a quinquagesimo in otium secedam, sexagesimus annus ab officis me dimittet. Et quem tandem longioris vitae praedem accipis? quis ista, sicuti disponis, ire patietur?*

14. Non verba modo ποιη
 — αφανιζομενη, quod Carp-
 zovio,

ζωῆ ὑμῶν; ἀτμίς γάρ ἐστιν, ἢ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ ἀφανιζομένη.) ἀντὶ τοῦ λέγειν 15 ὑμᾶς

zovio, Wollium sequuto, placet, sed totum potius comma vncis includendum est, in quo strictim Jacobus ostendit, quantopere a sana mente alienum sit, spes ejusmodi nimis longas animo concipere, quibus tamen per seculi mortalis natura saepissime haud finat. οἰτινες, cum vos tamen etc. το της αυριου, i. e. το πραγμα, vel τα συμβαινεντα της αυριου εσης ημερας. Sensus est: cum tamen ne in crastinum quidem diem vitam certa spe praesumere possitis. Prov. 3, 28. 27, 1. Matth. 6, 34. Luc. 12, 19. 20. *Episcurus* ap. Stob. 16. συ δε της αυριου εν ων αυριος, αναβαλλη του καιρου. *Plut.* ad Apollon. C. ex Eurip. Alceste. Βροτοις ἀπασι καταβαινεν οφθαλματα, εν εσιν αυτων οδεις εξεπισαται, την αυριου μελλεσαν ει βιωσεται. Plura dabit *Wetst.* ποια γαρ ἡ ζωη; etc. interrogando atque respondendo vis orationis augetur. ατμίς, i. e. ὡσπερ ατμίς. Solemnis haec caducae atque periturae hominum vitae imago. cf. 1 Paral. 29, 15. Job. 8, 9. Pl. 102. II. 144, 3. 4. Sic et *Aeschylus* de vita humana:

Καί πῖνον εἶδεν μάλλον, ἢ
καπνὸν σκία.

Seneca Troad 393.

*Vt calidus fumus ab ignibus
Vanescit per spatium breue
sordibus;*

Sic hic, quo regimur, spiritus effluet.

Sic et *Sophocles* haud vno loco. γαρ, h. l. vel transeundi vel asseuerandi particula, vt sit profectio. vid. *Kypke* ad Act. 16, 37. et *Hoogeveen* ad *Vigerum* p. 479. not. 5. πρὸς ὀλίγον, sc. χρόνος vel καιρος. Φαινόμενη, ἔπειτα δὲ ἀφανιζομένη, participia posita sunt pro verbis finitis: Φαινεται καὶ ἀφανίζεται. exiguum apprens, tum autem euanescent.

15. Jam versus hic, demta commatis 14 parenthesi, arctissime cohaeret cum v. 13. Qui dicitis, v. 13. loco ejus, quod dicere debeatis v. 15. ἀντι τε λεγειν ὑμας, pro αντι τετε, ὅτι δεῖ λεγειν ὑμας. λεγειν vero iterum vt γινωσγιτаре, vnde sponte jam sequitur, mentem Jacobi non eam esse, vt quodlibet negotium grauioris momenti a formula εν — ζησωμεν ore pronuntianda auspicemur, -- quod perperam colligi solet ex h. l. nimis ad verbum intellecto, — nam perpetua cogitatio providentiae diuinae, vna cum conscientia fragilitatis nostrae imo pectori infixā, magis Deo
K 2 pro-

ὕμᾱς· Ἐάν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ ζήσωμεν, καὶ
 16 ποιήσωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο.,, νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν
 ταῖς

probatur, ac phrasis illa, quae, saepius ore repetita, animum denuo plane non mouet; nec ipse Paullus in itineribus aliisque negotiis inchoandis hanc formulam semper difertis verbis addit. Rom. 15, 28. I Cor. 16, 5. etsi nonnunquam ea uti solet, v. c. Act. 18, 21. I Cor. 4, 19. Similiter scriptores Judaei atque ethnici. Benfira: *numquam dicat homo, facturum se quicquam, nisi prius dicat: si Deus uoluerit.* Et Xenophon saepius: ἢ ὅσος θελή. vid. *Raphelium* in h. l. καὶ ποιήσωμεν. καὶ ex hebraismo apodosin protali jungit, quasi scriptum esset: τότε ποιήσ. Ceterum haec ad Christianos alloquitio, inde a v. 1. incipiens, ita accipienda est, ac si iis praecipisset ferefic: λεγέτε, σημερον — κερδησωμεν, ἀλλὰ δεῖ λεγειν ὑμᾶς, εἰαν ὁ κυριος — ἐκεῖνο.

16. νῦν δὲ, contrarium ejus indicat, de quo ante sermo fuerat. i. q. μάλλον δὲ. Nos: *so aber.* καυχᾶσθε, sc. de eo, quod omnia vobis ex sententia succedere debeant. ἀλαζονεια. proprie quidem est *mendax gloriatio*, secundum Platonem ἐξῆς προσποιητῆ ἀγαθῶν, τῶν μὴ ὑπαρχόντων. *Etymol.* ἀλαζων, *νομπαςης* —

ὁ ἐπὶ πλεον τῶν ἑαυτῶ νομπάζων, τὸ ἐναντιον τῆ εἰρωνειας. Εἰρων γὰρ ὁ ἐπὶ το ἡττον ἀγων καὶ μειων, ὅταν δυναμένος φασίγη, μὴ δυνασθῶ. *Virianus* in *Demosth.* Phil. 1. ἀλαζονευσθῆαι μὲν γὰρ τὸ πλειονα ἐπαγγελῆσθῆαι δυνασθῆαι ποιεῖν, ἡπερ δυνατο. Jam vero cum diuites, fragilitatis suae plane immemores, non tam simulant, quam potius sibi certo persuaderent, se pro arbitrio praestituros esse, quae tamen praestare non poterant, ἀλαζονειαν hic, praesente *Storio*, pro *arrogantia* sumimus, quae significatio non minus huic vocabulo competit. *Suid.* ἀλαζονεια, ὑπερηφανεια. *Theophr.* Charact. 23. ἡ ἀλαζονεια δοξείεν εἶναι προσδοκία τινῶν ἀγαθῶν οὐκ οὐτῶν. *Jos.* ant. 8, 10. 4. Ροβοαμος — τοῦ τροπον ἀλαζων ἀνηρ, καὶ ἀνοητος, καὶ δια τὸ μὴ προσεχειν τοῖς πατρωοῖς φίλοις, τὴν ἀρχὴν ἀπολεσας. Eodem sensu et hebr. רמז cum ab *Aquila*, tum a *Theodotione* per ἀλαζονεια redditur, ἀλαζονεια itaque hoc nexu est *arrogantia*, omnia pro arbitrio suo praestandi. Plurali autem numero utitur *Jacobus*, quia plures alloquitur. καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονειας, *glorianini* pro *vestra arrogantia*, pro

ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν πᾶσα καύχησις τοιαύτη
 πονηρά ἐστίν. εἰδοῦσι οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ 17
 ποιοῦντι, ἀμαρτία αὐτῶ ἐστίν.

Ἄγε ἵν' οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλούζοντες V.
 ἐπὶ

καυχασθε καὶ ἀλαζονευσθε.
 καυχῆσις τοιαύτη, sc. ex ar-
 rogantia profecta. πονηρα
 ἐστίν. Prov. 2, 14. Sirac. 9,
 10. II. Jer. 9, 23. 24. II,
 15. I Cor. I, 31. 5. 6. 2 Cor.
 10, 17. Phil. 3, 19.

17. καλον, id quod rectum
 atque honestum est. vid. ad
 καλον ποιεῖν, pro ὡς δεῖ καλον
 ποιεῖν. καὶ μὴ ποιεῖντι, suppl.
 κ. ὁμως μ. π. ἀμαρτία αὐτῶ
 ἐστίν, pro αὐτῶ ἀμ. ἐστ. sc. το
 μὴ ποιεῖν το καλον. ei violatio
 legum, quas novit, pro pec-
 cato imputanda est. Nos:
 für den ist es sündlich, adeo-
 que, quod subticetur, sup-
 plicis dignum. cf. Joh. 15,
 22. Sensum vero hujus loci
 communis optime ad Christia-
 nos sic reuocat Grotius: mo-
 niti estis a me, nec ignorantiam
 potestis obtendere. Si
 quid igitur (εὖ) tale amplius
 jactamini, grauior erit culpa.

Cap. V, 1-6. In explican-
 dis hifce versiculis interpre-
 tes in diuersas digrediuntur
 sententias. Alii Iacobum ad
 Judaeos impios orationem di-
 rigere existimant, inter quos

disperfi debebant Christiani,
 quia Christianos ejusmodi fla-
 gitia, qualia hic commemo-
 rantur, commississe, omnem
 veri speciem excedat; sed vn-
 denam, arbitremur, Iacobum
 sperare potuisse, fore, vt
 hae litterae in Judaeorum ma-
 nus peruenirent, Judaeique,
 his perlectis minas exhorre-
 scentes, ad meliorem frugem
 reuenterentur? Quare alii,
 praecunte Benfano, Iacobum
 eisdem quidem Judaeos ἀπι-
 στας, sed per apostropheν allo-
 qui existimant, cum quia
 ejusmodi apostrophe nec pro-
 fanis nec sacris scriptoribus
 plane infrequens sit, Apoc.
 18, 20. eoque minus mirum
 videri possit, Iacobum potissi-
 mum hoc loquendi genere vti,
 cum tota epistola sublimiori
 stylo conscripta sit; tum quia
 Iacobus v. 7. ab apostrophe
 illa rediens ad Christianos
 (ἀδελφας) se iterum conuer-
 tere videatur; tum denique,
 quia Judaei non modo in Pa-
 laestina, (Jof. de b. i. 5, 20.
 34. et 6, 27.) sed etiam
 in distitis orbis terrarum par-
 tibus Christianos acerrime per-
 sequuti, (Dio Cass. 1, 66.)
 K 3 luxu-

ἐπὶ ταῖς τάλαντωρίας ὑμῶν ταῖς ἐπερχομένας.

6

luxuriae vero deditissimi fuissent, id quod ex pluribus Philonis locis apparet, qui publicam illam morum depravationem gravissime reprehendit. *Alii* denique, quorum sententia et mihi prae caeteris probatur, et hunc locum, ut totam epistolam, ad *Judaeo-Christianos* referendum esse statuunt. Nam si Cap. 2, 6. sqq. quae loco nostro similima sunt, ad Christianos et Judaeis conuersos spectare non dubitaueris. quid eosdem et h. l. intelligi vetabit? Et nonne oratio in priori capituli quinti parte ad eosdem illos diuites dirigitur, quos Iacobus in posteriori capituli quarti parte alloquutus erat? Quod si vero illam apostrophen ad Judaeo-Christianos refers, etiam hanc ad eosdem referri necesse erit. Malumus tamen nil certi hic definire, sed ignorantiam nostram potius ingenue farentes haec futuri cuiusdam interpretis ingenio relinquere, cui de iis, ad quos data sit epistola, certiora vestigia indagare contingerit; nam inde sine dubio omnis in hoc argumento iudicando disputatio pendet. Jam v. 1-6. iterum ad diuites se conuertit Iacobus, neque tamen ita, ut, quae est Carpozvii sententia, propter formulam repetitam *αγε νυν*

a commate nostro apodosis incipiat, cuius protasis a v. 13. Capitis 4. vsque ad v. 17. extendatur, — haec enim apodosis longior, et ab argumento protaseos nimis diuersa videri possit, — sed cohortatione potius plane noua Iacobus v. 1-3. diuites a nimia fiducia in diuitiis collocata eo reuocare studet, quod fragile eas, atque caducas esse ostendit. *αγε νυν*, vid. ad 4, 13. *ολολυζειν*, Verbum hoc, *ονοματοποιητικον* ut videtur, quamuis apud Graecos etiam de hymnis laetis, et precibus praecipue mulierum, diebus festis cum vulvata ad aethera factis occurrit; (vid. *Barnesium* ad Anacreontis *οδ. μ. εις ερωτα. v. 4. 5. Euripid. Iphigen. in Taur. v. 1137. et Hom. Od. γ. v. 450. δ. v. 467.*) plerumque tamen, et apud LXX interpretes hebr. *הִלְלָהּ* per *ολολυζειν* reddentes *Jes. 15, 3.* semper, *ejulandi* notione, quae et h. l. obtinet, occurrit. Aperte ad hanc explicationem *Etymol. ολολυγη, Φωνη γυναικων, ην ποιανται εν τοις ιεροις ευχομεναι, η απλως ο μετα ηχη κλαυθμος και θρηνος παρα το ολολυζω. Eustathius ad Il. ζ. 301. οτι ολολυγην την των γυναικων ευχην καλει ο ποιητης, και το συν οικτω αυτας ευχεσθαι ολολυζειν Φησιν. οι δε*

ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σπτό-2
βρωτα

ὅσα νεωτεροὶ ἐπὶ τῆς κλαίειν το
ολολεζειν εθεντο. Suid. ολο-
λυζειν, θρηνησιω. Hes. ολο-
λυγη, Φωνη λυπηρα. ολολυ-
ζειν itaque hic non differt a
κλαίειν, cui jungitur. Locus
ceterum est quasi propheticus
spiritu pronuntiatus. Sic
enim loqui solent prophetae
mala imminencia aliis annun-
tianturi, Jer. 4. 8. Joel. I. 5.
13. Mich. I. 8. Zach. II. 2.
nisi forte posteriorem hunc
locum ante oculos habuerit
Jacobus. Ex eodem hoc
propheticus sermone ratio quo-
que repetenda est, quod Ja-
cobus tempora perfecta pro
futuris toto hoc loco adhi-
beat, nimirum quia prophe-
ta, quae futura adhuc sunt,
tanta certitudine praevidet
euentura, ac si vere jam eue-
nerint, cuius rei indicium est,
quod v. 3. futuro tempore di-
cit εἰς μαρτυριον εσαι. ἐπι,
h. l. propter. Matth. 26, 50.
vt nos über pro wegen. ἐπι-
ταις ταραχωρικῆς ἐπερχομε-
νῆς, sc. ὑμῶν. Grotius, Mil-
lius, Bensonus, Michaëlis,
alii has calamitates praecipue
propter verba ἐως τῆς παρού-
σας τῆς κυρίας v. 7. ad immi-
nens Hierosolymorum exci-
dium. Calouius vero, et qui
eum sequuntur, ad extremum
iudicium referunt, nisi forte
de utroque cogitandum fue-
rit; nam vt prophetae Hiero-

solymorum excidium et ad-
uentum Christi ad iudicium de
hominibus habendum quam-
vis tempore inuicem sejun-
ctissima, propter similitudi-
nem tamen, quae inter vtrum-
que intercedit, tanquam vno
afflatu diuino mente percepta
eloqui et ita inuicem jungere
solent, ac si euentu quoque
sefe exceptura essent; sic
etiam apostoli iudicii extremi
notiones ex prophetis hau-
rientes, vtrumque satis ac-
curate discernere non solitos
fuisse S. V. Koppe exc. I.
in epp. ad Theff. erudite de-
monstravit. Si ita statueris,
difficultas quoque euanescit,
Judaeo - Christianos, extra
Palaeistinam degentes, com-
muni tamen totius gentis ca-
lamitati exemptos fuisse, nam
quamuis omnino huic cala-
mitati, non item vero iudicio
cum calamitate illa conjuncto,
exempti erant.

2. πλοῦτος interpretēs, ver-
bo σηπειν inhaerentes, fri-
ctiori sensu de diuitiis fru-
menti, vini, olei, aliarum-
que rerum putredini (τῶ ση-
πειν) obnoxiarum intelligere
solent. Sed vtrumque πλο-
τος et σηπειν latiori sensu
sumi potest, et hoc quidem
φθειροσθαι omnino. Nam vt
aurum atque argentum mox
κατιροσθαι, (quod proprie non
K 4 ad

3 βρώτα γέγονεν ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἀργυρὸς
κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῶν ἔσται,
καὶ

ad aurum pertinet) supra vero
opes vniuersae μαρτυροῦνται
dicuntur, sic quoque h. l.
commune vocabulum σηπειν
ad omne diuitiarum genus
referri potest. Sic quoque
σαπηνοῦ apud Theophrastum
de materia lignea, et de
panni scabie apud Dioscori-
dem adhibetur. cf. Steph.
Thes. gr. ling. sub v. σηπω,
nec non et Sirac. 14, 19. Job.
40, 7. hoc verbum latiori
sensu sumitur. σηπειν cete-
rum h. l. sensu passiuo su-
mendum est pro putrefieri,
vt in Glossario σηπω puteo,
tabeo. τα ἱματια ὑμων. In
vestium apparatu omnem vi-
tae necessitatem saepe exce-
denti haud minimam diuitia-
rum partem veteres posuisse,
videre licet ex Gen. 35, 2.
41, 14. Jos. 7, 21. Jud. 14, 12.
13. 2 Sam. 12, 20. Jes. 3, 22.
Zach. 3, 14. Horatius de
Lucullo:

— Chlamydes Lucullus, vt
ajunt,
Siposset, centum scenae prae-
bere rogatus,
Qui possum tot? ait: tamen
et quaerant, et quot habebo
Mittam. Post paullo scribit,
sibi millia quinque
Esse domi chlamydam: par-
tem vel tolleret omnes.
Sic et Cicero, obseruante Mi-

chaële, parad 3, 3. hominem
prodigum, sexcenta quotan-
nis tertertia dissipantem, de-
scribit. tanquam signa, tabu-
las, supellestem et vestem
infinite concupiscentem. Adde
Il. ζ. 100 et 282 199. σητο-
βρώτα, a tineis adesa Hes.
ὑπο σιωλημος βεβρωμενα. Ob-
serua ὁ — σεσηπε, et καὶ —
γεγονεν, parallelismo sese ex-
cipere. cf. cum h. l. Job. 13,
28. Jes. 51, 8. Matth. 6, 19.
Luc. 12, 33.

3. Amplificatur sententia
commatis 2. ὁ χρυσὸς καὶ ὁ
ἀργυρὸς, intellige de vasis
aliisque rebus ex auro atque
argento confectis. κατίωται
et, quod statim sequitur,
ἰος h. l. difficultatem mouet,
quia ex ipsa veterum senten-
tia aurum aeruginem non ad-
mittit. Hierocles in aur. cam.
Pyth. ὁ χρυσὸς μονὸς τῶν ἀλ-
λων ἰον οὐ ποίων. Theognis
451. de auro τὴ χρῶνις καθυ-
περθε μελας εἴχ' ἀπτεται ἰος,
εἰδ' ευρωσ, αἰεὶ δ' ἀνδρὸς εἴχει
καθαρον. cf. Plin. h. n. l. 33.
c. 3. Sed cum de metallis
omnino sermo esset, vel χρυ-
σος καὶ ἀργυρίου latiori sensu
de metallis quibusuis, vel,
quod praeferendum videtur,
ἰος et κατίωται de mutato
auri

καὶ φαίνεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ ἐθισαυρίσατε

ἐν

auri colore ex flauo in viridem, qualis in nummis vasisque aureis diu manibus haud versatis, vel sub terra defossis, nimioque humori expositis, cerni solet, intelligenda sunt. cf. Baruch 6, 23. Job. 41, 17. Ez. 24, 11. Sir. 12, 9. Inprimis vero huc pertinet Strabonis locus a *Kyprio* ad h. l. allatus. l. 16. p. 1107. E lacu Sirbonide, aut potius mari mortuo, testatur fumosam emitti fuliginem, ὅφ' ἦς ΚΑΤΙΟΥΤΑΙ καὶ χάλκος, καὶ ΑΡΙΥΤΡΟΣ καὶ παν τὸ εἰληπνον, μέχρι καὶ ΧΡΥΣΟΥ. Explicat id *Diodorus Sic.* l. 2. c. 48. metalla vna cum auro narrans, ibidem ex halitu bituminis ἀποβαλλεῖν τὴν ιδιοτητα τῆς χρύματος. Auro et argento etiam 105 tribuitur in ep. Jeremiae v. 11. et 23. vbi v. 23. occurrit: ἐμμάσσειν τοῦ 105. ὁ 105 αὐτῶν, sc. τῆ χρύσε καὶ τῆ ἀργυρίε, εἰς μαρτυρίον, i. q. εἰς ἐλεγχον. hebr. הַכִּיחַ. ὅμιν εἶσαι, pro κατ' ὅμων εἶσαι, sc. ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις. Sic hebr. 3 valet κατὰ Deuter. 31, 26. Mich. 1, 2. et datus Marc. 6, 11. coll. Luc. 9, 5. add. Matth. 23, 31. Sensus est: fragilitas harum diuitiarum accusationi contrarios materiam suppeditabit, eo nimium, quod, quantumuis fuerint fragiles atque cadu-

cae, insano tamen studio eas appetiueritis, Deo ipso posthabito. καὶ φαίνεται τὰς σάρκας ὑμῶν, (pro ὅμων.) Elegans verbis subest orationis figura. Aerugo describitur, quasi invadat membra diuitum, eaque quasi, vt metallum, arrodatur atque consumatur, et quidem, (vt doloris crudelitatem ex aerugine corpus arrodente oriundam addita noua imagine depingeret.) ὡς πῦρ, tanquam flamma membra quasi circumlabens, carnemque lento dolore depascens. Digna quae cum loco nostro conferantur prophetarum effata *Jes.* 10, 16. 17. 30, 27. 30. 33, 11. *Jer.* 5, 14. *Ez.* 15, 7. *Amos.* 5, 6. Sic et *Homero* ignis dicitur consumere carnem humanam *Il. ψ.* 177. — 183. Videtur autem *Jacobus* inde in additam hanc ab igne repetitam incidisse imaginem, tum quia vitae futurae supplicia ad ignis reuocari solent similitudinem, tum quia ignis non minus ac aerugo dicitur φαγεῖν τι. Ab imagine autem vbi recesseris, sensus remanet hic: atrocissima ipsis olim contrahet supplicia, quod fragiles ejusmodi atque caducas omni vel, iniquissimo studio corraferint diuitias. ἐθισαυρίσατε, suppl. γὰρ, ratio enim subungi videtur, cur interiturae sint

4 ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν
τῶν ἀμνησάντων τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ ἀπεστειρημένος
ἀφ' ὑμῶν, κρᾶζει· καὶ αἱ βοαὶ τῶν διερισάντων εἰς
τὰ

opes ipforum. Praeterea vero alii πρ, alii ex Rom. 2, 5. ὀργην, si non legendum, subintelligendum tamen esse existimant. vt sensus prodeat hic: *supplicia accumulastis in extremos dies.* (εν πρὸ εἰς.) Sed vt ita legatur, auctoritates satis firmas defunt; vt vero ita suppleatur necessitate non vrgemur, cum εἰρησαρισατε etiam ex propria verbi significatione satis commodum sensum fundat. *Thesauros, verterim, accumulauistis.* εν ἐσχάταις ἡμέραις, non cum *Wolffo* acceperim pro εἰς ἐσχάτας ἡμέρας, sc. τὰ βίη, vt sit: *accumulauistis diuitias extremae vitae parti prouisuri*, vt diuites illi Luc. 12, 19. sed nexus cum antec. εν τὰλ. ἐπερχ. et sequent. παρουσιατ. κ. requirere videntur vt ἐσχ. ἡμ. de extremis imperii Iudaici adeoque et iudicii suppremi (vid. ad. v. I.) temporibus intelligantur, quibus, tempore atque vrbe devastatis, et opes Iudaeorum Romano militi praedae cederent, necesse erat. Similem loquendi rationem deprehendes apud *Virg. Aen. 2, 248. 249.*

Nos delubra Deum, miseri quibus *ultimus* esset

Ille *dies*, festa velamus fronde per vrhem.

et v. 324.

Venit *summa dies* et ineluctabile tempus

Dardaniae.

Quoquo modo vero haec verba acceperis, semper ad voc. ἐσχάταις reuocanda est vis orationis. Verterim: *Es sind die letzten Tage, in welchen ihr euch Schätze häuisset.*

4. Jam pergit Iacobus gravissime indignari hominibus iis, qui ex detracta operariis mercede debita lucrum repetere, opesque augere non dubitabant. ἰδὲ, hebr. הנה particula excitatiua, saepissime, vt et h. l. nonnisi periodos periodis jungit, adeoque non semper ad verbum reddenda est. ὁ μισθός — κρᾶζει, sc. πρὸς τὸν Θεόν, vt ex membro statim subsequenti apparet. Dicitio vero est poetica pro: οἱ μισθοφόροι κρᾶζοσι. Similes phrasas vid. Gen. 4, 10. 18, 20. Exod. 2, 23. 24. Job. 31, 38. ἀμνησάντων, i. q. paullo post διερισάντων, quo quidem vocabulo et *Hes.* verbum ἀμῶν reddidit. Labor autem inprimis molestus pro labore quouis h. l. positus est. τὰς χω-

τὰ ὅσα Κυρίου σαβαώθ εισελήλυθασιν. ἔτρου-5
 φήσατε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἴσπαταλίσατε ἑθρέψατε
 τὰς

ρος pro τῶς ἀγρῶς. ἀπεσπρη-
 μενος, detrahitus, sc. τοῖς ἐρ-
 γασιαῖς. κρᾶζει, et paullo
 post αἱ βοῶν εὖ spectare vi-
 dentur, quod homines ab aliis
 offensi horrendo clamore ju-
 dices adire solebant ultionem
 postulaturi. cf. Chardin vo-
 gages en Perse, Tom. 6. p.
 294. (12.) Ses parens s'en
 vont a la justice, avec des cris
 horribles, et traitent apres
 eux le plus grand monde,
 qu'ils peuvent, pour emouvoir
 d'avantage etc. εἰς τὰ ὅσα
 εισελήλυθασιν, veterem esse
 loquendi rationem, ab homi-
 nibus ad Deum translataam,
 vix est quod moneamus. cf.
 Exod. 3, 7. 22, 23. 27. Deuter.
 24, 14. 15. Job. 34, 28. Pf.
 9, 12. Sirac. 35, 17. 18. 19.
 alibi. κυριος Σαβαωθ, est
 hebr. צבאות litteris graecis ex-
 pressum, et proprie significat:
 dominus exercituum. Exer-
 citus Dei vero poetice modo
 angeli, modo astra omnisque
 rerum natura dicitur. Vtro-
 que sensu κ. Σ. summum ipsius
 imperium, summamque pote-
 statem indicat. Errant vero
 qui Deum nonnisi in ejusmodi
 locis hoc nomine venire con-
 tendunt, in quibus bellum
 quasi inferre dicitur impiis,
 et vel ipsis prophetarum, apud
 quos hoc vocabulum maxime

obuium est, locis refutantur.
 Pf. 24, 10. 80, 4. 7. 14. 19.
 84, 1. 3. 8. 12. Jes. 1, 24.
 2, 12. 5, 24. 9, 7. 37, 16.
 32. 44, 6. Jer. 7, 3. 21. 9,
 7. 17. De interuersione mer-
 cedis crimine in synopsi So-
 har p. 100. n. 45. ita: Cum
 pauper opus aliquod seruire
 peragit in domo quadam, ha-
 litus ab ore ipsius prodiens, sub
 graui illo labore, ad noctem
 usque sursum ascendit. Vae
 igitur illi patri familias, qui
 mercedem ejus retardat.

5. Castigato nimio diuitias
 comparandi studio, jam hoc
 verficulo abusum earum ad
 vitam delicate viuendam ob-
 jurgat. τρουφω et σπαταλω
 plane non differunt. Vtrum-
 que significat delicate, vel in
 deliciis viuere. ἐπὶ τῆς γῆς,
 extra quam nulla ipsis spe-
 randa erat felicitas. τρουφω,
 hoc nexu i. q. σιτεω vel σι-
 τιζω, sagino: cum animalis-
 bus enim saginatis caedique
 destinatis Jacobus ejusmodi
 homines per contemptum com-
 parare videtur. τὰς καρδίας
 ὑμῶν, ratio hebr. pro τὰ σω-
 ματα ὑμῶν, vel omnino ἑαυτῶς.
 Simillima est dictio hebr. וכו
 בל cor fulcire. Gen. 18, 5.
 Jud. 19, 5. 8. αἰς sc. θρημμα-
 τα; vel σωματα θρημματων.

ἑτὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. κατε-
δικά-

εν ἡμέρᾳ σφαγῆς, pro eis ἡμε-
ραν σφαγῆς. in diem macla-
tionis. Respicitur forsan Jer.
12, 3. הקדש ליום הרגה. To-
tus hic locus non minus ad
describendos homines, otio
et luxu diffluentis, quam ad
annuntianda ipsis mala a sum-
mo numine imminencia refe-
rendus esse videtur. Sensus
est: *Immodica vestra volu-
ptas in perniciem desinet, ut
sagina animalium in caedem.*
Similis locus, obseruante
Loesnero, est apud *Philonem*
in *Flacc.* p. 990. C. ubi *Flaccus*
de salute sua desperans, que-
ritur: οὐκ ἔστι μοι καὶ ποτα, κα-
ταπερ τοῖς θρεμμασιν ΕΠΙ
ΣΦΑΓΗΝ, διδοται. Haec
mihi quidem facilior, pro-
priaeque verborum significa-
tioni superstructa videtur ex-
plicatio. *Grotius* vero, *Beza*,
aliique ἡμερῶν σφαγῆς de die
laetorum conuiuiorum post vi-
ctimas σωτηρίας non modo
apud *Judaeos* (*Prov.* 7, 14.
15. 17, 1. *Jes.* 34, 6.) sed
etiam apud alias gentes (*II.*
β. 424. sqq.) celebrari foli-
torum intelligentes, sensum
verbis subesse putant hunc:
*luxuria vestra quotidiana dies
festos aequat.* Sed ἡμερῶν
σφαγῆς nusquam de epuli sed
semper de caedis die a *LXX.*
adhiberi *Jer.* 12, 3. 25, 34.
Wolfius annotauit. Nata
praeterea videtur posterior

haec explicatio inde, quod
interpretes, voci εν nimis in-
haerentes, assequi non pote-
rant, quomodo in ipsa die
maclationis cibo potuque se
ingurgitare quis possit?

6. Jam rediens ad argu-
mentum v. 4. tractatum, per-
git in describenda crudelitate,
qua homines, vt opibus ipsis
inferiores, sic virtute longe
superiores, augendarum di-
uitiarum suarum causa, bonis
spoliare conabantur. κατεδι-
κατατε, εφουσεσται του δικαιου,
junxerim in sensum hunc:
*litibus intendendis victu spo-
liatis infontem, et ad mortem
usque persequimini.* cf. *Sir.*
34, 25. 26. ΦΟΝΕΥΩΝ
τον πλησιον ὁ ἀφαιρεμενος εμ-
βρωσι, καὶ ΕΚΧΕΩΝ ἌΙ-
ΜΑ ὁ ἀποσβρων μισθον μισ-
θου. Tempora praeterita pro
praesentibus accipienda sunt,
continua enim adhuc descri-
bitur injuria. δικαιον, קדש,
infontem. Sunt qui hoc prae-
eunte *Grotio*, ad *Christum*
referant, saepius hoc nomine
insignem, *Act.* 3, 14. 7, 52.
22, 14., ita vt caedes *Christi*
olim patra *Judaeis* in me-
moriā reuocetur; sed vix
satis commode, cum *Judaei*
magis *Hierosolymitani*, quam
extra *Judaeam* dispersi, hu-
jus sceleris rei essent. Idem
suadet consolatio oppressorum

δικάσατε, ἐφρονέσατε τὸν δίκαιον οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.

Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας

v. 7. sqq. subjuncta, unde apparet, non Christum, sed pauperes istos a diuitibus injuriam passos h. l. intelligendos esse. Denique et ἀντιτάσσεσθαι praeterito tempore ponendum fuisset, cum post Christum occisum triginta saltem jam anni elapsi essent. Magis aridet τὸν δίκαιον per enallagen satis crebram (Pl. 92, 12. Prov. 24, 16. Jes. 57, 1.) collectivae accipere pro τὰς δίκαιους, ita ut omnes omnino intelligantur Christiani a Judaeis oppressi. οὐκ ἀντιτάσσεσθαι ὑμῖν. Bentley legi mavult κυριος α. v. tum quia haec phrasis ex Prov. 3, 34. repetita saepius, ut 1 Petr. 5, 5. et apud ipsum Jacobum 4, 6. obuia fit, tum quia librarius parum curiosus ΟΥΚ pro ΟΚΣ, compendio vocularum ὁ κυριος, facile arripere potuisset, tum denique quia apte sic cohaerent v. 6. et 7; sed lectio illa audacior, quamvis acute excogitata sit, nullius, neque codicis, neque patris auctoritate suffulcitur. Bensonus eandem sentiens difficultatem, subintellecta voce ὁ κυριος, verba α. v. interrogativae sumit sensu eo: num putatis unquam accidere posse,

ut Dominus nefandum vestrum impune sinat abire flagitium? nonne Dominus resistit vobis? omnino resistit! Sed praeterea quod, admitta interrogatione, futurum tempus requiritur, voces κυριος et θεος plane non occurrunt in superioribus commatibus, adeoque vix suppleri hic possunt. Nos quidem ὁ α. v. pro ὁ ἀντιτάσσομενον ὁ. positum, siue, ut ante φρονέσατε particula καί, sic quoque hic vel ante οὐκ pronomen vel. ὅς ad vim orationis augendam per hebraismum seu arabismum omisium, ut Act. 10, 3. vel post ἡ vocabulum γὰρ suppleendum, ἀντιτάσσεσθαι vero pro ἡ δυνατῶν ἀντιτάσσεσθαι ὑμῖν accipiendum esse arbitramur, ut sententia prodeat haec: libris intendendis ad mortem usque persequimini insontem, qui quidem resistere vobis nequit. Comma 7 tamen recte cohaeret cum v. 6, dummodo οὐκ v. 7. non ad v. 6. sed ad totum argumentum prioris partis hujus capituli referatur.

7 — II. A diuitibus Jacobus jam reuocat sermonem ad Christianos ab iis oppressos,

ουσίας τοῦ Κυρίου ἰδοῦ, ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν
τίμιον

VARIÆ LECTIONES.

7. ἕτερον omittunt 9. *Sept. Aeth. Vulg. harl. prob. Millio, prol. 1208.*
καρπον Syr. p. in marg. Corb. Antioch. και τον 31. Omisso illa, et
vtraque haec lectio, librario videntur deberi, quid ἕτερον πρ. κ. εψ. sibi
velit, ignoranti.

fos, eosque, vt patienter fe-
rant injuriam sibi illatam,
quia aduentus I. C. appro-
pinquet, cum agricolae, plu-
viam patienter expectantis,
tum prophetarum exemplo
propolito, hortatur. *μακρο-*
θυμειν, proprie iram differre,
hebr. *הן הןא,* deinde vero
omnino leni animo esse, et
quidem h. l. in injuriis di-
vitem patienter sustinendis.
αδελφοι h. l. opponuntur di-
vitibus, hoc cognomine in-
dignis. *εως της παρουσιας*
του κυριου. adesse vel adue-
nire in hunc mundum dicitur
Christus, tum quoad se
vera mortali specie in terris
conspiciendum praebuit, et
inter mortales versatus est,
2 Petr. 1, 16. 2 Tim. 1,
10. tum ad poenas a Judaeis
repetendas, templo, vrbe,
atque regno ipsorum, de-
structo, enersa, extincto,
Matth. 24, 27, 10, 23. tum
denique ad iudicium extre-
mum de genere humano ha-
bendum Matth. 25, 34. 2 Tim.
4, 1. vid. egregium *Cell.*
Tychsenii nostri de *παρουσια*
Christi libellum. Hoc loco
vero apte ad explicationem

nostram verborum *ταλαιπωρ.*
v. 1. et *εσχ. ημ. v. 3.* de
aduentu Christi tum ad pu-
niendos Judaeos, tum ad ju-
dicium de hominibus habend-
um, cogitandum esse vide-
tur, quia vtrumque ex apo-
stolorum et Christianorum
sententia arctissime cohaere-
bat. vid. ad v. 1. *τα κυρια,*
χριστ. *ουκ* vid. ad v. 4. *εκ-*
δεχεται tertium, quod vo-
cant, comparationis continet,
nam ad solam in expecte-
tando patientiam eos hoc
exemplo prouocare conatur.
μακροθυμειν, hoc nexu i. q.
εκδεχεται, sed addidisse vide-
Jacobus voc. *μακροθυμειν,* quo
magis hoc exemplum cum co-
hortatione v. 1. in qua ver-
bum *μακροθυμειν* occurrit,
congruat, ad eandemque v. 3.
eodem verbo reuocari possit.
επ' αυτω. sc. *τω καρτω.* *εκδε-*
χεται - μακροθυμειν, junctim
acceperim pro *εκδεχεται συν*
μακροθυμειν. ἕτερον *πρωιμον*
και οψιμον, non, quae recen-
tiorum quorundam sententia
est, *pluuia quae sub ortum*
vel occasum solis cadit, nam
quid, quaeso, hoc sibi velit?
sed *εστ. πρωιμος* est hebr. *רש*
i.

τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῶ,
 ἕως

f. גשם יורה, vel מורה, *pluuia*
jacientis, vel seminantis, i. e.
 quae sub finem Marchesuan,
 f. Octobris coelo demissa fe-
 men in terram iactum turge-
 scere facit; *vet. σψιμος* vero
 hebr. מרר מלקח *pluuia col-*
lectionis f. messis, quae mense
Nisan vel Abib, qui est Mar-
tius, cadens, messemque prae-
cedens, ipsas aristas plenas,
granaque turgida reddit. Ab
his quidem pluuiis omnis in
Palaeftina atque Aegypto pen-
det terrae fertilitas, messisque
vbertas, et saepius vtriusque
pluuiae in l. codice mentio
fit. Deuter. 11, 23, 28, 12.
Job. 29, 13. Prov. 16, 15.
Jer. 3, 3, 5, 25. Hof. 6, 3.
Joël. 2, 23. Zach. 10, 1.
 Noli vero mirari *autumnalem*
 pluuiam hic *πρωιμον, vernam*
 vero *σψιμον, nec potius versa*
 vice vocari, nam Iudaeis a
 mense Octobris annum inci-
 pientibus, autumnus vere
 prior erat. Vtramque plu-
 uiam Graeci dicunt *ωριον ομ-*
βρον, Hesiod. εργ. v. 410. et
καιριος υετος. Philo de praem.
et poen. p. 926. A. τως τας
ερωπρεπεις εντολας φυλαττων
ο κρανος ομβροσει ΚΑΙΡΙ-
ΟΥΣ ΤΕΤΟΥΣ. Congruunt cum his a me dictis
 quae Viri Doctissimi mihi
 quae Viri Doctissimi mihi
 amicissimi *J. G. Buhle et G.*
F. Walchius, in calendariis
 ipsorum Palaeftinae oeconomi-

cis nuperrime editis de tem-
pestate mensibus Martii Apri-
lis atque Octobris ex itinera-
riis collecta obseruauerunt.
Millius vero, Michaëlis, alii,
 omisso vocabulo *υετον, verba*
πρωιμ. u. σψ. ad καρπον refe-
 renda esse statuunt, quia fru-
 ctuum, non imbris, paulo
 ante mentio facta sit. Sed
 quamuis nexus, versionesque
 antiquissimae hunc suadeant
 sensum, codicum tamen non
 aequant consensum, qui ad
 vnum omnes vulgarem tnen-
 tur lectionem (vid. var. lect.)
 nec video cur ab hac, nulla
 necessitate urgente, receden-
 dum sit, cum sensus prodeat
 idem, nam siue imbres illos,
 siue ipsos fructus expectet
 agricola, nil refert, cum de-
 missis imbribus istis de largo
 etiam fructuum prouentu de-
 sperandum non amplius erat.
 cf. cum l. n. *Horat. 2 ep.*
 I. 139.

Agricolae prisci, fortes par-
voque beati,
Condita post frumenta, le-
uantes tempore festo
Corpus et ipsum animum spe
finis dura ferentem,
Cum sociis operum, et pue-
ris et conjuge fida,
Tellurem porco, Syluanum
lacte piabant,
Floribus et vino Genium, me-
morem breuis aeni.
 et *Tibull 2, 7. 3.*

Spes

ὅπως ἂν λάβῃ ὑετὸν πρῶϊμον, καὶ ὄψιμον μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίζατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἤγγικε. Μὴ στενάζετε κατ' ἀλλήλων, ἀδελφοί, ἵνα μὴ κριθῆτε ἰδοῦ,

VARIAE LECTIONES.

9. κριθῆτε (loco κατακριθῆτε) tuentur A. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 21. 22. 23. 30. 31. 32. 35. 36. 37. 38. 40. 43. 45. 46. 47. Syr. Copt. Aeth. Vulg. Corb. Euthal. κατακριθῆτε sine dubio ex glossa oriundum.

Spes alit agricolae, spes sulcis credit aratis

Semina, quae magno foenore reddat ager.

Menander ap. Stob. ὁ τῶν γεωργῶν ἡδονὴν εἶχει βίος ταις ἐλπίτιν τ' ἀλγεῖνα παραμυθιμενος.

8. 9. Jam exemplum agricolae ad Christianos transfertur. μακροθυμήσατε, suppleendum εν. μακροθ. vero eodem sensu vt v. 7. καὶ ὑμεῖς, sc. ὡς ὁ γεωργός. στηρίζατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ex hebr. ירית ערבבֿה גמלי Pl. 31, 25. pro שהר. ὑμας. vid. ad v. 5. cf. 1 Petr. 5. 10. Verterim: *stillet eure Herzen mit Muth.* ὅτι, διότι. ἡ παρουσία τ. κ. pro ὁ καιρὸς τῆς παρουσίας τ. κ. De dictione ipsa vero vid. ad v. 7. ἤγγικε, pro praesenti ἐγγιζέει. vt Matth. 3, 2. 4, 17. 26, 45. Rom. 13, 12. 1 Petr. 4, 7.

9. μη στενάζετε, vel vt antec. pro consequente positum est, vt sit: *nolite grauius de fratribus conqueri, vel mala uis imprecari, vel quod mauult Carpxouius, στενάζειν h. l. uallet vociferari.* Sic enim στενάζειν et sonos de rugitu leonis et fremitu urfi adhibetur Job. 4, 10. Ies. 59, 11. cf. Aen. 7, 15.

— *gemitus iraque leonum.*

adde loca, quae *Wetst.* hic habet. Praefero tamen prius. κατ' ἀλλήλων, alter de altero, i. e. de iniuriis ab altero perpressis. κριθῆτε pro κατακριθῆτε, sc. εν τῇ παρουσίᾳ τ. κ. vid. quae sequuntur. κριτής, χριστός. ἰδὲ ὀκριτής, pro ὁ κριτής γαρ. pro τῶν θυρῶν ἐσηκέν. i. q. ἐγγιζέει, ἐγγύς ἐσι, παρеси. Tota ratio non differt ab ea v. 8. ἡ παρουσία τῆς κυρίας ἤγγικε. cf. Marc. 13, 29. ἐγγύς ἐσιν ἐπὶ θυραῖς.

ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκεν. Ἐπόδειγμα **ΙΟ**
 λάβετε, ἀδελφοί μου, τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς
 μακροθυμίας, τοὺς προφῆτας, οἱ ἐλάλησαν τῷ
 ὀνόματι Κυρίου. ἰδοὺ, μακαρίζομεν τοὺς ὑπομένον-**ΙΙ**
 τας.

VARIAE LECTIONES.

II. ὑπομεναντας (pro ὑπομενοντας) A. 1. 5. 7. 8. 9. 40. Vulg. Syr.
 probb. Grotio Millio prol. 982.

Ibidem πολυδυσπλαγχνος pro πολυσπλαγχνος 1. 3. 25. 26. 32. 33.
 37. 38. 40. 45. 47. Clem. 8. 39. Ephrem. T. I. p. 186. p. 129. Damasc.
 φ. 2. Ed. Complut. Plantin. probb. Millio prol. 1108.

10. Jam pergit Jacobus ad
 patientiam excitare Christia-
 nos prophetarum exemplo.
 ὑποδειγμα, exemplum ad imi-
 tandum propositum. Joh. 13.
15. Nos *Muster*. κακοπαθεία,
 calamitatum perpeffio. Glos-
 far. vexatio, labor. De malis
 vero, quae perpeffi sunt pro-
 phetae vid. Hebr. 11, 35-38.
 μακροθυμία, in aduersis sus-
 tinendis constantia. Hebr. 6,
 12. ἐλάλησαν, praesagie-
 runt, vel omnino docuerunt.
 τῷ ὀνόματι τῶ κυρίου, suppl. ἐν
 τ. ο. τ. κ. vel Θεῷ. i. e. au-
 thoritate diuina, vel loco Dei.
 Matth. 7, 22. et LXX. Lev.
 19, 12. Verborum οἱ — κυ-
 ρίος sensus esse videtur hic:
 qui, quamuis mandato diuino
 docerent, tantas tamen subie-
 runt atque sustinuerunt ae-
 rumnas.

ferunt. ὑπομονή, i. q. μα-
 κροθυμία v. 10. vid. ad 1, 2.
 τὴν ὑπομονὴν ἠμεῖς, pro
 περι τῆς ὑπομ. ἡμεῖς. ἠμεῖς
 hoc nexu nil aliud significare
 quam ex libris scriptis cogno-
 scite, Kypkius atque Raphe-
 lius exemplorum multitudine
 confirmauerunt. καὶ, ἀλλὰ
 καὶ. το τέλος κυρίου, ἢ ἔργον
 κυρίου, actiue accipiendum,
 pro: euentus s. exitus felix,
 quem Deus pro benignitate
 sua afflictis Jobi rebus con-
 cessit. εἶδτε, non minus ac
 ἠμεῖς, de re olim facta, et
 nunc nonnisi ex scriptis hau-
 rienda adhibetur. Hebr. 3, 19.
 ὅτι, διότι. πολυσπλαγχνος est
 ἀπαξ λεγόμενον, et i. q. ευ-
 σπλαγχνος Eph. 4, 32. I Petr.
 3, 8. et οἰκτιρῶν, misericors;
 τὰ σπλαγχνα (ἐμῶν), praec-
 cordia) enim, ut animi omni-
 no, sic misericordiae inprimis
 sedes putabantur. κυρίου
 h. l. nonnisi pronomini vi-
 cem explet, quia idem voca-
 bulum

II. μακαρίζειν, ἤνω, bea-
 tum praedicare. ὑπομενοντας,
 qui res aduersas aequo animo

τας τὴν ὑπομονὴν ἰωβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἶδετε, ὅτι πολὺσπλαγχνός ἐστιν ὁ Κύριος, καὶ οἰκτίρων.

12 Πρὸ πάντων δὲ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε,
μήτε

VARIÆ LECTIONES.

12. ὑπο κρίσιν A. 8. 25. Syr. Exp. Copt. Aeth. Vulg. Corb. it. 13. 27. 29. 36. alii, prob. Bengelio. εἰς κρίσιν. 43. ap. M. et B. εἰς ὑποκρίσιν 1. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 16. 17. ex emend. 18. 19. 21. 22. 35. 38. 40. 43. 45. 46. 47. Anm. Ar. Antioch. 63. Oecum. Theophylact. Edd. plur. probb. plur. interpp. εἰς κρίσιν nobis quidem ex glossmate ad ὑπο κρίσιν, εἰς ὑποκρίσιν vero ex contractis ὑπο κρίσιν, retentoque εἰς, natum esse videtur.

bulum paulo ante jam adfuit. Sunt etiam, in quorum partes et Loesnerus pedibus ire videtur, qui τέλος κρίσις εἶδets de morte Christi intelligent, necid quidem repugnante vsu loquendi, totiusque loci argumento, sed contra nexum cum iis quae proxime sequuntur; nam si de Christo sermo esset, sic procedere debuisset oratio: ὅτι μακροθυμὸς καὶ ὑπομονῶν ἐστὶ, nisi forte ita sensum constitueris: *audiuistis de morte Christi, est enim valde misericors, ita ut misericordia commotus mortem perpeffus sit atrocissimam*, sed haec h. l. praeter rem addita esse videri possint.

12. Plane noua paraenēfi Christianos hortatur Jacobus, ut a iuramentis quotidianis

per coelum, per terram, aliasue res, se continere velint. Vereor enim ne longius repetita videatur sententia interpretum eorum, qui, de connectendis hisce adhortationibus nimis solliciti, iuramenta illa, quibus Judaei, injurias passi, ad vltionem se obstringebant, apostoli animo obuersata fuisse, existimant. vid. nos ad init. v. 13. C. 4. Simillima loco n. est cohortatio Christi Matth. 5, 34. sqq. ad quam Jacobum etiam hic respexisse, satis probabile est, etfi comma ipsum pro ipsius montanae, quam vocant, concionis fragmento cum v. 13. C. 4. connectendo cum Ill. Michaelis (*Einleitung* p. 1585.) habere nolim; cum huic conjecturae ne vnus quidem codicis auctoritas faueat. προ παντων

μήτε τὸν οὐρανὸν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινα
ὄρκον.

των δε, ante omnia vero, est transeuntis ad rem grauioris momenti tractandam. Nam vt abufui nominis diuini Iudaeis sanctissimi in quotidianis jurandi formulis occurreret, formularum aliarum per res creatas jurandi excogitata est multitudo, quibus, vbi obtestatione opus esse videretur, vti solebant Iudaei. cf. *Philonis* locus, mox a nobis afferendus. Sed tantum abfuit, vt hoc modo honori diuino prospiceretur, vt ei potius detraheretur. Nam, cum nomen Dei in hisce formulis omitteretur, factum est, vel, vt rebus illis creatis, coelo, terrae, capiti etc. per quas iurabant, diuinum tribuentes honorem idololatriae suspicionem vel culpam ipsam sibi contraherent; vel, quod saepius adhuc accidisse probabile est, vt eiusmodi jurandi formulae sanctitatis opinionem haberent fere nullam. adeoque quauis data occasione adhiberentur, perfidia vero in rebus eiusmodi jurejurando confirmatis religioni plane non duceretur. Quae cum ita essent, recte προ παντων a funesta hac ad juramenta procliuitate Christianos renocare studet *Jacobus*. δε, h. l. part. trans-eundi. ομνυστε τον ερανον —

την γην, pro κατὰ τον, ερα-

νον, — κατὰ την γην, nam graeca jurandi formula est ομνυειν κατὰ τι, vel κατὰ τι-νος, hebraica vero ομνυειν εν τινι, שבש cum ב, qua Christus Matth. 1. c. vtitur. cf. Rom. 9, 1. Apoc. 10, 6. Eph. 4, 17. Jes. 62, 8. Dan. 12, 7. Jer. 5, 7. Gen. 22, 16. *Areth.* in apoc. 10, 6. το δε εν τω ζωτι εις τας αιωνας δοκει μεν ανελλησον ειναι, ομνυειν γαρ λεγεται κατὰ τιος, εκ εν τινι. Jam vero vtrique formulae ομνυειν κατὰ τι vel εν τινι duplex potissimum sensus subesse solet, vel hic: *jurare aliquid tam certum esse, quam rem illam per quam iuramus*; vel ille: *jurare nos ab ea re puniri velle, per quam iuramus, si falsa loquuntur simus*. Jam pro formularum ratione aliis aliis subest sensus. Vterque vero e. g. locum habet in formula שבש ביהרה, quod non solum reddi potest: *jurare aliquid tam certum esse, quam Jehovah vnice verus sit Deus*, sed etiam: *jurare se a Deo puniri velle, nisi vera sint quae affirmet*. In formulis autem nostris ομνυειν τον ερανον κατὰ την γην prior potissimum sensus obtinere videtur, vt sensus sit hic: *jurare aliquid tam certum esse, quam coelum terraque sint opus diuinæ potentiae, ejusdemque tanquam*

ὄρκον ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ, ναὶ, καὶ τὸ οὐ, οὐ·
ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε.

Κακο-

templum. Parum anxie tamen in sensum harum formularum inquirendum est, nam, cum eo consilio excogitatae essent, vt loco nominis diuini vsurparentur, ne ipsi quidem Iudaei cuiusque formulae sensum exploratum habuisse videntur. *μητε ἄλλου τινα ὄρκον, i. e. μητε κατ' ἄλλου τι πραγμα,* nam praeter coelum ac terram per alias etiam res jurare solebant Iudaei, vt ex ipsa Christi adhortatione Matth. 5, 34. sqq. et ex loco *Philonis* apparet, de spec. legg. p. 770. A. *προσλαβετω τις ει βελοιτο, μη μεν το ανωτατο και προσβυτατον ευθους αιτιον, αλλα ΓΗΝ, ἥλιον, ἀστέρα, ΟΥΡΑΝΟΝ, τον συμπαντα κοσμον.* Neque tamen verba haec adeo ad metaphysicam reuocanda sunt *ακριβειαν,* vt omne iurisjurandi genus, illudque adeo ipsum, quod in causis forensibus a iudice ad veritatem explorandam exigitur, in vitio ponendum esse videatur, nam totum hunc locum nonnisi ad iuramenta quae vulgo in quotidiano sermone audiebantur, spectare manifestum est. Ex eodem populari loquendi genere, est locus *Josephi* (de b. i. l. 2. c. 8. §. 7.) *Essenos jusjurandum omnino, quod*

ipso perjurio pejus habuissent, euitasse narrat, quos tamen, teste eodem *Josepho.* (ibidem §. 8.) horrendo sacramento religioni adstrictos fuisse constat. Ceterum hae per res creatas jurandi formulae nec ethnicis incognitae fuerunt. *Virg. Aen. 12, 176. Ego nunc sol testis, et haec mihi terra vocanti.* v. 197. *Haec eadem, Aenea, terram, mare, sidera, juro.* 9. 429. *coelum hoc et conscia sidera testor,* 6, 351. *maria aspera juro.* 458. *per sidera juro.* 9, 300. *per caput hoc juro.* cf. apud eundem poetam 2, 154. 155. 3, 599. 600. 4, 519. 520. *Orpheus. κρανον ορκιζω σε θεα μεγαλε σοφου εργον.* *Apoll. Rhod. 699. αλλ' ομοπον γαιαντε και κρανον.* *Eurip. Med. 746. ομνυ πεδον γης, πατερα δε ἥλιον.* et quoties in *Aristophanis* *Plut.* *νη τον κρανον occurrit?* ἤτω — ου, in rebus affirmandis nonnisi vocula *ναί,* in negandis vero ου adhibenda vobis est, haud superadditis jurandi formulis. Paronomasiae causa haec ita expressa sunt. cf. Matth. 5, 37. ὑπο κρισιν, προ εις κατακρισιν. ἵνα — πεσητε, i. q. ἵνα μη κατακριθητε, ne incurratis in poenas diuinas. Verterim: damit ihr nicht straf-

Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσευχέσθω· ἐνθυμῆ 13
 τὶς, ψαλλέτω. ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσκαλε- 14
 σάσθω

straffällig werdet. Sic *πιπτειν*
ὅπ occurrit Pl. 18. 39. 2 Sam.
 22. 39. Orig. c. Marc. p. 50.
 ὅτε εφαγεν ἀπο τῆ ξύλης, ἔ
 παρηγγειλε μὴ φαγεῖν, ὙΠ-
 ΕΙΠΗΣΕ ΚΑΤΑΚΡΙΣΕΙ
 καὶ καταδικῆ καὶ ἀπωλεῖ, cf.
 cum toto h. l. Exod. 20, 7.
 vbi juramento temerario poe-
 nae proponuntur. Quod si
 vero legeris εἰς ὑποκρισιν (vid.
 var. lect.) sensus est: *ne*
crebro jurantes simulationis vel
dissimulationis suspicionem exci-
tetis.

13 - 18. His commati-
 bus, a praecedentibus iterum
 plane sejungendis, aegrotis
 quid agendum sit, praecipit-
 ur. *κακοπαθεῖ*, pro *ἐκν κακο-*
παθη. Nos simili modo: *ist*
jemand krank, pro: *wenn je-*
mand krank ist. *κακοπαθεῖν*
 vero ex nexu ratione i. q. *ασ-*
θενεῖν, aegrotare v. 14. *προσ-*
ευχασθῶ, diuinum imploret
 auxilium. *ἐνθυμῆ*, iterum pro
ἐκν ἐνθυμῆ. *ἐνθυμῆν* vero,
 vi oppositi *κακοπαθεῖν*, sanum
 esse. *ψαλλέτω*, proprie fidi-
 bus canat, deinde vero omni-
 no: carminibus diuinam cele-
 bret benignitatem, gratiasque
 Deo agat.

14. *ασθενεῖ*, accipe et h.
 l. pro *ἐκν ασθ*. i. e. *si quis*

vestrum aegrotus fuerit. Sic
ασθενεῖν Matth. 10, 8. 25, 36.
 Marc. 6, 56. Luc. 4, 40.
 Phil. 2, 26. 27. respondet
 hebr. *להל*. Discrimen vero
 inter *ασθενεῖν* et *κακοπαθεῖν*,
 ex quo illud ad corporis, hoc
 vero ad animi valetudinem re-
 fertur, prorsus nullum est.
προσκαλεσασθῶ, aduocari ju-
 beat. *πρεσβυτεροὶ τῆς ἐκκλη-*
σίας, alias *ἐπισκοποὶ*, *προεσ-*
τας, *ποιμένες*, *προϊταμένοι*,
 dicti, (1 Tim. 3, 2. 5, 17.
 Eph. 4, 11. 1 Thess. 5, 12.
 Rom. 12, 8.) similes *Archisyn-*
agogis Judaeorum (ארכיסנאגוג),
 ii erant in singulis ecclesiis
 Christiani, quorum cura at-
 que auctoritate, sine sit illa
 ex senectute. sine doctrina, sine
 aliunde oriunda, cuncta, quae
 tam ad institutionem, quam
 externam ecclesiarum discipli-
 nam spectabant, ex apostolo-
 rum mandato dirigebantur,
 atque disponebantur. v. *Vi-*
tringa de Synag. vet. L II.
 c. II. p. 595. II. Hos pot-
 tissimum aduocari iubet, quia
 το *χαρισμα* *ἡματων* (1 Cor.
 12, 9.) cum iis communica-
 tum erat. καὶ *προσευχασθῶ-*
σαν, pro *ἰνα* *προσευξ*. ἐπ'
αυτον, hebr. *לפניו* i. e. pro
 salute ejus. *für ihn*. *αλει-*
ψαντες, pro καὶ *αλειψατω-*
σαν. *ελαιῶ*, *συν ελαιῶ*. Oleo-
 rum

σάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσ-
εὔξασθωσαν ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ, ἐν τῷ
15 ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν
κάμ-

rum in regionibus istis, oleis nostris longe generosiorum, in morbis curandis vsus satis constat. Herodem e. c. teste *Josepho* de b. i. i. ult. medici morbo laborantem elaiw *Ἐρωμῶ ἀναθαλάσσει* iusserunt. Nec non Proculus Christianus, obseruante *Grotio*, Severum imperatorem per oleum aliquando curauit. Testem habet Tertullianum ad Scapulam. Discipuli quoque Christi oleo effuso miraculosas patrarunt sanationes. Marc. 6, 13. Quid quod peregrini ampullam oleariam secum gestare solebant, ad vires reficiendas, vt ex parabola de Samaritano videre licet. Quo factum est, vt *Schoetgenius*, *Carpzovius*, ob naturalem hanc oleorum sanandi vim Jacobum h. l. oleorum vsum suasisse statuerint. Sed — vt taceam de eo, Jacobum disertis verbis non *vnctioni* sed *solis precibus* (ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα,) et *Deo*, (καὶ ἐγερῆται αὐτὸν ὁ κυριος) hanc sanandi vim tribuere, sic enim vir quilibet pius sentire solet, — quomodo, arbitremur, Jacobum oleorum vsum in omnibus omnino morbis curandis commendaturum esse, quae ta-

men ad omnia morborum genera amolienda adhiberi posse, nemo facile contenderit. Quare vnctionem hanc nonnisi *symbolicam*, et *forasan*, (nam certi quid hic constituere nullo modo ausim,) eodem sine in aegrotis miraculose sanandis a presbyteris adhibitam esse putauerim, quo Christus linguam muti tangebatur, oculis videndi facultate condonandis massam illinebat, et in aures surdorum, miraculose restituendorum, digitos immittebat; nimirum, vt sanationem non casu sed per eum, qui externa haec adhibebatur remedia, factam esse significaretur, certi autem euentus expectatio atque admiratio excitaretur. Vt vero haec omnia nonnisi signa, minime vero causae ipsae sanationis erant, sic quoque et h. l. non oleo, sed precibus, diuinaeque potentiae, sanandi vim tribuendam esse existima- verim. ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου, jungendum cum ἀλείψαντες. Verterim: *unter Anrufung Gottes*.

15. καὶ, pro γαρ. εὐχὴ τῆς πίστεως, i. e. προσευχὴ πλήρης πίστεως, preces fide plenae, vel ex fiducia in benignitate

κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· καὶ ἁμαρτίας
ἢ πεποιτικῶς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. Ἐξομολογήσθε ἀλ- 16
λήλοις

tate divina collocata profectae.
σωσει, sanabit. Sic quoque
σαζεσθαι Matth. 9, 21. 22.
14, 30. Marc. 6. 56. κάμνον-
τα, i. q. ἀσθενούντα. Exem-
plorum copiam collegit *Westf.*
καὶ ἐγερει αὐτον, hebr. עָרַף
vel עָרַף Exod. 21, 21.
Jer. 32, 14. coll. Rom.
9, 17. Locutio inde petita,
quod, qui graui morbo labo-
rant, cubare solent. Marc.
1, 31. Eodem sensu et La-
tinis surgere dicuntur ii, qui
sanitatem recuperant. Huc
quoque spectat illud *Herodoti*
l. i. p. 9. αὐτος ἐκ τῆς νόσος
ΑΝΕΣΤΗ. vid. *Raphelium*
in annot. *Herodoteis* ad
h. l. ἴαν — πεποιτικῶς, pro
καὶ ἐν ἁμαρτικῶς πεποιτικῶς, i.
e. si ob peccata grauiora in
morbum inciderit. ἀφεθή-
σεται αὐτῷ, condonabuntur
ipsi peccata, idque, vt anteceden-
dens pro consequente, a mor-
bo liberabitur, nam ex pec-
catis in se commissis omnis
morbus proficisci credebatur.
Matth. 9, 2. Joh. 5, 14. 1 Cor.
11, 30. adeoque peccatis con-
donatis morbus quoque ces-
sabat. Hinc quoque factum
est, vt Christus, aegrotum
miraculose sanaturus, eum
alloqueretur: remissa tibi sunt
peccata tua. Pertinet huc
quoque, quod *Hebraei* dicunt,

Nedarim fol. 41. 1. Nullus
aegrotus a morbo sanatur,
donec ipsi omnia peccata re-
missa sint.

16. *Carpzovius* alique,
voce ἀλλήλοις potissimum ad-
ducti, vniuersalem eamque
nouam plane hic cohortatio-
nem incipere rati, sensum
commatis constituunt hunc:
si quis offendit alterum aut
injuriam fecit, candidè fateat-
tur, et se male fecisse doleat,
ac veniam petat. Petentem
recipiat alter in gratiam, et
condonet offensam. Sed, quam-
vis metaphoricam hanc signi-
ficationem vocabulo ἰασθαι ex
hebr. נָשַׁר *Jes.* 6, 10. omnino
interdum competere facile
concesserim; hoc loco tamen,
cum v. 15. de morbis sanan-
dis sermo esset, proprio me-
dendi sensu retinendum, to-
tumque hoc comma cum v.
15. arctissime iungendum esse
videtur. Eadem iungendi ra-
tio eo quoque adstruitur,
quod *precum* in vtroque com-
mate mentio fit. Quae igitur
vniuersè hic pronuntiata
sunt, hoc fere modo ad ar-
gumentum v. 15. reuocare
ausim: ὑμεις ἀσθενεστες ἐξο-
μολογήσθε τοις πρεσβυτεροις
τα παραπτωματα ὑμων, καὶ
ὑμεις πρεσβυτεροι εὐχθεσθε ὑπερ
L 4 τῶν

λήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὐχέσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε. πολὺ ἰσχύει δεησις δικαίου ενεργουμένη.

των ασθενοντων, ὅπως (ὅμοιος ασθενοντες) ἰαθῆτε. τὰ παραπτώματα, quorum causa morbi hominibus insligi putabantur. ἵνα ἰαθῆτε, ut a morbo restituantur. Quod si vero priorem sequaris rationem apte huc pertinet illud Arriani, Albertio et Wolfio citati, exped. Al. l. 7. c. 26. *Unicam peccati medicinam esse censio* ὁμολογεῖν τὸ ἀμαρτῶντα, manifestumque poenitentiae documentum edere. Nam qui injuriam accepit, non ita graviter laesum se judicat, si iis, qui laesit, perperam se fecisse fateatur: et bona alicui spes fit, se non amplius injuria affectum iri, si eum, qui affecit, poenitentiam facti sui prae se ferre appareat. πολὺ. suppl. γὰρ. δεησις, ᾤτις, viri probi, scelerisque puri, quales in primis presbyteri eligi solebant. δεησις ενεργουμένη, alii aliter explicant. Lutherus, quem sequitur Wolfius, reddit preces ardentes, sed, quamvis ενεργως sic adhiberi constet, (Eustath. in Od. δ. p. 197. 50. ὅτι ευχῆς ΕΝΕΡΓΩΤΟΣ ενδειξις τοῦ ὡς εἰπαὶ ὀλολυξῆς, θεος δὲ οἱ ἐκλυεν Ἀρης.) exemplum tamen deficit, quo idem loquendi usus in voce ενεργ-

μενος firmari possit. *Beza* maunlt preces efficaces, nisi tum verba ἰσχύει δεησις ενεργ. tautologia laborent. Cell. *Michailis* cum *Bensono* atque *Aronsmitho* vertit: *preces agitante spiritu s. effusae*. Sed, quamvis vocis ενεργωσιν et ενεργως in N. T. de Deo in hominum animos agitante, occurrant, vocem tamen ενεργουμενος hoc sensu recentiorum esse, obseruante *Carpzovio*, *Suicerus* jam vidit. Ne dicam, nil antecedere vel sequi, vnde haec sententia vilo modo adstrui possit. Ille ipse vero *Carpzovius* ex verbis *Paullinis* πισις τῆ ἀγαπῆ ενεργουμένη Gal. 5. 6. (quae reddit: fide, quae vim suam exserit amore et comitate,) cum loco nostro collatis, δεησιν ενεργουμενη hic accipit pro δεησει δια πισεως ενεργουμενη, i. e. pro precibus quae vim suam exserunt per fiduciam in Christum. Sed, si quid video, haec aliunde arrepta, cum vox πισεως hic plane deficit, loco nostro nullo modo inferri debent. Alii denique reddunt preces cum fide miraculosa conjunctae, quia inter ενεργηματα πνευματος ἁγιοῦ occurrerent etiam τὰ χαρισματα των ἰαματων. I Cor. 12, 9. Sed haec ad vim vocis

γομένη. Ἡλίας ἀνδρῶπος ἦν ὁμοιοπαθῆς ἡμῖν, καὶ 17
προσευχῇ προσνύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρε-
ξεν

cis ενεργημενος sic constituendam, plane non sufficiunt, totaque ratio paulo durior videri possit. Quidni potius, (quod etiam *Carpxovio*, praeter sententiam modo prolatam, non prorsus displicet,) πολυ ιχρει δεησις ενεργημενη ex graecitate accipiamus pro: πολυ ιχρει (δυναται) ενεργειν, vel πολυ ιχρει καὶ ενεργει δεησις etc. ita vt duo haec vocabula ad sententiae vim augendam accumulata videantur. Quae quidem explicatio ex meo sensu omnium est facillima, expeditissima.

17. 18. Vtrumque hoc comma cum v. 16. arctissime cohaeret, quippe, quanta fit vis δεησεως τε δυναει Eliae jam illustratur exemplo. ἀνδρῶπος ὁμοιοπαθῆς ἡμῖν, i. e. ἀνδρῶπος, ὃς ὅμοια παρχει συν ἡμῖν, (vel ὡς ἡμεῖς) homo qui eadem nobiscum habet παθηματα suis animi affectus, et omnino eandem animi indolem. Verbo: ἀνδρῶπος ὁμοιος ἡμῖν, vel ὡς ἡμεῖς. Nos: *Elias war so gut ein Mensch als wir.* cf. Act. 14, 15. Sap. 7, 3. Quae quidem a Jacobo addita esse videntur, vt dubio occurratur: Eliam fuisse vatem prorsus singularem, nec adeo

mirum esse, tanta eum precando effecisse, quae tamen precibus hominum tot tantisque vitiiis obnoxiorum expectari non possint. προσευχη προσευξατο, ex pleonasmō hebraico adhiberi solito, valet: ενεργως προσευξατο, intente, enixe oravit. I Sam. 26, 25. Pl. 118, 18. Thren. 1, 2. Luc. 22, 15. Magis graece Jacobus superiora his participio iunxisset sic: Ἡλ. ἀνδρ. ὠν ὁμ. ἡμῖν προσευχη προσευξ, etc. τε μη βρεξαι, suppl. ἐνεκα τε μη βρ. i. e. ἵνα μη βρεχη. Precatum vero esse Eliam, si vel maxime nulla de ea re narratio exstaret, ex nota viri pietate colligere potuit Jacobus. Pro-vocant alii ad I Reg. 17, 1. coll. 18, 15. vbi verba רשע רבני יתנומ omnino quidem reddi possunt: quem ego precibus oravi, 2 Par. 20, 13. Jer. 18, 20. sed etiam univ-erse: cuius ego minister sum. 2 Reg. 3, 14. I Reg. 10, 8. ἐπι της γης, vel de terra omnino, vel de terra Palaestinenſi haud raro κατ' ἐξο-χην dici solita, intellexeris, nil prorsus refert. ενουρως ἐξ. Sic etiam Luc. 4, 25. Vt locus hic accurate conspiret cum I Reg. 18, 1. vbi
Elias
L 5

18 Ξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ. καὶ πάλιν προσεύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς.

19 Ἀδελφοί, εἴάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῆ ἀπὸ τῆς ἀλη-

Elias tertio anno Ahabo occurrens pluuiam promississe fertur, *Bensonus* tertium annum non a pluuiâ cessante, sed a fuga Eliae Sareptam, I Reg. 17, 8. sqq., quantum verò nostrum ex denunciata a sancto vate regi poena idolatriae numerandum esse contendit. Quae quidem quamvis hic omnem dirimant difficultatem, haud satis firmo tamen niti videntur fundamento, ita vt ex aliis potius libris qui ad nostra vsque tempora non peruenerunt, vel aliunde haec Jacobo innotuisse putauerim.

18. καὶ, pro τότε, vel μετὰ ταῦτα. πάλιν προσεῦξ. Hoc satis recte, nam facies in sinum demissa orantem prodit prophetam. I Reg. 18, 42 καὶ — ἔδωκε, pro καὶ ἐβρέξεν ἐκ τῶν νεφελῶν. βλαστάνειν, proprie gramen vel arbor ipsa dicitur; Matth. 13, 26. Marc. 4, 27. Hebr. 9, 4. h. l. vero significatione, quam vocant in scholis, Hiphil, terra βλαστάνειν, i. e. fructus pullulantes proferre dicitur. καρπὸν, collectiue pro τὰς

καρπῶν. καρπ. αὐτῆς vero est: fructus alias proferre solita. Relege, si placet loca ea, quae *Elsnerus* atque *Wetsteinus* ad h. l. de imbribus inter Judaeos, Arabes, et paganos precum virtute elicitis congesserunt, quae tamen magis ad ipsum imbrem Eliae precibus cohibitem rursusque impetratum loco suo explicandum pertinere, quam huc transferenda videbantur.

19. 20. Jam versibus his ad argumentum commatum 15. 16. quodammodo redire videtur Jacobus, in quibus cum ad vitia inuicem confitenda prouocasset Christianos, jam nunc ad mutuam omnino in corrigendis alterius vitii operam collocandam eosdem hortatur v. 19. ipso animi tranquillitatis ex hominis ejusmodi, opera nostra emendati, felicitate percipiendae, praemio proposito. v. 20. ἀληθῆσια ex hebr. אמת i. q. logos ἀληθινός, religio vera. Adhibitorum vero vocabulorum πλανησθαι, (a recto tramite seduci, errare,) et επιστρέφειν, (proprie reuerti, deinde signifi-

ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινώ- 20
σκέτω, ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἀμαρτωλὸν ἐκ πλά-

νης

ficatione transitiva, vt h. l. *facere vt quis reuertatur, reducere.* Luc. 1, 16. 17.) inde repetenda videtur ratio, quod, vt illa ipsa ἀληθεία cum *via recta*, improbitas veto cum *via erratica* (πλαν. ὁδ. v. 20.) alias comparari solet, ita quoque *ab eadem aberrare* dicuntur ii, qui *praecepta religionis negligunt*, contra vero *reducere ad eandem* ii qui *improbum emendare conantur*.

20. Comma hoc a v. 19. vix separari debuisset, cum propositionis v. 19. inchoatae contineret apodofin. γνωσκέτω, *persuasum habeat, derbedenke.* ἐν πλανῆς ὁδῶ. Siue πλαν. siue ὁδ. pro subiecto orationis habeas, sensus semper oritur idem, ac si scriptum esset ἐν ὁδῶ πλανητικῆς, vom Irrwege. i. e. a *scelestaejus viuendi ratione.* vid. ad v. 19. ψυχὴν sc. ἀνθρώπου, vel αὐτε, (quod etiam codd. quidam atque versiones addunt,) ex hebraismo satis noto (שׁוּן) pro ἀνθρώπων. Ez. 18, 4. 20. Act. 7, 14. Rom. 13, 1. I Petr. 3, 20. Ceterum phrasibus illa *σωζειν ψυχὴν* Matth. 10, 39. 16, 25. apud externos etiam scriptores obuia est. *Iys. orat. 5. p. 74.* Ἀνδοκίδης δὴ εχει τα μηνυτρα

παρ' ἡμῶν, ΣΩΣΑΣ τὴν αὐτῆς ΨΥΧΗΝ, ἕτερον δὲ ταυτα ἀποθανόντων. Eurip. Orest. v. 617. ἢν ΨΥΧΗΝ ἐμὴν ΣΩΣΗΣΙΣ. ἐκ θανάτου, alias ἐκ ἀπολείας. Vt enim *felicitas insignis iucundissimo vitae* (ζωῆς. εὐφρ.) nomine, sic quoque *atrocissima supplicia, summaque miseria mortis* (θάνατος. πῦρ.) imagine, homini de vita post mortem futura minus persuaso inprimis terribili, adumbrari solita est. Neque tamen multum repugnauerim, si quis apte ad argumentum v. 15. 16. de ipso homine morbo mortique eripiendo cogitauerit, vt sensus prodeat hic: *si quis aegrotoseriae poenitentiae auctor fuerit, sanitatem, vitamque ei reddit.* πληθος ἀμαρτιῶν, pro ποῦλος ἀμαρτίας. Sic et Polybius dicit πληθος ἐλπίδων, et alio loco τραυματων πληθος. καὶ καλυψοι π. ὁ. verti forsan possint: *cauebit iste, ne plura peccata quasi in lucem prodeant, i. e. ne alter plura peccata committat*, quae tamen ratio, fateor ipse, cum loci contextu satis congrua illa quidem, omni tamen exemplorum destituitur auctoritate. Alii, in voce ἀμαρτιῶν subintelligentes ἐαυ- τῶ ex hebr. פֶּסַח Pl. 32, 1. lo- cum

νης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου,
καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν. — —

cum sic reddunt: perficiet ut
Deus, ob fratrem conuersum
peccatorum suorum multitudi-
nem quasi velamento obtegens,
e conspectu tollat i. e. ipsi con-
donet. Sed haec longius re-
petita videntur. Malim equi-
dem cum pluribus interpreti-
bus, retenta eadem τὸ καλυ-
πτειν significatione, in voce
ἁμαρτιῶν mente suppleri κῆρς,
vel τὸ ἀδελφὲς αὐτῆς, vt sensus
sit hic: occasionem ille dabit,
vt ingens peccatorum ante ac-
torum numerus alteri, nunc
per eum emendato, remitta-

tur. cf. 1 Petr. 4, 8. Simi-
lis sententia occurrit in *Tomā*
fol. 87, I. quicumque multos
ad iustitiam adducit, per ejus
manus non perpetratur pec-
catum.

Ceterum epistolam nostram
vel a Jacobo non ad finem
vsque perductam esse, vel po-
steriorem ejus partem, salu-
tationes saltem, vnicuique
epistolae subjungi solitas, tem-
poris aliarumue rerum inju-
ria interiisse, vix est quod
moneamus.